

เพลงในประเพณีกำฟ้า : กรณีศึกษาชาวพวน จังหวัดลพบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
เปรมทิพย์ พงษ์นิล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา

2547

เปรมทิพย์ พงษ์นิล. (2547). เพลงในประเพณีกำฟ้า : กรณีศึกษาชาวพวน จังหวัดลพบุรี. ปรินญา
นิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยามหิดล). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการการควบคุม : รองศาสตราจารย์กาญจนา อิทธิสุนนันธ์.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมพล งามสุทธิ.

การศึกษาเพลงในประเพณีกำฟ้า กรณีศึกษาชาวพวน จังหวัดลพบุรี มีความมุ่งหมาย
เพื่อศึกษารูปแบบและองค์ประกอบของประเพณีกำฟ้ารวมถึงศึกษาวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำ
ฟ้าของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ และ ตำบลหลุมข้าวอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีกำฟ้าในจังหวัดลพบุรีมีการจัดขึ้นจริงตามความเชื่อของ
ชาวพวนโบราณ ประเพณีกำฟ้าอำเภอบ้านหมี่ยังคงรูปแบบของพวนโบราณไว้ กล่าวคือมีการจัดพิธี
บูชาฟ้า การสวดวิญญู การร้องเพลงพื้นบ้าน และการละเล่นเพื่อเสี่ยงทาย นอกจากนั้นยังมีพิธีกรรม
ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้าของอำเภอบ้านหมี่ 1 พิธีกรรมคือการเซิ้งปากบิด เป็นการรักษาโรค
ปากบิดซึ่งเป็นพิธีกรรมตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ ซึ่งต่างจากประเพณีกำฟ้าของอำเภอโคก
สำโรง ที่จัดในรูปแบบผสมผสานระหว่างพวนโบราณและไทยเข้าด้วยกันคือมีการทำบุญในตอนเช้า
และร่วมรับประทานอาหารค่ำแบบขันโตก ซึ่งผู้บริหารและนักการเมืองท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการจัด
ราตรีกำฟ้าของอำเภอโคกสำโรงมาก ในส่วนของการแต่งกายผู้ร่วมราตรีกำฟ้าจะแต่งกายด้วยชุดผ้า
ไหมตัดเย็บแบบร่วมสมัยการแสดงในราตรีกำฟ้ามีทั้งการร้องเพลงพื้นบ้าน และ การแสดงประกอบ
เพลงของเยาวชนชาวพวน

จากการสรุปผลการวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำฟ้าอำเภอบ้านหมี่ 9 เพลง ซึ่งทุก
เพลงเป็นเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการร้อง และอำเภอโคกสำโรง 17 เพลง เป็นเพลงที่ไม่มีดนตรี
ประกอบการร้อง 15 เพลง มีดนตรีประกอบการร้อง 2 เพลง พบว่าเพลงในประเพณีกำฟ้าของชาว
พวนอำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีลักษณะคำประพันธ์ 3 แบบ คือ แบบ
กลอน 8 แบบ กลอน 6 และ แบบร่าย โดยลักษณะคำประพันธ์แบบร่ายจะพบในเพลงสำหรับ
การละเล่นเพื่อเสี่ยงทายคือ เพลงนางดั่ง และ นางกวัค พิสัยของเสียงของบทเพลงในประเพณีกำฟ้า
ทั้งของอำเภอบ้านหมี่และอำเภอโคกสำโรงมีช่วงกว้างของเสียงไม่กว้างและไม่แคบจนเกินไปจึง
เหมาะกับการร้องเพลงแบบกลุ่ม โดยในการเริ่มต้นเสียงร้องโดยมากอำเภอบ้านหมี่เริ่มต้นเสียงร้อง
ที่เสียงเร (ใต้เส้นที่ 1 ของกัญแจซอล)ซึ่งเป็นการเริ่มเสียงร้องที่สูงกว่าอำเภอโคกสำโรงที่โดยมาก
เริ่มต้นเสียงร้องที่เสียงลาต่ำ(ใต้เส้นน้อยที่ 2 ของกัญแจซอล)โดยกลุ่มโน้ตที่ใช้ในบทเพลง มีการใช้
กลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งเป็นลักษณะของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป รูปแบบจังหวะของบทเพลงใน
ประเพณีกำฟ้าอำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีรูปแบบและลักษณะที่
เหมือนกัน เนื่องจากบทเพลงพื้นบ้านในประเพณีกำฟ้าของทั้งสองอำเภอมักมีการถ่ายทอดแบบปากต่อ
ปากมาเป็นเวลานานโดยไม่มีการบันทึกเสียงร้องหรือโน้ตเพลงเป็นหลักฐานไว้ ดังนั้นเนื้อร้องของ

บทเพลงจึงเป็นสิ่งที่ชาวไทยพวนยุคปัจจุบันยึดเป็นหลักในการขับร้องและถ่ายทอดให้กับรุ่นลูกหลาน จึงเป็นเหตุให้รูปแบบจังหวะของเพลงในประเพณีกำฟ้ายึดเนื้อร้องของบทเพลงเป็นหลัก ทำให้เกิดจากการออกเสียงคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง และเป็นไปตามธรรมชาติทางภาษา พร้อมทั้งสามารถสื่อสารได้อย่างเข้าใจ ในส่วนของการบรรจุคำร้องในบทเพลงทั้งสองอำเภอมีการบรรจุคำร้อง 2 รูปแบบเหมือนกัน คือ การบรรจุคำร้องแบบเต็มทำนอง คือการร้อง 1 คำ ต่อ 1 อัด ตราโน้ต และการบรรจุคำร้องแบบลากเสียง คือการลากเสียงร้องจนกว่าจะหมดจังหวะเพลง

Premthip Phongnil. (2004) The song in Kumfah : Case study of Phoun in Lopburi. Master thesis, M.F.A.(Ethnomusicology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc.Prof Kanchana Intarasunanont, Assist Prof. Dr. Chalaempon Ngamsutti

The musical research in Kum Fah festival of Puan tribe at Lopuri province is purpose to study the structure , composition and analysis of Kum Fah music. The Kum Fah tribe locate at Baan Kruay district, ampur Baan Mhi and Lhum kao district, ampur Kok Sam Long in Lopuri province.

The result of research presents the ancient creed of Puan that is still keeeped such as sky celebration, Rice celebration, folk singing and gamble playing. Including the magical ceremony that relates to cure Pak Pid disease by traditional dancing. It is also different style that depend on the location between Kok Sam Long and Baan Mhi. At Kok Sam Long, the ceremony is combined of old Paun tradition and Thai tradition; God praying in morning and dinner in Kun Troke style. Governors and local politicians are significantly participate to set up the Kum Fah ceremony. Ceremony dressing uses silk cloth in contemporary style. The shows in ceremony by young men are folk singing and Puan dancing by youth Puan .

The result of 9 Kum Fah song analysis at Baan Mhi and 15 researched songs from 17 songs at Kok Sam Long don't have music. This research found that the songs compose from 3 poetry type; 8 poetry, 6 poetry and extemporaneous. The extemporaneous is used for gamble playing; Nang Dong and Nang Kwug. Range of the song in Kum Fah in both areas is sufficiency for group song because of not so width and narrow range. Beginning sound at Baan Mhi is Re (Middle D) that is higher level than La (A Under Middle C) beginnig sound 's Kok Sam Long. Like normally folk song, note in song is not sopiticate and the rhythm in both areas is same form and characteristic. Because of not writing song for reference, Thai Puan use memory the song for heritage for long time. Nowsday Thai Puan use hereditary song for reference and the rhythm is lie on this song too. The symphony of singing is harmony and easy to understand by basic language. Especially the word in song, there are 2 types of song words that are the full stream sound and drag sound . The full stream sound is 1 song word per 1 note rate and drag sound is 1 sound word per 1 rhytm.

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานชิ้นที่นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ รวมถึงผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาให้ความสำคัญ ข้าพเจ้านางสาวเปรมทิพย์ พงษ์นิล ซึ่งเป็นผู้จัดทำงานวิจัยและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับการช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีรายนามดังนี้

ท่านรองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุณานนท์ ซึ่งเป็นประธานและที่ปรึกษาในงานวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมพล งามสุทธิ ได้ให้ความช่วยเหลือด้านกระบวนการและแนวความคิดในการวิจัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประธีป เล้ารตนอารีย์ รวมถึงผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจิ ศรีสมบัติ ที่ช่วยในการสอบปริญญานิพนธ์จนแล้วเสร็จด้วยดี และขอขอบพระคุณ

ร.อ.สรารุท แสงอ้อม ที่ให้ความช่วยเหลือในส่วนของการตัดย่อภาษาอังกฤษรวมทั้งคอยเป็นกำลังใจให้เสมอมา รวมทั้ง อาจารย์บุญเลิศ กร่างสะอาด และ คุณนุชนภา วุฒิ ที่ช่วยเหลือเกี่ยวกับการบันทึกโน้ตไทยและสากล

ช่วงเนื้อหาและการเก็บข้อมูลขอขอบพระคุณอย่างสูงสุดแด่นายกฤษณะ พงษ์นิล ที่ช่วยดูแลผู้วิจัยและอำนวยความสะดวกต่างๆ ทำให้งานวิจัยสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบพระคุณคุณจุฬามาส เทพเรณู และ คุณสิริพร ตาดี ที่ร่วมเป็นกำลังใจและเป็นที่ปรึกษาให้กันเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเหล่าบรรดาศิลปินและกลุ่มบุคลากรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์สมพร ศรีผึ้ง นางสาวอุทัยวรรณ สมัครการ นางลำไย กันตา นางจำเริญ กุญแจทอง นางสาวราย ประดับมุก นายไพบุลย์ เชื้อสวย และ นางไพฑูรย์ สุขชะ ที่ให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

ด้วยความดีทั้งหมดขอมอบแด่คุณพ่อประเทือง พงษ์นิล และ คุณแม่ทิพย์วรรณ พงษ์นิล ที่เป็นผู้ให้กำเนิดและเป็นผู้ให้โอกาสในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะไม่ลืมเลือน และขอให้ทุกบริบทที่สมบูรณ์ด้วยความดีที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วนั้น จงกลับสู่ท่านที่กล่าวนามมาแล้วให้มีความสุขสวัสดิ์ตลอดกาลนาน

เปรมทิพย์ พงษ์นิล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมาย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารตำราและหนังสือวิชาการ.....	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	19
การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล.....	19
แหล่งข้อมูล.....	16
การรวบรวมข้อมูล.....	21
การศึกษาข้อมูล.....	21
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22
อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	22
4 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า.....	23
วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และความเชื่อของชาวพวนจังหวัดลพบุรี.....	23
รูปแบบและองค์ประกอบของประเพณีกำฟ้า.....	28
พิธีกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า.....	36
วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทเพลงในประเพณีกำฟ้า.....	38
เพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง อำเภอบ้านหมี่	39
เพลงนางดั่ง.....	39
เพลงนางกวั๊ก.....	45
เพลงโสนโลเล.....	50
เพลงบุญกำฟ้า.....	53

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
เพลงขอมาลีสูงเนิน.....	57
เพลงขอมาลีดอกฟ้า.....	64
เพลงเต่านา.....	69
เพลงงามแสงเดือน.....	72
เพลงหล่อจิ่งนงคารา.....	78
สรุปการวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำฟ้า อำเภอบ้านหมี่.....	82
เพลงประเภทไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง อำเภอโคกสำโรง.....	83
เพลงนางดัง.....	83
เพลงนางกวัก.....	88
เพลงหาคู่.....	93
เพลงสายน้ำ.....	98
เพลงดอกบัวไทย.....	103
เพลงจัมโป๋วาย.....	108
เพลงสาริกานกน้อย.....	112
เพลงยักษ์ขมุขี.....	118
เพลงเดือนดารา.....	123
เพลงนกเขา.....	128
เพลงแมวน้อยกอดกัน.....	131
เพลงร่ำวงสนุกสนาน.....	135
เพลงอวยพร.....	141
เพลงดอกมะยมหอมเย็น.....	146
เพลงกำฟ้าพาแลง.....	150
เพลงที่มีดนตรีประกอบการขับร้อง.....	157
เพลงที่มีดนตรีประกอบการขับร้อง อำเภอโคกสำโรง	157
เพลงพาข้าวทิพย์.....	157
เพลงลงช่วงเข็ญฝ้าย.....	163
สรุปการวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำฟ้า อำเภอโคกสำโรง.....	170
สรุปเปรียบเทียบบทเพลงในประเพณีกำฟ้า จังหวัดลพบุรี.....	171

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	172
วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า.....	173
วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และ ความเชื่อของชาวพวนจังหวัดลพบุรี.....	173
รูปแบบและองค์ประกอบของประเพณีกำฟ้า.....	173
พิธีกรรม และ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า.....	174
เปรียบเทียบความแตกต่างของบทเพลงในประเพณีกำฟ้า จังหวัดลพบุรี.....	175
อภิปรายผล.....	179
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.....	180
บรรณานุกรม.....	181
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก โน้ตสากล.....	183
ภาคผนวก ข บทร้อง.....	210
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	219

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 นางดั่ง.....	41
2 นางกวั๊ก.....	46
3 โสนโลเล.....	50
4 งานกำฟ้า.....	54
5 ซ่อมมาลีสูงเนิน(เขาดินวนา).....	60
6 ซ่อมมาลีดอกฟ้า	65
7 เต่านา	69
8 งามแสงเดือน	74
9 หล่อจิ้งหะดารา	79
10 นางดั่ง	58
11 นางกวั๊ก	90
12 หาคู่	95
13 สายน้ำ	99
14 ดอกบัวไทย	104
15 จัมโบ้วาย	109
16 สาริกานกน้อย	113
17 ยักษ์ขมุขี.....	119
18 เดือนดารา.....	124
19 นกเขา	128
20 แมวน้อยกอดกัน.....	132
21 รำวงสนุกสนาน	137
22 อวยพร	142
23 ดอกมะยมหอมเย็น.....	147
24 กำฟ้าพาแสง.....	152
25 พาข้าวทิพย์.....	158
26 ลงช่วงเข็ญฝ้าย.....	164

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่อำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง.....	24
2 บ้านที่สร้างตามแบบของไทยพวนโบราณ.....	25
3 การแต่งกายของชาวไทยพวน ตำบลหลุมข้าว.....	26
4 ศาลเจ้าพ่อสนั่น.....	27
5 การแต่งกายเพื่อใช้ในการแสดงพื้นบ้านของชาวไทยพวน.....	27
6 ของบูชาฟ้าดิน สู่ขวัญข้าว และเสียงทนายดินฟ้าในการเกษตร.....	29
7 กองข้าวเปลือกเพื่อเตรียมการสู่ขวัญข้าว.....	29
8 นางลำไย กันตา ผู้กล่าวคำสู่ขวัญข้าว	31
9 การเตะหมากเบี้ย	31
10 การร้องเพลงประกอบการเลี้ยงผี ในการเล่นนางด้ง.....	32
11 การเสียงทายนางด้ง.....	32
12 การประดับเวที งานราตรีกำฟ้าด้วยหัวควาย	33
13 ชาวไทยพวน ตำบลหลุมข้าวหาบอาหารมาร่วมราตรีกำฟ้าพาแลง.....	34
14 การแสดงประกอบเพลงพื้นบ้านของเยาวชนชาวไทยพวน ตำบลหลุมข้าว.....	35
15 เงินเบี้ย ใช้สำหรับพิธีรักษาโรคปากบิต.....	37
16 ขบวนเซิ้งปากบิต	37

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กลุ่มชนทุกชาติ ทุกเผ่าพันธุ์ มีความแตกต่างและคล้ายกันในหลายๆด้านทั้งค่านิยม ความเชื่อ วิธีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี โดยเฉพาะประเพณีเป็นสิ่งที่มียุ่อยู่กับสังคมของกลุ่มชน ทุกกลุ่มซึ่งมีมานานเท่าไรนั้นในแต่ละสังคมไม่สามารถระบุอย่างชัดเจนได้คงต้องมีกระบวนการในการสืบหาหลักฐานมาอ้างอิงอีกขั้นหนึ่ง แต่โดยรวมแล้วควรมีมาแต่ครั้งที่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ยังไม่มีขึ้นมา เมื่อเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือเกิดภัยพิบัติใด ๆ ขึ้นมนุษย์จึงต้องมีขั้นตอนต่าง ๆ ในการป้องกัน ทำนายเหตุการณ์และขับไล่สิ่งร้ายต่าง ๆ ไม่ให้เกิดขึ้นในสังคมของตน เช่น การสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กลุ่มชนนั้น ๆ นับถือเพื่อช่วยให้รอดพ้นไปจากภัยพิบัติที่ประสบอยู่เมื่อผ่านเหตุการณ์ร้ายไปได้แล้วจึงมีการละเล่นรื่นเริงกันตามความเชื่อที่ยึดปฏิบัติสืบต่อกันมา

ประเพณีต่าง ๆ เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความเจริญของชาตินั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากประเพณีแต่ละประเพณีเป็นสมบัติคู่กับแต่ละชาติ กลุ่มชนและเผ่าพันธุ์ ซึ่งเป็นการรักษาความเชื่อตามบรรพบุรุษและมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาตามขั้นตอนและกระบวนการของแต่ละชนชาติเผ่าพันธุ์ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันไป

ประเพณีสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. จารีตประเพณี เป็นประเพณีเกี่ยวกับศีลธรรม และสวัสดิภาพของสังคมส่วนรวม มีการบังคับให้กระทำ ถ้าไม่ทำก็ถือว่าผิดหรือชั่วต้องมีการลงโทษ

2. ขนบประเพณี เป็นประเพณีที่ได้มีระเบียบแบบแผนวางไว้โดยตรงหรือโดยอ้อมโดยตรง คือ มีระเบียบกฎเกณฑ์พิธีต่าง ๆ กำหนดไว้ชัดเจนโดยอ้อม คือ เป็นประเพณีที่รู้กันทั่วไปไม่ได้วางไว้แน่นอน แต่ที่ปฏิบัติได้เพราะมีการบอกเล่าสืบต่อกันมา

3. ธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมดา ไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบประเพณี ไม่มีผิดถูกเหมือนจารีตประเพณี เป็นเรื่องที่ปฏิบัติกันมาจนเกิดความเคยชิน จนไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นภาระหน้าที่ (สมชัย ใจดี และ ยรรยง ศรีวิริยาภรณ์ : 2535 ; 6-7)

ชาวพวนเป็นชนพื้นเมืองอีกกลุ่มชนหนึ่งที่มีประเพณีเป็นลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง โดยชาวพวนมีถิ่นกำเนิดและถิ่นฐานเดิมอยู่ที่แขวงเชียงของ ประเทศลาว (ครั้งหนึ่งเคยเรียกว่าเมืองพวน) ซึ่งปัจจุบันเมืองเชียงขวางก็ยังเป็นเมืองที่มีชาวพวนอาศัยอยู่มากเช่นในอดีตที่ผ่านมา เหตุที่อพยพลงมาอยู่ที่ประเทศไทยเนื่องจากผลจากสงคราม

หลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวถึงชาวพวนไว้ว่าได้เข้ามาอยู่เมืองไทยตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ เมืองพวนหรือแขวงเชียงของนั้นอยู่ติดกับประเทศเวียดนาม และต้องถูกบังคับให้ส่งบรรณาการให้

เวียดนามและเวียงจันทร์พร้อม ๆ กัน เจ้าเมืองเวียงจันทร์เคยนำครอบครัวชาวพวนมาถวายรัชกาลที่ 1 เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2325 และเมื่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์อีก 10 ปีต่อมาในการปราบปรามหัวเมืองขึ้นของเจ้าเมืองเวียงจันทร์ (คือเจ้านันทเสนซึ่งเป็นพระเชษฐาของเจ้าอนุวงศ์) ได้ไปตีเมืองพวนและเมืองแกง (เดียนเบียนฟู) กวาดต้อนเอาลาวทรงดำ (หรือบางที่เรียกว่า "ลาวโซ่ง" แต่บางที่เรียกว่า "ไทดำ") และพวนจำนวน 4,000 คน ส่งมาเป็นบรรณาการให้ประเทศไทยเมื่อ พ.ศ.2335 คน "ลาว" เหล่านี้ถูกส่งไปตั้งบ้านเรือนอยู่แถว ๆ ที่เป็นโรงหนังเฉลิมกรุงในปัจจุบัน เมื่อคราวหลังปราบ "ขบถ" เจ้าอนุวงศ์ แล้วนโยบายของกรุงเทพฯ คือพยายามกวาดต้อนชาวพวนออกจากเมืองพวนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพราะการปล่อยให้ชาวพวนอยู่ที่นั่นก็ตกอยู่ในอิทธิพลของเวียดนาม" กองทัพไทยที่ไปปราบเจ้าอนุวงศ์ ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2369 ไม่สามารถพิชิตศึกได้เด็ดขาด เจ้าอนุวงศ์หนีไปพึ่งเวียดนามทำให้ต้องปราบอีกครั้งในปี พ.ศ. 2371 ในครั้งนี้รัชกาลที่ 3 ทรงกำชับให้กวาดต้อนชาวพวนเข้ามาในไทยให้ได้มากที่สุด กองทัพไทยไปถึงเมืองพวน (แขวงเชียงขวาง) เลยไปจนถึงแขวงหัวพันทั้งห้าทั้งหก (ซาเหิน) ระหว่างปี 2376 – 2378 กวาดต้อนทั้งพวนและลาวทรงดำ (ไทดำ) เขามาจำนวนมากเพื่อมิให้เหลืออยู่และหนีไปพึ่งเวียดนาม และในปี 2380 ก็กวาดต้อนอีกครั้งหนึ่งผลของการกวาดต้อนเมื่อประมาณ 150 ปีมาแล้วนี้ ทำให้มีชาวพวนอยู่ในเมืองไทยหลายจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นที่ของแหล่งสาวงามอันเลื่องชื่อที่อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ชาวพวนที่ปราจีนบุรี ที่นครนายก ที่ฉะเชิงเทรา ที่สุโขทัย (ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ : 2544 ; 56-57)

การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวพวนในจังหวัดลพบุรี มีผู้สันนิษฐานว่าคนพวนอาจจะอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่เมืองลพบุรีตั้งแต่สมัยโบราณหรือก่อนสมัยประวัติศาสตร์แต่ก็ยังไม่หลักฐานแน่ชัดว่าเข้ามาตั้งแต่เมื่อไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จากเหตุการณ์ที่ได้บันทึกไว้ถึงการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวไทยพวนในจังหวัดลพบุรีทำให้ทราบว่าชาวพวนได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดลพบุรี 3 พวก ใหญ่ๆ คือ

พวกที่ 1 พวกที่เข้ามาในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ประมาณ ปี พ.ศ.2321

พวกที่ 2 พวกที่เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 ปี พ.ศ.2371

พวกที่ 3 พวกที่เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 5 ประมาณปี พ.ศ.2436 ชาวพวนกลุ่มนี้คือชาวพวนที่เป็นบรรพบุรุษของชาวพวนจังหวัดลพบุรี (ชัชวาล สุคันธวิภาติ : 2539 ; 22-23)

ด้านอุปนิสัยและความเชื่อ ชาวพวนเป็นกลุ่มชนที่มีนิสัยรักพวกพ้องให้ความเคารพเชื่อฟังผู้มีอาวุโสกว่า มีความเชื่อเรื่อง วิญญาณและภูตผี ซึ่งจะสังเกตได้จากพิธีกรรมและประเพณีต่างๆ ที่ชาวพวนยึดปฏิบัติในรอบ 12 เดือน อย่างเห็นได้ชัดคือ

เดือนอ้าย	บุญข้าวจี
เดือนยี่	บุญข้าวหลาม
เดือนสาม	บุญกำฟ้า
เดือนสี่	บุญบวชนาค แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่
เดือนห้า	บุญสงกรานต์ สรงน้ำพระ
เดือนหก	บุญวิสาขบูชา

เดือนเจ็ด	บุญกลางบ้าน(ทำบุญโนนลาน)
เดือนแปด	บุญเข้าพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน
เดือนเก้า	บุญสารท (ห่อข้าว) รับขวัญแม่โพสพ
เดือนสิบ	บุญปกติธรรมดา
เดือนสิบเอ็ด	บุญออกพรรษา ช่างเหือ (แข่งเรือ)
เดือนสิบสอง	บุญกฐิน เทศน์มหาชาติ ใส่กระจาด ลอยกระทง

การทำบุญประจำเดือนต่างๆของชาวไทยพวนจังหวัดลพบุรี บางเดือนปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง บางอำเภอ ก็ทำให้สอดคล้องกับสภาพการทำงาน ผลผลิต การเสร็จหน้าเกี่ยวข้าว ในนา เสร็จงาน นำข้าวเข้าบ้านเรียบร้อยแล้วจึงประกอบบุญนั้นๆทำให้วันคลาดเคลื่อนไปบ้าง แต่วันที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ยังคงรักษาจารีตประเพณีเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น มีดังนี้คือ บุญข้าวจี บุญข้าวหลาม บุญกำฟ้า บวชนาค แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ บุญสงกรานต์ บุญวิสาขบูชา บุญกลางบ้าน (บุญโนนลาน) บุญเข้าพรรษา บุญสารท บุญออกพรรษา เป็นต้น (สุเทพ พรหมศิลป์ : 2536 ; 84) ประเพณีที่เป็นที่รู้จัก สร้างความสนุกสนาน และมีความสำคัญกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวพวนมากคือ ประเพณีกำฟ้า

ประเพณีกำฟ้า ของชาวพวนจะแตกต่างกันเล็กน้อยในแต่ละท้องถิ่น แต่จะเริ่มกำฟ้าตรงกันในวันแรก คือวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปีบางถิ่นทำเพียงวันเดียว บางถิ่นทำกันสามวันคือทำถึงวันขึ้น 5 ค่ำ เดือน 3 (วิระพงศ์ มีสถาน:2539;26) คำว่ากำฟ้าหมายความว่า ประเพณีการนับถือสักการะบูชาฟ้า เนื่องจากชาวไทยพวนมีอาชีพเกษตรกรรม คือการทำนา ซึ่งการทำนาในสมัยก่อนต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ชาวนาสมัยก่อนจึงเกรงกลัวฟ้ามาก ไม่กล้าทำให้ผีฟ้าพิโรธเพราะจะทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล หรือไม่ถ้าฟ้าพิโรธหนัก ฟ้าจะผ่าคนตาย หรือเกิดความแห้งแล้งทุกขยากขึ้นได้ดังนั้นจึงมีการเล่นบวงสรวง ทำพิธีสักการะฟ้าเพื่อให้ฟ้าพิโรธและเป็นการสำนึกบุญคุณของฟ้าที่ให้น้ำให้ฝน คนไทยพวนโบราณจึงกำหนดพิธีกำฟ้าขึ้น เป็นการแสดงความกตัญญูขอบคุณต่อเทพยดาแห่งท้องฟ้า หรือผี หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของฟ้า สิ่งที่ปฏิบัติในวันกำฟานั้นจะแบ่งออกได้สามอย่างด้วยกัน คือ

1. จะหยุดงานที่ปฏิบัติอยู่ทั้งปวง ตลอดจนการทำมาหากิน
2. จะพาบุตรหลานไปร่วมกันทำบุญที่วัด
3. ประกอบพิธีกรรม บายศรีบูชาฟ้า และขอพรจากเทพยดาอารักษ์ที่รักษาท้องฟ้าตามประเพณี (สุเทพ พรหมศิลป์ : 2536 ; 88)

ก่อนวันประกอบพิธีกำฟานี้ชาวพวนจะมีการช่วยกันทำ ข้าวจี (ข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนแล้วบีง) ข้าวปุ้น (ขนมจีน) ข้าวหลาม เพื่อใช้ในงานประเพณีและพิธีกำฟานี้ ซึ่งในพิธีกรรมบายศรีบูชาฟานี้ จะมีการร้องเพลงลำพวนซึ่งเป็นการร้องแบบด้นสด เกี่ยวกับความเป็นอยู่และตำนานต่างๆ ต่างจากการร้องหมอลำของภาคอีสานคือไม่มีพิธีรีตองอะไรมากมายนักร้องที่ไหนก็ได้ เครื่องดนตรีที่ใช้ก็เพียงแคนลำเดียว ซึ่งโดยพื้นฐานเดิมนั้นชาวพวนก็คือ ชนชาตินลาวกลุ่มหนึ่งนั่นเอง แคนเป็นเครื่องดนตรี

ดั้งเดิมของชนชาติลาวที่ใช้ในการเล่นต่าง ๆ มากมาย เมื่อเสร็จพิธีบายศรีกำฟ้าแล้วชาวบ้านจะร่วมรับประทานอาหารด้วยกัน ในเวลาบ่ายไปถึงเย็นและค่ำ เรื่อยไปจนครบสามวัน จะมีการเล่นรื่นเริงที่บ้าน เช่น เตะหมากเบี้ย ต่อก่ มอญซ่อนผ้า การแข่งขันตีกลองเล็ง(เชื่อว่าเป็นการตีกลองให้ดังไปถึงฟ้าทำให้เสียงฟ้าให้ร้อง) ฯลฯ นอกจากการเล่นดังกล่าวแล้วยังมีการเล่นอีกจำพวกหนึ่งที่เป็นเสียงหายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพการงาน คู่ครอง ดินฟ้าอากาศ ฯลฯ คือการเล่น นางด้ง นางกวัก ในการเล่นนางด้ง และนางกวักนี้ก็มีการเล่นประกอบการเล่นมากมายซึ่งล้วนแต่เป็นเพลงของชาวพวนทั้งสิ้น การทำนายในพิธีกำฟ้าที่สำคัญที่สุดคือการทำนายเสียงร้องจากฟ้า ที่ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านจะเป็นผู้คอยฟัง ซึ่งเป็นเรื่องน่าแปลกประหลาดมากที่ในช่วงการประกอบประเพณีกำฟ้าในสามวันนี้ จะต้องได้ยินเสียงฟ้าร้อง ทิศในการร้องของฟ้าก็สามารถทำนายได้ดังนี้คือ

ทิศเหนือ	ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	ฝนจะดี ทำนาได้ข้าวดี
ทิศใต้		จะแล้งนาจะเสียหาย
ทิศตะวันออก		ฝนปานกลาง นาอุดมดี นาดอนไม่ดี
ทิศตะวันตก		นาจะแล้ง ข้าวยากหมากแพง

ประเพณีกำฟ้านี้เป็นประเพณีที่ถ่ายทอด ลักษณะเฉพาะของชาวพวนได้เป็นอย่างดี กล่าวคือรวมเอาทั้ง วัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิหลัง ความเป็นอยู่ ไว้อย่างมากมายในประเพณีนี้ โดยเฉพาะการจัดประเพณีกำฟ้าของ จังหวัดลพบุรีนี้ ปัจจุบันเหลืออยู่เพียง 2 อำเภอเท่านั้นที่ยังยึดถือ และปฏิบัติอยู่อย่างต่อเนื่องคืออำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง "ดนตรีชาวพวนในประเพณีกำฟ้า กรณีศึกษา ชาวพวนจังหวัดลพบุรี" โดยเลือกเจาะจงศึกษา ชาวพวนตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ และ ชาวพวนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี อันเป็นที่อยู่ของกลุ่มชาวพวนที่มีความเหนียวแน่นในวัฒนธรรม โดยพบว่ายังมีประเพณีกำฟ้าอยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งมีการสืบทอดกันมาโดยบรรพบุรุษมีทั้งการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพกาลเวลา และ สภาพสังคมแวดล้อม อีกทั้งยังมีการดำรงลักษณะการร้องแบบเดิมไว้ตลอดจนมีบทบาทหน้าที่และความสำคัญไม่ใช่เพียงในประเพณีกำฟ้าเท่านั้น ยังมีบทบาทต่อประเพณีและพิธีกรรมอื่นๆของชาวพวนอีก เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาช่วยเป็นแนวทางในการสืบทอดเพลงของชาวพวนที่นับวันจะหาผู้สืบทอดได้ยากขึ้นทุกวัน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อท้องถิ่นของผู้วิจัยและที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการอนุรักษ์ให้เพลงของชาวพวนได้คงอยู่ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า ของชาวพวน จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างของเพลงในประเพณีกำฟ้า อำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

เพลงพื้นบ้านชาวพวนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อีกทั้งยังหาได้ยากในปัจจุบัน หากแต่ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ทำการศึกษาด้าน บทเพลงพื้นบ้าน อันเกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า การวิจัยนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในเชิงมานุษยวิทยาวาทิตยาลาวคือ

1. ทำให้เข้าใจถึงบทบาทของเพลงพื้นบ้านในประเพณีกำฟ้า ที่มีต่อวัฒนธรรมประเพณีอื่นๆของชาวพวนที่เกี่ยวข้อง
2. มีการเก็บบันทึกข้อมูลของเพลงในประเพณีกำฟ้า ไว้เป็นหลักฐานเพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาค้นคว้าได้ต่อไป
3. ทำให้เกิดความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงในประเพณีกำฟ้า ของชาวพวนในจังหวัดลพบุรีได้เพิ่มมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เลือก กลุ่มชาวพวน ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง และ ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
2. ในส่วนสาระความสำคัญของดนตรีผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาประเพณีกำฟ้า ของชาวพวน จังหวัดลพบุรี โดยศึกษาถึงเพลงพื้นบ้าน ความเชื่อ พิธีกรรมในประเพณีกำฟ้า พิธีกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบเพลงในประเพณีกำฟ้า ของแหล่งข้อมูลทั้ง 2 อำเภอคือ อำเภอบ้านหมี่ และอำเภอโคกสำโรง ดังรายชื่อเพลงดังนี้คือ

1. เพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง

1.1 อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

- เพลงนางด้ง
- เพลงนางกวัก
- เพลงงานกำฟ้า
- เพลงขอมาลีสูงเนิน
- เพลงขอมาลีดอกฟ้า
- เพลงเต่านา
- เพลงงามแสงเดือน
- เพลงหล่อจิ่งนะดารา
- เพลงโสนโลเล

1.2 อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

- เพลงนางด้ง
- เพลงนางกวัก
- เพลงหาคู่

- เพลงสายน้ำ
- เพลงดอกบัวไทย
- เพลงจัมโบ้วาย
- เพลงสาริกานกน้อย
- เพลงยักษ์ขมุขี
- เพลงเดือนดารา
- เพลงนกเขา
- เพลงแมวน้อยกอดกัน
- เพลงร่ำวงสนุกสนาน
- เพลงอวยพร
- เพลงดอกมะยมหอมเย็น
- เพลงกำฟ้าพาลง

2. เพลงที่มีดนตรีประกอบการขับร้อง

อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

- เพลงลงช่วงเข็ญฝ้าย
- เพลงพาข้าวทิพย์

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลในเชิงวัฒนธรรมของ ดนตรีชาวพวนในประเพณีกำฟ้า ศึกษาโดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ และ สังเกตการณ์จริง
2. ข้อมูลในการวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำฟ้า ศึกษาโดยการบันทึกเทปจากการบรรเลงสด การบันทึกบทเพลงใช้โน้ตไทยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ทำนองเพลง
3. คำศัพท์ภาษาท้องถิ่น ที่ใช้ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการถ่ายทอดเสียง คำ ศัพท์ด้วยภาษาไทยเพื่อสะดวกในการตรวจสอบ ได้อธิบายคำศัพท์ไว้ในนิยามคำศัพท์เฉพาะ
4. บันทึกโน้ตสากล ไว้ภาคผนวก ก
5. บันทึกบทร้องในภาคผนวก ข

นิยามศัพท์เฉพาะ

พวน	หมายถึง	ชาวพวนที่อาศัยอยู่ใน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
กำฟ้า	หมายถึง	ประเพณีเสี่ยงทาย ดิน ฟ้า อากาศ ในการทำการ เกษตรของชาวพวน
ข้าวปุ้น	หมายถึง	ข้าวเส้น หรือ ขนมจีน ใช้ทานคู่กับน้ำยา น้ำพริกพร้อม เครื่องเคียงที่เป็นผักหรืออื่นๆตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น
ข้าวจี	หมายถึง	ข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนเล็กๆเกือบเท่าฝ่ามือเสียบไม้แล้วปิ้ง ใช้บริโภค
หมอลำ	หมายถึง	ชาวพวนที่ร้องเพลงในประเพณีกำฟ้า
นางด้ง	หมายถึง	การละเล่นที่ใช้สำหรับการเสี่ยงทาย
นางกวัก	หมายถึง	การละเล่นที่ใช้สำหรับการเสี่ยงทาย และ ทำนายเรื่องราวที่ ต้องการรู้ในประเพณีกำฟ้า โดยมีการร้องเพลงประกอบ
ลำ	หมายถึง	การร้องเพลง
เตะหมากเบี้ย	หมายถึง	การละเล่นพื้นบ้านที่ผู้เล่นแบ่งออกเป็น สองฝ่ายมีอุปกรณ์ การละเล่นเป็นเบี้ย
ต่อไก่	หมายถึง	การละเล่นพื้นบ้านที่ผู้เล่นแบ่งเป็น สองฝ่ายโดยทายเสียง ของ อีกฝ่ายที่ร้องเลียนแบบเสียงของไก่ว่าเป็นเสียงของผู้ใด
พาแลง	หมายถึง	อาหารเย็น
แลง	หมายถึง	ตอนเย็น
งันพาแลง	หมายถึง	ร่วมกันรับประทานอาหารเย็นเป็นหมู่คณะ
แกงป่า	หมายถึง	แกงป่า
ตอ	หมายถึง	ต้นไม้
แกงผัดตอใหญ่ ๆ	หมายถึง	แกงป่าใส่เครื่องจำนวนมากหม้อใหญ่ ๆ
เข็งปากบิต	หมายถึง	พิธีกรรมการรักษาโรคปากบิต ปากเปี้ยว ทางไสยศาสตร์ ตาม ความเชื่อของชาวพวน
ลงช่วง	หมายถึง	การเข้าร่วมในพิธีกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน,ศาสนา
ขลวง	หมายถึง	หลวง,เจ้านาย
เพิ่น	หมายถึง	ท่าน,คนนั้น
เว้า	หมายถึง	พูดคุย,การสนทนา
ฮัก	หมายถึง	รัก,ความรัก
เจ้าหัว	หมายถึง	พระ,หลวงพ่อ,เจ้าอาวาส

เจ้าน้อย	หมายถึง	เณร, เณรน้อย, พระลูกวัด
จื่อจำ	หมายถึง	การจดจำ, การจดบันทึก
ฝ้าย	หมายถึง	การนำฝ้ายออกจากเมล็ด
บันฝ้าย	หมายถึง	การนำฝ้ายที่เป็นเส้นแล้วนำมาเก็บในหลอดฝ้าย
เฮาปุย	หมายถึง	การตีให้ฝ้ายที่ยังไม่แตกให้เส้นใยฟูขึ้น
กง	หมายถึง	ล้อ, วัตถุวงกลม
ปู่	หมายถึง	ท้อ, ไม่แหลม, ไม่ฉลาด, ไม่คม
ยู่	หมายถึง	ดัน, ผลักไปข้างหน้า
หยั่ง	หมายถึง	อะไร, ทำไม
โด้ย(ต๋อย)	หมายถึง	ด้วย, ไปด้วย, ช่วยด้วย
ปู่ดั่ง	หมายถึง	วิญญูณบรรพบุรุษเพศชายสิงในกระดัง
ย่าดั่ง	หมายถึง	วิญญูณบรรพบุรุษเพศหญิงสิงในกระดัง
ย่าดั่งพันด้า	หมายถึง	วิญญูณบรรพบุรุษเพศหญิงสิงในกระดังกินหมากจนพันด้า
ผีซกผีสำ	หมายถึง	ผีที่สิงสถิตอยู่ที่ครกและสาก
ไม้แดง	หมายถึง	ไม้หอมชนิดหนึ่งใช้กินกับหมาก
มักเม่า	หมายถึง	พลิกกลับไปมา
ขะเยื่อพัด	หมายถึง	การกระเดียดกระด้าง(ผิดซ้ำ)
สามคนพา	หมายถึง	การละเล่นนางดั่งต้องใช้ผู้เล่นหรือเชิญวิญญูณ 3 คน
ไอ้อ่อน, ไอ้หาว	หมายถึง	ทาสผู้รับใช้ของนางดั่งชื่อนายอ่อน และ นายหาว
อ่อนหมา	หมายถึง	เดินทางมา หรือ เดินทางมาถึง
เล็ดเล็ด	หมายถึง	ตกลงมา หรือ ล่วงลงมา
มะลาย	หมายถึง	กระจาย สูญหาย
ทะเล็ดแต่็ดแต่	หมายถึง	กระโดดโลดเต้นด้วยท่าทางต่างๆ
แหง	หมายถึง	เสียงร้องไห้
อีแม่	หมายถึง	แม่ นางสาว
ต่างหูก	หมายถึง	หูกที่ใช้ในการทอผ้า
สลินสลาย	หมายถึง	การทอถี่ยาว
เฮ็ด	หมายถึง	นอน หงายท้อง
สมคะเน	หมายถึง	เป็นไปตามที่คาดหวังไว้
ก้องหล้า	หมายถึง	มีชื่อเสียง เป็นผู้
ก๊วกไล่ ก๊วกแห่	หมายถึง	การล้อเล่นในลักษณะของการขับไล่ให้หนี
คนยก คนยอ	หมายถึง	คนยกย่อง

แอ้งแม้ง	หมายถึง	แน่นิ่ง ไม่มีการเคลื่อนไหว
ช่อมาลีสูงเนิน	หมายถึง	ดอกไม้บานที่ราบสูง , เขาดินวนา
ป่าละโพง	หมายถึง	ป่าที่ไม่เล็กริขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น
ไม้หมาก	หมายถึง	ต้นหมาก ดอกหมาก หมากที่ใช้กินกับปลู

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสาร ตำรา และหนังสือวิชาการ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสาร ตำรา และหนังสือทางวิชาการ

ปราณี วงษ์เทศ (2525:228-239) ได้กล่าวถึงความหมายของการละเล่นไว้ว่า การละเล่นหมายถึงการเล่นดนตรี การเล่นเพลงการเล่นรำ การเล่นที่ต้องเล่นรวมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป การละเล่นส่วนใหญ่จะผูกพันอยู่กับพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความอุดมสมบูรณ์ และความมั่นคงของชุมชนเพราะในยามปกติจะไม่เล่นกันจะเล่นในกรณีพิเศษ ซึ่งสมาชิกในสังคมตกลงกันว่าจะต้องเล่นเพราะถ้าไม่เล่นจะเกิดความเดือดร้อนเสียหาย การละเล่นจึงต้องสัมพันธ์กับกาลเทศะด้วย ในทางสอดคล้องกัน มนตรี ตราโมท (2540:17) ได้กล่าวว่าการละเล่นมักจะเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ตามระบบความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต พิธีกรรมเกี่ยวกับการทำมาหากิน และพิธีกรรมเกี่ยวกับชุมชนหรือสังคม บรรดาการละเล่นล้วนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม

ความหมายของคำว่าประเพณี สมชัย ใจดี, ยรรยง และ ศรีวิริยาภรณ์ (2535:6) ได้กล่าวว่าประเพณี คือ ความประพฤติที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบอย่างเดียวกัน เป็นระเบียบแบบอย่างที่เราเห็นว่าถูกต้อง หรือเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่และมีการปฏิบัติสืบต่อกันมา และในทางสอดคล้องกัน

มนตรี ตราโมท (2540:18-19) ยังจำแนกประเพณีเป็น 2 ระดับที่ต่างกัน คือ

1. ประเพณีราษฎร์ เป็นของชนชั้นต่ำ ได้แก่ ไฟร์ฟ้าเข้าไทและทาส ซึ่งจะมีความหลากหลายต่างกันไปตามท้องถิ่นต่างๆ มีสภาพแวดล้อมต่างกัน มีศูนย์กลางอยู่ที่วัดในชุมชนหรือหมู่บ้าน
2. ประเพณีหลวง เป็นของชนชั้นสูง ได้แก่ เจ้านายเชื้อพระวงศ์และขุนนางที่มีศูนย์กลางอยู่ที่วังหรือในเมือง ในส่วนของพิธีกรรม ปราณี วงษ์เทศ (2525:241-249) กล่าวว่าพิธีกรรมทั้งหลายที่มนุษย์สร้างขึ้นมานั้น มนุษย์ย่อมจะต้องมีจุดประสงค์และความหมายตามความเข้าใจอันเกิดจากความเชื่อดังนั้นพิธีกรรมจึงหมายถึงพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมของศาสนาความเชื่อนั่นเอง ซึ่งสามารถแยกพิธีกรรมออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

- 2.1 พิธีกรรมเกี่ยวกับการทำมาหากิน ในสังคมแบบชนเผ่าและสังคมเกษตรกรรมนั้น มนุษย์

ยังต้องพึ่งพาผลผลิตของธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติการประกอบพิธีกรรมที่เกิดขึ้นตามคติความเชื่อทางศาสนาจึงมีทั้งส่วนคล้ายและแตกต่างกันออกไป

2.2 พิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต ตลอดเวลาชั่วชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ย่อมต้องผ่านเหตุการณ์สำคัญๆเป็นระยะๆมา เช่นแรกเกิดก็ต้องทำพิธีเกิด ผู้ชายเมื่ออายุครบบวชก็ต้องเข้าพิธีบวชเมื่อถึงเวลามีครอบครัวก็ต้องแต่งงาน และในที่สุดก็ถึงพิธีกรรม ที่เกี่ยวกับการตายเพื่อให้ชีวิตอยู่อย่างเป็นสุขในโลกหน้า

2.3 พิธีกรรมที่เกี่ยวกับชุมชน หรือสังคม พิธีกรรมนี้จะเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า เทวดาและผีทุก ชนิด ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่ชาวบ้านทุกครัวเรือนจะสามารถร่วมงานได้ หลังเสร็จสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยวแล้ว ความกังวลของมนุษย์ต่อฤดูกาลผลิตใหม่มีอยู่ตลอดเวลาว่าจะมีน้ำบริบูรณ์เหมือนปีที่ผ่านมาหรือไม่ ชนเผ่าไทย-ลาว มีความเชื่อเรื่องผี ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้มีผีอยู่ทั้งนั้น แม้แต่เครื่องมือเครื่องใช้ที่ประกอบการทำมาหากินก็มีผี และผีเหล่านี้ก็คือผีดีไม่ใช่ผีร้าย ผีเท่านั้นที่จะรู้ความลับทั้งหลายในโลก รวมทั้งความเร้นลับของธรรมชาติด้วย ดังนั้นจึงเกิดพิธีกรรมที่เล่นกับผี หรือเรียกผีเชิญผีมาสอบถาม

ในเรื่องความเป็นมาของจังหวัดลพบุรี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2530:13) ได้จัดทำหนังสือแนะนำจังหวัดลพบุรีไว้ โดยได้กล่าวไว้ว่า จังหวัดลพบุรีเป็นดินแดนที่มีความสำคัญมาแต่ครั้งประวัติศาสตร์ เนื่องจากได้พบหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นข้อยืนยันมากมาย อาทิเช่น โครงกระดูก สัมฤทธิ์ ทองเหลือง กระจาดกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดลพบุรี จากร่องรอยและหลักฐานพอจะกำหนดได้ว่า เมืองลพบุรีเป็นสังคมเกษตรกรรม มาแต่ครั้งยุคหินกลาง เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 เมืองลพบุรีตั้งอยู่ภายใต้อิทธิพลทางอารยธรรมของอาณาจักรกัมพูชา หรือขอม และในช่วงนี้เองที่ปรากฏชื่อเมือง "ละโว้" หรือ "โลว"

ในเรื่องของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดลพบุรี วัลลภา รุ่งศิริแสงรัตน์ (2539:110-112) ได้กล่าวว่าปัจจุบันจังหวัดลพบุรีนับว่าเป็นจังหวัดใหญ่จังหวัดหนึ่งของภาคกลางที่สามารถเดินทางติดต่อกับจังหวัดต่างๆได้โดยสะดวก ขนาดของจังหวัดลพบุรีปัจจุบัน นับว่ากว้างใหญ่ไพศาลมาก คือมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 6,199.7 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,874,846 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่างๆได้แก่

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดเพชรบูรณ์และนครสวรรค์
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและสระบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมาและชัยภูมิ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรีและอ่างทอง

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดลพบุรีเป็นที่ราบลอนคลื่นสลับภูเขาและเนินประมาณร้อยละ 73 และที่ราบลุ่มประมาณร้อยละ 27 ของพื้นที่ทั้งหมด บริเวณที่ตั้งจังหวัดลพบุรีเป็นที่ลาดลงมาจากเทือกเขาสามยอดทางตะวันออกมาจนจดทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำลพบุรี จังหวัดลพบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอดังนี้

1. อำเภอเมืองลพบุรี
2. อำเภอบ้านหมี่
3. อำเภอโคกสำโรง
4. อำเภอชัยบาดาล
5. อำเภอท่าเรือ
6. อำเภอลำสนธิ
7. อำเภอพัฒนานิคม
8. อำเภอสระโบสถ์
9. อำเภอท่าหลวง
10. อำเภอหนองม่วง
11. อำเภอโคกเจริญ

ข้อมูลด้านเชื้อชาติของประชากรในจังหวัดลพบุรี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2530:20) ได้กล่าวไว้ว่าประชากรจังหวัดลพบุรีเป็นชาวไทยภาคกลางและมีบางส่วนที่มีเชื้อสายมาจากลาวเวียงจันทร์ หรือลาวพวน ซึ่งอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยพระเจ้าอู่ทองเป็นกบฏ ชาวไทยเชื้อสายลาวพวนมีที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่อำเภอบ้านหมี่ นอกจากนี้ยังมีชาวมอญเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่อำเภอบางขันหมาก อำเภอเมืองลพบุรี คนไทยเชื้อสายมอญนี้อพยพมาจากกรุงหงสาวดี ประชากรเหล่านี้มีภาษาพูดและขนบธรรมเนียม ประเพณีเป็นของตนเอง ซึ่งในทางสอดคล้องกัน ชัซวาล สุคันธวิภาติ (2539:21) ได้กล่าวถึงชาวพวนในจังหวัดลพบุรีไว้ว่า ที่ถูกต้องควรเรียกว่าเรียกว่า “ไทยพวน” เนื่องจากชาวพวนในจังหวัดลพบุรีหรือจังหวัดอื่นๆในปัจจุบันเป็นลูกหลานของชาวพวนที่เกิดในเมืองไทยสืบทอดเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่เป็นชาวพวนที่เกิดในประเทศไทยสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนแล้ว การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของบรรพบุรุษชาวไทยพวนในจังหวัดลพบุรีนั้นจากการสันนิษฐานและศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จากโบราณสถาน ถาวรวัตถุ ตลอดจนคำบอกเล่า ทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวไทยพวนในจังหวัดลพบุรีคือ

1. เป็นการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานตามปกติ
2. ถูกกวาดต้อนเป็นเชลยเข้ามา
3. หนีภาวะศึกสงครามบ้านเมืองไม่สงบสุข
4. อพยพติดตามหาญาติพี่น้อง

สายหยุด เกิดผล (2537:17) ได้ให้ความหมายของคำว่า พวน ไว้โดยแยกเป็นสองทางคือ ในความหมายแรกพวนมาจากชื่อภูเขาซึ่ง อยู่ในแขวงเชียงของ เมืองเชียงขวางชื่อว่า ภูพวน และในความหมายที่สองเป็นชื่อของแม่น้ำสายหนึ่ง ซึ่งในเรื่องเดียวกัน ชัซวาล สุคันธวิภาติ (2539:15) ยังให้ความหมายของคำว่า “พวน” ไว้ว่า เป็นคำที่ใช้เรียกชื่อคน กลุ่มชน เชื้อชาติไท หรือ คนเผ่าไท (Tai) ซึ่งเป็นชนชาติโบราณกลุ่มหนึ่งมีถิ่นกำเนิดอยู่ทางตอนใต้ของจีนมีตำนานพงศาวดารกล่าวถึงการ

สร้างบ้านแปลงเมือง โดยบรรพบุรุษของชาวพวน ซึ่งได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ที่บริเวณที่ราบสูงเชียงขวางหรือตรันนิงห์ แล้วเรียกชื่อเมืองตามที่เรียกชื่อตนเองว่า “เมืองพวน”

ประวัติความเป็นมาของชาวพวน สายหยุด เกิดผล (2553:23) ได้กล่าวไว้ว่า หัวเมืองพวนที่เป็นถิ่นกำเนิดของชาวไทยพวนนั้น มีชื่อเรียกรวมๆกันว่า หัวเมืองพวนทั้งหก คือหกหัวเมืองด้วยกัน คือ เมืองคำเกิด เมืองคำม่วน เมืองเวียงชัย เมืองไพศาลี (ฟองสาลี) เมืองซีเหินือ หรือ เตียนเบียนแกง หรือ แกน ปัจจุบันอยู่ในประเทศเวียดนาม และเมืองเชียงขวาง ในเรื่องเดียวกันนี้ วีระพงศ์ มีสถาน (2539:5) ได้กล่าวว่า ชนชาติพวน เป็นเป็นประชากรของไทยอีกกลุ่มหนึ่งที่พูดภาษาตระกูลไท มีถิ่นเดิมอยู่ที่เมืองพวน แขวงเชียงขวาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งในทางสอดคล้องกัน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2544:56-57) ได้กล่าวว่า ชาวพวนได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ เมืองพวนหรือแขวงเชียงขวางนั้นอยู่ติดกับประเทศเวียดนาม ลาวพวนมีอยู่ในจังหวัดต่างๆของประเทศไทย เช่น สุโขทัย ปราจีนบุรี นครนายก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

วัฒนธรรมของชาวไทยพวน จังหวัดลพบุรีที่ยึดปฏิบัติสืบต่อกันมา (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี:2539:36-38) มีดังนี้ได้แก่

ภาษาพวน ภาษาพวนแตกต่างทั้งสำนวนและสำเนียงคือเนื้อหาและน้ำเสียง ถึงแม้จะใกล้เคียงภาษาลาวบางคำ คล้ายภาษาไทยบางคำ แต่ก็มีส่วนแตกต่างให้พอสังเกตได้ชัดเจนหลายประการ ไทยพวนพูดซ้ำไม่มีตัว ร. ควบกล้ำ ไม่มีตัว ก.เป็นตัวสะกด มีตัว ซ. แทนตัว ช. มีตัว ส. แทนตัว จ. มีสระเอี้ย แทน สระเอือ และ สระไอ ในภาษาพวนใช้ สระเออ ดังตัวอย่าง เช่น

ศอก	=	เศาะ
ปาก	=	ปะ
เชือก	=	เซือะ
ช้าง	=	ซ้าง
จัน	=	สัน
เกลื่อ	=	เกีย
เสื่อ	=	เสี้ย
ใส่	=	เสอ
ใจ	=	เจอ
ไผ	=	เผอ

การร้องลำพวน เป็นการร้องเพลงต้นสด เพื่อประกอบพิธีกรรม หรือเพื่อเกี่ยวระหว่างชายหญิงในงานบุญและประเพณีต่างๆ มีเครื่องดนตรีประกอบการลำคือ แคน ในเรื่องเดียวกัน วีระพงศ์ มีสถาน (2539:29) ได้กล่าวถึงเพลงลำพวนว่าการลำพวนคือการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ ของชาวพวนโดยที่ผู้ลำจะนั่งกับพื้น ดนตรีที่ประกอบการลำ คือ แคน ผู้เป่าแคนเรียกว่า หมอแคน และหมอแคนจะนั่งหันหน้าไปหาคนลำ ทำนองการลำของลำพวนจะร้องเป็นท่อนๆไปคล้ายบทสวดเป็น

วรรคๆ แต่ละวรรคจะประกอบไปด้วยทำนองขึ้นๆลงๆเป็นแบบแผน ในทางสอดคล้องกัน สภาวัฒนธรรมอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี (2542 : 35) ได้อธิบายถึงลำพวนไว้ว่า เป็น ศิลปะและวรรณคดีพื้นบ้านที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษของชาวพวนแต่บรรพกาล เช่นเดียวกับที่ภาคใต้มี มโนราห์ หนึ่งตะลุง ภาคกลางมี ลิเก ลำตัด ภาคเหนือมี ฟ้อนเล็บ และภาคอีสานมี หมอลำ ต้นกำเนิดของหมอลำพวนน่าจะเกิดจากการละเล่นของเด็ก คำผญา และ คำแหล่ นำมาผสมผสานกับท่วงทำนองที่วิวัฒนาการขึ้นมาตามลำดับ การลำพวนสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ลำพื้นหรือลำเรื่อง ซึ่งได้แก่ เรื่องจักรวาลต่างๆ อาทิ เรื่องการเกิด ขุนลุนางอ้ว ปลาบู่ทอง เป็นต้น
2. ลำตัน ผู้ลำคิดคำร้องขึ้นเอง เป็นการแสดงความสามารถทางภาษาของผู้ลำ

ในเรื่องวัฒนธรรมของชาวพวน วีระพงศ์ มีสถาน (2539:8) ได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า

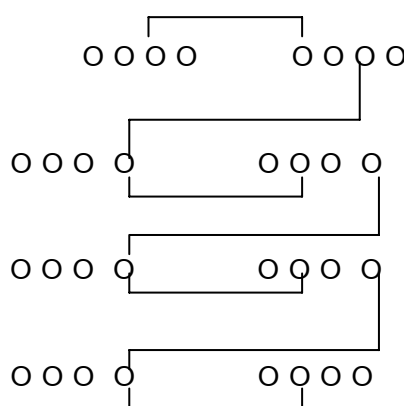
การแต่งกาย ในชีวิตประจำวันการแต่งกายของชาวพวนมีความคล้ายคลึงกับประชากรไทยส่วนใหญ่คือหญิงนิยมนุ่งซิ่นสวมเสื้อตามสมัยนิยม หญิงสูงวัยมักสวมเสื้อ"คอ กระทะ" หรือ "เสื้ออี่เป่า" (เสื้อคอกระเช้า) แต่การแต่งกายในรูปแบบเดิมนั้น หญิงมักไว้ผมยาวมุ่นเกล้าไว้ด้านหลัง ใช้ผ้าพันรอบอกแทนการสวมเสื้อ นุ่งซิ่นตีนจก หรือสีพื้นแทรกลายขวาง บางถิ่นนิยมนุ่งซิ่นมัดหมี่ ซึ่งมีลวดลายสีสันงามตาโดยอิงรูปแบบลายมาจากลายโบราณ ผู้ชายมักนุ่งกางเกงขาก๊วยดำเสื้อดำ

ในเรื่องความเชื่อของไทยพวนโบราณ คำวน พรอดพวก (2539:32) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวไทยพวนโบราณ มักมีความเชื่อในเรื่องวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และ ผีไม่แพ้บรรพบุรุษของตนและมีการสืบทอดมาจนปัจจุบันเป็นเรื่องที่ผูกพันกับชีวิตจนแทบแยกกันไม่ออก ดังนั้นจึงเกิดเป็นประเพณีต่างๆ ตามมาการละเล่นต่างๆก็จะมีพิธีกรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น นางกวัก นางด้ง นางสาก นางบั้งก็ ฯลฯ ชาวพวนมีความเชื่อว่า มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจ สามารถบันดาลให้เกิดความสุขแก่มวลมนุษย์หรือบันดาลให้เกิดภัยพิบัติต่างๆ ซึ่งขึ้นกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่ปฏิบัติต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าสร้างความพอใจได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้นการบ่น การเซ่นสังเวย และการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์รวมทั้ง ฝัปปูยาตาทวด ฝัปป่าน ฝัปป่า ฝัปรุ ฝัปนา ฯลฯ จึงเกิดขึ้นในหมู่ไทยพวนเสมอ ในหมู่บ้านของไทยพวนมักจะมีศาลเจ้าหรือศาลปู่บ้าน เมื่อถึงกำหนดเวลาจะมีหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้นำทำพิธีเซ่นสังเวยด้วยไก่ต้ม ไช้ เนื้อหมู หรือ หัวหมู ผลไม้ต่างๆ รวมทั้งสุราและยาสูบซึ่งขาดไม่ได้

ด้านประวัติความเป็นมาของประเพณีกำฟ้า สมพร ศรีผึ้ง (2539:40) ได้กล่าวว่าเรื่องนี้เป็นประวัติศาสตร์ที่เล่าสืบทอดกันมาว่า เจ้าชมพู กษัตริย์เมืองพวน เมื่อก่อนขึ้นต่อหลวงพระบาง ต่อมาได้รวมกับเวียงจันทน์แล้วยกทัพไปรบกับหลวงพระบางได้ชัยชนะเจ้าชมพูจึงประกาศเอกราชไม่เป็นเมืองขึ้นทำให้เจ้านนท์ แห่งนครเวียงจันทน์โกรธมากจึงยกทัพมาปราบเมืองพวนและจับเจ้าชมพูได้ จึงสั่งให้ประหารชีวิต ในขณะที่ทำพิธีประหารฟ้าผ่าถูกด้ามหอกที่จะใช้ประหาร ทหารเมืองเวียงจันทน์ไปกราบทูลเจ้านนท์ ให้ทราบเหตุอัศจรรย์นั้น เจ้านนท์จึงรับสั่งให้เจ้าชมพู กลับไปครองเมืองพวนตามเดิม จากเหตุการณ์นั้นทำให้มีประเพณีกำฟ้ามาจนถึงปัจจุบันนี้

สุเทพ พรหมศิลป์ (2539:88) ได้ให้ความหมายของคำว่า "กำฟ้า" ไว้ว่าหมายถึง ประเพณีการนับถือสักการะบูชาฟ้าเนื่องจากชาวไทยพวนมีอาชีพเกษตรกรรม คือการทำนา ซึ่งการทำนาในสมัยก่อนต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ชาวนาสมัยก่อนจึงเกรงกลัวฟ้ามาก ไม่กล้าทำให้ผีฟ้าพิโรธเพราะจะทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลหรือไม่ถ้าฟ้าพิโรธหนัก ฟ้าจะผ่าคนตายหรือไม่เกิดความแห้งแล้งทุกซอกซี้ดขึ้นได้ดังนั้นจึงมีการเสนบบวงสรวงทำพิธีสักการะฟ้า ในทางสอดคล้องกัน สายหยุด เกิดผล (2537:19) ได้ถึงกล่าวประเพณีกำฟ้าไว้ว่า ประเพณีกำฟ้า ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ที่เล่ากันสืบมาว่า วันงานกำฟ้าจะต้องหยุดทำงาน ให้มาร่วมสนุกร่วมทำบุญ ถ้าไม่เชื่อฟังแล้วไปทำงานอาจถูกฟ้าผ่าตายได้ ประเพณีกำฟ้าในแต่ละปี ชาวไทยพวนจะฟังเสียงฟ้าร้องคือเสียงฟ้าเปิดประตูน้ำ เพื่อให้ชาวนามีน้ำทำนาในปีต่อไปโดยมีการทำนายว่าถ้าฟ้าร้องทางทิศเหนือ หรือ ตะวันออกเฉียงเหนือทำนายว่า ฝนจะดีทำนาได้ข้าวบริบูรณ์ จะทำให้มีมั่งมีศรีสุข ฟ้าร้องทางทิศใต้ทำนายว่า ฝนจะแล้งน้ำทำไม่บริบูรณ์ การทำนาจะเสียหาย ถ้าฟ้าร้องทางทิศตะวันตกฝนจะตกปานกลาง นาที่ลุ่มดี นาดอนจะเสียหาย ถ้าฟ้าร้องทางทิศตะวันตกทำนายว่าจะเกิดแห้งแล้ง ฝนตกไม่แน่นอน นอกจากวันกำฟ้า คือวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 แล้วก่อนงานหนึ่งวันคือวันขึ้น 2 ค่ำ จะมีวันกำต้อน จะมีการละเล่นประเพณีพื้นบ้าน เช่นเตะหมากเบี้ย ขี่ม้าหลังโก่ง ถ่อเล้า เล่นนางดั่ง นางกวัก

ในเรื่องของเพลงผีนางดั่ง ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2528:46-47) กล่าวว่า นางดั่งเป็นพิธีทางไสยศาสตร์ เพื่อขอฝนโดยใช้กระดิ่งที่เลี้ยงไหมหรือฝัดข้าวเป็นอุปกรณ์สำคัญ ในการทำพิธีจะมีการตอกหลักไว้สองหลักคือหลักแล้งและหลักฝน กระดิ่งและไม้คานอย่างละคู่ นอกจากนั้นยังมี กระจกสองหน้า หวี บั้งข้าวเหนียว กำไลมือ แหวนของหญิงหม้าย นำมาวางไว้ในกระดิ่ง โดยมีหัวหน้าพิธีทำหน้าที่สักการะบูชาเทวดา อธิฐานขอฝน ใจความของบทนางดั่งจะเป็นการพรรณาสภาพของพืชผลและคำกล่าวขอฝน ซึ่งเพลงนางดั่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้คือ

ในทางสอดคล้องกัน วีระพงศ์ มีสถาน (2539:10) ได้กล่าวถึงโอกาสในการเล่นเพลงเกี่ยวกับผีของชาวพวนว่า ในฤดูที่ว่างเว้นจากการทำนา เช่นในช่วงของการ กำ (คละลำ หรือ ข้อควรละเว้น) ต่างๆ อาทิ กำฟ้า กำสงกรานต์ หรือรวมไปถึงการทำเนื่องในพิธีศพ ชาวพวนบ้านหมี่เคยมีการละเล่นเกี่ยวกับเรื่องผีหลายอย่าง ได้แก่ ผีนางกวัก ผีนางดั่ง ผีนางสาก

ในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณของชาวพวนนี้ สภาวัฒนธรรมบ้านหมี่ (2542:33) ได้กล่าวว่า ชาวไทยพวนโบราณมีความเชื่อเรื่องของวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และผีนอกจากผีบรรพบุรุษของตนและมีการสืบทอดความเชื่อมาถึงปัจจุบัน เรื่องราวที่ผูกพันกับชีวิตของไทยพวนจะอยู่ในลักษณะของการละเล่นต่าง ๆ ซึ่งจะมีการเชิญวิญญาณมาเข้าสิงแล้วสอบถามเรื่องที่ตนอยากรู้ได้แก่ การละเล่น นางก๊ก นางดั่ง นางสาก เป็นต้น นางก๊ก เป็นการละเล่นพื้นบ้านของชาวพวน เล่นในงานสงกรานต์ งานกำฟ้า งานบุญต่าง ๆ การเล่นต้องมีอุปกรณ์หลายอย่าง ได้แก่ กวัก (ที่ตั้งกบปั่นด้าย) ไม้คาน เสื้อสำหรับใส่กวก กะลามะพร้าวตาเดียว หมากพลู บุหรี่ หอยขม 5 ตัว แป้ง กระจก หวี ผ้ายับ กระดัง หรือ ถาดสำหรับใส่ทรายหรือขี้เถ้า ขัน 5 อุปกรณ์ในการเล่นทั้งหมดต้องเป็นของหญิงที่เป็นหม้าย

ในเรื่ององค์ประกอบของวงแคน กาญจนา อินทรสุณานนท์ (2544:12) ได้เขียนบทความชื่อ แคนคณะอินทรีประสิทธิ์ศิลป์ ของครูอุ่งน บัวเอี่ยมโดยได้กล่าวไว้ว่า แคนวงอินทรีประสิทธิ์ศิลป์ที่ควบคุมโดยครูอุ่งน บัวเอี่ยมนี้ประกอบด้วย แคนใหญ่ แคนกลาง แคนเล็ก จะใช้ กี่ด้า แล้วแต่จำนวนคนแคนใหญ่จะมีเสียงทุ้ม แคนกลางจะมีเสียงกลาง ส่วนแคนเล็กจะมีเสียงแหลมเล็ก และเสียงสูง การจัดวงของครูอุ่งนจะจัดให้มีความพอดีในระดับเสียง ได้แก่ แคนใหญ่ 2-4 เต้า แคนกลาง 2-4 เต้า และแคนเล็ก 2-4 เต้าเช่นเดียวกันตามขนาดอย่างน้อยต้องใช้อย่างละ 2 เต้า นอกจากนั้นจะเป็นเครื่องประกอบจังหวะคือ ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง กลอง จะใช้โทน-รำมะนา หรือกลองแขกแล้วแต่โอกาส

เกี่ยวกับการวิเคราะห์ทำนองเพลง ณิชชา โสคติยานุรักษ์ (2544:9) ได้กล่าวไว้ว่า ทำนองเพลงคือเสียงขึ้นเสียงลงหลายเสียง ที่ปะติดปะต่อกันเป็นชุดแต่ละเสียงนอกจากจะมีระดับเสียงสูงต่ำแล้วยังมีความสั้นยาวตามลักษณะที่อาจแตกต่างกัน ทำนองต้องมีจังหวะเป็นส่วนหนึ่งซึ่งไม่อาจแยกออกจากกันได้ทั้งระดับเสียง และลักษณะจังหวะ จะใช้สัญลักษณ์ตัวโน้ตบนบันทึ 5 เส้น เป็นสื่อ ทำนองอาจมีความยาวตั้งแต่ 2 – 3 ห้อง ไปจนถึง 10 ห้องหรือมากกว่านั้น แต่ทำนองที่ดีต้องมีความหมายและจบในตัวเอง มีเสียงขึ้นเสียงลงที่สมดุล กรที่ทำนองเคลื่อนที่ไปเรียกว่า การดำเนินทำนอง การเคลื่อนที่ของทำนองเกี่ยวข้องกับขั้นคู่ซึ่งบอกระยะห่างระหว่างโน้ตตัวหนึ่งไปยังโน้ตตัวถัดไป และเป็นตัวแปรสำคัญที่แสดงว่า ทำนองนั้นได้ขยับขึ้นหรือลงเป็นระยะห่างมากน้อยเท่าไร ทำให้เกิดทิศทางขึ้นหรือลงในระยะช่วงเสียงทั้งสิ้นเท่าใด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในเรื่องของความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม พรณศิริ จุลภาพ (2542 : 106) ได้ทำการศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยในตำบลบางปลา กรณีศึกษาดนตรีไทยคณะสุตประเสริฐ ผลการวิจัยสรุปว่า คณะสุตประเสริฐเป็นคณะดนตรีไทยที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบางปลา โดยการใช้เครื่องดนตรีเป็นเครื่องมือในการรวบรวมคนในหมู่บ้านให้เป็นกลุ่มมีภาระรับผิดชอบร่วมกันเป็นทีม และมีการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

ในเรื่องของการเรียนรู้เพลงแบบปากต่อปาก แก้วกร เมืองแก้ว (2544 : 103) ได้ทำการศึกษาเรื่องมั่งคละ : กรณีศึกษาวงดนตรีพื้นบ้านของนายบรรพต คชนิล ได้ผลสรุปว่า ดนตรีมั่งคละขาดการสืบทอดและเอาใจใส่ จึงทำให้ทุกวันนี้คนทั่วไปรู้จักดนตรีมั่งคละน้อยลง ในส่วนของเพลงมั่งคละส่วน

ใหญ่เป็นการฝึกหัดต่อๆกันมา ไม่มีการบันทึกโน้ตอย่างจริงจัง จึงทำให้การต่อเพลงส่วนใหญ่ไม่สมบูรณ์

ในส่วนของเพลงที่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผี ดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์ (2544 : 86) ได้ศึกษาเรื่องพิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ กรณีศึกษาดนตรีและพิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ จากผลการศึกษาได้พบลักษณะและรูปแบบในพิธีรำเจ้าพ่อ คือ พิธีรำเจ้าพ่อเข้ามาพร้อมกับ การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย และได้นำค่านิยมและความเชื่อเรื่องโชคลาง ผีสง และได้นำเอาผีประจำกลุ่มของตนเองมาด้วยและจะต้องทำพิธีรำถวายเจ้าพ่อทุกปีเพื่อเป็นการคารวะและเสริมสร้างสิริมงคลให้กับตนเองและครอบครัวโดยมีการแต่งกายในลักษณะของชาวมอญโบราณโดยมีเครื่องเช่นสังวายเป็นสิ่งของถวาย มีการบรรเลงเพลงประกอบพิธีรำเจ้าพ่อด้วยเพลงมอญ บรรเลงด้วยเพลงปี่พาทย์มอญ การประกอบพิธีกรรมเป็นเพียงแบบง่ายๆคือการรับปากว่าจะเป็นผู้สืบทอดเพียงเท่านั้นในทางสอดคล้องกัน อาริรัตน์ เรื่องกำเนิด (2543:120) ได้ศึกษาวงโหม่งครีมี ดนตรีสำหรับงานศพในจังหวัดชุมพร ได้ผลสรุปเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม และความเชื่อของจังหวัดชุมพรไว้ว่า ในหลายครอบครัวพบว่าเกี่ยวเนื่องกันจากการสมรสทำให้สนิทสนมและเกิดความสามัคคีร่วมมือในการทำกิจกรรมในชุมชน ชาวบ้านในอำเภอท่าแซะจะให้ความนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และมีความเชื่อเกี่ยวกับดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ ส่วนประเพณีก็นิยมจัดเช่นเดียวกับอำเภออื่นๆ เช่น ประเพณีชักพระ ประเพณีการร้องเพลงเรือ เป็นต้น

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับพิธีกรรม เรวดี อึ้งโพธิ์ (2545:152) ได้ทำการศึกษาดนตรีในพิธีงเด็กแบบอนันตนิทาย กรณีศึกษาคณะดนตรีของวัดโลกานุเคราะห์ ได้ผลสรุปว่า ดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีงเด็ก เป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากการประกอบพิธีได้

ในเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์เพลง ถนอมศรี แสงทอง (2540 : 223) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบททำนองร้องเพลงมอญซึ่งได้ข้อสรุปว่า บทเพลงร้องทำนองกลุ่มคำจะตรงกับเสียงลูกตกของบทเพลงบรรเลง นอกจากนี้ยังพบว่าเสียงของเพลงมอญเป็นเสียงที่ต่ำและการขับร้องจะยึดเอาทำนองของบทเพลงเป็นหลักเสมอ วรรณเพลงของบทเพลงร้องกับบทเพลงบรรเลงทำนองจะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ จากผลการวิเคราะห์บทเพลงเป็นแนวทางที่ดีในการวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำฟ้า ในเรื่องเดียวกันนี้ ศรีธัญ นักรบ (2541:178) ได้ทำการศึกษาดนตรีชาวเขาเผ่าเย้า กรณีศึกษาหมู่บ้านผาดี้อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ได้ผลสรุปในส่วนของบทเพลงและการวิเคราะห์ว่า ในส่วนของทำนองเพลง บทเพลงของชาวเขาเผ่าเย้ามีท่วงทำนองที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของเผ่าซึ่งปรากฏให้เห็นชัดเจนในประเด็นดังต่อไปนี้

1. จังหวะของทำนอง

- การโยงเสียงตัวโน้ต เป็นลักษณะจำนวนของทำนองที่พบมากที่สุด ในบทเพลงทั้งหมด
- โน้ตจังหวะยก เป็นลักษณะของทำนองที่พบมากเช่นกัน ในบทเพลงทั้งหมด

2. ทิศทางของทำนอง การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงครึ่งเสียง เป็นลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงอย่างหนึ่งที่พบในบทเพลง ทั้งนี้เกิดจากการที่ผู้บรรเลงหยุดบังคับควบคุมลมหายใจและบังคับส่าว (ลิ้น) ของหยัดในขณะที่บรรเลง เพื่อให้เสียงสูงขึ้นหรือต่ำลงครึ่งเสียง

3. โน้ตตกแต่งในทำนองเพลง เป็นลักษณะเด่นในบทเพลงที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน
4. การขึ้นต้นและการจบ บทเพลงทุกเพลงจะขึ้นต้นและจบด้วยโน้ตเสียง เร ในตำแหน่งโน้ตคาบเส้นที่ 4 ของกุญแจซอล
5. ช่วงกว้างของเสียงบทเพลงทุกเพลง มีช่วงกว้างของเสียงสูงสุดไม่เกินขั้นคู่ 9 โดยระดับเสียงต่ำที่สุดคือเสียงซอล ในตำแหน่งโน้ตคาบเส้นที่ 2 ของกุญแจซอลและระดับเสียงที่สูงที่สุดคือเสียงลา ในตำแหน่งคาบเส้นน้อยที่ 1 เหนือเส้นที่ 5 ของกุญแจซอล

ในทางสอดคล้องกัน พรรณราย คำโสภา (2542 : 226) ได้ทำการศึกษาเพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์ ได้ผลการสรุปการเคลื่อนที่ของทำนองคือ การเคลื่อนที่ของทำนองมีการเคลื่อนที่แบบขึ้นบันไดเสียงทั้งแบบเคลื่อนที่ขึ้นตามบันไดเสียง เคลื่อนที่แบบกระโดดข้ามขึ้นและการเคลื่อนที่แบบซ้ำๆ เหมือนกับลักษณะของบทเพลงทั่วไป ในทำนองเดียวกับ สายสุนีย์ ขาวปลื้ม (2544:126) ได้ทำการวิจัยเพลงร่ำผีของชาวมอญ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ผลสรุปว่า การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงมอญร่ำผีทั้ง 8 เพลง มีการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงในลักษณะที่มากที่สุดดังนี้

- การเคลื่อนที่แบบซ้ำตัวโน้ต
- การเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา
- การเคลื่อนที่แบบขาลงและขาขึ้น
- การเคลื่อนที่แบบขึ้นแล้วลงแล้วอยู่กับที่
- การยืนเสียงอยู่กับที่
- การเคลื่อนที่แบบลงแล้วอยู่กับที่แล้วขึ้น

ในทำนองเดียวกัน พรรณราย คำโสภา (2542:225) ได้วิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งกล่าวถึงการวิเคราะห์คำร้อง โดยได้สรุปผลการวิเคราะห์ว่า คำร้องเพลงกันตรึมส่วนใหญ่ จะเป็นภาษาเขมรสูงหรือที่เรียกว่า ภาษาคแมลือ หรือภาษาเขมรผสมกับภาษาไทย

- เทคนิคการร้อง ในแต่ละบทจะแตกต่างกันไป ตามลักษณะของแต่ละบทเพลง
- ลักษณะการร้องจะคล้ายการร้องเพลงไทย มีการเอื้อน ซึ่งมีทั้งแบบการเอื้อนคำและเอื้อนทำนอง
- ความหมายของคำร้อง แต่ละบทเพลงจะแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงเรื่องของหนุ่มสาว เป็นการเกี่ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาว และกล่าวถึงอาชีพดั้งเดิมของชาวสุรินทร์ เช่น ทำไร่ ทำนา การคล้องช้าง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ผู้วิจัย มุ่งศึกษา ค้นคว้า และ หาข้อมูลจากประเพณีที่จัดขึ้นจริง ประกอบกับการสัมภาษณ์บุคลากรในท้องถิ่น ที่ทำการเก็บข้อมูลอันได้แก่ บ้านหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง และ บ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี โดยตรงเนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญยิ่งในการทำวิจัยในครั้งนี้ พร้อมกันนี้ได้ศึกษาข้อมูลจากศูนย์วัฒนธรรมอำเภอมือง และ บ้านหมี่ เป็นข้อมูลพื้นฐานการศึกษาวิจัยได้ดำเนินเป็นขั้นตอนดังนี้

การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

1.แหล่งข้อมูล

1.1 สัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูล ความเป็นมา ความเชื่อ ความสำคัญ ส่วนประกอบ บทเพลง และการละเล่น ในประเพณีกำฟ้า ของชาวพวนจังหวัดลพบุรี โดยสัมภาษณ์จาก

1.1.1 บุคลากรในท้องถิ่น ผู้มีส่วนสำคัญในประเพณีกำฟ้า ดังนี้ อำเภอบ้านหมี่

- นายชมภู หงษ์ทอง
- นางลำไย กันตา
- นางสาวอุทัยวรรณ สมัครการ
- นางสาวเนียง ทาสีพูน
- นางเก็น ป้าหวาย
- นางประดับ พานทอง
- นางจำเริญ กุญแจทอง

อำเภอโคกสำโรง

- นายไพบุลย์ เชื้อสวย
- นางไพฑูรย์ สุขชะ
- นางสมพร ศรีฟุ้ง

1.1.2 หมอลำ หมอแคน ชาวพวน ดังนี้

อำเภอบ้านหมี่

- นายคำพา เมืองพรม
- นางสาววย ประดับมุข
- นางประเสริฐ พานทอง
- นางทองเยื่อน ใจหนักแน่น
- นางทองแถม เคียนทอง
- นางทองปาน ประสมทรัพย์
- นางสาววย พุ่มสุวรรณ
- นางเตียง ชัยเรียบ

อำเภอโคกสำโรง

- นางสมพร ศรีฟุ้ง
- นายสุภาพ แก้วน้าเชื้อ
- นางไพฑูรย์ สุขชะ
- นางดอกไม้ ฝ่ายไทย
- นางทองผิน บุญอ่อน
- นางบัวเรียง พุ่มทอง
- นางบังใบ เวชมน

1.2 บันทึกบทเพลงในประเพณีกำฟ้า โดยการบันทึกสด

1.3 ตำราและเอกสารอ้างอิงในการวิจัยจาก

- สำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเทพสตรี
- ห้องสมุดโรงเรียนหนองรีวิทยา จ.ลพบุรี
- ห้องสมุดศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ
- สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี
- ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

2.การรวบรวมข้อมูล

- 2.1 รวบรวมข้อมูลประวัติความเป็นมา องค์ประกอบ และความสำคัญของประเพณีกำฟ้า
- 2.2 ใช้เทปบันทึกบทเพลง และ การสัมภาษณ์
- 2.3 ใช้เครื่องบันทึกภาพเคลื่อนไหว (VDO) บันทึกภาพจากประเพณีกำฟ้าสถานการณ์จริง
- 2.4 ใช้กล้องถ่ายภาพผู้เข้าร่วมกิจกรรมในประเพณี การละเล่น ดนตรี ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม ในประเพณีกำฟ้า
- 2.5 นำบทเพลงในประเพณีกำฟ้ามาทำการวิเคราะห์ และรวบรวมเพื่อบันทึกเป็นโน้ต

3.การศึกษาข้อมูล

- 3.1 ศึกษาข้อมูลจากการถอดความจากเทปบันทึกเสียงร้อง บทสัมภาษณ์ เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง และ งานวิจัยต่างๆ
- 3.2 นำข้อมูลที่เก็บจากการออกปฏิบัติภาคสนาม ในประเพณีกำฟ้า และการศึกษาฐานข้อมูลจากพื้นที่จริง มาเรียบเรียงและลำดับขั้นตอน.
- 3.3 วิเคราะห์บทเพลงที่บันทึกจากการแสดงสด และ บันทึกเป็นโน้ตไทย ดังบทเพลงดังนี้

1. เพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง

1.1 อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

- เพลงนางด้ง
- เพลงนางกวัก
- เพลงงานกำฟ้า
- เพลงขอมาลีสูงเนิน
- เพลงขอมาลีดอกฟ้า
- เพลงเต่านา
- เพลงงามแสงเดือน
- เพลงหล่อจิ่งจะดารา
- เพลงโสนโลเล

1.2 อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

- เพลงนางกวัก
- เพลงหาคู่
- เพลงสายน้ำ
- เพลงดอกบัวไทย
- เพลงจัมโป้วาย
- เพลงสาริกานกน้อย

- เพลงยักษ์ขมุขี
- เพลงเดือนดารา
- เพลงนกเขา
- เพลงแมวน้อยกอดกัน
- เพลงร่ำวงสนุกสนาน
- เพลงอวยพร
- เพลงดอกมะยมหอมเย็น
- เพลงกำฟ้าพาดแสง

2. เพลงที่มีดนตรีประกอบการขับร้อง

อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

- เพลงลงช่วงเชิญฝ้าย
- เพลงพาช้าวทิพย์

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยวิเคราะห์ในส่วนต่างๆดังนี้

1. ศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า
  - 1.1 วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และ ความเชื่อของชาวพวน จังหวัดลพบุรี
  - 1.2 รูปแบบและองค์ประกอบของประเพณีกำฟ้า
  - 1.3 ประเพณีและพิธีกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของเพลงในประเพณีกำฟ้า อำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
  - 2.1 ลักษณะคำประพันธ์
  - 2.2 พิสัยของเสียง
  - 2.3 กลุ่มโน้ต
  - 2.4 รูปแบบจังหวะ
  - 2.5 การบรรจุคำร้อง

5.อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่

1. อุปกรณ์ในการจดบันทึก และกระดานบันทึกโน้ตดนตรี
2. เครื่องบันทึกเสียง และเทปบันทึกเสียง
3. กล้องถ่ายทำวีดิทัศน์ และเทปบันทึกภาพ
4. กล้องถ่ายรูปและฟิล์มชนิดต่างๆ

บทที่ 4

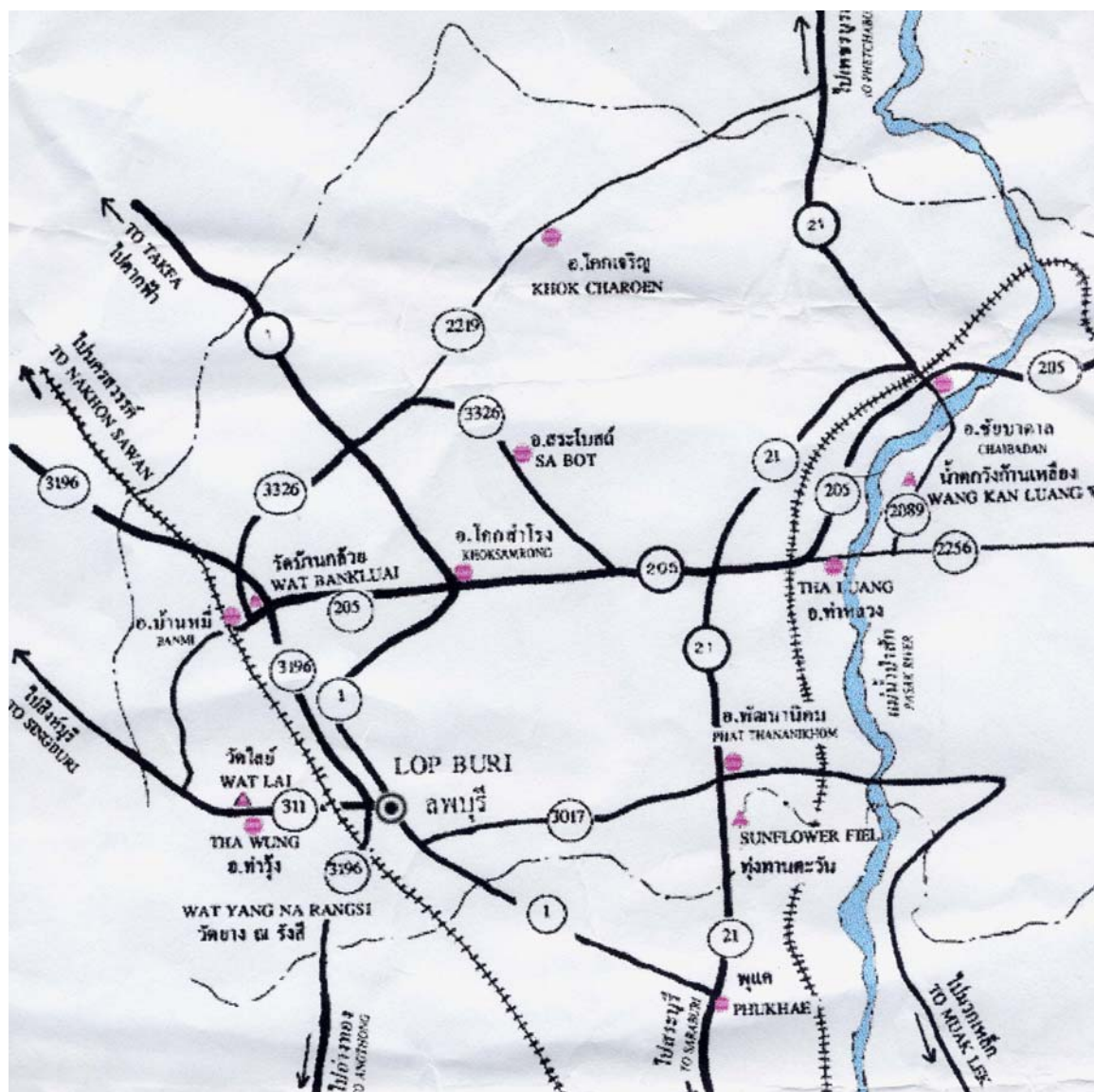
วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีกำฟ้า ทำให้ได้ทราบความสำคัญของประเพณีนี้ที่มีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และ ความเชื่อของชาวพวนโบราณที่บูชาเทพเทวดา สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเสวยทายดินฟ้าอากาศอันเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งชาวพวนในปัจจุบันยังยึดปฏิบัติอยู่ ทั้งนี้ชาวพวนแต่ละกลุ่มมีการสืบทอดที่แตกต่างกันไป บ้างก็ยังยึดหลักการปฏิบัติแบบโบราณ บ้างก็มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพการดำรงชีวิตในปัจจุบัน รวมทั้งชาวพวนในจังหวัดลพบุรี ที่มีประชากรชาวไทยเชื้อสายพวนอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสองอำเภอหลักอันได้แก่ อำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง ซึ่งมีความเหนียวแน่นทางวัฒนธรรมและประเพณีชาวพวนเป็นอย่างมาก รวมทั้งในประเพณีกำฟ้าเช่นกัน

ชาวไทยพวนใน จังหวัดลพบุรี มีการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยอยู่ในหลายอำเภออันได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านหมี่ อำเภอโคกสำโรง อำเภอโคกสะลุง และ อำเภอโคกเจริญ ในปัจจุบันการจัดรูปแบบของประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพวนในจังหวัดลพบุรีมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามยุคสมัย และจากการได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่โดยรอบชุมชน แต่การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นั้นยังคงมีพื้นฐานของการปฏิบัติมาจากแบบพวนโบราณ อำเภอที่มีการตั้งถิ่นฐานของชาวพวนเป็นจำนวนมาก และยังคงมีการรักษาวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ตามแบบของชาวพวนโบราณมาจนถึงทุกวันนี้มีอยู่ด้วยกัน 2 อำเภอคือ อำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง

1. วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และความเชื่อของชาวพวน จังหวัดลพบุรี

ชาวไทยพวนในจังหวัดลพบุรี มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่โดยรวมเรียบง่ายแบบสังคมเกษตรกรรม ซึ่งมีชาวไทยพวนรุ่นใหม่บางส่วนออกไปใช้ชีวิตและมีความเป็นอยู่ในสังคมเมือง คือ มีอาชีพหลักที่ไม่ใช่เกษตรกรรมและรูปแบบของบ้านเรือนที่อยู่อาศัยไม่ได้มีความคล้ายหรือเหมือนแบบของชาวพวนโบราณ ซึ่งก็มีจำนวนไม่มาก นอกจากมีอาชีพทางเกษตรกรรมแล้วชาวไทยพวนยังมีฝีมือทางการประดิษฐ์ต่าง ๆ มากมายจากผลิตผลอันสืบเนื่องกับการเกษตร เช่น การถักและสานเครื่องใช้หรือเครื่องเรือนจากไม้ไผ่หรือหวาย การทอผ้ามัดหมี่ ซึ่งมีฝีมือและความสวยงามไม่เป็นรองใครโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวไทยพวนอยู่บนวิถีของการเกษตรกรรมซึ่งมีเอกลักษณ์และรูปแบบเป็นของตนเอง

ภาพประกอบที่ 1 : แผนที่อำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

ภาพประกอบที่ 2 : บ้านที่สร้างตามแบบของชาวพวนโบราณ ณตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

ในชีวิตประจำวันการแต่งกายของชาวพวนมีความคล้ายคลึงกับประชากรไทยส่วนใหญ่คือหญิงนิยมนุ่งซิ่นสวมเสื้อตามสมัยนิยม หญิงสูงวัยมักสวมเสื้อ"คอ กระทะ" หรือ "เสื้ออีเป่า" (เสื้อคอกระเช้า) แต่การแต่งกายในรูปแบบเดิมนั้น หญิงมักไว้ผมยาวมุ่นเกล้าไว้ด้านหลัง ใช้ผ้าพันรอบอกแทนการสวมเสื้อ นุ่งซิ่นตีนจก หรือสีพื้นแทรกลายขวาง บางถิ่นนิยมนุ่งซิ่นมัดหมี่ ซึ่งมีลวดลายสีสันงามตาโดยอิงรูปแบบลายมาจากลายโบราณ ผู้ชายมักนุ่งกางเกงขาก๊วยดำเสื้อดำ ซึ่งในปัจจุบันการแต่งกายในแบบของชาวพวนนี้ยังสามารถพบเห็นได้ตามท้องถิ่นต่างๆที่มีชาวไทยพวนอาศัยอยู่ในจังหวัดลพบุรี และจังหวัดอื่นๆ

การแต่งกายของชาวไทยพวนตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี และ ชาวไทยพวนตำบลบ้านหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีความเหมือนกันอยู่มาก กล่าวคือมีการแต่งกายที่ผสมผสานกันระหว่างการแต่งกายในแบบของชาวไทยพวนโบราณและการแต่งกายแบบสมัยใหม่เข้าด้วยกัน แต่ชาวไทยพวนบางส่วนยังยึดรูปแบบการแต่งกายในแบบฉบับของชาวพวนโบราณเอาไว้เหมือนในอดีตที่ปฏิบัติกันมา

ในส่วนของการแต่งกายเพื่อใช้ในการแสดงพื้นบ้าน ชาวไทยพวนทั้งในอำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง มีลักษณะการแต่งกายที่เหมือนกัน คือ ใช้ผ้าฝ้าย หรือผ้าไหมมัดหมี่ซึ่งเป็นผลิตผล

ทางการเกษตรของชาวไทยพวนมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดเย็บเสื้อผ้าทั้งของฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย เพื่อใช้ในการแสดง

ในเรื่องของความเชื่อ ชาวไทยพวน มักมีความเชื่อในเรื่องวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และ ผีไม่แพ้บรรพบุรุษของตนและมีการสืบทอดมาจนปัจจุบันเป็นเรื่องที่ผูกพันกับชีวิตจนแทบแยกกันไม่ออก จึงทำให้เกิดประเพณี และการละเล่นต่างๆตามมา รวมทั้งประเพณีกำฟ้าด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นจะเห็นได้จากในท้องถิ่นที่มีชาวไทยพวนอาศัยอยู่จะมีที่ตั้งของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ชาวไทยพวนในท้องถิ่นนั้นศรัทธา รวมทั้งจะมีการสร้างบ้านเรือนอยู่ในบริเวณที่ใกล้กับวัด

ภาพประกอบ 3 การแต่งกายของชาวพวนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรงที่มีการผสมผสานความสมัยใหม่กับความเป็นแบบฉบับของชาวไทยพวนโบราณ

ภาพประกอบ 4 ศาลเจ้าพ่อสนั่น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ภาพประกอบ 5 การแต่งกายเพื่อใช้ในการแสดงพื้นบ้าน ของชาวไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

2. รูปแบบและองค์ประกอบของประเพณีกำฟ้า

2.1 อำเภอบ้านหมี่

ชาวไทยพวนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลพบุรีส่วนมากตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ซึ่งในอำเภอบ้านหมี่นี้ทุกตำบลที่มีชาวพวนอาศัยอยู่จะมีการจัดประเพณีกำฟ้าขึ้นซึ่งในปัจจุบันแต่ละตำบลจะมีการจัดงานกำฟ้าแบบเรียบง่ายเหมือนกับชาวไทยพวนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีความเป็นอยู่แบบสมัยใหม่ที่ยึดความเรียบง่ายเป็นหลัก กล่าวคือมีเพียงการทำบุญเลี้ยงพระในตอนเช้าและในตอนค่ำร่วมรับประทานอาหารกันที่ลานกลางหมู่บ้าน เว้นแต่ในตำบลที่มีหัวหน้าชุมชนนำจัดงานแบบพวนโบราณ ชาวบ้านก็จะร่วมมือกันจัดงานกำฟ้าขึ้นอย่างสมบูรณ์แบบ

ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นอีกอำเภอหนึ่งที่เป็นแกนนำในการจัดประเพณีกำฟ้าแบบดั้งเดิมยกตัวอย่างเช่นประเพณีกำฟ้าของพวนโบราณ ซึ่งมีการสืบทอดและจัดดำเนินการมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งการจัดประเพณีกำฟ้าของชาวพวน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เดิมทีประเพณีกำฟ้าของอำเภอบ้านหมี่มี 3 วัน ดังนี้คือ

1. วันกำต้อน ตรงกับวัน ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 3
2. วันกำฟ้า ตรงกับวัน ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3
3. วันกำสง ตรงกับวัน ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 3

แต่เนื่องด้วยปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปในด้านของภาระหน้าที่การทำงานของชาวพวนส่วนหนึ่งในท้องถิ่นไม่อำนวยต่อการหยุดการทำงานระยะยาวถึง 3 วันดังนั้นในปัจจุบันการจัดประเพณีกำฟ้าจึงเหลือเพียง 1 วัน คือวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งมีการจัดรูปแบบประเพณีดังนี้

1. ตอนเช้าตรู่ของวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ชาวไทยพวนจะหยุดการทำงานใดๆทั้งปวงรวมทั้งงานบ้านอื่นๆด้วย ในตอนเช้าชาวบ้านจะมารวมตัวกันที่วัดประจำตำบล ร่วมกันทำบุญเลี้ยงพระและร่วมพิธีกรรมตามศาสนาพุทธโดยปกติ โดยมีข้าวหลามที่ทำจากมาก่อนหน้าวันขึ้น 3 ค่ำเดือนสามมาแล้ว 1 วันเป็นของหวานร่วมสำรับถวายพระด้วยอีกรายการหนึ่ง

2. การเสี่ยงทายฟ้าฝนและสู่ขวัญข้าว ในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 เป็นวันสำคัญอย่างยิ่งในประเพณีกำฟ้าของชาวไทยพวนทุกคน รวมทั้งชาวไทยพวนในตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี นี้ด้วยเช่นกันเนื่องจากจะมีการเสี่ยงทายฟ้าฝนในการทำการเกษตรกรรมตลอดปีและมีการจัดการสู่ขวัญข้าว รวมทั้งขอขมา ขอโทษ เทพยาดต่างๆที่ชาวพวนได้ล่วงเกินไว้ตลอดหนึ่งปีที่ผ่านมา โดยจะจัดขึ้นที่ลานวัดบ้านกล้วย เวลา 16.00 น ดังรายละเอียดดังนี้

2.1 ของบูชาฟ้าดิน สู่ขวัญข้าว และ เสี่ยงทายฟ้าดินในการทำการเกษตร มีดังนี้คือ แพงกล้วย มะพร้าว รูปและเทียน ขนมหวนต่างๆ ถั่วกวน ข้าวต้มมัด กล้วย ไก่ต้ม หัวหมูต้ม เคียวเกี่ยวข้าว ข้าวสุก ดอกไม้ เครื่องประดับทองต่างๆ หวี เข็มขัด แบ่งฝุ่น ลิปสติก ผ้านุ่ง น้ำอบ และที่สำคัญที่สุดคือ บายศรีปากชาม และ กองข้าวเปลือก ซึ่งของบูชาในส่วนที่เป็นเครื่องประดับ เครื่องหอม เครื่องแต่งกาย ต้องเป็นของหญิงหม้ายในหมู่บ้าน เนื่องจากของดังกล่าวต้องใช้ในการเสี่ยงทาย

และเรียกผีเพื่อการละเล่นในตอนค่ำ จึงต้องผ่านพิธีสู่ขวัญเพื่อเป็นสิริมงคลต่อการจัดประเพณีกำฟ้าด้วย

ภาพประกอบ 6 ของบูชาฟ้าดิน สู่ขวัญข้าว และ เสี่ยงทายฟ้าดินในการทำการเกษตร

ก่อนที่จะมีการกล่าวคำบูชาฟ้านั้นผู้นำหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะเป็นตัวแทนชาวบ้านในการวางของบูชาต่างๆไว้บนยอดของกองข้าวเปลือก ซึ่งสิ่งของดังกล่าวได้แก่ ข้าวต้มมัด ถั่วกวน กล้วย ซึ่งบทกล่าวขอขมาเทวดา และปวงเทพต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการทำเกษตรกรรมของชาวไทยพวน ตำบลบ้านกล้วย จังหวัดลพบุรี หลังจากกล่าวคำบูชาฟ้า และ สู่ขวัญข้าวแล้ว ผู้นำหมู่บ้านจะนำขนมต่างๆที่วางอยู่บนกองข้าวมาแจกจ่ายผู้ร่วมพิธีให้กินเพื่อเป็นสิริมงคลกับชีวิต

ภาพประกอบ 7 กองข้าวเปลือกหลังจากที่วางของเส้นฟ้าเพื่อเตรียมการสู่ขวัญข้าวแล้ว

2.2 การกล่าวคำบูชาฟ้า และ สู้ขวัญข้าว ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ มีนางลำไย กันตา และ นายชมภู หงษ์ทอง เป็นผู้นำในการกล่าวคำบูชาฟ้าและสู้ขวัญข้าวดังนี้คือ

” (นโมฯ 3 จบ) สาธุ สาธุ สาธุ เทพยาดาเบื่องบน เทพเจ้าแห่งเทพเบื่องบนทุกพระองค์ บัดนี้ลูกหลานคณะชาวตำบลบ้านกล้วย ได้จัดพิธีอัญเชิญพระแม่โสภ เทพเจ้าแห่งเบื่องบนทุกพระองค์ บัดนี้คณะชาวบ้านกล้วยได้จัดพิธีบายศรีและสู้ขวัญตามประเพณีโบราณ เดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ เป็นวันอัญเชิญพระแม่โสภพรวม ณ.สถานที่แห่งวัดบ้านกล้วยพร้อมกันนี้ชาวคณะบ้านกล้วยได้จัดทำพิธีบายศรีสู้ขวัญในวันนี้เพื่อขอขมาพระแม่โสภ หากว่าคณะลูกหลานหรือชาวบ้านคนใดคนหนึ่งได้ทำไม่ถูกต้องกับพระแม่โสภเทพเจ้าก็ดี ลูกหลานทุกคนได้กินหรือได้รับประทานอาหาร เป็นอาหาร เป็นข้าวถ้าหากว่าลูกทำไม่ถูกต้องไม่ต้อง ขอให้แม่พระโสภเทพเจ้าได้อโหสิกรรมให้ลูกหลาน ด้วยทุกคนเกิด วันนี้ได้จัดทำบายศรีสู้ขวัญให้เพื่อขอเป็นศิริมงคลแห่งเทพเบื่องบนทุกพระองค์ด้วย พระแม่โสภเทพเจ้านั้นได้เลี้ยงลูกหลานบริวารทุกคนให้เติบโตมาจนบัดนี้ ถึงเวลาอันสมควรพระแม่โสภปีนี้ ไม่สบายเจ็บป่วยมีเพียงกระโดดมารบวณ ขอให้ทุกคนได้ยกโทษและอโหสิให้ด้วยเถิดพระพุทเจ้าข้า ลูกหลานคณะบ้านกล้วยพร้อมทั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนัน อบต. คนแก่คนเฒ่า ได้มาขอขมาทุกคนด้วยบายศรีสู้ขวัญในครั้งนี้ด้วยเถิดพระพุทเจ้าข้า ขอขมาด้วยเถิด สาธุ.... ”

3. ราตรีกำฟ้า เวลา 06.00 น. คณะกรรมการของตำบลจะช่วยกันทำอาหารเพื่อนำมาจัดเลี้ยงชาวบ้านทั้งหมดทุกครัวเรือนในตำบลบ้านกล้วย และอาหารอีกส่วนหนึ่งชาวบ้านบางบ้านจะนำมาร่วมในงานราตรีกำฟ้าที่ลานวัดบ้านกล้วย ซึ่งเป็นสถานที่เดียวกับการประกอบพิธีบูชาฟ้า และ สู้ขวัญข้าว นอกจากจะมีการร่วมรับประทานอาหารค้ำกันแล้ว ชาวบ้านในทุกหมู่บ้านได้ร่วมกันจัดการละเล่น ร้องเพลง และการแสดงในราตรีกำฟ้านี้ด้วย รายการแสดงได้แก่

- หมู่ 1 การเตะหมากเปี้ย
- หมู่ 2 การเสี่ยงทาย นางตั้ง
- หมู่ 3 การเล่นต่อไก่
- หมู่ 4 การเสี่ยงทายนางกวัก
- หมู่ 5 เช็งกะโป้ (เช็งกะลา)

ภาพประกอบ 8 นางลำไย กันตา ผู้กล่าวคำบูชาฟ้าและสู่ขวัญข้าว ในประเพณีกำฟ้า ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ภาพประกอบ 9 การเตะหมากเบี้ยว ของชาวบ้านหมู่ 1 ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ภาพประกอบ 10 การร้องเพลงประกอบการเลี้ยงผี ในการละเล่นนางด้ง ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ภาพประกอบ 11 การเสียดายนางด้ง ของชาวบ้านหมู่ 2 ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

2.2 อำเภอโคกสำโรง

อำเภอโคกสำโรง เป็นอีกอำเภอหนึ่งของจังหวัดลพบุรี ที่มีชาวไทยพวนอาศัยอยู่ ซึ่งจำนวนชาวไทยพวนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อำเภอโคกสำโรงนี้จะตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ ตำบลหลุมข้าว ซึ่งเป็นเพียงตำบลเดียวที่มีชาวไทยพวนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นที่สุด กล่าวคือชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่ตำบลหลุมข้าวเกือบทั้งหมดเป็นชาวไทยพวน ในส่วนของความเหนียวแน่นทางวัฒนธรรม ชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีการยึดปฏิบัติตามธรรมเนียมและประเพณีของชาวไทยพวนอย่างเหนียวแน่นมาโดยตลอด สามารถสังเกตได้จากการจัดตั้ง "ศูนย์วัฒนธรรมชาวไทยพวน" ไว้ที่ศูนย์กลางตำบล และการสร้าง "บ้านในรูปแบบของชาวพวนโบราณ" ไว้ที่ทางเข้าวัดหลุมข้าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นำชุมชนเห็นความสำคัญของการดำรงรักษาวัฒนธรรมของชาวพวนไว้ และชาวบ้านในชุมชนก็ให้ความสำคัญด้วยเช่นกัน โดยการนำผลิตผลทางการเกษตรทั้งที่แปรรูปแล้วและยังไม่ได้แปรรูปมาฝากจำหน่าย ณ.ที่ทำการศูนย์วัฒนธรรมชาวไทยพวนประจำตำบลหลุมข้าว

ในส่วนของประเพณีกำฟ้าของตำบลหลุมข้าวนั้น จากการกล่าวรายงานประธานในพิธีเปิดราตรีกำฟ้าพาแลงของประธานศูนย์วัฒนธรรมชาวไทยพวน ตำบลหลุมข้าว จังหวัดลพบุรี นายไพบูล เชื้อสวย ได้กล่าวถึงที่มาของการจัดงานไว้ส่วนหนึ่ง ความว่า

" ...ตำบลหลุมข้าวเป็นแหล่งที่ชาวบ้านส่วนมากประกอบอาชีพการเกษตรกรรมซึ่งประเพณีกำฟ้านับได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของพวกเราชาวไทยพวน ทุกท่านคงสงสัยว่าเหตุใดจึงนำหัวควายมาประดับไว้ที่เวทีด้านหน้าเช่นนี้ นั่นเนื่องด้วยเพราะว่าควายมีความสำคัญต่อการเกษตรของมนุษย์มาก่อนเครื่องจักรต่าง ๆ จึงถือได้ว่าควายก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีบุญคุณต่อเราชาวเกษตรกร เช่นเดียวกับสภาพดินฟ้าอากาศและสภาพแวดล้อมที่ได้ทำให้การเกษตรของเราอุดมสมบูรณ์... "

ประเพณีกำฟ้าของชาวพวน ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี เดิมที่มี 3 วัน เหมือนกับที่อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ซึ่งเคยจัด 3 วันตามแบบประเพณีพวนโบราณเช่นกัน แต่เนื่องด้วยปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนระยะเวลาของการจัดประเพณีให้เกิดความกระตือรือร้นและรัดกุมมากขึ้นไปตามยุคสมัย และนอกจากนี้ชาวไทยพวนที่ตำบลหลุมข้าวยังเห็นถึงความสำคัญของผู้นำท้องถิ่น รวมไปถึงนักการเมืองท้องถิ่น โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานให้ผู้นำท้องถิ่นและนักการเมืองเป็นผู้มีความสำคัญในการดำเนินงาน อันเป็นรูปแบบของการจัดงานแบบสังคมเมืองซึ่งชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีขั้นตอนและรูปแบบการจัดประเพณีกำฟ้าดังนี้

1. ตอนเช้าตรู่ของวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ชาวไทยพวนจะหยุดการทำงานใดๆทั้งปวงตลอดจนเช้าของวันขึ้น 4 ค่ำ เดือน 3 จึงจะใช้ชีวิตตากปกติ ซึ่งเหมือนกันกับชาวไทยพวนที่มีถิ่นอาศัยใน สังคมเมืองอื่นๆปฏิบัติกัน ในตอนเช้าชาวบ้านจะมารวมตัวกันที่วัดประจำตำบลหลุมข้าว ร่วมกันทำบุญเลี้ยงพระและร่วมพิธีกรรมตามศาสนาพุทธโดยปกติ โดยมีข้าวหลามที่ทำจากมาก่อนหน้าวันขึ้น 3 ค่ำ เดือนสามมาแล้ว 1 วันเป็นของหวานร่วมสำหรับถวายพระด้วยอีกรายการหนึ่ง

2. เวลา 20.00 น เป็นเวลาเริ่มต้นงาน ” ราตรีกำฟ้าพาลง ” ซึ่งการจัดงานราตรีกำฟ้าพาลงได้จัดที่นั่งของชาวไทยพวนเป็นแบบขันโตก ซึ่งจะนั่งเรียงตามหมู่บ้านทั้งหมด 5 หมู่บ้าน อาหารที่นำมาร่วมรับประทานเป็นอาหารที่ชาวบ้านแต่ละครอบครัวทำมาเพื่อแจกจ่ายหมู่บ้านอื่นๆได้กิน โดยมีลักษณะ พิเศษของการขนย้ายอาหารคือการใส่ในหาบไม้ไผ่สานเดินมาจากบ้าน ซึ่งเป็นภาพที่สวยงามมาก

ภาพประกอบ 13 ชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าว สวมชุดผ้าไหมแบบไทยหาบอาหารคาว หวาน มาร่วมงาน ราตรีกำฟ้าพาลง

ในส่วนของการแสดงและการละเล่นนั้นจะดำเนินการไปตลอดงาน โดยมีการแสดงดนตรีของนักเรียนโรงเรียนบ้านหลุมข้าวร่วมการแสดงด้วย ซึ่งรายการแสดงมีดังนี้

1. การบรรเลงดนตรีไทยของนักเรียนโรงเรียนวัดหลุมข้าว
2. การร้องเพลงพื้นบ้านประกอบการรำวง
3. การแสดงของบุตรหลานชาวไทยพวนประกอบเพลง ลงช่วงเข็นข้าว
4. การแสดงของบุตรหลานชาวไทยพวนประกอบเพลง พาข้าวทิพย์

เพลงพื้นบ้านที่นำมาร้องประกอบการรำวงของชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าว เป็นเพลงที่ได้รับถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษ หลายยุคหลายสมัยสืบต่อกันมา นอกจากเพลงแล้วชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าวยังได้สร้างทำรำประกอบการแสดงของเพลงพื้นบ้านเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมชาวไทยพวนบ้านหลุมข้าว จังหวัดลพบุรี

ภาพประกอบ 14 การแสดงประกอบเพลงพื้นบ้านของเยาวชนชาวตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

3. ประเพณี และ พิธีกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.1 ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ประเพณีกำฟ้าสำหรับชาวตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ดังนั้นการประกอบพิธีกรรมต่างๆจึงเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ นอกจากการบูชาฟ้า และ สู้ขวัญข้าวแล้ว ชาวไทยพวนอำเภอบ้านหมี่จึงถือว่าวันเวลาในช่วงเดียวกับวันกำฟ้าเป็นวันสิริมงคล และบรรดาผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆจะมารวมตัวกันที่หมู่บ้าน จึงได้มีการจัดการรักษาโรคชนิดหนึ่งขึ้นในช่วงเวลาเดียวกับวันกำฟ้า

” เช็งปากบิต ” เป็นการรักษาโรคปากบิต ปากเบี้ยว ตามความเชื่อของชาวไทยพวน สามารถรักษาให้หายได้ในกรณีที่บุคคลนั้นไม่ได้เป็นมาแต่กำเนิดโดยการรักษาจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 6 ก่อนวันกำฟ้า 6 วัน กล่าวคือในวันที่ 7 จะเป็นการตั้งขัน 5 บูชาครูเพื่อยุติการรักษา การรักษาจะเริ่มที่เวลา 21.00 น ของทุกวันที่มีขันตอนและองค์ประกอบในการประกอบพิธีการรักษาดังนี้คือ

1. เด็กๆและชาวบ้านในหมู่บ้านจะร่วมเดินขบวนเคาะระฆังเป็นทำนองแล้วร้องโดยมีหญิงหม้ายเป็นผู้ร้องนำ โดยที่ชาวบ้านและเด็กๆในหมู่บ้านจะร้องรับ ในประโยคที่ว่า

ร้องส่ง : ” ผีผิดศพ เอาหยัง มาต้อย ”

ร้องรับ : ” เอาเงินฮ้อย มาต้อยหยัง คีน ”

ร้องส่ง : ” ผีผิดศพ เอาหยัง มาต้อย ”

ร้องรับ : ” บั้น ข้าว บู มาต้อย หยัง คีน ”

ในการเดินขบวนจะเดินในทางสามแพ่ง ซึ่งจะเดินจนสุดถนนทั้ง 3 สาย ไปและกลับรวมเป็น 3 รอบ ครบ 3 รอบแล้ว ผู้ร่วมขบวนจะร่วมกันร้องเพลงพื้นบ้านเพื่อเป็นการขับไล่ความทุกข์โศก ซึ่งเพลงพื้นบ้านที่นำมาร้องผู้ร้องจะเป็นคณะผู้ร้องเดียวกันกับผู้ร้องเพลงในประเพณีกำฟ้า ดังนั้นเพลงที่ร้องจำเป็นเพลงชุดเดียวกันกับเพลงในประเพณีกำฟ้า ในการเดินขบวนเซ็งนั้น จะเดินทั้งหมดจำนวน 7 วัน ถือว่าวันที่ 7 เป็นวันเสร็จพิธีการรักษา

2. ผู้ป่วยจะนั่งอยู่ที่ทางสามแพ่งพอดี เมื่อขบวนเซ็งรักษาโรคเดินกลับมาถึงทางสามแพ่งทุกๆ 1 รอบ ชาวบ้านจะเอาข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนเล็กๆเพื่อป้ายที่ปากของผู้ป่วยย้อนทางกับทางที่บิต หลังจากป้ายปากเสร็จแล้วให้โยนก้อนข้าวเหนียวไปให้ไกลตัวผู้ป่วยที่สุด แต่ในรอบที่ 3 หญิงหม้ายจะนำเบี่ยงที่ใช้เฉพาะในการรักษาโรคและถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งทำด้วยโลหะป้ายปากคนป่วยแทนข้าวเหนียว

3. เสร็จจากการเดินขบวนเซ็งแล้วจึงนั่งลงประกอบพิธีถือขัน 5 ที่ทาง 3 แพ่งเพื่อเป็นการปิดเป่าทุกข์โศกของคนป่วย โดยนางลำไย กันตา เป็นผู้ประกอบพิธีเป็นร่างทรงของ ”เจ้าพ่อสนั่น” เพื่อทำพิธีรักษา

ภาพประกอบ 15 เงินเบี้ยใช้สำหรับพิธีรักษาโรคปากบิต

ภาพประกอบ 16 ขบวนแข่งปากบิต

3.2 ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

ตำบลหลุมข้าวมีการจัดพิธีการต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า ในรูปแบบที่กระจัดกระจาย และเป็นแบบฉบับของตนเองแต่ยังคงยึดถือและดำรงรักษาในการจัดงานกำฟ้าตามความเชื่อของบรรพบุรุษเอาไว้ กล่าวคือมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของประเพณีให้เป็นแบบสมัยใหม่มากขึ้นแต่ยังคงมีความเชื่อต่าง ๆ ด้วยความกระจัดกระจายนี้เองทำให้พิธีกรรมทางความเชื่อต่าง ๆ ของตำบลหลุมข้าวไม่มีให้เห็นในวันกำฟ้า มีเพียงคำกล่าวเปิดงานของประธานชมรมไทยพวนเท่านั้นที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในฟ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เปรียบเทียบความแตกต่างของเพลงในประเพณีกำฟ้า ของอำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

เพลงในประเพณีกำฟ้าอำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรีมีดังนี้คือ

1. เพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง

1.1 อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

- เพลงนางด้ง
- เพลงนางกวัก
- เพลงบุญกำฟ้า
- เพลงขอมาลีสูงเนิน
- เพลงขอมาลีดอกฟ้า
- เพลงเต่านา
- เพลงงามแสงเดือน
- เพลงหล่อจิ่งนะดารา
- เพลงโสนโลเล

1.2 อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

- เพลงนางด้ง
- เพลงนางกวัก
- เพลงหาคู่
- เพลงสายน้ำ
- เพลงดอกบัวไทย
- เพลงจัมโบ้วาย
- เพลงสาริกานกน้อย
- เพลงยักษ์ขมุขี
- เพลงเดือนดารา

- เพลงนกเขา
- เพลงแมวน้อยกอดกัน
- เพลงรำวงสนุกสนาน
- เพลงอวยพร
- เพลงดอกมะยมหอมเย็น
- เพลงกำฟ้าพาลแสง

2. เพลงที่มีดนตรีประกอบการขับร้อง

อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

- เพลงลงช่วงเข็ญฝ้าย
- เพลงพาข้าวทิพย์

จากการถอดความจากการบันทึกการร้องสามารถถอดเนื้อร้องและแปรเป็นโน้ตไทย พร้อมกันนี้ได้วิเคราะห์บทเพลง ทั้งในส่วนของท่านองเพลงและเนื้อร้องได้ดังนี้คือ

เพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง

1. อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

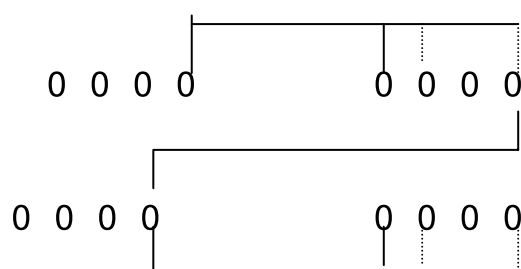
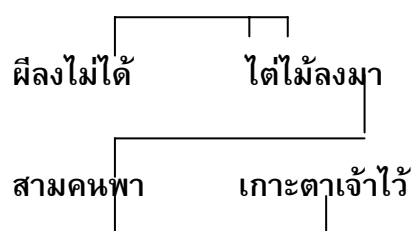
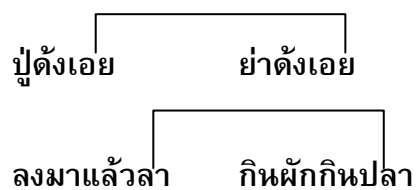
1.1 เพลงนางด้ง

เพลงนางด้ง เป็นเพลงที่ใช้ในการเล่นผีเสืงทาย ตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ เดิมในประเพณีกำฟ้าใช้ในการเสืงทายสภาพดินฟ้าและการเกษตร ปัจจุบันหาดูได้น้อยและโดยมากมิได้ใช้ในการเสืงทายฟ้าดินเหมือนเช่นในอดีต คือใช้ในการพิสูจน์และยืนยันว่าการเล่นผีมีวิญญาณมาสิงลงผู้เล่นจริง เพลงนางด้งตามข้อสันนิษฐานของนางสำรวย พุ่มสุวรรณ เป็นเพลงที่เกิดขึ้นเมื่อใดไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนสันนิษฐานว่าเกิดก่อนครั้งที่ชาวพวนจะอพยพมาอยู่ที่ประเทศไทย (ก่อนรัชกาลที่ 3) แต่ภาษาที่ใช้ไม่ได้เป็นอย่างปัจจุบัน กล่าวคือเป็นภาษาลาวแบบดั้งเดิม (นางสำรวย พุ่มสุวรรณ : สัมภาษณ์)

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงนางด้งมีลักษณะคำประพันธ์แบบร่าย กล่าวคือมีลักษณะของสัมผัสที่ไม่แน่นอน โดยมากแล้วเอาเสียงสัมผัสคล้องจองไพเราะเป็นหลัก ซึ่งแต่ละท้องถื่นจะมีความแตกต่างกัน พอจะสรุปแผนผังได้ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 3 – 4 คำ บทหนึ่งจะมีตั้งแต่ 2 วรรคขึ้นไป (1 บท)
2. สัมผัส ต่างๆในบทเพลงในบางครั้งจะไม่คำนึงถึงการสัมผัสระหว่างบทนัก เช่นคำสุดท้ายของวรรคแรกจะสัมผัสกับคำที่ 1 หรือ 4 ของวรรคที่ 2 แต่ในตำบลด้านกล่อมมักจะเลือกใช้คำโดยหนึ่งถึงคำที่ได้ใจความเท่านั้นเป็นสำคัญ แต่ถ้าสามารถแต่งให้สัมผัสกันได้จะเกิดความไพเราะยิ่งขึ้น

พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

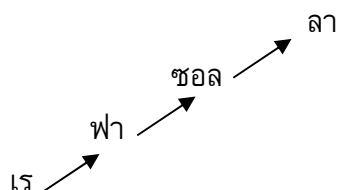
พิสัยของเสียง หรือ ช่วงกว้างของเสียง (Range) คือ ระยะห่างระหว่างตัวโน้ตที่มีระดับเสียงสูงสุดและตัวโน้ตที่มีระดับเสียงต่ำสุดของบทเพลง พิสัยของเสียงที่ใช้ในเพลงนางดัง ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี มีดังนี้คือ

เพลงนางดัง เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อย ๆ หลายรอบ จนกว่าผู้จะฟังผู้เล่นทำให้บางครั้งจังหวะไม่สม่ำเสมอ การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงนางดัง

----	- ร - ช - สา.....รุ	- ร - ช สา.....รุ	- ร - ช สา.....รุ	- - - ฟ ปู	- ล - ช ดั่ง เอย	- - - ร ย่า	- ล - ช ดั่ง เอย
① - - ช ช ลง มา	- ล - ช แล้ว ลา	- - ฟ ร กิน ผัก	- ฟ - ช กิน ปลา	- ฟ - ล ย่า ดั่ง	- ช - ช พัน ดั่ง	① - - ล ช ทะ เล	- ล - ช พัด ไป
- - ล ช ทะ เล	- ล - ช พัด มา	- - - ช เหล้า	- ล - ล สอง ไห	- ฟ - ล ไก่ น้อย	- ล - ช สอง ตัว	- - ฟ ช กระเทียม	- ฟ - ล สอง หัว
- - ฟ ล ผี ชก	- ล - ฟ ผี สำ	- - ล ฟ เคี้ยว หมา	- ล - ช ไม้ แดง	- - ฟ ร กระ ตั้ง	- - ฟ ช ตะ แคง	- - ฟ ช ตะ แคง	- ล - ฟ มัก เม่า
- - ช ล กระ ดั่ง	- ล - ฟ ผี ข้าว	- - ช ล ชะ เยอ	③ - - - ล พัด	- - ช ล ชะ เยอ	- - - ล พัด	- - - ฟ ....หมา	- ฟ - ล ก็ สอง
- - - ช .....พู	- ฟ - ล ก็ สอง	- - - ฟ .....ไซ	- ล - ช พัก ทอง	- - ล ช มา กอง	- ฟ - ร ตรง หน้า	- ล - ช ผี ลง	- - ฟ ล แล้วเหว
- ล - ช ผี ลง	- - ฟ ล แล้ว หว	- ล - ช ผี ลง	- ฟ - ร ไม้ ได้	② - ฟ - ล ใต้ ไม้	- ช - ช ลง มา	- - - ล สาม	- ช - ช คน พา
- - ฟ ช เกาะ ตา	- ฟ - ล เจ้า ไว้	- - ฟ ร ไ้อ อ่อน	- - ฟ ช ก็ ลง	- - ฟ ล ไ้อ หว	- - ฟ ช ก็ ลง	- - ฟ ล ชะ หม	- ช - ช กงเกวียน
- - ฟ ช มา เขียน	- ฟ - ร หน้า เจ้า	- ฟ - ช อ่อน มา	- ล - ล เล็ด เล็ด	- ฟ - ร อ่อน มา	- ล - ล หลายราย	- - ฟ ร กระ ค้าง	- - ฟ ช กระ จาย
- - ฟ ช มะ ลาย	- ล - ฟ ผี ข้าว	- - ช ล กระ ดั่ง	- ช - ฟ ผี ข้าว	- - ช ล ชะ เยอ	- - - ล พัด	- ช - ล ชะ เยอ	- - - ล พัด

พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้ ในเพลงนางดังมีดังนี้ คือ

พิสัยของเสียงของเพลงนางดังอยู่ระหว่างตัว เร (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึงตัว ลา (ระหว่างเส้นที่ 2 และ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของเสียง 5 เสียง (คู่ 5 perfect) และมีกลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลงนางดังมีทั้งสิ้น 4 เสียงโน้ตคือ เร ฟา ซอล และ ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่สูงและต่ำจนเกินไป ซึ่งเหมาะแก่การขับร้องแบบหมู่คณะ

ในเพลงนางดังมีการใช้โน้ตในการขับร้อง 4 เสียงคือ เร ฟา ซอล และ ลา ซึ่งเป็นกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนอันเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้าน

รูปแบบจังหวะ

ในเพลงนางดังมีรูปแบบจังหวะหลักที่สำคัญดังนี้

1. รูปแบบที่ 1

- - X X

ดังตัวอย่างเช่น

❶ - - ซซ	- ล - ซ	- - ฟ ร	- ฟ - ซ	- ฟ - ล	- ซ - ซ	❶ - - ลซ	- ล - ซ
ลง มา	แล้ว ลา	กิน ผัก	กิน ปลา	ย่า ดัง	พิน ดำ	ทะเล	พัด ไป

ในรูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบของจังหวะหลักในบทเพลง ที่สามารถพบเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเพลงนางดังเป็นบทเพลงที่ยึดเนื้อร้องเป็นหลัก จึงทำให้จังหวะมีความสั้นยาวต่างกันไปตามลักษณะของคำร้อง

ดังตัวอย่าง ที่ 1 พบว่า คำร้องคำแรกจะสะกดด้วยสระที่ออกเสียงสั้น แล้วตามหลังด้วยคำที่สอง เช่น ลง มา , กิน ผัก และ ทะเล ดังนั้นเพื่อเป็นการออกเสียงร้องให้ถูกต้องตามหลักของการ

ออกเสียงและให้เป็นไปตามธรรมชาติของการออกเสียงทางภาษา และเพื่อสื่อภาษาให้มีความหมาย จึงทำให้จังหวะของเพลงออกมาในรูปแบบดังกล่าว

2. รูปแบบที่ 2

- X - X

ตัวอย่างเช่น

- - ล ช ผี ลิง	- - ฟ ล แล้ว หวา	- - ล ช ผี ลิง	- ฟ - ร ไม่ ได้	②-ฟ -ล ได้ ไม่	- ช - ช ลง มา	- - - ล สาม	- ช - ช คน พา

ในรูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบของจังหวะหลักอีกรูปแบบหนึ่งในบทเพลง ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าเพลงนางดังเป็นบทเพลงที่ยึดเนื้อร้องเป็นหลัก จึงทำให้จังหวะมีความสั้นยาวต่างกันไปตามลักษณะของคำร้อง .

ตัวอย่าง ที่ 2 พบว่า เนื่องจากเนื้อร่อนนำด้วยสระที่ออกเสียงสั้น และ ตามด้วยสระที่ออกเสียงยาว เพื่อเป็นการออกเสียงร้องให้ถูกต้องตามหลักของการออกเสียงในการสื่อภาษาให้มีความหมาย และ ความไพเราะของบทเพลง จึงทำให้จังหวะของเพลงออกมาในรูปแบบดังกล่าว

3. รูปแบบที่ 3

- - - X

- - ช ล กระ ดัง	- ล - ฟ ผิด ข้าว	- - ช ล ชะ เยอ	③- - - ล พัด	- - ช ล ชะ เยอ	- - - ล พัด	- - - ฟ ....หมาด	- - ฟ ล ก็ สอง

เนื่องจากเพลงนางดังเป็นเพลงที่ใช้ในการละเล่นซึ่งเป็นการเชื่อทางไสยศาสตร์ ดังนั้นเนื้อร้องของบทเพลงบางส่วนจึงต้องการสื่อและแสดงให้เห็นถึงกิริยาของการเข้าผี หรือ เป็นการออกเสียงตามลักษณะของคำร้อง เช่น ชะเยอ.....พัด หรือ หมาด ซึ่งเป็นการสะกดคำด้วยสระเสียงยาว จึงทำให้จังหวะของเพลงออกมาในรูปแบบดังกล่าว

การบรรจุคำร้องในเพลง

ในการวิเคราะห์ในส่วนของการบรรจุคำร้องในบทเพลง ของเพลงพื้นบ้านในประเพณีกำฟ้า ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ แทนการลากเสียง

การบรรจุคำร้องในเพลงนางด้ง ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม

การบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม หมายถึงการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट

ตัวอย่างเช่น

- - ฟ ช	- ฟ - ร	- - ฟ ช	- ล - ล
มา เขียน	หน้า เจ้า	อ่อน มา	เล็ด เล็ด

- - ฟ ล	- - ล ฟ	- - ล ฟ	- ล - ช
ผี ชก	ผี ส่า	เคี้ยว หมาก	ไม้ แดง

- - ฟ ร	- - ฟ ช	- - ฟ ช	- ล - ฟ
กระ ดั่ง	ตะ แคง	ตะ แคง	มัก เม่า

ในเพลงนางด้ง มีพิสัยของเสียงอยู่ระหว่างตัว เร (ได้เส้นที่ 1 ของกัญแจซอล) ถึงตัว ลา (ระหว่างเส้นที่ 2 และ 3 ของกัญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของเสียง 5 เสียง (คู่ 5 perfect) และมีกลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลงนางด้งมีทั้งสิ้น 4 เสียงโน้ตคือ เร ฟา ซอล และ ลา ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่สูงและต่ำจนเกินไป จึงเหมาะแก่การขับร้องเป็นหมู่คณะ ในเพลงนางด้งมีการใช้โน้ตในการขับร้อง 4 เสียงคือ เร ฟา ซอล และ ลา ซึ่งเป็นกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนอันเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้าน

เนื่องจากเพลงนางด้งเป็นบทเพลงที่ยึดเนื้อร้องเป็นหลัก จึงทำให้จังหวะมีความสั้นยาวต่างกันไป ตามลักษณะของคำร้อง และเพื่อเป็นการออกเสียงร้องให้ถูกต้องตามหลักของการออกเสียงเพื่อสื่อภาษาให้มีความหมาย และ ทำให้บทเพลงมีความไพเราะ จึงทำให้จังหวะของเพลงออกมาในรูปแบบดังที่กล่าวไว้ในส่วนของการวิเคราะห์รูปแบบจังหวะ การบรรจุคำร้องในเพลงนางด้งทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม ซึ่ง หมายถึงการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट

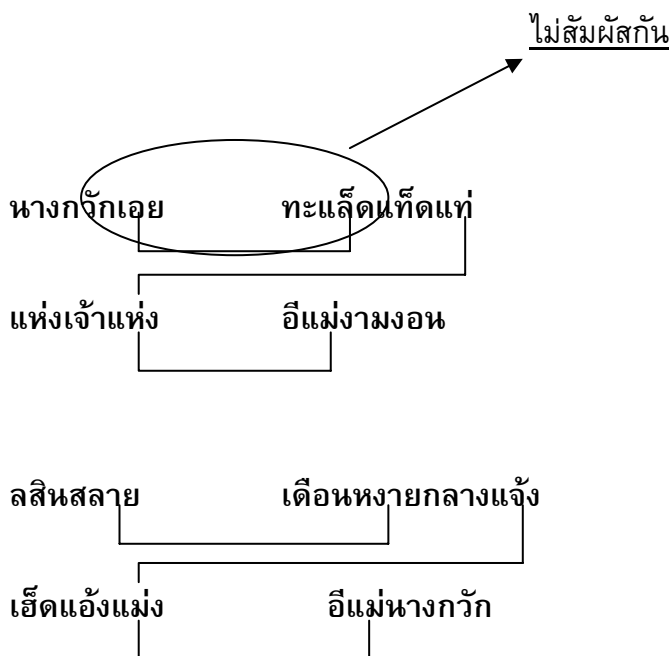
1.2 เพลงนางกวัก

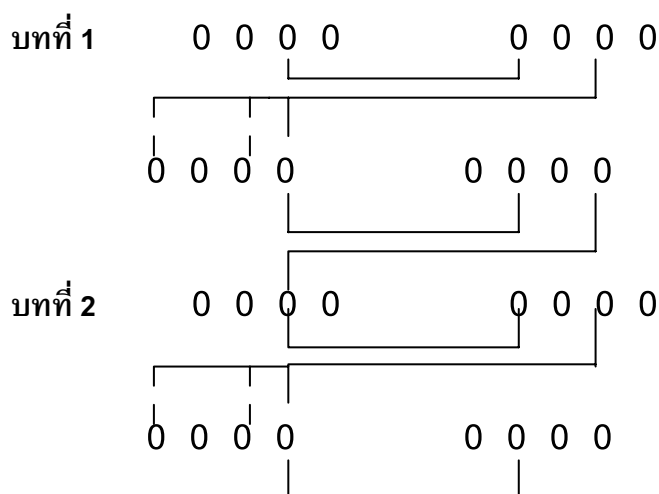
เพลงนางกวัก เป็นเพลงที่ใช้ในการเล่นผีเสียงทาย ตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ เหมือนเพลงนางด้ง ต่างกันที่อุปกรณ์ประกอบการเล่นเปลี่ยนจาก กระดัง เป็น กวัก(อุปกรณ์สำหรับการปั่นไหมใช้ในการทอผ้า) และผีจะสิงลงที่กวักแทนการเข้าสิงที่คน จุดประสงค์ในการเล่นเหมือนนางด้ง คือเดิมใช้ในการเสียงทายสภาพดินฟ้าและการเกษตร แต่ปัจจุบันใช้ในการพิสูจน์และยืนยันว่าการเล่นผีมีวิญญูณมาสิงในกวักจริง เพลงนางกวัก ตามข้อสันนิษฐานเชื่อว่าเป็นเพลงที่เกิดขึ้นพร้อมกับนางด้ง เนื่องจากมีจุดประสงค์ในการเล่นและรูปแบบการเล่นคล้ายๆกัน ต่างกันเพียงอุปกรณ์ประกอบการเล่นเท่านั้น กล่าวคือเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนที่ชาวพวนจะเดินทางมาอาศัยอยู่ในประเทศไทย (ก่อนสมัยรัชกาลที่ 3)

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงนางกวัก มีลักษณะคำประพันธ์แบบร่ายเหมือนเพลงนางด้ง กล่าวคือมีลักษณะของสัมผัสที่ไม่แน่นอน และบางครั้งไม่มีสัมผัสในวรรคให้เห็น เพราะโดยมากแล้วเอาเสียงสัมผัสคล้องจองเพื่อความไพเราะเป็นหลัก ซึ่งแต่ละท้องถื่นจะมีความแตกต่างกัน พอจะสรุปแผนผังได้ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 3 – 5 คำ บทหนึ่งจะมี 4 วรรค
2. สัมผัส ต่างๆในบทเพลงจะคำนึงถึงการสัมผัสระหว่างบทมากกว่าในเพลงนางดัง แต่สัมผัสภายในบางครั้งจะพบ ในตำบลด้านกลล้วยมักจะเลือกใช้คำโดยนึ่งถึงคำที่ได้ใจความเท่านั้นเป็นสำคัญ แต่ถ้านสามารถแต่งให้สัมผัสกันได้จะเกิดความไพเราะยิ่งขึ้น

พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

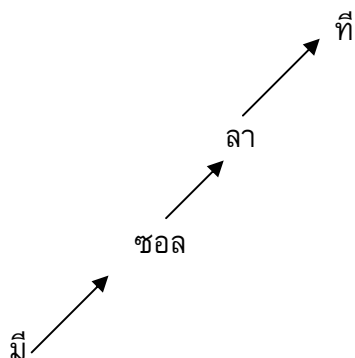
เพลงเพลงนางกวัก

- - - ล .....นาง	- ท - ล กวั๊ก เอย	- - ช ล ทะ แล็ด	❶-ท-ม แท็ด แท่	- - - ม แหง่	- ช - ม เจ้า แหง่	- - ช ม อี แม่	- ช - ท งาม งอน
- - - ท หา	❷-ล-ท คน ยก	- ล - ท คน ยอ	- - ล ท ให้ สูง	- ล - ช เทียมศักดิ์	- - - ท เจ้า	- - ช ม อย่า อ้าง	- ช - ม ต่าง หุก
- ช - ท เดือนหงาย	- - - ท เจ้า	- - ช ม อย่า อ้าง	- ช - ม ต่าง หุก	- ช - ท เดือนหงาย	❸- - ล ท สะ ลิน	- - ล ท สะหลาย	- ท - ท เดือนหงาย
❶-ล-ช กลาง แจ้ง	- - - ท เฮ็ด	- ช - ช แอ้ง แม้ง	- - ล ช อี แม่	- ล - ท นาง กวั๊ก			

เพลงนางกวักมีลักษณะทั่วไปเหมือนเพลงนางด้ง คือ เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆหลายรอบจนกว่าผีจะสิงในกวักทำให้บางครั้งจังหวะไม่สม่ำเสมอ การ

บันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

ในเพลงนางกวัก ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ มีพิสัยของเสียงดังนี้คือ

ในเพลงนางกวักของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จะใช้พิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียงมี (คาบเส้นที่ 1 ในกุญแจซอล) ถึง ที (คาบเส้นที่ 3 ในกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของเสียงเท่ากับ 5 เสียง (ในที่นี้คือ คู่ 5 Perfect) และมีกลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลงนางกวักมีทั้งสิ้น 4 เสียงโน้ตคือ มี ซอล ลา และ ที ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่สูงและต่ำจนเกินไป จึงเหมาะแก่การขับร้องแบบหมู่คณะ หรือ กลุ่ม

ในเพลงนางกวักมีการใช้โน้ตในการขับร้อง 4 เสียงคือ มี ซอล ลา และ ที ซึ่งเป็นกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนอันเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้าน

รูปแบบจังหวะ

ในเพลงนางกวักพบรูปแบบจังหวะหลักดังนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1

- - - X

ในรูปแบบที่ 1 นี้ จะพบในตำแหน่งหลังของรูปแบบ - X - X เนื่องจากคำสุดท้ายของรูปแบบดังกล่าวสะกดด้วยสระเสียงยาว และ เพื่อสื่อถึงอารมณ์และความหมายของคำจึงทำให้วรรคต่อมาเป็นจังหวะในรูปแบบที่ 1 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ล	- ท - ล	- - ซ ล	①-ท-ม	- - - ม	- ซ - ม	- - ซ ม	- ซ - ท
.....นาง	กวั๊ก เอย	ทะ แล็ด	แท็ด แท่	แห่ง	เจ้า แห่ง	อี แม่	งาม งอน

①-ล-ซ	- - - ท	- ซ - ซ	- - ล ซ	- ล - ท			
กลาง แจ้ง	เอ็ด	แอ้ง แม้ง	อี แม่	นาง กวั๊ก			

2. รูปแบบที่ 2

- X - X

ในรูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบจังหวะที่บังคับด้วยเสียงของคำ เพื่อให้เกิดการออกเสียงที่สามารถสื่อความหมายของคำได้เข้าใจ

เนื่องจากเพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่มีมาเป็นระยะเวลานานคู่กับท้องถิ่นนั้นๆ จึงสามารถกล่าวได้ว่าเนื้อร้องจึงเป็นสิ่งที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นปัจจุบันอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามกาลเวลา ดังนั้นการร้องเพลงพื้นบ้านจึงเป็นการร้องแบบยึดเนื้อร้องเป็นหลัก จึงทำให้เพลงนางกวัดมีรูปแบบที่ 2 เป็นจังหวะหลักในเพลง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ท	②-ล-ท	- ล - ท	- - ล ท	- ล - ซ	- - - ท	- - ซ ม	- ซ - ม
หา	คน ยก	คน ยอ	ให้ สูง	เทียมศักดิ์	เจ้า	อย่า อ้าง	ต่าง หุก

3. รูปแบบที่ 3

- - X X

รูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบจังหวะที่บังคับด้วยเสียงของคำ เพื่อให้เกิดการออกเสียงที่สามารถสื่อความหมายของคำได้เข้าใจ เหมือนรูปแบบที่ 2 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- ซ - ท เดือนหงาย	- - - ท เจ้า	- - ซ ม อย่า อ่าง	- ซ - ม ต่าง หุก	- ซ - ท เดือนหงาย	③ - - ล ท สะ ลิน	- - ล ท สะหลาย	- ท - ท เดือนหงาย

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงนางกวัก ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำ ต่อ 1 อัตราโน้ต

ดังตัวอย่างเช่น

- - - ท หา	- ล - ท คน ยก	- ล - ท คน ยอ	- - ล ท ให้ สูง

- ล - ซ เทียมศักดิ์	- - - ท เจ้า	- - ซ ม อย่า อ่าง	- ซ - ม ต่าง หุก

- ซ - ท เดือนหงาย	- - - ท เจ้า	- - ซ ม อย่า อ่าง	- ซ - ม ต่าง หุก

ในเพลงนางกวัก ในเพลงนางกวักของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จะใช้พิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง มี (คาบเส้นที่ 1 ในกุญแจซอล) ถึง ที (คาบเส้นที่ 3 ในกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของเสียงเท่ากับ 5 เสียง (ในที่นี้คือ คู่ 5 Perfect) ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่สูงและต่ำจนเกินไป จึงเหมาะแก่การขับร้องแบบหมู่คณะ กลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลงนางกวักมีทั้งสิ้น 4 เสียงโน้ตคือ มี ซอล ลา และ ที ซึ่งเป็นกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนอันเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้าน

เพลงนางกวักเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีรูปแบบของจังหวะเป็นไปตามลักษณะของคำร้อง เพื่อเป็นการออกเสียงร้องให้ถูกต้องตามหลักของการออกเสียงเพื่อสื่อภาษาให้มีความหมาย จึงทำให้บทเพลงมีรูปแบบจังหวะคล้ายตามเสียงของคำที่ประกอบเป็นเนื้อร้อง และเกิดความไพเราะในแบบของเพลงพื้นบ้าน ชาวพวน ในส่วนของการบรรจุคำร้องในเพลงนางกวักทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม ซึ่ง หมายถึงการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตราโน้ต

1.3 โสนโลเล

เพลงโสนโลเล เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวพวน เป็นเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการร้องโดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามความเหมาะสมกับเวลาและโอกาสในการแสดง เพลงโสนโลเลจะร้องเพื่อความสุขสนในโอกาสต่างๆ ไม่ใช่เฉพาะในประเพณีกำฟ้าเท่านั้น ในเทศกาลและงานบุญอื่นๆ เช่นงานสงกรานต์ งานบุญวันปีใหม่ หรือ งานบุญวันออกพรรษา ก็เช่นกัน

ในประเพณีกำฟ้าของชาวไทยพวนบ้านหมี เพลงโสนโลเลเป็นอีกเพลงหนึ่งที่ใช้ร้องในการเลี้ยงผี หลังจากตีผีเข้าสิงในการเล่นผีนางดั่ง หรือผีนางกวัก เพื่อให้ผีเพลิดเพลินและหลังจากนั้นจึงเริ่มการเสี่ยงทาย หรือ ตั้งคำถามกับผีต่อไป เพลงโสนโลเลเป็นเพลงที่เกิดขึ้นในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ครั้งเมื่อเพลงราโตนกำลังเฟื่องฟู (นางสาวราย พุ่มสุวรรณ : สัมภาษณ์)

ลักษณะคำประพันธ์

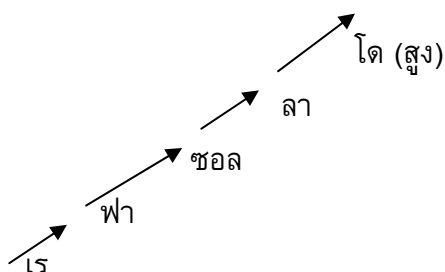
เพลงโสนโลเลเป็นเพลงที่มีลักษณะเนื้อร้องเดียว ทำนองเดียว และเป็นเพลงที่ไม่มีรูปแบบคำประพันธ์ ร้องเพื่อสื่อความหมายจบในเพลงเท่านั้น

พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงโสนโลเล

- - - -	① - - ซล สะ โหน	- - - ซ โล	- - - ซ เล	- - - ด สม	- - ลซ คะ เน	- - ฟร มาจาก	- ฟ - ร ก้อง หล้า
- - - -	- ซ - ฟ คู่ เก่า	② - - ลซ เขา รัก	- ฟ - ร มา เกิด	- - ฟซ มา รับ	③ - ฟ - ร เอา เกิด	- - ฟซ นะ แม่	- ฟ - ฟ แก้ว ตา

เพลงโสนโลเล มีพิสัยของเสียง ดังนี้คือ

ในเพลงโสนโลเล มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง เร (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง โดสูง (ระหว่างเส้นที่ 3 และ 4 ของกุญแจซอล) รวมความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 7 เสียง (คู่ 7 minor) พบว่าความกว้างของช่วงเสียงเริ่มมากขึ้นจากเพลงนางด้ง และ นางกวั๊ก เนื่องด้วยเป็นเพลงที่เกิดขึ้นมาในยุคหลัง จึงเกิดพัฒนาเสียงร้องให้สูงขึ้นจากเดิมในบางช่วง แต่ยังคงความเรียบง่ายแบบเพลงพื้นบ้านเอาไว้ โดยสังเกตได้จาก กลุ่มโน้ตที่ใช้ในบทเพลง ใช้เพียง 5 ตัว ได้แก่ เร ฟา ซอล ลา และ โดสูง ซึ่งยังเป็นรูปแบบของกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนและยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านไว้

รูปแบบจังหวะ

1. รูปแบบที่ 1

- - - X

รูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นตามเสียงของคำร้องคำหน้าก่อนที่รูปแบบที่ 1 จะเกิดขึ้น เนื่องจากการสะกดด้วยสระเสียงยาว ดังนั้นเพื่อให้การออกเสียงร้องเป็นอย่างถูกต้องตามหลักของภาษา เพื่อสื่อความหมายอย่างถูกต้อง จึงออกมาเป็นรูปแบบจังหวะดังกล่าว เช่น

โสน.... (สะกดด้วย สระ โอ เป็นสระเสียงยาว) ตามมาด้วยรูปแบบที่ 1 ในคำว่า โล
และ โล.....(สะกดด้วย สระ โอ เป็นสระเสียงยาว) ตามมาด้วยรูปแบบที่ 1 ในคำว่า เล
เป็นต้น

ตัวอย่าง

- - - -	① - - - ซล	- - - ช	- - - ช	- - - ด	- - - ลช	- - - ฟร	- - - ฟ - ร
	สะ โหน	โล	เล	สม	คะ เน	มา จาก	ก้อง หล้า

2. รูปแบบที่ 2

- - X X

รูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบจังหวะที่บังคับด้วยการออกเสียงของคำร้อง เพื่อให้เป็นไปตามหลักของธรรมชาติในการออกเสียง และ นอกจากนั้นรูปแบบจังหวะดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อสร้างความไพเราะของบทเพลงให้มีมากขึ้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- ช - ฟ	② - - ล ช	- ฟ - ร	- - ฟ ช	- ฟ - ร	- - ฟ ช	- ฟ - ฟ
.....	คู่ เก่า	เขา รัก	มา เกิด	มา รับ	เอา เกิด	นะ แม่	แก้ว ตา

3. รูปแบบที่ 3

- X - X

รูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบจังหวะที่มีลักษณะเหมือน รูปแบบที่ 2 กล่าวคือบังคับด้วยการออกเสียงของคำร้อง เพื่อให้เป็นไปตามหลักของธรรมชาติในการออกเสียง และ นอกจากนั้นรูปแบบจังหวะดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อสร้างความไพเราะของบทเพลงให้มากยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

- - - -	- ช - ฟ	- - ล ช	- - ฟ ร	- - ฟ ช	③ - ฟ - ร	- - ฟ ช	- ฟ - ฟ
.....	คู่ เก่า	เขา รัก	มา เกิด	มา รับ	เอา เกิด	นะ แม่	แก้ว ตา

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงโสนโลเล ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อັตราโนต์ ตัวอย่างเช่น

- - - -	- - ช ล	- - - ช	- - - ช
	สะ โหน	โล	เล

- - ฟ ช	- ฟ - ร	- - ฟ ช	- ฟ - ฟ
มา รับ	เอา เกิด	นะ แม่	แก้ว ตา

- - - ด	- - ล ซ	- - ฟ ร	- ฟ - ร
สม	คะ เน	มา จาก	ก้อง หล้า

ในเพลงโสนโลเล มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง เร (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง โดสูง (ระหว่างเส้นที่ 3 และ 4 ของกุญแจซอล) รวมความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 7 เสียง (คู่ 7 minor) พบว่าความกว้างของช่วงเสียงเริ่มมากขึ้นจากเพลงนางด้ง และ นางกวัค เนื่องด้วยเป็นเพลงที่เกิดขึ้นมาในยุคหลัง จึงเกิดพัฒนาเสียงร้องให้สูงขึ้นจากเดิมในบางช่วง แต่ยังคงความเรียบง่ายแบบเพลงพื้นบ้านเอาไว้ โดยสังเกตได้จาก กลุ่มโน้ตที่ใช้ในบทเพลง ใช้เพียง 5 ตัว ได้แก่ เร ฟา ซอล ลา และ โดสูง ซึ่งยังเป็นรูปแบบของกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนและยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านไว้

รูปแบบจังหวะเป็นไปตามลักษณะของการออกเสียงของคำร้อง เพื่อให้เป็นไปตามหลักของธรรมชาติในการออกเสียง และ นอกจากนั้นรูปแบบจังหวะดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อสร้างความไพเราะของบทเพลงให้มีมากขึ้น ในส่วนของการบรรจุคำร้องในเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือ การขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट

1.4 เพลงกำฟ้า

เป็นเพลงพื้นบ้านของ ชาวไทยพวน มีลักษณะโดยทั่วไปเหมือนเพลงโสนโลเล คือเป็นเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการร้องโดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามความเหมาะสมกับเวลาและโอกาสในการแสดง ใช้ในการร้องเพื่อความสนุกสนานในโอกาสต่างๆ ไม่ใช่เฉพาะในประเพณีกำฟ้าเท่านั้น ในเทศกาลและงานบุญอื่นๆ เช่นงานสงกรานต์ งานบุญวันปีใหม่ หรือ งานบุญวันออกพรรษา ก็เช่นกัน

ในประเพณีกำฟ้าของชาวไทยพวนบ้านหมี เพลงกำฟ้าเป็นอีกเพลงหนึ่งที่ใช้ร้องในการเลี้ยงผีหลังจากที่ผีเข้าสิงในการเล่นผีนางด้ง หรือผีนางกวัค เพื่อให้ผีเพลิดเพลินและหลังจากนั้นจึงเริ่มการเสี่ยงทาย หรือ ตั้งคำถามกับผีต่อ

โครงสร้างคำประพันธ์

เพลงงานกำฟ้าเป็นเพลงที่มีลักษณะเหมือนเพลงโสนโลเล คือ มีเนื้อร้องเดียว ทำนองเดียว และเป็นเพลงที่ไม่มีรูปแบบคำประพันธ์ ร้องเพื่อสื่อความหมายจบในเพลงเท่านั้น

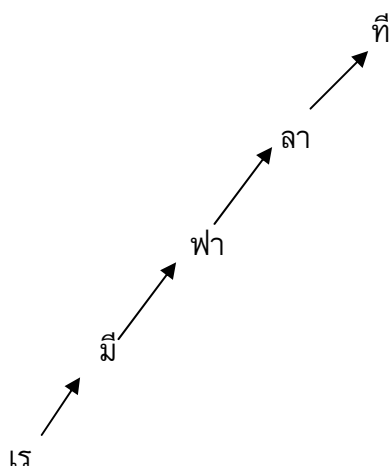
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลง

เพลงกำฟ้าเป็นเพลงพื้นบ้านที่ไม่มีดนตรีประกอบการร้องซึ่งประยุกต์ขึ้นมาใหม่ จากทำนองของเพลงอื่นๆที่มีอยู่เดิมตามภูมิปัญญาของหมอเพลงชาวพวนตั้งแต่อดีต และ สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

เพลงงานกำฟ้า

- - - ล งาน	❶ - - ลท กำ ฟ้า	- - - -	- - ลท กำ ฟ้า	- - - ม งาน	- - ฟล กำ ฟ้า	- - - -	- ร - ร ที่ นี
- - - ร .....เรา	❷ - - รร สะ หนุก	- ร - ม ให้ กัน	- ฟ - ล เต็ม ที่	- - - ร .....เรา	- - รร สะ หนุก	❸ - ร - ม ให้ กัน	- ฟ - ล เต็ม ที่
- - - ม .....โอ้	- - ลฟ ละ หนา	- - - -	❹ - ม - ร นาย เอย	- - - ม โอ้	- - ลฟ ละ หนา	- - - -	- ร - ม น้อง เอย

พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลง งานกำฟ้า มีดังนี้คือ

ในเพลงงานกำฟ้า มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง เร (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง ที (คาบเส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียง 6 เสียง (คู่ 6 major) พบว่าความกว้างของช่วงเสียงมีลักษณะที่คล้ายกับเพลงโสนโลเล คือมีความกว้างของช่วงเสียงมากกว่าเพลงพื้นบ้านของพวนครั้งเมื่อก่อนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย เนื่องด้วยเป็นเพลงที่เกิดขึ้นมาในยุคหลัง จึงเกิดพัฒนาเสียงร้องให้สูงขึ้นจากเดิมในบางช่วง แต่ยังคงความเรียบง่ายแบบเพลงพื้นบ้านเอาไว้ สังเกตได้จาก กลุ่มโน้ตที่ใช้ในบทเพลงมีจำนวนเท่ากับเพลงโสนโลเล คือ ใช้เพียง 5 ตัว ได้แก่ เร มี ฟา ลา และ ที ซึ่งยังเป็นรูปแบบของการใช้กลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านไว้

รูปแบบจังหวะ

1.รูปแบบที่ 1

- - - -

รูปแบบที่ 1 เนื่องจากคำร้องก่อนถึงรูปแบบที่ 1 เป็นคำที่สะกดด้วยสระเสียงยาว รูปแบบที่ 1 จึงเป็นรูปแบบที่เกิดจากการออกเสียงร้องลากยาวให้ความหมายของคำร้อง และทำให้เกิดความไพเราะของบทเพลงมากขึ้น

ดังตัวอย่าง คำว่า **กำฟ้า** (ฟ้า สะกดด้วยสระ –า เป็นสระเสียงยาว) จึงทำให้ต้องลากเสียงยาวเพื่อให้เกิดการสื่อสาร และ ออกเสียงให้ถูกหลักธรรมชาติของภาษา

ตัวอย่าง

- - - ล	๑ - - ลท	- - - -	- - ล ท	- - - ม	- - ฟ ล	- - - -	- ร - ร
งาน	กำ ฟ้า		กำ ฟ้า	งาน	กำ ฟ้า		ที่ นี

2. รูปแบบที่ 2

- - X X

รูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบจังหวะที่บังคับด้วยการออกเสียงของคำร้อง เพื่อให้เป็นไปตามหลักของธรรมชาติของภาษา และ นอกจากนั้นรูปแบบจังหวะดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อสร้างความไพเราะของบทเพลงให้มีมากขึ้น

เช่น คำว่า สนุก (สะ – หนุก) เป็นคำที่สะกดด้วยสระเสียงสั้น ดังนั้นการออกเสียงจึงกระชั้นและ สั้น เพื่อออกเสียงให้ถูกต้องและสามารถสื่อความหมายได้เข้าใจ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ร	② - - ร ร	- ร - ม	- ฟ - ล	- - - ร	- - ร ร	- ร - ม	- ฟ - ล
.....เรา	สะ หนุก	ให้ กัน	เต็ม ที่	.....เรา	สะ หนุก	ให้ กัน	เต็ม ที่

3. รูปแบบที่ 3

- X - X

รูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบจังหวะที่บังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง ในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ร	- - ร ร	- ร - ม	- ฟ - ล	- - - ร	- - ร ร	③ - ร - ม	- ฟ - ล
.....เรา	สะ หนุก	ให้ กัน	เต็ม ที่	.....เรา	สะ หนุก	ให้ กัน	เต็ม ที่

4. รูปแบบที่ 4

- - - X

เนื่องจากคำร้องก่อนถึงรูปแบบที่ 1 เป็นคำที่สะกดด้วยสระเสียงยาว รูปแบบที่ 1 จึงเป็นรูปแบบที่เกิดจากการออกเสียงร้องลากยาวให้ได้ความหมายของคำร้องและเพื่อให้คำร้องกับทำนองเพลงกลมกลืนกัน

ดังตัวอย่าง คำว่า **นายเอย** (เอย สะกดด้วยสระ - เป็นสระเสียงยาว) จึงทำให้ต้องลากเสียงยาวเพื่อให้เกิดการสื่อสาร และ ออกเสียงให้ถูกหลักธรรมชาติของภาษา

- - - ม	- - ล ฟ	- - - -	④ - ม - ร	- - - ม	- ล ฟ	- - - -	- ร - ม
.....โอ้	ละ หนา		นาย เอย	โอ้	ละ หนา		น้อง เอย

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงงานกำฟ้า ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट ดังตัวอย่างเช่น

- - - ล	- - ล ท	- - - -	- - ล ท
งาน	กำ ฟ้า		กำ ฟ้า

- - - ร	- - ร ร	- ร - ม	- ฟ - ล
.....เรา	สะ หนุก	ให้ กัน	เต็ม ที่

- - - ม	- - ล ฟ	- - - -	- ร - ม
ไอ้	ละ หนา		น้อง เอย

ในเพลงงานกำฟ้า มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง เร (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง ที (คาบเส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียง 6 เสียง (คู่ 6 major) มีความกว้างของช่วงเสียงมากกว่าเพลงพื้นบ้านของพวนครั้งเมื่อก่อนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย เนื่องจากเป็นเพลงที่เกิดขึ้นมาในยุคหลัง จึงเกิดพัฒนาเสียงร้องให้สูงขึ้นจากเดิมในบางส่วนของบทเพลง แต่ยังคงความเรียบง่ายแบบเพลงพื้นบ้านเอาไว้ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากกลุ่มโน้ตที่ใช้ในบทเพลงมีจำนวน 5 ตัว ได้แก่ เร มี ฟา ลา และ ที ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่มากนัก จึงทำให้เพลงงานกำฟ้ามีรูปแบบของการใช้กลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านไว้

รูปแบบของจังหวะ โดยรวมเป็นรูปแบบที่เกิดจากการออกเสียงร้องที่สั้น หรือ ลากยาวให้ได้ความหมายของคำร้องและเพื่อให้คำร้องกับทำนองเพลงกลมกลืนกัน เพื่อให้เกิดการสื่อสาร และออกเสียงให้ถูกหลักธรรมชาติของภาษา ในส่วนของการบรรจุคำร้องเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट

1.5 เพลงขอมาลีสูงเนิน

เพลงขอมาลีสูงเนิน เป็นเพลงเดียวกับเพลงเขาดินวันนา โดยจะเปลี่ยนที่คำขึ้นต้นของเพลงจาก "ขอมาลีสูงเนิน" เป็น "ไอ้เขาดินวันนา" เท่านั้นเอง

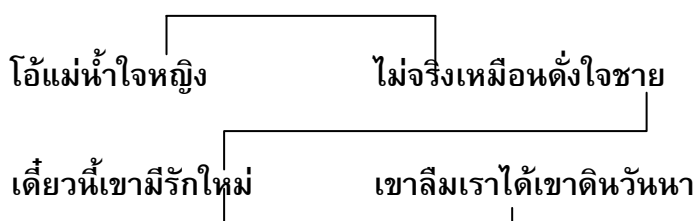
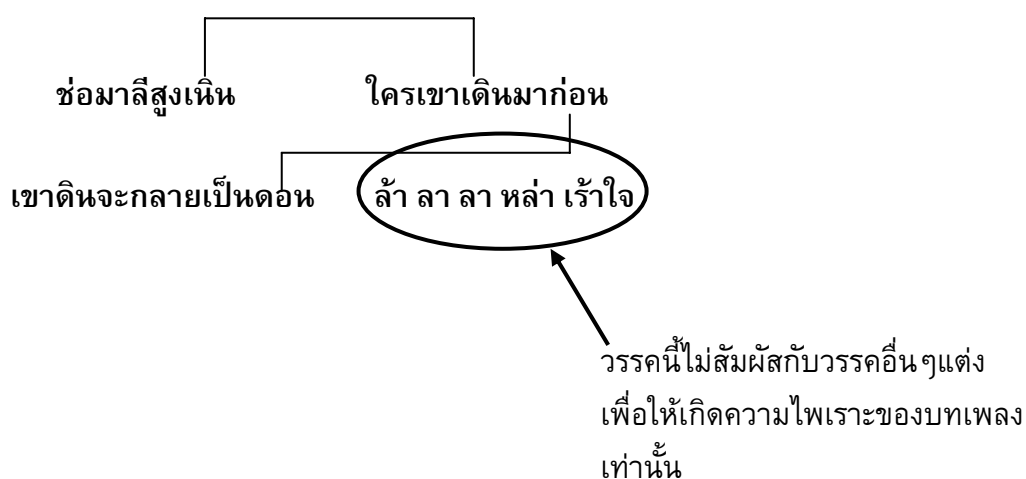
เพลงขอมาลีสูงเนิน เป็นเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการร้องโดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามความเหมาะสมกับเวลาและโอกาสในการแสดง ใช้ในการร้องเพื่อความสนุกสนานในโอกาสต่างๆ ในประเพณีกำฟ้าของชาวไทยพวนบ้านหมี่ เพลงขอมาลีสูงเนินเป็นอีกเพลงหนึ่งที่ใช้ร้องในการเลี้ยงผี

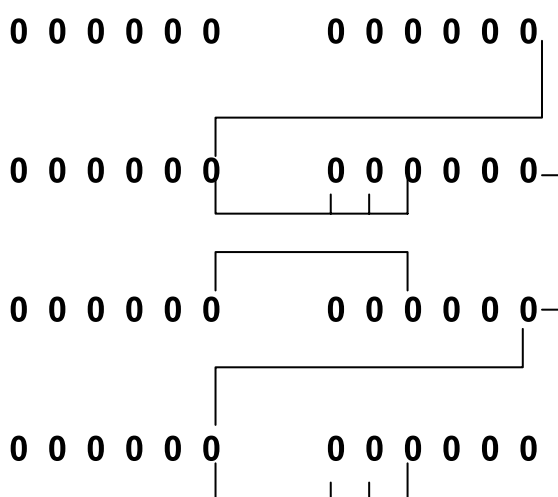
หลังจากที่ผีเข้าสิงในการเล่นผีนางด้ง หรือผีนางกวัก เพื่อให้ผีเพลิดเพลินและหลังจากนั้นจึงเริ่มการเสียดแทง หรือ ตั้งคำถามกับผีต่อไป

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงขอมาลีสูงเนิน มีลักษณะคำประพันธ์แบบกลอน 6 (กลอน 6 ประยุกต์มาจากกลอน 8 และมีสัมผัสนอกและในวรรคเหมือนกลอน 8 แต่ใช้ค่าน้อยกว่า กล่าวคือใน 1 วรรคจะใช้คำ 4 – 8 คำ) ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อกำหนดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 4 – 8 คำ 1 บท มี 2 วรรคขึ้นไป แต่ในบางวรรคจะเน้นถึงความไพเราะของบทเพลงมากกว่าสื่อความหมายและสัมผัส แต่โดยมากจะเป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์
2. สัมผัสต่างๆในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์

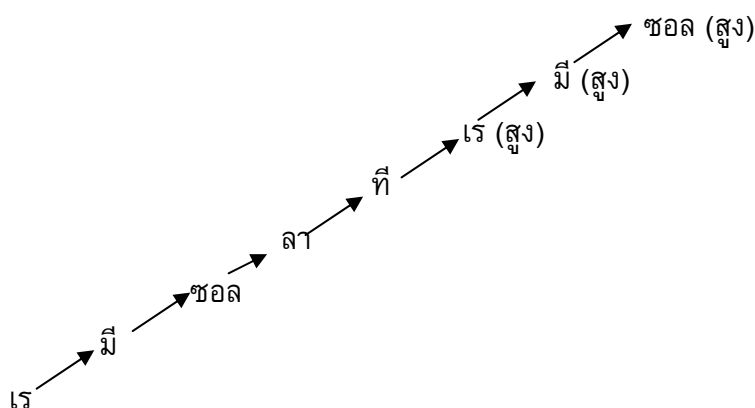
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงซอมาลีสูงเนินเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญ รวมทั้งเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงพื้นบ้านชาวพวนได้รับอิทธิพลของทำนองเพลงมาจากเพลงรำโทน ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น

เพลงช่อมาลีสูงเนิน
(เขาดินนา)

- - - -	- - - ม ช่อ	- - ช ล มา ลี	❶-ร-ท สูง เนิน	- - - -	- - - ล ใคร	- - ท ล เขา เดิน	- ช - ม มา ก่อน
- - - -	- ร - ท เขา ดิน	- - ท ท จะ กลาย	- - ท ท เป็นตอน	- - ร ท ล้ำ ลา	- - ล ช ลา หล้า	- - - -	- ท - ล ร้า ใจ
- - - -	- ร - ท เขา ดิน	- - ท ล เป็น ถิ่น	- ท - ร ร่วม รัก	- - ท ล เรา เคย	❷-ช-ท ร่วม รัก	- - ท ล เรา เคย	- ช - ม ร่วมใคร
❸- - - -	- - - ม ไฉ่	- ช ท แม่ น้ำ	- ล - ท ใจ หึง	- - - -	- ช - ล ไม่ จริง	- - ร ช เหมือนตั้ง	- ล - ท ใจ ชาย
- - - -	- ร - ม เดี่ยว นี	❹- - ช ม เขา มี	- ร - ท รัก ใหม่	- - ร ล เขา ลืม	- ช - ม เรา ได้	- ล - ช เขา ดิน	- ช - ช วะ นา
- - ร ล เขา ลืม	- ช - ม เรา ได้	- ล - ช เขา ดิน	- ช - ช วะ นา				

พิสัยของเสียงในเพลงช่อมาลีสูงเนิน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี คือ

เพลงช่อมาลีสูงเนิน มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่าง เร (ใต้เส้นที่ 1 ของกัญแจชอล) ถึง ชอลสูง (เหนือเส้นที่ 1 ของกัญแจชอล) ซึ่งมีความกว้างของเสียง 11 เสียง ในที่นี้เราสามารถเรียกเป็นขั้นคู่เสียงได้ว่า คู่ 4 Perfect (เสียง เร ถึง ชอล) ความกว้างของช่วงเสียง 11 เสียง นั้นนับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงที่กว้าง เนื่องจากเพลงช่อมาลีสูงเนินเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญ รวมทั้งเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงพื้นบ้านชาวพวนได้รับอิทธิพลของทำนองเพลงมาจาก

เพลงรำโทน ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ดังที่กล่าวไว้แล้วในข้างต้น

ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ เร มี ซอล ลา ที เรสูง มีสูง ซอลสูง ลาสูง หากปรับให้เสียงเรสูง มีสูง ซอลสูง และ ลาสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 5 เสียง คือ เร มี ซอล ลา และ ที ซึ่งนับได้ว่าเพลงซอมาลีสูงเนินยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีเพียงเสียงในส่วนท้ายของบทเพลงที่มีช่วงเสียงสูงขึ้นเท่านั้น ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบจังหวะ

1. รูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบที่มีความสำคัญของรูปแบบจังหวะสืบเนื่องกัน ซึ่งมี 2 รูปแบบดังนี้ คือ

1.1

- - - X

1.2

- - - -

รูปแบบที่ 1 เกิดขึ้นในเพลงซอมาลีสูงเนินด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

ประการแรก เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นจากการยึดเนื้อร้องเป็นสำคัญ เนื่องจากคำร้องก่อนถึงรูปแบบที่ 1 เป็นคำที่สะกดด้วยสระเสียงยาว รูปแบบที่ 1 จึงเป็นรูปแบบที่เกิดจากการออกเสียงร้องลากยาวให้ได้ความหมายของคำร้องและเพื่อให้คำร้องกับทำนองเพลงกลมกลืนกัน

ดังตัวอย่าง คำว่า เนิน (เนิน สะกดด้วยสระ - เป็นสระเสียงยาว) จึงทำให้ต้องลากเสียงยาวเพื่อให้เกิดการสื่อสาร และ ออกเสียงให้ถูกหลักธรรมชาติของภาษา ทำให้เกิดเป็นรูปแบบของจังหวะที่ 1.1 และ 1.2 เกิดขึ้น

ตัวอย่าง

- - - -	- - - ม	-- ซ ล	① -ร-ท	- - - -	- - - ล	- ท ล	- ซ - ม
	ซอ	มา ลี	สูง เนิน		ใคร	เขา เดิน	มา ก่อน

ประการที่ 2 คือ เป็นการขึ้นต้นส่วนท้ายของเพลง จึงมีการเว้นช่วงเพื่อให้บทเพลงเกิดความไพเราะ

ตัวอย่าง

① - - -	- - - ม	- - ซ ท	- ล - ท	- - - -	- ซ - ล	- - ร ซ	- ล - ท
	โอ้	แม่ น้า	ใจ หญิง		ไม่ จริง	เหมือนตั้ง	ใจ ชาย

2. รูปแบบที่ 2

- X - X

เป็นรูปแบบจังหวะที่บังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง ในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- ร - ท	- - ท ล	- ท - ร	- - ท ล	② - ซ - ท	- - ท ล	- ซ - ม
	เขา दिन	เป็น ถิ่น	ร่วม รัก	เรา เคย	ร่วม รัก	เรา เคย	ร่วมใคร่

3. รูปแบบที่ 3

- - X X

เป็นรูปแบบจังหวะที่บังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง ในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- ร - ม	③ - - ซ ม	- ร - ท	- - ร ล	- ซ - ม	- ล - ซ	- ซ - ซ
	เดี่ยว นี้	เขา มี	รัก ใหม่	เขา ลืม	เรา ได้	เขา दिन	วัน นา

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงซอมาลีสูงเนิน ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีการบรรจุคำร้องเป็น 2 รูปแบบ คือ

แบบที่ 1 แบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट ดังตัวอย่างเช่นนี้

- - - -	- ร - ท	- - ท ล	- ท - ร
	เขา ดิน	เป็น ถิ่น	ร่วม รัก

- - ท ล	- ซ - ท	- - ท ล	- ซ - ม
เรา เคย	ร่วม รัก	เรา เคย	ร่วม ใคร

- - - -	- ร - ม	- - ซ ม	- ร - ท
	เดี่ยว นี้	เขา มี	รัก ใหม่

- - ร ล	- ซ - ม	- ล - ซ	- ซ - ซ
เขา ลืม	เรา ได้	เขา ดิน	วะ นา

แบบที่ 2 การบรรจุคำร้องแบบลากเสียง คือการร้องที่ลากเสียงยาวจนกว่าจะหมดช่วงจังหวะ ได้แก่

- - - -	- ร - ท	- - ท ท	- - ท ท	- - ร ท	- - ล ซ	- - - -	- ท - ล
	เขา ดิน	จะ กลาย	เป็น ดอน	ล้ำ ลา	ลา หล้า		เร้า ใจ

เพลงซอมาลีสูงเนิน มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่าง เร (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง ซอลสูง (เหนือเส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของเสียง 11 เสียง (คู่ 4 Perfect) ถึง ซอล) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงที่กว้าง เนื่องจากเพลงซอมาลีสูงเนินเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญ รวมทั้งเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงพื้นบ้านชาวพวนได้รับอิทธิพลของทำนองเพลงมาจากเพลงรำไท่น ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ดังที่กล่าวไว้แล้วในข้างต้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ เร มี ซอล ลา ที เรสูง มีสูง ซอลสูง ลาสูง หากปรับให้เสียงเรสูง มีสูง ซอลสูง และ ลาสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 5 เสียง คือ เร มี ซอล ลา และ ที ซึ่งนับได้ว่าเพลงซอมาลีดอกฟ้ายังคงรูปแบบที่

ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีเพียงเสียงในส่วนท้ายของบทเพลงที่มีช่วงเสียงสูงขึ้นเท่านั้น ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบจังหวะในเพลง โดยมากเป็นรูปแบบจังหวะที่บังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง ในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติของการออกเสียงทางภาษา ในส่วนของการบรรจุคำร้อง เพลงซอมาลีสูงเนิน มีการบรรจุคำร้องเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานัด และการบรรจุคำร้องแบบลากเสียง คือการร้องที่ลากเสียงยาวจนกว่าจะหมดช่วงจังหวะ

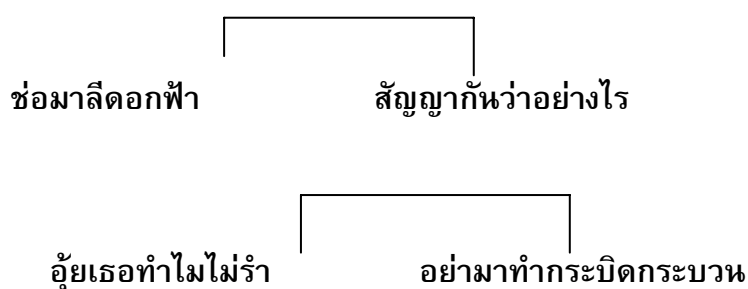
1.6 เพลงซอมาลีดอกฟ้า

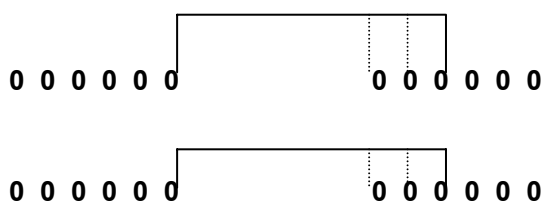
เพลงซอมาลีดอกฟ้า มีลักษณะทั่วไปเหมือนเพลงซอมาลีสูงเนิน(เขาดินวนา) คือ เป็นเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้องโดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามความเหมาะสมกับเวลาและโอกาสในการแสดง ใช้ในการร้องเพื่อความสนุกสนานในโอกาสต่างๆ ในประเพณีกำฟ้าของชาวไทยพวนบ้านหมี เพลงซอมาลีดอกฟ้าเป็นอีกเพลงหนึ่งที่ใช้ร้องในการเลี้ยงผี หลังจากที่มีผีเข้าสิงในการเล่นผีนางด้ง หรือผีนางกวัก เพื่อให้ผีเพลิดเพลินและหลังจากนั้นจึงเริ่มการเสี่ยงทาย หรือ ตั้งคำถามกับผีต่อไป

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงซอมาลีดอกฟ้า มีลักษณะคำประพันธ์คล้ายกลอน 6 (กลอน 6 ประยุกต์มาจากกลอน 8 และในวรรคเหมือนกลอน 8 แต่ใช้คำน้อยกว่า กล่าวคือใน 1 วรรคจะใช้คำ 4 – 8 คำ) ในเพลงซอมาลีดอกฟ้าใช้ลักษณะคำประพันธ์ของกลอน 6 เฉพาะบาท(1 บาท มี 2 วรรค)ที่ 1 เท่านั้น ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 4 – 8 คำ 1 บท มี 2 วรรคขึ้นไป แต่ในตอนสุดท้ายของเพลงจะจบด้วยคำประพันธ์เพียงวรรคเดียวเนื่องจากเพื่อความสมบูรณ์ของการสื่อสารภาษาของบทเพลง

2. สัมผัสต่างๆในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์

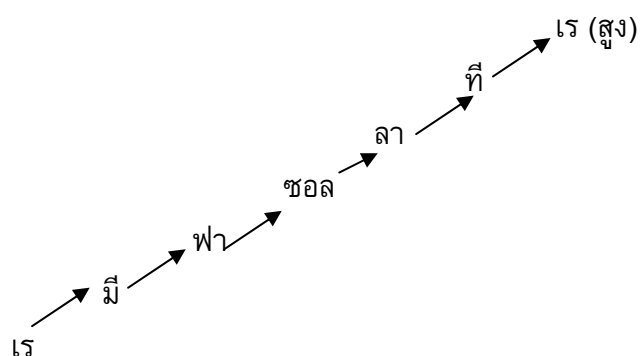
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงซอมาลีดอกฟ้าเป็นเพลงที่มีลักษณะคล้ายเพลงซอมาลีสูงเนิน กล่าวคือ โครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญ รวมทั้งเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงพื้นบ้านชาวพวนได้รับอิทธิพลของทำนองเพลงมาจากเพลงรำโทน ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น

เพลงซอมาลีดอกฟ้า

- - - -	- - - ม	① - - ช ล	- ช - ท	- - - -	- ช - ล	- - ล ท	- ช - ล
	ซอ	มา ลี	ดอก ฟ้า	.....	สัญญา	กัน ว่า	อย่างไร
- - - -	- ล - ช	- ท - ล	- ฟ ช ล	- - - ม	② - ม - ม	- ม - ช	- ร - ม
.....	ตัว ฉั่น	ตั้ง ใจ	จะมาโค้ง	.....มา	ร้าง	มา โค้ง	กับ เธอ
- - - -	- ร - ท	- - ท ร	- ล - ท	- - - -	③ - ช ล ท	- - ล ช	- ฟ - ม
.....	อ้อย เธอ	ทำ ไม่	ไม่ รำ		อย่ามาทำ	กระ บิด	กระ บวน
- - - -	- ล - ล	- - ล ท	- ช - ล	- ล - ช	- ฟ - ช	- - ช ช	- ร - ม
.....	ใจ เธอ	มัน คิด	อย่างไร	หมุนเวียน	เปลี่ยนไป	ไม่ ซื่อ	ไม่ ตรง
- ล - ช	- ฟ - ช	- - ช ช	- ร - ม				
หมุนเวียน	เปลี่ยนไป	ไม่ ซื่อ	ไม่ ตรง				

ในเพลงช่อมะลิดอกฟ้า ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีพิสัยของเสียงดังนี้

พิสัยของเสียงในเพลงช่อมะลิดอกฟ้าอยู่ในช่วงระหว่างเสียง เร (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง เรสูง (คาบเส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียง 8 เสียง (1 Octive) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงช่อมะลิดอกฟ้าเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญ รวมทั้งเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงพื้นบ้านชาวพวนได้รับอิทธิพลของทำนองเพลงมาจากเพลงราโตน ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ดังที่กล่าวไว้แล้วในข้างต้น

ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 7 เสียง คือ เร มี ฟา ซอล ลา ที และ เรสูง หากปรับให้เสียงเรสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 6 เสียง คือ เร มี ฟา ซอล ลา และ ที ซึ่งนับได้ว่าเพลงช่อมะลิดอกฟายังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะในเพลงช่อมะลิดอกฟ้า มีดังนี้

1.รูปแบบที่ 1

- - X X

เนื่องจากเพลงพื้นบ้านมีการถ่ายทอดกันแบบปากต่อปาก ดังนั้นคำร้องจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานเท่ากับระยะเวลาของการถ่ายทอดบทเพลงหรืออาจนานกว่า จึงเป็นเหตุให้เกิดรูปแบบจังหวะต่างๆ ขึ้นจากการบังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลื่นกับทำนองเพลง ใน

ขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา รูปแบบจังหวะที่ 1 นี้เช่นกัน เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นจากหลักการดังกล่าวข้างต้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- - - ม	① - - ช ล	- ช - ท	- - - -	- ช - ล	- - ล ท	- ช - ล
	ข้อ	มา ลี	ดอก ฟ้า	.....	สัญญา	กัน ว่า	อย่างไร

2. รูปแบบที่ 2

- X - X

เป็นรูปแบบจังหวะที่บังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง ในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- ล - ช	- ท - ล	- ฟ ช ล	- - - ม	② - ม - ม	- ม - ช	- ร - ม
.....	ตัว จัน	ตั้ง ใจ	จะมาไค้	.....มา	รำ วง	มา ไค้	กับ เธอ

3. รูปแบบที่ 3

- X X X

เป็นรูปแบบจังหวะที่บังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง ในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสื่อความหมาย ของบทเพลงได้อย่างถูกต้อง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- ร - ท	- - ท ร	- ล - ท	- - - -	③-ชลท	- ล ช	- ฟ - ม
.....	อ้อย เธอ	ทำ ไม่	ไม่ รำ		อย่ามาทำ	กระ บิด	กระ บวน

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงซอมาลีดอกฟ้า ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อັตราโน้ต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

- - - -	- - - ม	- - ช ล	- ช - ท
	ซอ	มา ลี	ดอก ฟ้า

- - - -	- ช - ล	- - ล ท	- ช - ล
.....	สัญญา ญา	กัน ว่า	อย่าง ไร

- - - -	- ร - ท	- - ท ร	- ล - ท
.....	อ้อย เธอ	ทำ ไม่	ไม่ รำ

พิสัยของเสียงในเพลงซอมาลีดอกฟ้าอยู่ในช่วงระหว่างเสียง เร (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง เรสูง (คาบเส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียง 8 เสียง (1 Octive) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงซอมาลีดอกฟ้าเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญ รวมทั้งเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงพื้นบ้านชาวพวนได้รับอิทธิพลของทำนองเพลงมาจากเพลงราโตน ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น กลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 7 เสียง คือ เร มี ฟา ซอล ลา ที และ เรสูง หากปรับให้เสียงเรสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 6 เสียง คือ เร มี ฟา ซอล ลา และ ที ซึ่งนับได้ว่าเพลงซอมาลีดอกฟ้ายังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

ในส่วนของรูปแบบจังหวะ เนื่องจากเพลงพื้นบ้านมีการถ่ายทอดกันแบบปากต่อปาก ดังนั้นคำร้องจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานเท่ากับระยะเวลาของการถ่ายทอดบทเพลงหรืออาจนานกว่าจึงเป็นเหตุให้เกิดรูปแบบจังหวะต่างๆขึ้นจากการบังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลื่นกับทำนองเพลง ในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติของ

การออกเสียงทางภาษา รูปแบบจังหวะต่างๆในเพลงซอมาลีดอกฟ้า จึงเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นจากหลักการดังกล่าว และในส่วนของ การบรรจุคำร้องทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อັตราโน้ต

1.7 เพลงเต๋านา

เพลงเต๋านา เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวพวน เป็นเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการร้องโดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามความเหมาะสมกับเวลาและโอกาสในการแสดง เพลงเต๋านาจะเป็นเพลงที่มีความหมายในทางทะเล่่ง ใช้ร้องเพื่อความสนุกสนานในการเล่นโอกาสต่างๆ ไม่ใช่เฉพาะในประเพณีกำฟ้าเท่านั้น ในเทศกาลและงานบุญอื่นๆ เช่นงานสงกรานต์ งานบุญวันปีใหม่ หรือ งานบุญวันออกพรรษา ก็เช่นกัน

ในประเพณีกำฟ้าของชาวไทยพวนบ้านหมี เพลงเต๋านาเป็นอีกเพลงหนึ่งที่ใช้ร้องในการเลี้ยงผีหลังจากที่ผีเข้าสิงในการเล่นผีนางด้ง หรือ ผีนางกวัก เพื่อให้ผีเพลิดเพลินและหลังจากนั้นจึงเริ่มการเสีงทาย หรือ ตั้งคำถามกับผีต่อไป เพลงโสนโลเลเป็นเพลงที่เกิดขึ้นในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ครั้งเมื่อเพลงราโตนกำลังเฟื่องฟู

ลักษณะคำประพันธ์

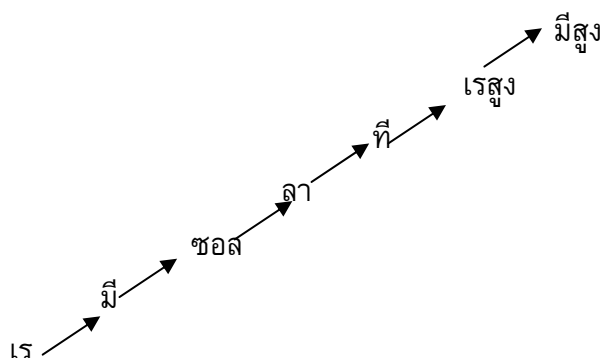
เพลงเต๋านาเป็นเพลงที่มีลักษณะเนื้อร้องเดียว ทำนองเดียว และเป็นเพลงที่ไม่มีรูปแบบคำประพันธ์ ร้องเพื่อสื่อความหมายจบในเพลงเท่านั้น

พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงเต๋านา

- - - -	① - ล - ท รำ ไค่ลง	- ล - ท รำ ไค่ลง	- ล - ท รำ ไค่ลง	- - - ซ .....เปิด	- - ล ท กระโปรง	- - ล ร มา เห็น	- ซ - ล เต๋า นา
- - - -	- ท - ร เต๋า นา	- - ม ร ของ เรา	- ท - ร ใหญ่ จจริง	- - - -	- ท - ร เต๋า นา	- - ม ร ของ เรา	- ท - ร ใหญ่ จจริง
- - - ซ เปิด	② - ล ท ตะ บั้ง	- - ล ร มา เห็น	- ซ - ล เต๋า นา				

พิสัยของเสียงในเพลงเต่านา ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีดังนี้คือ

ในเพลงเต่านา มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง เร (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง มีสูง (ระหว่างเส้นที่ 4 และ 5 ของกุญแจซอล) มีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 9 เสียง (คู่ 8 Double Aug หรือ คู่ 9th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงเต่านาเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงพื้นบ้านชาวพวนได้รับอิทธิพลของทำนองเพลงมาจากเพลงรำโทน ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 7 เสียง คือ เร มี ซอล ลา ที เรสูง และ มีสูง หากปรับให้เสียง เรสูง และ มีสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 5 เสียง คือ เร มี ซอล ลา และ ที ซึ่งนับได้ว่าเพลงเต่านายังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะหลักของเพลงเต่านา ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีดังนี้

1. รูปแบบที่ 1

- X - X

เนื่องจากเพลงพื้นบ้านมีการถ่ายทอดกันแบบปากต่อปาก ดังนั้นคำร้องจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานเท่ากับระยะเวลาของการถ่ายทอดบทเพลงหรืออาจนานกว่า จึงเป็นเหตุให้เกิดรูปแบบจังหวะต่างๆขึ้นจากการบังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลื่นกับทำนองเพลง ในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา รูปแบบจังหวะที่ 1 นี้เช่นกัน เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นจากหลักการดังกล่าวข้างต้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	❶ - ล - ท รำ ไค่ลง	- ล - ท รำ ไค่ลง	- ล - ท รำ ไค่ลง	- - - ซ .....เปิด	- - ล ท กระโปรง	- - ล ร มา เห็น	- ซ - ล เต่า นา

2. รูปแบบที่ 2

- - X X

รูปแบบจังหวะที่ 2 เกิดขึ้นจากการบังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง ในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา เช่น

คำว่า ตะปิ้ง เป็นคำที่สะกดด้วยสระเสียงสั้นคือ สระอะ และ สระอิ ดังนั้นการออกเสียงร้องจึงออกมาในลักษณะเสียงที่สั้น และ เป็นเหตุให้จังหวะของดนตรีออกมาในลักษณะเดียวกัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ซ เปิด	❷ - ล ท ตะ ปิ้ง	- - ล ร มา เห็น	- ซ - ล เต่า นา				

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงเต่านา ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोटตั้งตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

- - - -	- ล - ท รำ ไค่ลง	- ล - ท รำ ไค่ลง	- ล - ท รำ ไค่ลง

- - - ซ	- - ล ท	- - ล ร	- ซ - ล
.....เปิด	กระโปรง	มา เห็น	เต่า นา

- - - ซ	- - ล ท	- - ล ร	- ซ - ล
เปิด	ตะ ปิ้ง	มา เห็น	เต่า นา

ในเพลงเต่านา มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง เร(ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง มีสูง (ระหว่างเส้นที่ 4 และ 5 ของกุญแจซอล) มีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 9 เสียง (คู่ 8 Double Aug หรือ คู่ 9th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงเต่านาเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่ เพลงพื้นบ้านชาวพวนได้รับอิทธิพลของทำนองเพลงมาจากเพลงราโตน ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 7 เสียง คือ เร มี ซอล ลา ที เรสูง และ มีสูง หากปรับให้เสียง เรสูง และ มีสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้ จะเหลือเพียง 5 เสียง คือ เร มี ซอล ลา และ ที ซึ่งนับได้ว่าเพลงเต่านายังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน ของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

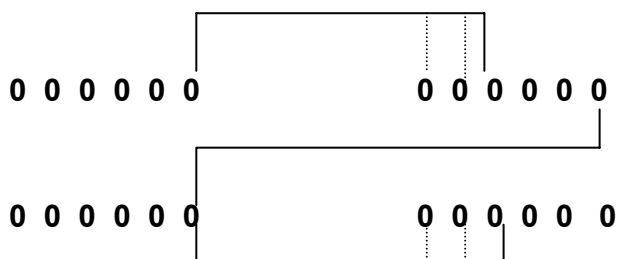
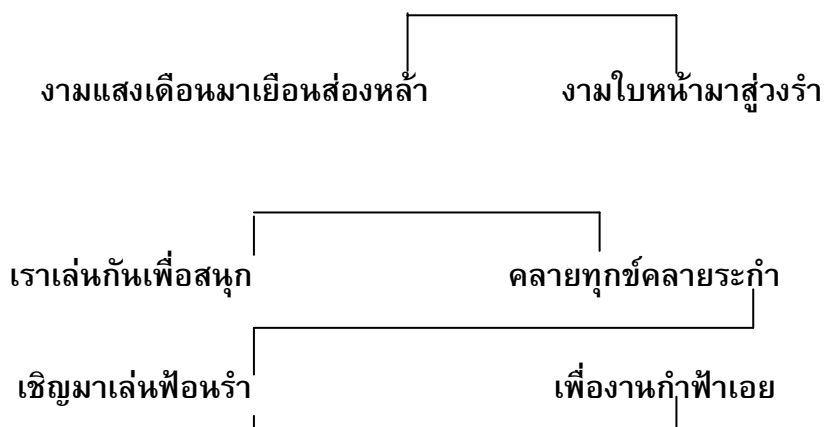
การวิเคราะห์รูปแบบจังหวะเนื่องจากเพลงพื้นบ้านมีการถ่ายทอดกันแบบปากต่อปาก ดังนั้นคำร้องจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานเท่ากับระยะเวลาของการถ่ายทอดบทเพลงหรืออาจนานกว่า จึงเป็นเหตุให้เกิดรูปแบบจังหวะต่างๆขึ้นจากการบังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลื่นกับ ทำนองเพลง ในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทาง ภาษา ในส่วนของการบรรจุคำร้องทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตราโน้ต

1.8 เพลงงามแสงเดือน

เพลงงามแสงเดือนเป็นเพลงที่อยู่ในชุด รำวงมาตรฐาน ซึ่งมีทั้งสิ้น 10 เพลง เนื่องจากเป็นเพลง ที่ง่ายต่อการขับร้องและอยู่ในสมัยนิยม ในยุคของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ชาวพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จึงนำมาขับร้อง และ ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงงามแสงเดือนมีลักษณะคำประพันธ์แบบกลอน 6 (กลอน 6 ประยุกต์มาจากกลอน 8 และมี สัมผัสนอกและในวรรคเหมือนกลอน 8 แต่ใช้คำน้อยกว่า กล่าวคือใน 1 วรรคจะใช้คำ 4 – 8 คำ) ใน เพลงขอมาสีดอกฟ้าใช้ลักษณะคำประพันธ์ของกลอน 6 ในท่อนแรกของเพลงเฉพาะบาทที่ 1 เท่านั้น (1 บาท มี 2 วรรค) และในส่วนที่เหลือใช้ลักษณะคำประพันธ์แบบกลอน 6 ทั้งบท (4 วรรค) ซึ่งมี ลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 4 – 8 คำ 1 บท มี 2 วรรคขึ้นไป แต่ในบางวรรคจะเน้นถึงความไพเราะของบทเพลงมากกว่าสื่อความหมายและสัมผัส แต่โดยมากจะเป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์

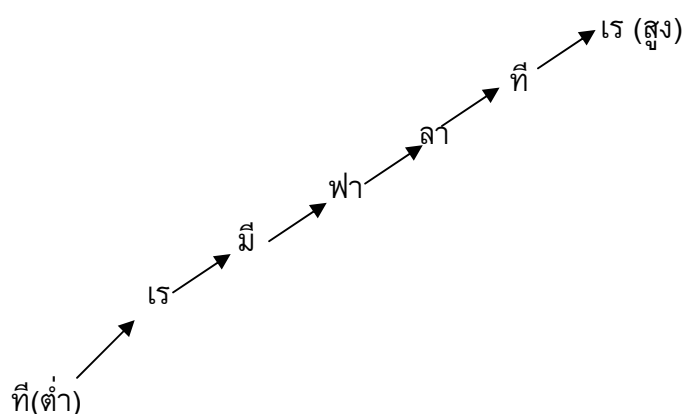
2. สัมผัสต่างๆในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์

พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงงามแสงเดือน

- - - ล งาม	①-ร-ท แสงเดือน	- - - ล ล มา เยือน	- ฟ - ฟ ส่อง หล้า	- - - ม .....งาม	②-ร-ท ไป หน้า	- - ร ท มา สู้	- ร - ร วง ร้า
- - - -	- ล - ฟ เรา เล่น	- - ฟ ม กัน เพื่อ	- - ร ท สะ หนุก	- - - -	- ร - ฟ คลายทุกข์	- - - ฟ .....คลาย	- - ล ม ระ ก้า
- - - ฟ .....เชิญ	- - ร ท มา เล่น	③- - - ฟ ....ฟ้อน	- - - ม .....ร้า	- - - ร .....เพื่อ	- - - ฟ สา	- - - ล ม มัค คี	- - - ร .....เอย
- - - ล .....งาม	- ร - ท แสงเดือน	- - - ล ล มา เยือน	- ฟ - ฟ ส่อง หล้า	- - - ม .....งาม	- ร - ท ไป หน้า	- - ร ท มา สู้	- ร - ร วง ร้า
- - - -	- ล - ฟ เรา เล่น	- - ฟ ม กัน เพื่อ	- - ร ท สะ หนุก	- - - -	- ร - ฟ คลายทุกข์	- - - ฟ .....คลาย	- - ล ม ระ ก้า
- - - ฟ .....เชิญ	- - ร ท มา เล่น	- - - ฟ ....ฟ้อน	- - - ม .....ร้า	- - - ร .....เพื่อ	- - - ฟ งาน	- - - ล ม ก้า ฟ้า	- - - ร .....เอย

พิสัยของเสียงในเพลงงามแสงเดือน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี คือ

ในเพลงงามแสงเดือนมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียง ที่ต่ำ (ใต้เส้นน้อยที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง เรสูง (คาบเส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียง 10 เสียง (จากเสียง ที่ ถึงเสียง เร นับเป็นขั้นคู่เสียงมีค่าเท่ากับ คู่ 3 minor หรือจะนับตามซาวกว้างของเสียงมีค่าเป็น คู่ 10th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงงามแสงเดือนเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงชุดราว มาตราฐานเกิดขึ้น ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม และชาวพวนได้นำเพลงงามแสงเดือนมาร้องตาม

สมัยนิยมในยุคนั้น และพบว่าบทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 7 เสียง คือ ทีต่ำ เร มี ฟา ลา ที และ เรสูง หากปรับให้เสียง ทีต่ำ และ เรสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 5 เสียง คือ เร มี ฟา ลา และ ที ซึ่งนับได้ว่าเพลงงามแสงเดือนยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะหลักของเพลงงามแสงเดือน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่มีดังนี้ คือ

1.รูปแบบที่ 1

- X - X

รูปแบบจังหวะที่ 1 เกิดขึ้นจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ล	๑ - ร - ท	- - ล ล	- ฟ - ฟ	- - - ม	- ร - ท	- - ร ท	- ร - ร
งาม	แสงเดือน	มา เยือน	สอง หล้า	.....งาม	ไบ หน้า	มา สู้	วง ร้า

2. รูปแบบที่ 2

- - X X

รูปแบบจังหวะที่ 2 เป็นรูปแบบที่ตามหลัง รูปแบบที่ 1 คือ - X - X ซึ่งเป็นคำร้องที่สะกดด้วยสระเสียงยาว

ตัวอย่างเช่นในรูปแบบที่ 1 คำร้องคือคำว่า สองหน้า คำว่า หน้า เป็นคำที่สะกดด้วยสระ -า เป็นสระเสียงยาว ทำให้เกิดการลากเสียงร้องเพื่อให้เสียงร้องเป็นไปตามธรรมชาติของภาษา จึงทำให้รูปแบบของจังหวะที่ตามหลังบางแห่งของบทเพลงเป็นรูปแบบจังหวะที่ 2

นอกจากนี้รูปแบบจังหวะที่ 2 เกิดขึ้นจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ล	- ร - ท	- - ล ล	- ฟ - ฟ	- - - ม	๒-ร-ท	- - ร ท	- ร - ร
งาม	แสงเดือน	มา เยือน	สอง หล้า	.....งาม	ไบ หน้า	มา สู้	วง ร้า

3. รูปแบบที่ 3

- - - X

รูปแบบจังหวะที่ 3 เกิดขึ้นจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ฟ	- - ร ท	๓- - - ฟ	- - - ม	- - - ร	- - - ฟ	- - ล ม	- - - ร
.....เชิญ	มา เล่น	.....ฟ้อน	.....ร้า	.....เพื่อ	.....สา	มัด คี	.....เอย

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงงามแสงเดือน ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोटดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ล	-ร-ท	- - ล ล	- ฟ - ฟ
งาม	แสงเดือน	มา เยือน	ส่อง หล้า

- - - ม	-ร-ท	- - ร ท	- ร - ร
.....งาม	ใบ หน้า	มา สู่	วง ร้า

- - - ฟ	- - ร ท	--- ฟ	- - - ม
.....เชิญ	มา เล่น	.....ฟ้อน	.....ร้า

- - - ม	- ร - ท	- - ร ท	- ร - ร
.....งาม	ใบ หน้า	มา สู่	วง ร้า

ในเพลงงามแสงเดือนมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียง ที่ต่ำ (ใต้เส้นน้อยที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง เรสูง (คาบเส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียง 10 เสียง (จากเสียง ที่ ถึงเสียง เร นับเป็นขั้นคู่เสียงมีค่าเท่ากับ คู่ 3 minor หรือจะนับตามซาวกว้างของเสียงมีค่าเป็น คู่ 10th) เป็นเพลง ที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงงามแสงเดือนเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงชุดราวมาตรฐาน เกิดขึ้น ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม และชาวพวนได้นำเพลงงามแสงเดือนมาร้องตามสมัยนิยมใน ยุคนั้น และพบว่าบทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 7 เสียง คือ ที่ ต่ำ เร มี ฟา ลา ที และ เรสูง หากปรับให้เสียง ที่ต่ำ และ เรสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ ใช้จะเหลือเพียง 5 เสียง คือ เร มี ฟา ลา และ ที ซึ่งนับได้ว่าเพลงงามแสงเดือนยังคงรูปแบบที่ไม่ ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบจังหวะของเพลงงามแสงเดือน เกิดขึ้นจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้ กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ในส่วนของการบรรจุคำร้องทั้งเพลงเป็นการ บรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट

1.9 เพลงหล่อจิ้งหะดารา

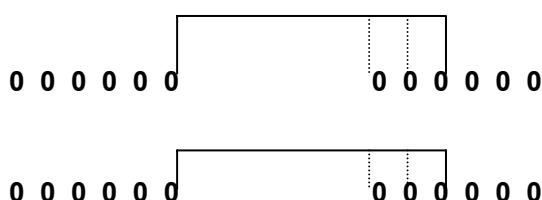
เพลงหล่อจิ้งหะดาราเป็นเพลงพื้นบ้านที่ในอดีต (ยุค จอมพล ป.พิบูลสงคราม) มีดนตรีประกอบการขับร้องเนื่องจากเป็นยุคที่ วัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านและเพลงรำไท่นกำลังเฟื่องฟู แต่เนื่องด้วยชาวพวนนำมาร้องเพื่อจุดประสงค์ในการร้องเพื่อความสนุกสนานในโอกาสต่างๆ และมีการถ่ายทอดกันแบบปากต่อปากเฉพาะในส่วนของคำร้องจึงทำให้ปัจจุบันเพลงหล่อจิ้งหะดาราเป็นเพลงพื้นบ้านของชาวพวนที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง

ในประเพณีกำฟ้าของชาวไทยพวนบ้านหมี เพลงหล่อจิ้งหะดาราเป็นอีกเพลงหนึ่งที่ใช้ร้องในการเลี้ยงผี หลังจากที่มีผีเข้าสิงในการเล่นผีนางด้ง หรือผีนางกวัก เพื่อให้ผีเปล็ดเปล็นและหลังจากนั้นจึงเริ่มการเสี่ยงทาย หรือ ตั้งคำถามกับผีต่อไป

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงหล่อจิ้งหะดารา มีลักษณะคำประพันธ์คล้ายกลอน 6 (กลอน 6 ประยุกต์มาจากกลอน 8 และในวรรคเหมือนกลอน 8 แต่ใช้ค่าน้อยกว่า กล่าวคือใน 1 วรรคจะใช้คำ 4 – 8 คำ) ในเพลงหล่อจิ้งหะดาราใช้ลักษณะคำประพันธ์ของกลอน 6 เฉพาะบาท (1 บาท มี 2 วรรค) ที่ 1 เท่านั้น ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 4 – 8 คำ 1 บท มี 2 วรรคขึ้นไป แต่ในตอนสุดท้ายของเพลงจะจบด้วยคำประพันธ์เพียงวรรคเดียวเนื่องจากเพื่อความสมบูรณ์ของการสื่อภาษาของบทเพลง

2. สัมผัสต่างๆ ในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์

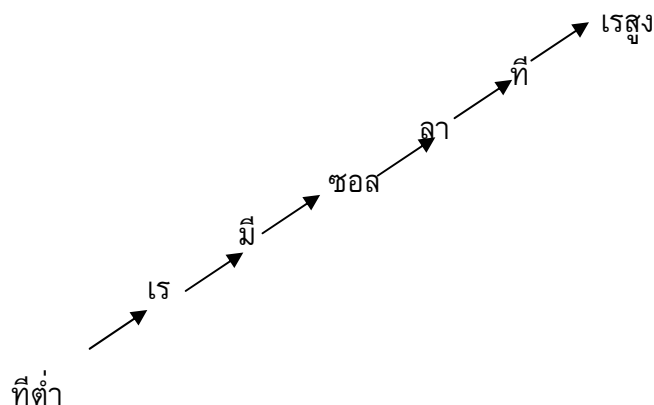
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงหล่อจ๊ะนงดาราเป็นเพลงที่มีลักษณะคล้ายเพลงช่อมะลิดอกฟ้า กล่าวคือ โครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญ รวมทั้งเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงพื้นบ้านชาวพวนได้รับอิทธิพลของทำนองเพลงมาจากเพลงรำไท่น ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น

เพลงหล่อจ๊ะนงดารา

- - - -	- - - ช หล่อ	- - ท ร จ๊ะ นะ	- ท - ท ดา รา	① - - - -	- ล - ล งาม ตา	- - ช ม จริง แม่	- ช - ร สาว เอย
- - - -	② - ช - ช จ๊ะ นี	- ช - ม ฉัน มี	- ร - ท ความสุข	- - - -	- ช - ช สะ หลก	- ช - ล รีน เริง	- ร - ท หวั ใจ
- - - -	- ช - ช ที่ นี	- ล - ท เป็น แดน	- - ล ร สะ หวัน	- - - ท .....เธอ	③ - - ล ร กับ ฉัน	- - ช ช มา เล่น	- ล - ช กลอง กัน
- - - ท .....เธอ	- - ล ร กับ ฉัน	- - ช ช มา เล่น	- ล - ช กลอง กัน				

พิสัยของเสียงในเพลงหล่อจ๊ะนงดารา ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี คือ

ในเพลงหล่อจ้งนะดารา มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ที่ต่ำ (ใต้เส้นน้อยที่ 1 ของ กุญแจซอล) ถึง เรสูง (คาบเส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีช่วงกว้างของเสียง 10 เสียง (จากเสียง ที่ ถึงเสียง เร นับเป็นขั้นคู่เสียงมีค่าเท่ากับ คู่ 3 minor หรือจะนับตามซาวกว้างของเสียงมีค่าเป็น คู่ 10th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงหล่อจ้งนะดาราเป็นเพลงที่เกิดในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม และชาวพวนได้นำเพลงหล่อจ้งนะดารามาร้องตามสมัยนิยมในยุคนั้น และพบว่าบท เพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 5 เสียง คือ ที่ต่ำ เร มี ซอล ลา และ ที ซึ่งนับได้ว่าเพลงหล่อจ้งนะดรายังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบ ดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะหลักในเพลงหล่อจ้งนะดารา มีดังนี้คือ

1. รูปแบบที่ 1

- - - -

รูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบที่เกิดจากการแบ่งวรรคของคำร้องตามลักษณะคำประพันธ์ และเพื่อให้ คำร้องและทำนองเพลงคล้อยตามและกลมกลืนกัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- - - ซ	- - ท ร	- ท - ท	① - - - -	- ล - ล	- - ซ ม	- ซ - ร
	หล่อ	จ้ง นะ	ดา รา	.....	งาม ตา	จริง แม่	สาว เอย

2. รูปแบบที่ 2 คือ

- X - X

รูปแบบจังหวะที่ 2 เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการ บังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไป ตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	② - ช - ช	- ช - ม	- ร - ท	- - - -	- ช - ช	- ช - ล	- ร - ท
.....	วัน นี้	ฉัน มี	ความสุข	.....	สะ หนุ ก	รึ น เริง	หวั ใจ

3. รูปแบบที่ 3 คือ

- - X X

รูปแบบจังหวะที่ 3 เกิดขึ้นจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

- - - -	- ช - ช	- ล - ท	- - ล ร	- - - ท	③ - - ล ร	- - ช ช	- ล - ช
.....	ที่ นี้	เป็น แดน	สะ หวัน	.....เธอ	กับ ฉัน	มา เล่น	กลอง กัน

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงหล่อจันะดารา ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट ดังตัวอย่าง เช่น

ตัวอย่าง

- - - -	- ช - ช	- ช - ม	- ร - ท
.....	วัน นี้	ฉัน มี	ความสุข

- - - -	- ช - ช	- ช - ล	- ร - ท
.....	สะ หนุ ก	รึ น เริง	หวั ใจ

- - - -	- ช - ช	- ล - ท	- - ล ร
.....	ที่ นี้	เป็น แดน	สะ หวัน

- - - ท	- - ล ร	- - ซ ซ	- ล - ซ
.....เธอ	กับ ฉัน	มา เล่น	กลอง กัน

ในเพลงหล่อจ๊ะนงดา มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ที่ต่ำ (ใต้เส้นน้อยที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง เรสูง (คาบเส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีช่วงกว้างของเสียง 10 เสียง (จากเสียง ที่ ถึงเสียง เร นับเป็นขั้นคู่เสียงมีค่าเท่ากับ คู่ 3 minor หรือจะนับตามช่วงกว้างของเสียงมีค่าเป็น คู่ 10th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงหล่อจ๊ะนงดาเป็นเพลงที่เกิดในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม และชาวพวนได้นำเพลงหล่อจ๊ะนงดามาร้องตามสมัยนิยมในยุคนั้น และพบว่าบทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 5 เสียง คือ ที่ต่ำ เร มี ซอล ลา และ ที ซึ่งนับได้ว่าเพลงหล่อจ๊ะนงดา ยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบของจังหวะในเพลงหล่อจ๊ะนงดาเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ในส่วนของการบรรจุคำร้องทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट

สรุปการวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำฟ้า ของอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

บทเพลงในประเพณีกำฟ้า ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีทั้งสิ้น 9 เพลง ทั้งหมดเป็นเพลงพื้นบ้านที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง จุดประสงค์ในการร้องเพื่อประกอบการเล่นผีเสียงหาย และ ร้องเพื่อความสนุกสนานในประเพณีกำฟ้าและโอกาสต่างๆ ลักษณะคำประพันธ์โดยมากเป็นบทเพลงที่อาศัยโคลงสร้างคำประพันธ์แบบกลอน 6 และ ร่าย ซึ่งมีสัมผัสไม่แน่นอน เช่น เพลงนางด้ง เพลงซอมาลีสูงเนิน และเพลงหล่อจ๊ะนงดา และบางเพลงเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องเดียว ทำนองเดียว ซึ่งเป็นเพลงที่ไม่มีรูปแบบคำประพันธ์ ร้องเพื่อสื่อความหมายจบในเพลงเท่านั้น เช่น เพลงกำฟ้า และ เพลงเต้านา

มีพิสัยของเสียงโดยรวมอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ที่ต่ำ (ใต้เส้นน้อยที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง ซอลสูง (เหนือเส้นที่ 5 ของกุญแจซอล) โดยมากการเริ่มต้นเสียงร้องจะเริ่มต้นที่เสียง เร (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) เนื่องจากผู้ร้องนำมีลักษณะเสียงร้องที่ไม่สูงและไม่ต่ำจนเกินไป ซึ่งเหมาะกับการร้องเพลงแบบกลุ่ม มีช่วงกว้างของเสียงในแต่ละบทเพลงตั้งแต่ 5 เสียงถึง 11 เสียง เพลงพื้นบ้านของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ส่วนมาก เป็นเพลงที่มีช่วงเสียงที่กว้างเนื่องจากเป็นเพลงที่เกิดในยุคที่วัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านและเพลงรำไท่นกำลังเฟื่องฟู ในสมัยจอมพล ป. พิบูล

สงคราม ซึ่งชาวพวนได้นำเพลงพื้นบ้านดังกล่าวมาร้องตามสมัยนิยมในยุคนั้น พบว่าบทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ โดยมากใช้กลุ่มโน้ตไม่เกิน 6 เสียง ซึ่งนับได้ว่าเพลงพื้นบ้าน ของชาวพวน ตำบลบ้านกล้วย ยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบจังหวะในเพลงพื้นบ้านชาวพวน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการออกเสียงคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง และเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา พร้อมทั้งยังสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ในส่วนของการบรรจุคำร้องโดยมากเพลงพื้นบ้านชาวพวน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट มีเพียงเพลงช่อมาลีสูงเนินเท่านั้นที่บางส่วนของบทเพลงมีการบรรจุคำร้องแบบลากเสียง

2. อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

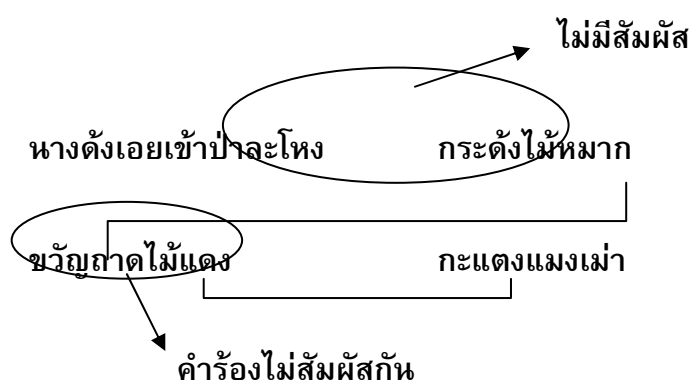
2.1 เพลงนางดั่ง

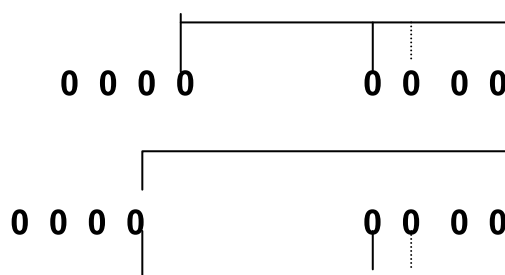
เพลงนางดั่งเพลงนางดั่ง เป็นเพลงที่ใช้ในการเล่นผีเสียงทนาย ตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ เดิมในประเพณีกำฟ้าใช้ในการเสียงทนายสภาพดินฟ้าและการเกษตร ปัจจุบันหาได้้น้อยและโดยมากมิได้ใช้ในการเสียงทนายฟ้าดินเหมือนเช่นในอดีต คือใช้ในการพิธีสงฆ์และยืนยันว่าการเล่นผีมีวิญญาณมาสิงลงผู้เล่นจริง ปัจจุบันการเล่นนางดั่งในตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรงมิให้เห็นน้อยมาก การร้องในประเพณีกำฟ้ามีจุดประสงค์ในการร้องความสนุกสนานเท่านั้น

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงนางดั่งมีลักษณะคำประพันธ์แบบร่าย กล่าวคือมีลักษณะของสัมผัสที่ไม่แน่นอน โดยมากแล้วเอาเสียงสัมผัสคล้องจองไพเราะเป็นหลัก ซึ่งแต่ละท้องถื่นจะมีความแตกต่างกัน พอจะสรุปแผนผังได้ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 3 – 4 คำ บทหนึ่งจะมีตั้งแต่ 2 วรรคขึ้นไป (1 บาท)
2. สัมผัส ต่างๆในบทเพลงในบางครั้งจะไม่คำนึงถึงการสัมผัสระหว่างบทนัก เช่นคำสุดท้ายของวรรคแรกจะสัมผัสกับคำที่ 1 หรือ 4 ของวรรคที่ 2 แต่ในตำบลห่มข้าวใช้คำโดยรวมไม่มีความหมายไปในทางเดียวกัน เนื่องจากการถ่ายทอดบทเพลงจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นเวลานาน อาจทำให้เนื้อหาและคำร้องของเพลงเปลี่ยนแปลงไป

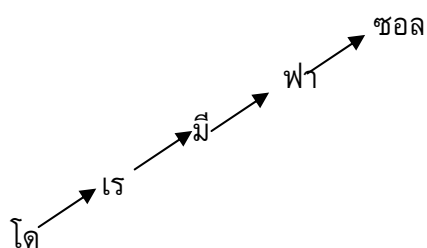
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงนางตั้ง เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆหลายรอบ จนกว่าผีจะสิงในผู้เล่นทำให้บางครั้งจังหวะไม่สม่ำเสมอ การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงนางด้ง

- - - ช นาง	- ฟ - ช ด้ง เอย	- - ฟ ร เข้า ป่า	❶ - - ฟ ช ละ โห่ง	- - - ช (รับ) นาง	- ฟ - ช ด้ง เอย	- - ฟ ร เข้า ป่า	- - ฟ ช ละ โห่ง
- - ฟ ช กระ ด้ง	- ฟ - ร ไม้ หมาก	- - ฟ ช (รับ) กระ ด้ง	- ฟ - ร ไม้ หมาก	- - ช ร ขวัญ ถาด	- ช - ฟ ไม้ แดง	- - ช ร (รับ) ขวัญ ถาด	- ช - ฟ ไม้ แดง
- - ฟ ฟ กะ แดง	- ม - ด แมง แม่	- - ฟ ฟ (รับ) กะ แดง	- ม - ด แมง แม่	❷ - - ม ฟ กระ ด้ง	- ม - ด ผัด ข้าว	- - ม ฟ (รับ) กระ ด้ง	- ม - ด ผัด ข้าว
❸ - ม - ฟ ฝน มา	- ช - ช เยอะเยอะ	- ม - ฟ (รับ) ฝน มา	- ช - ช เยอะเยอะ	- ม - ฟ ฝน มา	- ช - ฟ หลายหลาย	- ม - ฟ (รับ) ฝน มา	- ช - ฟ หลายหลาย
- - - ช ชน	- ฟ - ฟ ดินทราย	- - ม ฟ ใส่ หน้า	- ม - ด นาง ด้ง				

พิสัยของเสียงในเพลงนางด้ง ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี คือ

ในเพลงนางด้ง มีพิสัยของเสียงอยู่ระหว่างช่วงเสียงของ โด (คาบเส้นน้อยที่ 1 ของกัญแจซอล) ถึง ซอล (คาบเส้นที่ 2 ของกัญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียง 5 เสียง (คู่ 5 perfect) ซึ่งเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงไม่กว้างจึงเหมาะกับการขับร้องแบบหมู่คณะ และมีกลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลงนางด้งมีทั้งสิ้น 5 เสียงโน้ตคือ โด เร มี ฟา และ ซอล ซึ่งเป็นกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนอันเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้าน

รูปแบบจังหวะ

ในเพลงนางดังมีรูปแบบจังหวะหลักที่สำคัญดังนี้

1. รูปแบบที่ 1

- - - X

รูปแบบที่ 1 เกิดขึ้นจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ดังตัวอย่าง เนื่องจากรูปแบบที่นำหน้ารูปแบบที่ 1 คือรูปแบบ - - X X ซึ่งคำสุดท้ายของรูปแบบดังกล่าวสะกดด้วยสระเสียงยาว ดังนั้นเพื่อให้การออกเสียงคำร้องเป็นไปตามหลักธรรมชาติของการออกเสียงทางภาษา และเพื่อให้สามารถสื่อความหมายของบทเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - ซ	- ฟ - ซ	- - ฟ ร	❶ - - ฟ ซ	- - - ซ	- ฟ - ซ	- - ฟ ร	- - ฟ ซ
นาง	ดั่ง เอย	เข้า ป่า	ละ โห่ง	(รับ)	นาง	ดั่ง เอย	เข้า ป่า
				นาง	ดั่ง เอย	เข้า ป่า	ละ โห่ง

2. รูปแบบที่ 2

- - X X

ในรูปแบบที่ 2 เนื่องจากเพลงนางดังเป็นบทเพลงที่ยึดเนื้อร้องเป็นหลัก จึงทำให้จังหวะมีความสั้นยาวต่างกันไปตามลักษณะของคำร้อง

ดังตัวอย่าง พบว่า คำร้องคำแรกจะสะกดด้วยสระเสียงสั้น แล้วตามหลังด้วยคำที่สอง เช่น กระ ดั่ง และ กระ แดง (คำว่ากระสะกดด้วยสระ -ะ ซึ่งเป็นสระเสียงยาว) ดังนั้นเพื่อเป็นการออกเสียงร้องให้ถูกต้องตามหลักของการออกเสียงและให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา เพื่อสื่อภาษาให้มีความหมายจึงทำให้จังหวะของเพลงออกมาในรูปแบบดังกล่าว

ตัวอย่าง

② --ฟฟ	- ม - ด	--ฟฟ	- ม - ด	② --มฟ	- ม - ด	- -มฟ	- ม - ด
กะ แดง	แมง เม่า	(รับ)	แมง เม่า	กระดั่ง	ฝัด ข้าว	(รับ)	ฝัด ข้าว
		กะ แดง				กระดั่ง	

3. รูปแบบที่ 3

- X - X

ดังที่กล่าวไว้แล้วในรูปแบบที่ 2 เนื่องจากเพลงนางดังเป็นบทเพลงที่ยึดเนื้อร้องเป็นหลัก จึงทำให้จังหวะมีความสั้นยาวต่างกันไปตามลักษณะของคำร้อง ดังนั้นเพื่อเป็นการออกเสียงร้องให้ถูกต้องตามหลักของการออกเสียงและให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา เพื่อสื่อภาษาให้มีความหมายจึงทำให้จังหวะของเพลงออกมาในรูปแบบดังกล่าว

ตัวอย่าง

③ -ม-ฟ	- ช - ช	- ม - ฟ	- ช - ช	- ม - ฟ	- ช - ฟ	- ม - ฟ	- ช - ฟ
ฝน มา	เยอะเยอะ	(รับ)	เยอะเยอะ	ฝน มา	หลายหลาย	(รับ)	หลายหลาย
		ฝน มา				ฝน มา	

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงนางดัง ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานัดตั้งตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ช	- ฟ - ช	- - ฟ ร	- -ฟช
นาง	ตั้ง เอย	เข้า ป่า	ละ โห่ง

-ม -ฟ	- ซ - ซ	- ม - ฟ	- ซ - ฟ
ฝน มา	เยอะเยอะ	ฝน มา	หลายหลาย

- - ฟ ฟ	- ม - ด	- - ม ฟ	- ม - ด
กะ แต่ง	แมง เม่า	กระดั่ง	ฝัด ข้าว

ในเพลงนางดั่ง ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีพิสัยของเสียงอยู่ระหว่างช่วงเสียงของ โด (คาบเส้นน้อยที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง ซอล (คาบเส้นที่ 2 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียง 5 เสียง (คู่ 5 perfect) ซึ่งเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงไม่กว้างจึงเหมาะกับการขับร้องแบบหมู่คณะ และมีกลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลงนางดั่งมีทั้งสิ้น 5 เสียงโน้ตคือ โด เร มี ฟา และ ซอล ซึ่งเป็นกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนอันเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้าน

รูปแบบจังหวะเนื่องจากเพลงนางดั่งเป็นบทเพลงที่ยึดเนื้อร้องเป็นหลัก จึงทำให้จังหวะมีความสั้นยาวต่างกันไปตามลักษณะของคำร้อง ดังนั้นเพื่อเป็นการออกเสียงร้องให้ถูกต้องตามหลักของการออกเสียงและให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา เพื่อสื่อภาษาให้มีความหมายจึงทำให้จังหวะของเพลงออกมาในรูปแบบดังกล่าว ในส่วนของการบรรจุคำร้องทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานิตดังตัวอย่าง

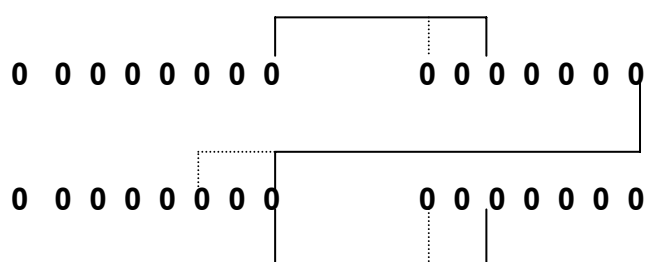
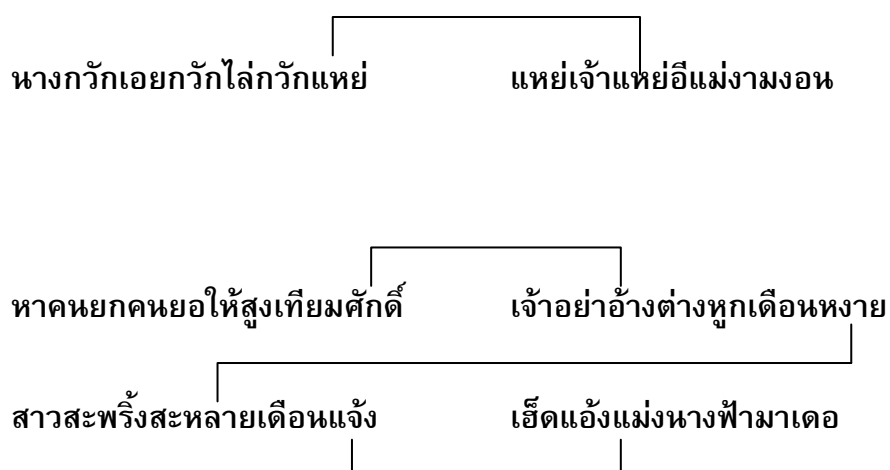
2.2 เพลงนางกวัก

เพลงนางกวักเป็นเพลงเพลงนางกวัก เป็นเพลงที่ใช้ในการเล่นผีเสียงทาย ตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ เหมือนเพลงนางดั่ง ต่างกันที่อุปกรณ์ประกอบการเล่นเปลี่ยนจาก กระดั่ง เป็น กวัก(อุปกรณ์ทางการทอดผ้า) และผีจะสิงลงที่กวักแทนการเข้าสิงที่คน จุดประสงค์ในการเล่นเหมือนนางดั่ง คือ เดิมใช้ในการเสียงทายสภาพดินฟ้าและการเกษตร แต่ปัจจุบันใช้ในการพิสูจน์และยืนยันว่าการเล่นผีมีวิญญาณมาสิงในกวักจริง เพลงนางกวัก ตามข้อสันนิษฐานเชื่อว่าเป็นเพลงที่เกิดขึ้นพร้อมกับนางดั่ง เนื่องจากมีจุดประสงค์ในการเล่นและรูปแบบการเล่นคล้ายๆกัน ต่างกันเพียงอุปกรณ์ประกอบการเล่นเท่านั้น กล่าวคือเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนที่ชาวพวนจะเดินทางมาอาศัยอยู่ในประเทศไทย (ก่อนสมัยรัชกาลที่ 3)

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงนางกวัก ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีลักษณะมีลักษณะคำประพันธ์แบบกลอน 8 คือ 1 บทมี 4 วรรค ซึ่งในแต่ละวรรคจะใช้คำทั้งสิ้น 7 – 9 คำ ในเพลงนางกวักของตำบลหลุมข้าว จะมีความยาวของลักษณะคำประพันธ์ตั้งแต่ 2 วรรค ขึ้นไป พอจะสรุปแผนผังได้ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 7 – 9 คำ บทหนึ่งจะมี 4 วรรค ซึ่งคำร้องของเพลงนางกวักใช้ลักษณะคำประพันธ์ตั้งแต่ 2 วรรคขึ้นไป

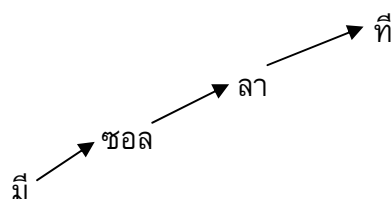
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงนางกวักมีลักษณะทั่วไปเหมือนเพลงนางดัง คือ เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อย ๆ หลายรอบจนกว่าผีจะสิงในกวักทำให้บางครั้งจังหวะไม่สม่ำเสมอ การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงเพลงนางกวัก

- - - ช .....นาง	①-ท-ล กวักเอ๋ย	- - ท ม กวัก ไล้	- ท - ล กวัก แหย่	- - - ล .....แห่	- ช - ล เจ้า แหย่	- - ล ช อี่ แม่	- ล - ท งาม งอน
- - - ท .....หา	- ล - ท คน ยก	- ล - ท คน ยอ	-- ล ท ให้ สูง	②-ล-ช เทียม ตักดี	- - - ท สาว	- ช - ม อวด อ่าง	- ม - ม ต่าง หูก
②-ล-ท เพื่องาย	- - - ท สาว	- - ล ท เปล็ดพริ้ง	- - ล ท สะ หลาย	- ช - ช เดือน แจ้ง	- - - ช .....เจ้า	- ช - ช แอ้งแม้ง	- ท - ช นาง ฟ้า
- ท - ล มา เดอ	- - - ม .....เต็น	③-ชท เข้า เตอ	-- ล ช อี่แม่	- ท - ท นาง กวัก	- - - -		

ในเพลงนางกวัก ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีพิสัยของเสียงดังนี้ คือ

พิสัยของเสียงในเพลงนางกวักอยู่ระหว่างช่วงเสียง มี (คาบเส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง ที (ได้เส้นน้อยที่ 1 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของเสียงเท่ากับ 5 เสียง (คู่ 5 perfect) ซึ่งเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงไม่กว้างจึงเหมาะกับการขับร้องแบบหมู่คณะ และมีกลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลงนางดังมีทั้งสิ้น 4 เสียงโน้ตคือ มี ซอล ลา และ ที ซึ่งเป็นกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนอันเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้าน

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบของจังหวะหลักในเพลงนางกวัก ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีดังนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- X - X

ในรูปแบบที่ 1 เนื่องจากเพลงนางกวักรูปเป็นบทเพลงที่ยึดเนื้อร้องเป็นหลัก จึงทำให้จังหวะมีความสั้นยาวต่างกันไปตามลักษณะของคำร้อง ดังนั้นเพื่อเป็นการออกเสียงร้องให้ถูกต้องตามหลักของการออกเสียงและให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา เพื่อสื่อภาษาให้มีความหมายจึงทำให้จังหวะของเพลงออกมาในรูปแบบดังกล่าว

ตัวอย่าง

- - - ซ	๑ - ท - ล	- - ท ม	- ท - ล	- - - ล	- ซ - ล	- - ล ซ	- ล - ท
.....นาง	กวักร อย	กวักร ไล	กวักร แหย่	.....แห่	เจ้า แหย่	อี แม่	งาม งอน

2. รูปแบบที่ 2

- - - X

ในรูปแบบที่ 2 เพลงนางกวักรูปเป็นเพลงที่ยึดคำร้องเป็นหลัก และเนื่องจากคำร้องของเพลงนางกวักร ตำบลบ้านกล้วย อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ลักษณะคำประพันธ์มีส่วนสำคัญต่อคำร้อง ดังนั้นรูปแบบจังหวะที่ 2 จึงเกิดขึ้นในเพลงนางกวักร เพื่อใช้ในการต่อวรรคของคำร้องในลักษณะคำประพันธ์ ดังตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

หาคนยกคนยอให้สูงเทียมศักดิ์.....สาวอวดอ้างต่างหูกเดือนหงาย

- - - ท	- ล - ท	- ล - ท	- - ล ท	๒ - ล - ซ	- - - ท	- ซ - ม	- ม - ม
.....หา	คน ยก	คน ยอ	ให้ สูง	เทียม ศักดิ์	สาว	อวด อ้าง	ต่าง หูก

ตัวอย่างที่ 2

สาวอวดอ้างต่างหูกเดือนหงาย.....สาวเพลิตพริ้งสะหลายเดือนแจ้ง

๒-ล-ท เดือนหงาย	- - - ท สาว	- - ล ท เพลิตพริ้ง	- - ล ท สะ หลาย	- ช - ช เดือน แจ้ง	- - - ช .....เจ้า	- ช - ช แอ้งแม้ง	- ท - ช นาง ฟ้า

3. รูปแบบที่ 3

- - X X

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในรูปแบบที่ 1 เพลงนางกวั๊กเป็นบทเพลงที่ยึดเนื้อร้องเป็นหลัก จึงทำให้จังหวะมีความสั้นยาวต่างกันไปตามลักษณะของคำร้อง ดังนั้นเพื่อเป็นการออกเสียงร้องให้ถูกต้องตามหลักของการออกเสียงและให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา เพื่อสื่อภาษาให้มีความหมายจึงทำให้จังหวะของเพลงออกมาในรูปแบบดังกล่าว

ตัวอย่าง

- ท - ล มา เดอ	- - - ม .....เต็น	๕-ชท เข้า เตอ	- - ล ช อี่แม่	- ท - ท นาง กวั๊ก	- - - -		

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงนางกวั๊ก ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานัดตั้งตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ช	- ท - ล	- - ท ม	- ท - ล
.....นาง	กวั๊ก เอย	กวั๊ก ไล่	กวั๊ก แหย่

- - - ล	- ช - ล	- - ล ช	- ล - ท
.....แห่	เจ้า แหย่	อี แม่	งาม งอน

- - - ท	- ล - ท	- ล - ท	- - ล ท
.....หา	คน ยก	คน ยอ	ให้ สูง

- ล - ช	- - - ท	- ช - ม	- ม - ม
เทียม คักดี	สาว	อวด อ้าง	ต่าง หุก

พิสัยของเสียงในเพลงนางกวั๊กอยู่ระหว่างช่วงเสียง มี (คาบเส้นที่ 1 ของกุกญแจซอล) ถึง ที (ใต้เส้นน้อยที่ 1 ของกุกญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของเสียงเท่ากับ 5 เสียง (คู่ 5 perfect) ซึ่งเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงไม่กว้างจึงเหมาะกับการขับร้องแบบหมู่คณะ และมีกลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลงนางดังมีทั้งสิ้น 4 เสียงโน้ตคือ มี ซอล ลา และ ที ซึ่งเป็นกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนอันเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้าน

เพลงนางกวั๊กเป็นบทเพลงที่ยึดเนื้อร้องเป็นหลัก และลักษณะคำประพันธ์มีส่วนสำคัญต่อเนื้อร้องจึงทำให้จังหวะมีความสั้นยาวต่างกันไปตามลักษณะของคำร้อง ดังนั้นเพื่อเป็นการออกเสียงร้องให้ถูกต้องตามหลักของการออกเสียงและให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา เพื่อสื่อสารให้ได้ความหมายจึงทำให้จังหวะของเพลงออกมาในรูปแบบดังกล่าว ในส่วนของการบรรจุคำร้องทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม

2.3 เพลงหาคู่

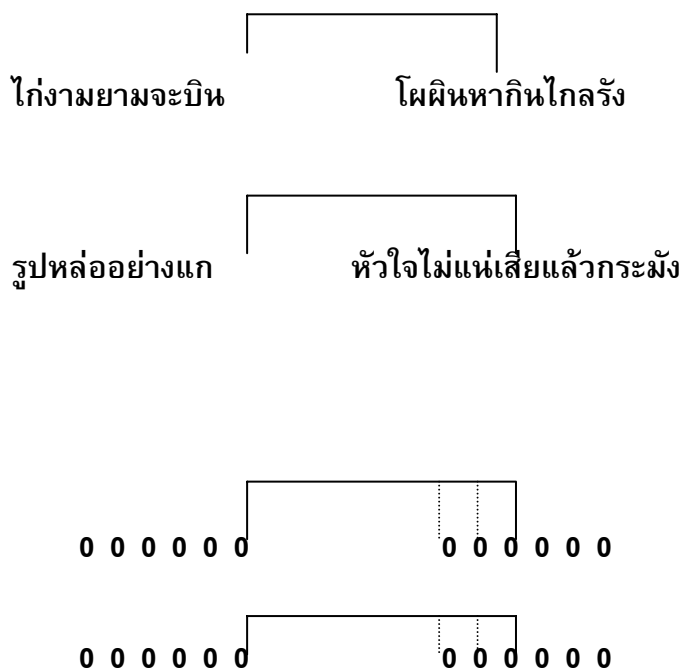
เพลงหาคู่ เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง โดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่โอกาสในการร้อง จากการสันนิษฐานเพลงหาคู่เกิดในช่วงเวลาเดียวกับเพลงรำโทนสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม (นางไพฑูรย์ สุขชะสัมภาษณ์)

ในประเพณีกำฟ้าเพลงหาคู่ใช้ร้องเพื่อร้องความสนุกสนาน รวมทั้งใช้ร้องในประเพณีและโอกาสอื่นๆเช่นกัน

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงหาญ มีลักษณะคำประพันธ์คล้ายกลอน 6 (กลอน 6 ประยুক্তมาจากกลอน 8 และในวรรคเหมือนกลอน 8 แต่ใช้คำน้อยกว่า กล่าวคือใน 1 วรรคจะใช้คำ 4 – 8 คำ) ในเพลงหาญใช้ลักษณะคำประพันธ์ของกลอน 6 เฉพาะบาท (1 บาท มี 2 วรรค) ที่ 1 เท่านั้น ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 4 – 8 คำ 1 บาท มี 2 วรรคขึ้นไป แต่ในตอนสุดท้ายของเพลงจะจบด้วยคำประพันธ์เพียงวรรคเดียวเนื่องจากเพื่อความสมบูรณ์ของการสื่อสารภาษาของบทเพลง
2. สัมผัสต่างๆ ในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์

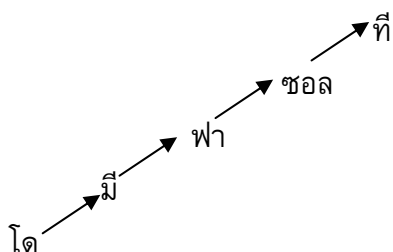
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงหาญ เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆ หลายรอบตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงหาคู่

- - - -	①-ด - ม ไก่อู งาม	- - - ฟ .....ยาม	- - - ม ด จะ บิน	- - - -	- ด - ม ไก่อู งาม	- - - ฟ .....ยาม	- - - ม ด จะ บิน
- - - -	②-ท - ท โผ่ ผิน	- ท - ซ หา กิน	- ซ - ซ ไกล รั้ง	- - - -	- ฟ - ม รูป หล่อ	- - - -	- ม - ฟ อย่าง แก
- ซ - ฟ หัว ใจ	- ม - ด ไม่ แน่	- - - ม ฟ ชะ แล้ว	- - - ม ม กะ มั่ง	- - - -	- ฟ - ม รูป หล่อ	- - - -	- ม - ฟ อย่าง แก
- ซ - ฟ หัว ใจ	③-ม-ด ไม่ แน่	- - - ม ฟ ชะ แล้ว	- - - ม ม กะ มั่ง				

ในเพลงหาคู่ ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีพิสัยของเสียง คือ

พิสัยของเสียงในเพลงหาคู่ อยู่ระหว่างช่วงเสียง โด (คาบเส้นน้อยที่ 1 ของกฤษฎาแจซอล) ถึง ที (คาบเส้นที่ 3 ของกฤษฎาแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 7 เสียง (คู่ 7 minor) พบว่า ความกว้างของช่วงเสียงเริ่มมากขึ้นจากเพลงนางดัง และ นางกวัก เนื่องจากเป็นเพลงที่เกิดขึ้นมาในยุคที่เพลงรำโทนกำลังเฟื่องฟู จึงเกิดพัฒนาเสียงร้องให้สูงขึ้นจากเดิมในบางช่วง โดยการเลียนแบบทำนองเพลงหรือคัดลอกเพลงรำโทนมาร้องบางส่วน แต่เพลงหาคู่ยังคงความเรียบง่ายแบบเพลงพื้นบ้านเอาไว้ โดยสังเกตได้จาก กลุ่มโน้ตที่ใช้ในบทเพลง ใช้เพียง 5 ตัว ได้แก่ โด มี ฟา ซอล และ ที ซึ่งยังเป็นรูปแบบของกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนและยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านไว้

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบของจังหวะหลักในเพลงหาคู่ ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีดังนี้คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- - - X

ในรูปแบบที่ 1 นี้ จะพบในตำแหน่งหลังของรูปแบบ - X - X เนื่องจากคำสุดท้ายของรูปแบบดังกล่าวสะกดด้วยสระเสียงยาว และ เพื่อสื่อถึงอารมณ์และความหมายของคำจึงทำให้วรรคต่อมาเป็นจังหวะในรูปแบบที่ 1 เช่น

ในรูปแบบ - X - X คือคำว่า ไก่ งาม (คำว่า งาม สะกดด้วยสระ -า ซึ่งเป็นสระเสียงยาวทำให้รูปแบบของจังหวะที่ตามมาเป็นรูปแบบ ที่ 1) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	1 - ด - ม	- - - ฟ	- - - ม ด	- - - -	- ด - ม	- - - ฟ	- - - ม ด
	ไก่ งาม	.....ยาม	จะ บิน	.....	ไก่ งาม	.....ยาม	จะ บิน

2. รูปแบบที่ 2 คือ

- X - X

รูปแบบที่ 2 เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	2 - ท - ท	- ท - ช	- ช - ช	- - - -	- ฟ - ม	- - - -	- ม - ฟ
.....	โม่ ฝน	หา กิน	ไกล รั้ง	.....	รูป หล่อ	.....	อย่าง แก่

3. รูปแบบที่ 3 คือ

- - X X

ในรูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบที่จะพบในตำแหน่งหลังของคำร้องที่สะกดด้วยสระเสียงยาว และเพื่อสื่อถึงอารมณ์และความหมายของคำจึงทำให้วรรคต่อมาเป็นจังหวะในรูปแบบที่ 3

เช่น คำว่า **ไม่ แน่** (คำว่า แน่ สะกดด้วยสระ แ – ซึ่งเป็นสระเสียงยาวทำให้รูปแบบของจังหวะที่ตามมาเป็นรูปแบบ ที่ 3) หรือคำว่า **ชะ แล้ว** (คำว่า แล้ว สะกดด้วยสระ แ – ซึ่งเป็นสระเสียงยาวทำให้รูปแบบของจังหวะที่ตามมาเป็นรูปแบบ ที่ 3) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- ซ - ฟ	③-ม-ด	-- ม ฟ	-- ม ม				
หัว ใจ	ไม่ แน่	ชะ แล้ว	กะ มั่ง				

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงหาคู่ ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- ท - ท	- ท - ซ	- ซ - ซ
.....	ไผ่ ผิน	หา กิน	ไกล รัง

- - - -	- ฟ - ม	- - - -	- ม - ฟ
.....	รูป หล่อ	.....	อย่าง แก

- ซ - ฟ	- ม - ด	-- ม ฟ	-- ม ม
หัว ใจ	ไม่ แน่	ชะ แล้ว	กะ มั่ง

- - - -	- ด - ม	- - - ฟ	- - ม ด
	ไก่อ่ งาม	.....ยาม	จะ บิน

พิสัยของเสียงในเพลงหาคู่ อยู่ระหว่างช่วงเสียง โด (คาบเส้นน้อยที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง ที (คาบเส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 7 เสียง (คู่ 7 minor) พบว่า ความกว้างของช่วงเสียงเริ่มมากขึ้นจากเพลงนางดัง และ นางกวัก เนื่องด้วยเป็นเพลงที่เกิดขึ้นมาในยุคที่เพลงรำโทนกำลังเฟื่องฟู จึงเกิดพัฒนาเสียงร้องให้สูงขึ้นจากเดิมในบางช่วง โดยการเลียนแบบทำนองเพลงหรือคัดลอกเพลงรำโทนมาร้องบางส่วน แต่เพลงหาคู่ยังคงความเรียบง่ายแบบเพลงพื้นบ้านเอาไว้ โดยสังเกตได้จาก กลุ่มโน้ตที่ใช้ในบทเพลง ใช้เพียง 5 ตัว ได้แก่ โด มี ฟา ซอล และ ที ซึ่งยังเป็นรูปแบบของกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนและยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านไว้

รูปแบบจังหวะในเพลงหาคู่เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ในส่วนของการบรรจุคำร้องทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตราโน้ต ดังตัวอย่าง

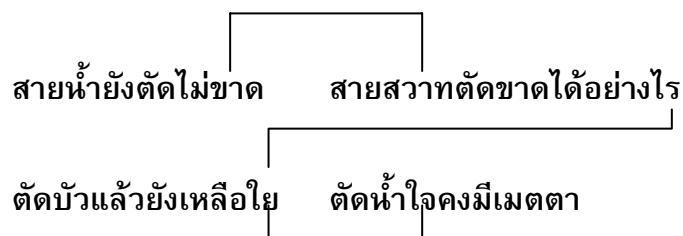
2.4 เพลงสายน้ำ

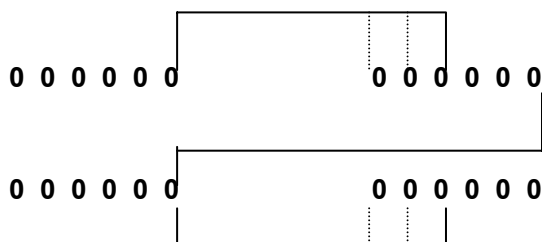
เพลงสายน้ำ เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง โดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่โอกาสในการร้อง จากการสันนิษฐานเพลงสายน้ำเกิดในช่วงเวลาเดียวกับเพลงหาคู่ ประเพณีกำฟ้าเพลงสายน้ำใช้ร้องเพื่อร้องความสนุกสนาน รวมทั้งใช้ร้องในประเพณีและโอกาสอื่นๆ เช่นกัน

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงสายน้ำ มีลักษณะคำประพันธ์คล้ายกลอน 6 (กลอน 6 ประยุกต์มาจากกลอน 8 และในวรรณคดีเหมือนกลอน 8 แต่ใช้คำน้อยกว่า กล่าวคือใน 1 วรรคจะใช้คำ 4 – 8 คำ) ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 4 – 8 คำ
2. สัมผัสต่างๆ ในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์

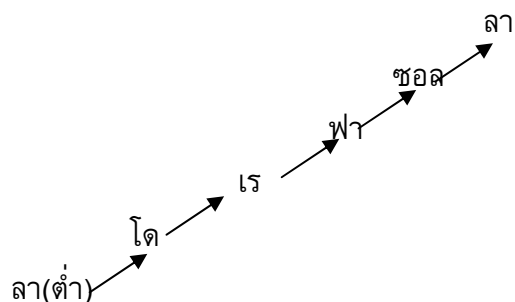
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงสายน้ำ เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆ หลายรอบ ตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงสายน้ำ

- - - -	- ร - ฟ สาย น้ำ	- - ร ด ยัง ตัด	- - ร ด ไม่ ขาด	① - - - ฟ .....สาย	- - ร ด สะ หวด	- ด - ด ตัด ขาด	- ร ด ร ได้อย่างไร
- - - -	② - ล - ด ตัด บัว	- - ร ด ก็ ยัง	- ฟ - ร เหลือ โย	- - - - ด .....ตัด	- ฟ - ร น้ำ ใจ	- ด - ด คง มี	- ล - ร เมต ตา
- - - -	- ล - ด ถ้อย ที่	- ร - ด ถ้อย อา	- ฟ - ร ตัย กัน	- - - - ด .....นึก	- ฟ - ร ถึง วัน	② - - ด ด เว ลา	- ล - ล ข้าง หน้า
- - - -	③ - ฟ - ฟ ตื่น เกิด	- ฟ - ฟ ตื่น เกิด	- ช - ล เธอ จ้า	- - ช ช รำ วง	- ฟ - ร ดี กว่า	- ร - ฟ รำ เริง	- ร - ฟ หวั ใจ
- - ช ช รำ วง	- ฟ - ร ดี กว่า	- ร - ฟ รำ เริง	- ร - ฟ หวั ใจ				

พิสัยของเสียงในเพลงสายน้ำ ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีดังนี้คือ

ในเพลงสายน้ำ มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง ลาต่ำ (คาบเส้นน้อยที่ 2 ของกุญแจซอล) ถึง ลา (ระหว่างเส้นที่ 2 และ เส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 8 เสียง (Octive) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงสายน้ำเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้อง รวมทั้งเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงพื้นบ้านชาวพวนได้รับอิทธิพลของทำนองเพลงมาจากเพลงราโตน ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 6 เสียง คือ ลาต่ำ โด เร ฟา ซอล และ ลา หากปรับให้เสียง ลาต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 5 เสียง คือ โด เร ฟา ซอล และ ลา ซึ่งนับได้ว่าเพลงสายน้ำยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะหลักในเพลงสายน้ำ มีดังนี้

1.รูปแบบที่ 1

- - - X

เนื่องจากเพลงสายน้ำเป็นเพลงที่ลักษณะคำประพันธ์มีส่วนสำคัญต่อคำร้อง ดังนั้นรูปแบบที่ 1 จึงเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นในช่วงของการต่อวรรคเพลง ซึ่งในขณะเดียวกันเป็นการต่อวรรคตามลักษณะคำประพันธ์อีกด้วย เช่น

ตัวอย่าง

สายน้ำยังตัดไม่ขาด.....สายสวาทตัดขาดได้อย่างไร

- - - -	- ร - ฟ สาย น้ำ	- - ร ด ยัง ตัด	- - ร ด ไม่ ขาด	① - - - ฟ .....สาย	- - ร ด สะ หวาด	- ด - ด ตัด ขาด	- ร ด ร ได้อย่างไร

2. รูปแบบที่ 2

- - X X

เนื่องจากเพลงพื้นบ้านมีการถ่ายทอดกันแบบปากต่อปาก ดังนั้นคำร้องจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานเท่ากับระยะเวลาของการถ่ายทอดบทเพลงหรืออาจนานกว่า จึงเป็นเหตุให้เกิดรูปแบบจังหวะต่างๆขึ้นจากการบังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลื่นกับทำนองเพลงให้เหมือนกับลักษณะที่ได้รับการถ่ายทอดมา และในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา รูปแบบจังหวะที่ 2 นี้เช่นกัน เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นจากหลักการดังกล่าวข้างต้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	② - ล - ด ตัด บัว	- - ร ด ก็ ยัง	- ฟ - ร เหลือ ไย	- - - ด .....ตัด	- ฟ - ร น้ำ ใจ	- ด - ด คง มี	- ล - ร เมต ตา

- - - -	- ล - ด ถ้อย ที่	- ร - ด ถ้อย อา	- ฟ - ร ตัย กัน	- - - ด .....นึก	- ฟ - ร ถึง วัน	② - - ด ด เว ลา	- ล - ล ข้าง หน้า

3. รูปแบบที่ 3

- X - X

เพลงสายนํ้าเป็นเพลงที่ยืดคำร้องเป็นหลัก ดังนั้นรูปแบบที่ 2 จึงเป็นรูปแบบที่เกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลงให้มีลักษณะเหมือนกับบทเพลงที่ได้รับการถ่ายทอดมา และในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษาพร้อมทั้งสามารถสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	๓-ฟ-ฟ	- ฟ - ฟ	- ช - ล	- - ชช	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ฟ
.....	ตื่น เกิด	ตื่น เกิด	เธอ จำ	รำ วง	ดี กว่า	รำ เริง	หวั ใจ

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงสายนํ้า ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานัด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- ร - ฟ	- - รด	- - รด
	สาย นํ้า	ยัง ตัด	ไม่ ขาด

- - - ฟ	- - รด	- ด - ด	- รด ร
.....สาย	สะ หวาด	ตัด ขาด	ได้อย่างไร

- - - -	- ล - ด	- - รด	- ฟ - ร
.....	ตัด บัว	ก็ ยัง	เหลือ ไย

- - - ด	- ฟ - ร	- ด - ด	- ล - ร
.....ตัด	นํ้า ใจ	คง มี	เมต ตา

ในเพลงสายน้า มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง ลาต่ำ (คาบสั้นน้อยที่ 2 ของกัญแจซอล) ถึง ลา (ระหว่างเส้นที่ 2 และ เส้นที่ 3 ของกัญแจซอล) ความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 8 เสียง (Octive) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงสายน้าเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้อง รวมทั้งเป็นเพลงที่เกิดในยุคสมัยที่เพลงพื้นบ้านชาวพวนได้รับอิทธิพลของทำนองเพลงมาจากเพลงราโตน ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 6 เสียง คือ ลาต่ำ โด เร ฟา ซอล และ ลา หากปรับให้เสียง ลาต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 5 เสียง คือ โด เร ฟา ซอล และ ลา ซึ่งนับได้ว่าเพลงสายน้ายังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้าน

เพลงสายน้าเป็นเพลงที่ยืดคำร้องเป็นหลักและลักษณะคำประพันธ์มีส่วนสำคัญต่อคำร้อง รูปแบบของจังหวะจึงเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลื่นกับทำนองเพลงให้มีลักษณะเหมือนกับบทเพลงที่ได้รับการถ่ายทอดมา และในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษาพร้อมทั้งสามารถสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง ในส่วนของการบรรจุคำร้องทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตราโน้ต

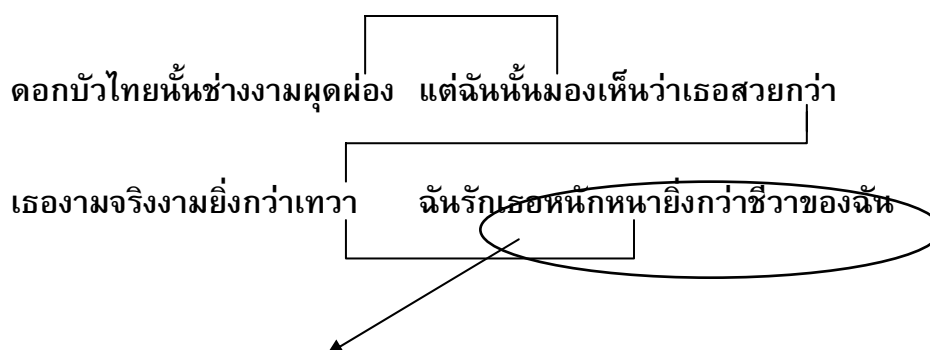
2.5 เพลงดอกบัวไทย

เพลงดอกบัวไทย เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง โดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่โอกาสในการร้อง จากการสันนิษฐานเพลงดอกบัวไทยเกิดในช่วงเวลาเดียวกับเพลงหาคู่ และ เพลงสายน้า ประเพณีกำฟ้าเพลงดอกบัวไทยใช้ร้องเพื่อร้องความสนุกสนาน รวมทั้งใช้ร้องในประเพณีและโอกาสอื่นๆเช่นกัน

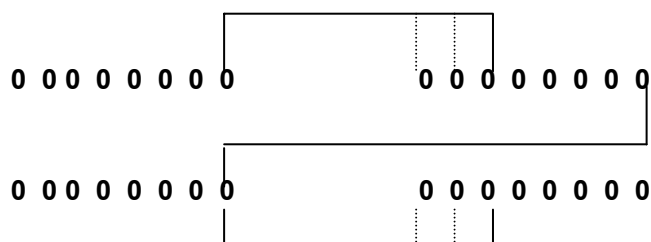
ลักษณะคำประพันธ์

เพลงดอกบัวไทย มีลักษณะคำประพันธ์คล้ายกลอน 8 ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

คำที่สัมผัสมีตำแหน่งที่ไม่แน่นอนพร้อมทั้งจำนวนคำในวรรคมีจำนวนมากกว่าที่ลักษณะคำประพันธ์กำหนดไว้

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 6 – 8 คำ
2. สัมผัสต่างๆ บางแห่งจะมีตำแหน่งของการสัมผัสไม่เป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์ แต่โดยมากสัมผัสต่างๆ ในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์ที่กำหนดไว้

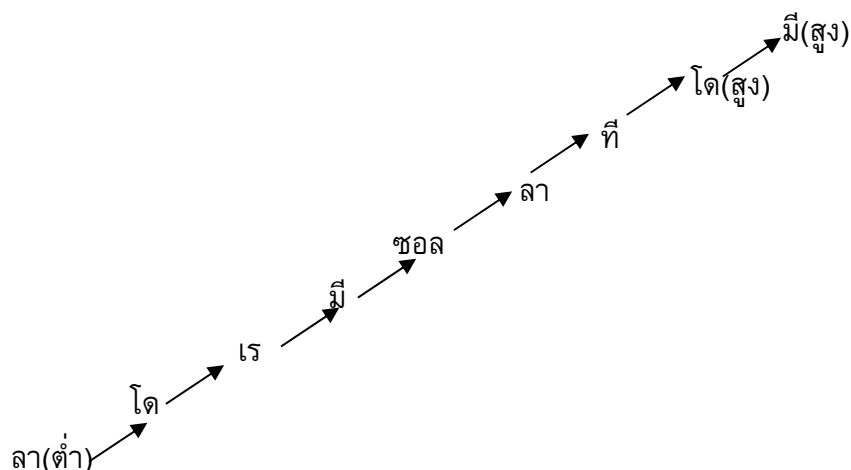
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงดอกบัวไทย เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆ ทยอยรอบตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงดอกบัวไทย

- - - -	- - - ม ดอก	- - ช ล บัวไทย	❶ - ด ช ล นั้นช่างงาม	- - ช ม ...ผู้ผ่อง	- - - ม แต่	❶ - ล ช ม ฉันนั้นมอง	- ม ด ร เห็นว่าเธอ
- ด - ล สวยกว่า	- - - ร เธอ	❸ - ล - ล งาม จริง	- ท - ช งาม ยิ่ง	- ล ล ล กว่าเทวา	- - - ช ฉัน	❷ ช ม ร ช รักเธอหนักหนา	ม ด ร ร ยิ่งกว่าชีวา
❹ - - ม ช ของ ฉัน	- - - ม .....หาก	- - ช ล ...เธอตาย	- ท ช ล ฉันต้องวาย	- - ล ล ชีวัน	ม ม ม ช มะ.....ตาย	- - ล ช ด้วยกัน	- ด ร ม ขึ้นสวรรค์
ร ด ล ด ด้วยกันเกิดเคย	- ด ร ม ขึ้นสวรรค์	ร ด ล ด ด้วยกันเกิดเคย					

พิสัยของเสียงในเพลงดอกบัวไทย ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีดังนี้คือ

ในเพลงดอกบัวไทย มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง ลาต่ำ (คาบเส้นน้อยที่ 2 ของ กุญแจซอล) ถึง มีสูง (ระหว่างเส้นที่ 4 และ 5 ของกุญแจซอล) รวมความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 12 เสียง (จากเสียง มี ถึงเสียง ลา เรียกว่า คู่ 4 perfect) เพลงดอกบัวไทยนับว่าเป็นเพลงที่มี ช่วงเสียงที่กว้างจึงเหมาะกับการร้องเพลงแบบกลุ่มโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ร้องที่มีทั้งเพศชายและหญิงปน กัน

ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 9 เสียง คือ ลาต่ำ โด เร มี ซอล ลา ที โดสูง และ มีสูง หากปรับให้เสียง ลาต่ำ และ มีสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 6 เสียง คือ โด เร มี ซอล ลา และ ที ซึ่งนับได้ว่าเพลงดอกบัวไทยยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่ง องค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบของจังหวะหลักในเพลงดอกบัวไทย มีดังนี้คือ

1. รูปแบบที่ 1

- X X X

เนื่องจากการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูกหลานโดยมากเป็นถ่ายทอดแบบปากต่อปาก จึงทำให้การร้องเพลงพื้นบ้านในยุคปัจจุบันเป็นการร้องโดยการยึดเนื้อร้องเป็นหลัก ดังนั้นรูปแบบจังหวะที่ 1 เกิดขึ้นจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลื่นกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งรักษารูปประกอบต่างๆของบทเพลงให้เหมือนของเดิมมากที่สุด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- - - ม ดอก	- - ซ ล บัวไทย	❶ - ด ซ ล นั้นช่างงาม	- - ซ ม ...ผู้ดูแล	- - - ม แต่	❶ - ล ซ ม ฉันนั้นมอง	- ม ด ร เห็นว่าเธอ

2. รูปแบบที่ 2

X X X X

รูปแบบจังหวะที่ 2 มีหลักการต่างๆเหมือนรูปแบบที่ 1 กล่าวคือ เกิดขึ้นจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลื่นกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งรักษารูปประกอบต่างๆของบทเพลงให้เหมือนของเดิมมากที่สุด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- ด - ล สวยกว่า	- - - ร เธอ	- ล - ล งาม จริง	- ท - ซ งาม ยิ่ง	- ล ล ล กว่าเท่า	- - - ซ ฉัน	❷ ซ ม ร ซ รักเธอหนักหนา	ม ด ร ร ยิ่งกว่าชีวา

3. รูปแบบที่ 3

- X - X

รูปแบบจังหวะที่ 3 มีหลักการต่างๆเหมือนรูปแบบที่ 1 และ 2 กล่าวคือ เกิดขึ้นจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลื่นกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตาม

หลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งรักษาองค์ประกอบต่างๆของบทเพลงให้เหมือนของเดิมมากที่สุด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- ด - ล สวยกว่า	- - - ร เธอ	③ - ล - ล งาม จริง	- ท - ช งาม ยิ่ง	- ล ล ล กว่าเทา	- - - ช ฉัน	ช ม ร ช รักเธอหนักหนา	ม ด ร ร ยิ่งกว่าชีวา

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงดอกบัวไทย ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- - - ม ดอก	- - ช ล บัวไทย	- ด ช ล นั้นช่างงาม

- - ช ม ...ผุดผ่อง	- - - ม แต่	- ล ช ม ฉันนั้นมอง	- ม ด ร เห็นว่าเธอ

- ด - ล สวยกว่า	- - - ร เธอ	- ล - ล งาม จริง	- ท - ช งาม ยิ่ง

- ล ล ล กว่าเทา	- - - ช ฉัน	ช ม ร ช รักเธอหนักหนา	ม ด ร ร ยิ่งกว่าชีวา

- - ล ล ชีวัน	ม ม ม ช มะ...ตาย	- - ล ช ด้วยกัน	- ด ร ม ขึ้นสวรรค์

ในเพลงดอกบัวไทย มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง ลาต่ำ (คาบเส้นน้อยที่ 2 ของ
กุญแจซอล) ถึง มีสูง (ระหว่างเส้นที่ 4 และ 5 ของกุญแจซอล) รวมความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ
12 เสียง (จากเสียง มี ถึงเสียง ลา เรียกว่า คู่ 4 perfect) เพลงดอกบัวไทยนับว่าเป็นเพลงที่มี

ช่วงเสียงที่กว้างจึงเหมาะกับการร้องเพลงแบบกลุ่มโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ร้องที่มีทั้งเพศชายและหญิงปนกัน กลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 9 เสียง คือ ลา ต่ำ โด เร มี ซอล ลา ที่ โดสูง และมีสูง หากปรับให้เสียง ลาต่ำ และมีสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 6 เสียง คือ โด เร มี ซอล ลา และ ที่ ซึ่งนับได้ว่าเพลงดอกบัวไทยยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

เนื่องจากการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูกหลานโดยมากเป็นถ่ายทอดแบบปากต่อปาก จึงทำให้การร้องเพลงพื้นบ้านในยุคปัจจุบันเป็นการร้องโดยการยัดเนื้อร้องเป็นหลัก ดังนั้นรูปแบบจังหวะที่ 1 เกิดขึ้นจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งรักษาองค์ประกอบต่างๆ ของบทเพลงให้เหมือนของเดิมมากที่สุด ในส่วนของการบรรจุคำร้องทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตราโน้ต

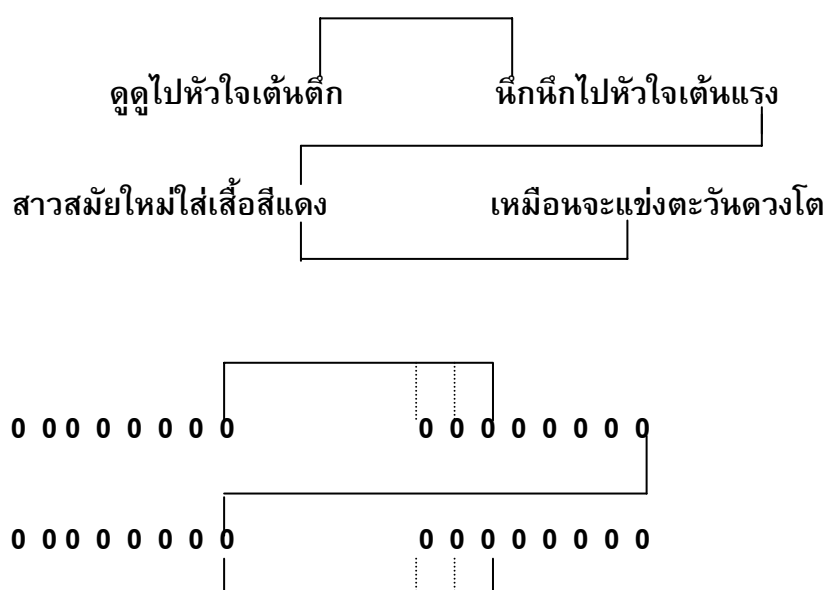
2.6 เพลงจัมโบ้วาย

เพลงจัมโบ้วาย เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง เป็นบทเพลงที่มีทำนองเพลงเดียวแต่มีสองเนื้อร้องโดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่โอกาสในการร้อง ในประเพณีกำฟ้าเพลงจัมโบ้วายใช้ร้องเพื่อร้องความสนุกสนาน รวมทั้งใช้ร้องในประเพณีและโอกาสอื่นๆ เช่นกัน

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงจัมโบ้วาย มีลักษณะคำประพันธ์แบบกลอน 8 ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

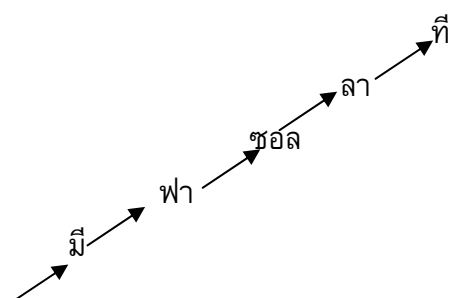
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

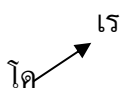
เพลงดอกบัวไทย เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อย ๆ หลายรอบตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงจัมโป้วาย

- - - ม จัม	๑-ด-ม โป้ว วาย	- - - -	- - - ม .....ยักษ์	- - - ม จัม	- ด - ม โป้ว วาย	- - - -	- - - ม .....ยักษ์
- - - ม ดู	- ม - ม ดู ไป	- ฟ - ม หัว ใจ	- ร - ท เดิน ตึก	- - - ท .....นึก	๒-ท-ช นึก ไป	- ท - ช หัว ใจ	- ม - ฟ เดิน แร้ง
- - - ท .....สาว	ช ท - ม .สมัยใหม่	- ฟ - ท ใส่ เสื้อ	- ท - ช สี แดง	- - - ฟ ...เหมือน	- - ม ด จะ แข่ง	- - ม ม ตะ วัน	- ม - ม ดวง โต
- - - ม จัม	- ด - ม โป้ว วาย	- - - -	- - - ม .....ยักษ์	- - - ม จัม	- ด - ม โป้ว วาย	- - - -	- - - ม .....ยักษ์
- - - ร นั่ง	- ฟ - ม รถ ยนต์	- ม - ม วาง ที่	- - ร ท สะ หง่า	- - - ล .....นั่ง	- ฟ - ล วาง ท่า	- ฟ - ล เชอ จำ	- ล - ล แสน โก้
- - - ร .....อีก	- - ฟ ม ไม่ นาน	- - ฟ ม จะ น้ำ	- ฟ - ล ตา ไหล	- - ช ล จะ ต้อง	- ล - ฟ เสีย ใจ	- ล - ม ร้อง ให้	- ฟ - ล โฮ โฮ
- - - ม จัม	- ด - ม โป้ว วาย	- - - -	- - - ม .....ยักษ์	- - - ม จัม	- ด - ม โป้ว วาย	- - - -	- - - ม .....ยักษ์

พิสัยของเสียงในเพลงจัมโป้วาย ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีดังนี้คือ

ในเพลงจัมโบ้วาย มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง โด (คาบเส้นน้อยที่ 1 ของกัญแจซอล) ถึง ที (คาบเส้นที่ 4 ของกัญแจซอล) รวมความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 7 เสียง (คู่ 7 minor) พบว่าเพลงจัมโบ้วายมีช่วงเสียงที่ไม่กว้างและไม่แคบจนเกินไป ซึ่งเป็นช่วงเสียงที่เหมาะสมกับการร้องเพลงแบบกลุ่ม กลุ่มโน้ตที่ใช้ในบทเพลงมีทั้งสิ้น 5 ตัว ได้แก่ โด เร มี ฟา ซอล ลา และ ที ซึ่งเป็นการใช้กลุ่มโน้ตที่หลากหลายเนื่องจากเป็นบทเพลงที่ต้องการสื่ออารมณ์เพลงให้สนุกสนานจึงมีการออกเสียงร้องให้เป็นไปตามลักษณะธรรมชาติของภาษาเพื่อสื่อความหมายของเพลง แต่ยังเป็นรูปแบบของกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนและยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านไว้

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบจังหวะหลักของเพลงจัมโบ้วาย มีรูปแบบดังต่อไปนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบที่มีความสำคัญของรูปแบบจังหวะสืบเนื่องกัน ซึ่งมี 2 รูปแบบดังนี้ คือ

1.1

- - - -

1.2

- - - X

ในรูปแบบที่ 1 ของเพลงจัมโบ้วายมี 2 รูปแบบ เนื่องจากเป็นรูปแบบจังหวะที่เกิดต่อเนื่องกัน ซึ่งเกิดขึ้นจากการยึดเนื้อร้องเป็นสำคัญ เนื่องจากคำร้องก่อนถึงรูปแบบที่ 1.1 เป็นคำที่สะกดด้วยสระเสียงยาว รูปแบบที่ 1.1 และ 1.2 จึงเป็นรูปแบบที่เกิดจากการออกเสียงร้องลากยาวให้ได้ความหมายของคำร้องและเพื่อให้คำร้องกับทำนองเพลงกลมกลืนกัน

ดังตัวอย่าง คำว่า วาย (วาย สะกดด้วยสระ -า เป็นสระเสียงยาว) จึงทำให้ต้องลากเสียงยาวเพื่อให้เกิดการสื่อสาร และ ออกเสียงให้ถูกหลักธรรมชาติของภาษา ทำให้เกิดเป็นรูปแบบของจังหวะที่ 1.1 และ 1.2 เกิดขึ้น

ตัวอย่าง

- - - ม	๑-ด-ม	- - - -	- - - ม	- - - ม	- ด - ม	- - - -	- - - ม
จัม	โ้ว วาย	.....	.....ยักษ์	จัม	โ้ว วาย	.....	.....ยักษ์

2. รูปแบบที่ 2

- X - X

เป็นรูปแบบจังหวะที่บังคับด้วยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง ในขณะเดียวกันเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ม	- ม - ม	- ฟ - ม	- ร - ท	- - - ท	๒-ท-ช	- ท - ช	- ม - ฟ
ดู	ดู ไป	หัว ใจ	เดิน ตึก	.....นึก	นึก ไป	หัว ใจ	เดิน แรง

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงจัมโ้ววาย ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ม	- ด - ม	- - - -	- - - ม
จัม	โ้ว วาย	.....	.....ยักษ์

- - - ม	- ม - ม	- ฟ - ม	- ร - ท
ดู	ดู ไป	หัว ใจ	เดิน ตึก

- - - ท	- ท - ช	- ท - ช	- ม - ฟ
.....นึก	นึก ไป	หัว ใจ	เดิน แรง

- - - ท .....สาว	ซ ท - ม .สมัยใหม่	- ฟ - ท ใส่ เสื้อ	- ท - ซ สี แดง

ในเพลงจัมโบ้วาย มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง โด (คาบสั้นน้อยที่ 1 ของกฤษฎาเจซอล) ถึง ที (คาบสั้นที่ 4 ของกฤษฎาเจซอล) รวมความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 7 เสียง (คู่ 7 minor) พบว่าเพลงจัมโบ้วายมีช่วงเสียงที่ไม่กว้างและไม่แคบจนเกินไป ซึ่งเป็นช่วงเสียงที่เหมาะสมกับการร้องเพลงแบบกลุ่ม กลุ่มโน้ตที่ใช้ในบทเพลงมีทั้งสิ้น 5 ตัว ได้แก่ โด เร มี ฟา ซอล ลา และ ที ซึ่งเป็นการใช้กลุ่มโน้ตที่หลากหลายเนื่องจากเป็นบทเพลงที่ต้องการสื่ออารมณ์เพลงให้สนุกสนานจึงมีการออกเสียงร้องให้เป็นไปตามลักษณะธรรมชาติของภาษาเพื่อสื่อความหมายของเพลง แต่ยังเป็นรูปแบบของกลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนและยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านไว้ รูปแบบจังหวะหลักของเพลงจัมโบ้วายเกิดขึ้นจากการยึดเนื้อร้องเป็นสำคัญ จึงทำให้เกิดรูปแบบจังหวะที่เกิดจากการลากเสียงยาวตามเสียงสะกดของคำร้อง และเพื่อให้ออกเสียงให้ถูกหลักธรรมชาติของภาษา ในส่วนของการบรรจุคำร้องทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट

2.7 เพลงสาริกานกน้อย

เพลงสาริกานกน้อย เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง โดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่โอกาสในการร้อง ในประเพณีกำฟ้าเพลงสาริกานกน้อยใช้ร้องเพื่อร้องความสนุกสนาน รวมทั้งใช้ร้องในประเพณีและโอกาสอื่นๆเช่นกัน

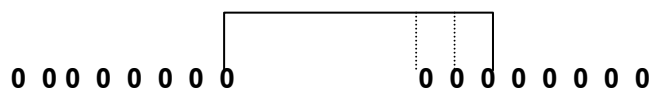
ลักษณะคำประพันธ์

เพลงสาริกานกน้อยเมื่อตัดคำสร้อยต่างๆออกไปจากบทเพลงแล้วพบว่า มีลักษณะคำประพันธ์แบบกลอน 8 ซึ่งใช้ลักษณะคำประพันธ์ของกลอน 8 เฉพาะบาท (1 บาท มี 2 วรรค) ที่ 1 เท่านั้น ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

สาริกานกน้อยเจ้าบินดอน   โผบินบินจรจะล่อนลง

คอยอยู่คู่เคียงหวังเวียนคิดชมเชย   ออกเอยเขาเลยจากจร

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 6 – 9 คำ
2. สัมผัสต่างๆในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์

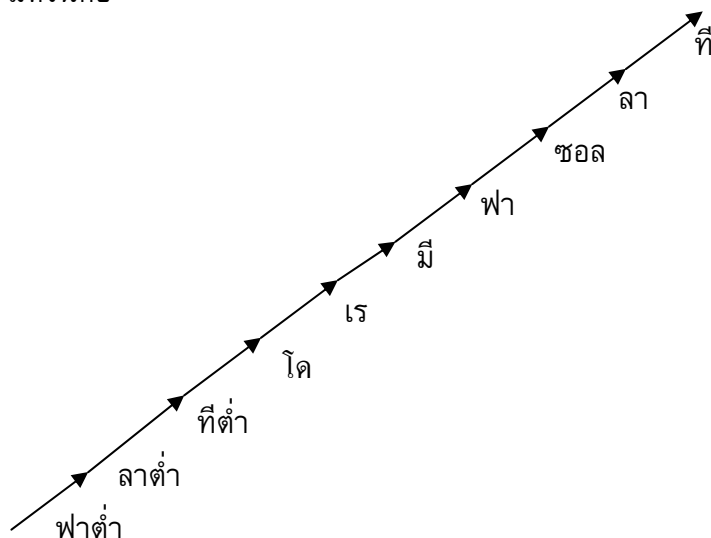
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงสาริกานกน้อย เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆหลายรอบตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงสาริกานกน้อย

- - - -	① - - - ล สา	- - ฟ ม ริ กา	- ฟ - ล นก น้อย	① - - - ร ...น้อย	- - ม ฟ ละ น้อย	- ร ม ฟ น้อยละ...	- ร - ท น้อยเอ๋ย
- - ม ท ชะ เอ่อ	- ม - - .....เอ๋ย	- ล - ด เจ้า บิน	- - - ท .....ดอน	- - - -	- - - -	- ร - ร โผ ผิน	- ท - ล บิน จร
- - ล ฟ จะ ล่อน	- ล - - .....ลง	- ท - ร ลง ไหน	- - - ร .....เอ๋ย	- - - ท ...น้อย	- - ร ม น้อย น้อย	- ร ม ฟ น้อย.....	- ม - ม น้อย น้อย
② - - - -	- ล - ฟ คอย อยู่	- - - -	- ล - ท คู่ เคียง	- - - -	- ล - ท หวัง เวียน	- ม - ด คิด ชม	- - - ด .....เซย
- - - -	- ด - ฟ อก เอ๋ย	- - ล ฟ เขา เลย	- ด - ม จาก จร	- - - -	- ด - ท คิด ไป	- - ล ด เลย หาย	- - ท ท อา วร
- - - -	- ม - ม จะ กลับ	- - - -	③ - ล - ล จะ นอน	- ท - ช ฝัน ถึง	- ล - ล บัง อร	- ช - ร ฝัน ออก	ม ฟ ล ม ก็สา ริ กา

พิสัยของเสียงในเพลงสาริกานกน้อย ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีดังนี้คือ

ในเพลงสาริกานกน้อย มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง ฟาต่ำ(คาบเส้นที่ 4 ของกุญแจฟา) ถึง ที่ (คาบเส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) รวมความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 11 เสียง (คู่ 4 Aug) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงสาริกานกน้อยเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้อง ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 10 เสียง คือ ฟาต่ำ ลาต่ำ ที่ต่ำ โด เร มี ฟา ซอล ลา และ ที่ หากปรับให้เสียง ฟาต่ำ ลาต่ำ และ ที่ต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 7 เสียง คือ โด เร ฟา ซอล ลา และ ที่ แต่เนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้น มีคำร้องเดียวและทำนองเดียว เพลงสาริกานกน้อยจึงยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบจังหวะหลักของเพลงสาริกานกน้อย มีรูปแบบดังต่อไปนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- - X X

ในรูปแบบที่ 1 นี้ จะพบในตำแหน่งที่ตามหลังรูปแบบจังหวะที่คำสุดท้ายสะกดด้วยสระเสียงยาว และ เพื่อสื่อถึงอารมณ์และความหมายของคำจึงทำให้วรรคต่อมาเป็นจังหวะในรูปแบบที่ 1 เช่น

ในรูปแบบก่อนรูปแบบที่ 1 คือรูปแบบ - - - X คือคำว่า **สา** (คำว่า สา สะกดด้วยสระ -า ซึ่งเป็นสระเสียงยาว) และคำว่า **หน้อย** (คำว่า หน้อย สะกดด้วยสระ ออ ซึ่งเป็นสระเสียงยาว ทำให้รูปแบบของจังหวะที่ตามมาเป็นรูปแบบ ที่ 1) ดังตัวอย่าง

- - - -	① - - - ล	- - ฟ ม	- ฟ - ล	① - - - ร	- - ม ฟ	- ร ม ฟ	- ร - ท
	สา	ริ กา	นก หน้อย	.. หน้อย	ละ หน้อย	หน้อยละ...	หนอยเฮย

2. รูปแบบที่พบมากในบทเพลงเป็นอันดับที่ 2 คือ

- - - -

ในรูปแบบที่ 2 มีลักษณะการเกิดรูปแบบเหมือนรูปแบบที่ 1 กล่าวคือ จะพบในตำแหน่งที่ตามหลังรูปแบบจังหวะที่คำสุดท้ายสะกดด้วยสระเสียงยาว และ เพื่อสื่อถึงอารมณ์และความหมายของคำจึงทำให้วรรคต่อมาเป็นจังหวะในรูปแบบที่ 2 นอกจากสาเหตุดังกล่าวแล้วรูปแบบที่ 2 ยังเป็นรูปแบบที่ใช้เพื่อแบ่งวรรคของคำร้อง เช่น

คอยอยู่ - - - - คู่เคียง - - - - หวังเวียนคิดชมเชย

ตัวอย่าง

② - - - -	- ล - ฟ	- - - -	- ล ท	- - - -	- ล - ท	- ม - ด	- - - ด
.....	คอย อยู่	.....	คู่ เคียง	.....	หวัง เวียน	คิด ชม	.....เชย

3. รูปแบบที่ 3 คือ

- X - X

รูปแบบที่ 3 เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	- ม - ม	- - - -	๒ - ล - ล	- ท - ช	- ล - ล	- ช - ร	ม ฟ ล ม
.....	จะ หลับ	.....	จะ นอน	ฝัน ถึง	บัง อร	ฝัน ออก	ก็สา ริ กา

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงสาริกานกน้อย ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีรูปแบบของการบรรจุคำร้อง 2 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 เป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट เช่น

- - - -	- ล - ฟ	- - - -	- ล - ท
	คอย อยู่		คู่ เคียง

- - - -	- ล - ท	- ม - ด	- - - ด
	หวัง เวียน	คิด ชม	.....เซย

- - - -	- ด - ฟ	- - ล ฟ	- ด - ม
	อก เอย	เขา เลย	จาก จร

- - - -	- ด - ท คิด ไป	- - ล ด เลย หาย	- - ท ท อา วร

- - - -	- ม - ม จะ หลับ	- - - -	- ล - ล จะ นอน

- ท - ซ ฝัน ถึง	- ล - ล บัง อร	- ซ - ร ฝัน ออก	ม ฟ ล ม ก็สา ริ กา

รูปแบบที่ 2 การร้องแบบลากเสียง คือการร้องที่ลากเสียงยาวจนกว่าหมดช่วงจังหวะ ได้แก่

- - - -	- - - ล สา	- - ฟ ม ริ กา	- ฟ - ล นก น้อย	- - - ร น้อย	- - ม ฟ ละ น้อย	- ร ม ฟ น้อยละ...	- ร - ท น้อยเอ๋ย
- - ม ท ทะ เออ	- ม - - .....เอ๋ย	- ล - ด เจ้า บิน	- - - ท .....ตอน	- - - -	- - - -	- ร - ร โผ ผิน	- ท - ล บิน จร
- - ล ฟ จะ ล่อน	- ล - - .....ลง	- ท - ร ลง ไหน	- - - ร .....เอ๋ย	- - - ท น้อย	- - ร ม น้อย น้อย	- ร ม ฟ น้อย.....	- ม - ม น้อย น้อย

ในเพลงสาริกานกน้อย มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง ฟาต่ำ(คาบเส้นที่ 4 ของกุญแจฟา) ถึง ที (คาบเส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) รวมความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 11 เสียง (คู่ 4 Aug) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงสาริกานกน้อยเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้อง ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 10 เสียง คือ ฟาต่ำ ลาต่ำ ทีต่ำ โด เร มี ฟา ซอล ลา และ ที หากปรับให้เสียง ฟาต่ำ ลาต่ำ และ ทีต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 7 เสียง คือ โด เร ฟา ซอล ลา และ ที แต่เนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้น มีคำร้องเดียวและทำนองเดียว เพลงสาริกานกน้อยจึงยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป ในส่วนของรูปแบบจังหวะมีลักษณะการเกิดรูปแบบเหมือนรูปแบบที่ 1 กล่าวคือ จะพบในตำแหน่งที่ตามหลังรูปแบบจังหวะเป็นรูปแบบที่เกิดจากการออกเสียงตามคำร้องที่เป็นสระเสียงยาว เพื่อสื่อถึงอารมณ์

และความหมายของคำจึงทำให้วรรคต่อมาเป็นจังหวะของเพลงสarikanกน้อย และนอกจากสาเหตุดังกล่าวแล้วรูปแบบของจังหวะในเพลงสarikanกน้อยยังเป็นรูปแบบที่ใช้เพื่อแบ่งวรรคของคำร้อง พร้อมทั้งเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง การบรรจุคำร้องมีรูปแบบของการบรรจุคำร้อง 2 รูปแบบคือ รูปแบบที่ 1 เป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำ ต่อ 1 อัตรานोट รูปแบบที่ 2 การร้องแบบลากเสียง คือการร้องที่ลากเสียงยาวจนกว่าหมดช่วงจังหวะ

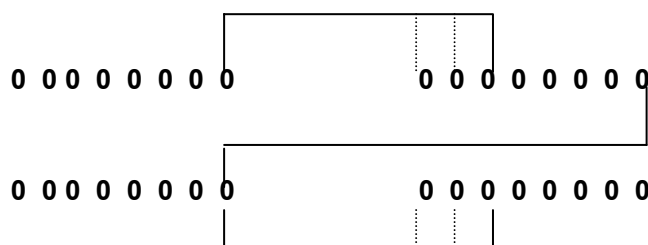
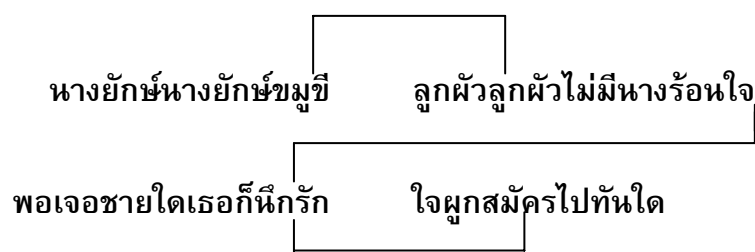
2.8 เพลงยักษ์ขมุขี

เพลงยักษ์ขมุขี เดิมเป็นเพลงประกอบการแสดงโศกที่เล่นที่นิยมในอดีต ซึ่งชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าวนำมาดัดแปลงเป็นเพลงพื้นบ้านประเภทไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง โดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่โอกาสในการร้อง ในประเพณีกำฟ้าเพลงยักษ์ขมุขีใช้ร้องเพื่อร้องความสนุกสนาน (นางไพฑูรย์ สุขชะ:สัมภาษณ์)

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงยักษ์ขมุขี มีลักษณะคำประพันธ์คล้ายกลอน 8 ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ววรรคหนึ่งจะมี 7 – 8 คำ

2. สัมผัสต่างๆ บางแห่งจะมีตำแหน่งของการสัมผัสไม่เป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์ แต่โดยมากสัมผัสต่างๆ ในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์ที่กำหนดไว้

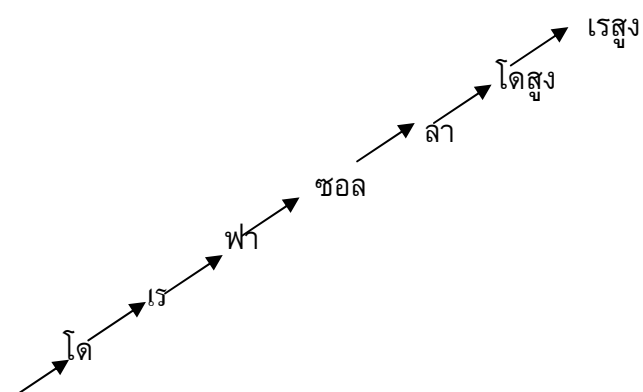
พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงยักษ์ขมุขี เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆ หลายรอบตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงยักษ์ขมุขี

- ร - ฟ	- - - -	①-ร-ฟ	- ช - ล	- - - ช	- - - -	- ร - ฟ	- - - -
นาง ยักษ์	.....	นาง ยักษ์	ชะ หมู	.....ชี	.....	ลูก ผัว	.....
- ร - ฟ	- ล - ด	- ร ด ล	- ด - -	- ร - ฟ	②---ร	- - - ร	- - - ร
ลูก ผัว	ไม่ มี	เอ้อ เออ		นาง ร้อน	.....ใจ	ฮ้า	ไฮ
- ช - ช	⑤-ช-ช	- ช ฟ ล	- ล - -	- ด - ล	④--ด ล	- - ด ร	- ร - -
นาง เจอ	ชาย ไต	ละ ก็ นึก	รัก	ใจ ผูก	สะ หมัด	ไป ทั่น	.....ได
- ฟ - ร	- ฟ - ช	- ฟ - ช	- ช - -	- ล - ช	- ฟ - ร	- ฟ - ช	- ฟ - ฟ
คอย เป่า	เวท มนต์	เข้า ดล	.....ใจ	เวท มนต์	พา ให้	หลับ ไหล	งวย งง
- - - ช	- - - ช	- ฟ ช ล					
เออ	.....เออ	เอ้อ.....					

พิสัยของเสียงในเพลงยักษ์ขมุขี ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีดังนี้คือ

ลา ต่ำ

ในเพลงยักษ์ขมุขี มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง ลาต่ำ คาบเส้นน้อยที่ 2 ของกัญแจซอล) ถึง เรสูง(คาบเส้นที่ 4 ของกัญแจซอล) รวมความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 11 เสียง (คู่ 4 perfect) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงยักษ์ขมุขีเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่ดัดแปลงมาจากเพลงประกอบการแสดงโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยมในอดีต จึงทำให้เพลงยักษ์ขมุขีมีความหลากหลายเกิดขึ้นในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ ลาต่ำ โด เร ฟา ซอล ลา โดสูง และ เรสูง หากปรับให้เสียง ลาต่ำ และ เรสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 5 เสียง คือ โด เร ฟา ซอล และ ลา และเนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้น เพลงยักษ์ขมุขีจึงยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบจังหวะของเพลงยักษ์ขมุขี มีรูปแบบดังต่อไปนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- X - X

รูปแบบที่ 1 เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- ร - ฟ	- - - -	❶ - ร - ฟ	- ซ - ล	- - - ซ	- - - -	- ร - ฟ	- - - -
นาง ยักษ์	.....	นาง ยักษ์	ชะ หมู	.....ขี	.....	ลูก ผัว	.....

2. รูปแบบที่ 2 คือ

- - - X

ในรูปแบบที่ 2 นี้ จะพบในตำแหน่งหลังของรูปแบบ - X - X เนื่องจากคำสุดท้ายของรูปแบบดังกล่าวสะกดด้วยสระเสียงยาว และ เพื่อสื่อถึงอารมณ์และความหมายของคำจึงทำให้วรรคต่อมาเป็นจังหวะในรูปแบบที่ 2 เช่น

ในรูปแบบ - X - X คือคำว่า นาง ร้อน (คำว่าร้อนสะกดด้วยสระ -อ ซึ่งเป็นสระเสียงยาวทำให้รูปแบบของจังหวะที่ตามมาเป็นรูปแบบ ที่ 2) ดังตัวอย่าง
ตัวอย่าง

- ร - ฟ	- ล - ด	- ร ด ล	- ด - -	- ร - ฟ	๒ ---ร	- - - ร	- - - ร
ลูก ผัว	ไม่ มี	เอ้อ เออ.		นาง ร้อน	.....ใจ	ฮ้า	ไฮ

3. รูปแบบที่ 3 คือ

- X X X

รูปแบบที่ 3 เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

- ช - ช	๕ -ช -ช	- ช ฟ ล	- ล - -	- ด - ล	- - ด ล	- - ด ร	- ร - -
นาง เจอ	ชาย ไต	ละ ก็ นึก	รัก	ใจ ผูก	สะ หมัก	ไป ท้น	.....ใจ

4. รูปแบบที่ 4 คือ

- - X X

รูปแบบที่ 4 เนื่องจากเพลงนางยักษ์ขมุขี เป็นเพลงที่ลักษณะคำประพันธ์เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อร้อง ดังนั้นรูปแบบจังหวะที่ 4 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- ช - ช นาง เจอ	- ช - ช ชาย ไต	- ช ฟ ล ละ ก็ นึก	- ล - - รัก	- ด - ล ใจ ผูก	๔ - - ด ล สะ หมัก	- - ด ร ไป ท้น	- ร - - .....ได

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงยักซ์ชะมุขี ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
มีรูปแบบของการบรรจุคำร้อง 2 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 เป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตราโน้ต

- ร - ฟ นาง ยักซ์	- - - -	- ร - ฟ นาง ยักซ์	- ช - ล ชะ หมู

- - - ช .....ขี	- - - -	- ร - ฟ ลูก ผัว	- - - - .....

- ช - ช นาง เจอ	- ช - ช ชาย ไต	- ช ฟ ล ละ ก็ นึก	- ล - - รัก

- ด - ล ใจ ผูก	- - ด ล สะ หมัก	- - ด ร ไป ท้น	- ร - - .....ได

- ฟ - ร คอย เป้า	- ฟ - ช เวท มนต์	- ฟ - ช เข้า ดล	- ช - - .....ใจ

รูปแบบที่ 2 การร้องแบบลากเสียง คือการร้องที่ลากเสียงยาวจนกว่าหมดช่วงจังหวะ ได้แก่

- ร - ฟ นาง ยักซ์	- - - -	- ร - ฟ นาง ยักซ์	- ช - ล ชะ หมู	- - - ช .....ขี	- - - -	- ร - ฟ ลูก ผัว	- - - - .....
- ร - ฟ ลูก ผัว	- ล - ด ไม่ มี	- ร ด ล เอ้อ เออ	- ด - -	- ร - ฟ นาง ร้อน	- - - ร .....ใจ	- - - ร อ้า	- - - ร ไ้

- ช - ช นาง เจอ	- ช - ช ชาย ไ	- ช ฟ ล ละ กี่ นึก	- ล - - รัก	- ด - ล ใจ ผูก	- - ด ล สะ หมัก	- - ด ร ไป ท้น	- ร - - .....โด
- ฟ - ร คอย เป้า	- ฟ - ช เวท มนต์	- ฟ - ช เข้า ดล	- ช - - .....ใจ	- ล - ช เวท มนต์	- ฟ - ร พา ให้	- ฟ - ช หลับ ไหล	- ฟ - ฟ งวย งง
- - - ช เออ	- - - ช .....เออ	- ฟ ช ล เอ่อ.....					

เพลงยักษ์ขมุขี มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง ลาต่ำ คาบเส้นน้อยที่ 2 ของกุญแจซอล) ถึง เรสูง(คาบเส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) รวมความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 11 เสียง (คู่ 4 perfect) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงยักษ์ขมุขีเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่ดัดแปลงมาจากเพลงประกอบการแสดงโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยมในอดีต จึงทำให้เพลงยักษ์ขมุขีมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ ลาต่ำ โด เร ฟา ซอล ลา โดสูง และ เรสูง หากปรับให้เสียง ลาต่ำ และ เรสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 5 เสียง คือ โด เร ฟา ซอล และ ลา และเนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้น เพลงยักษ์ขมุขีจึงยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

เพลงนางยักษ์ขมุขี เป็นเพลงที่ลักษณะคำประพันธ์เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อร้อง ดังนั้นรูปแบบจังหวะที่ 4 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ในส่วนของการบรรจุคำร้องในเพลงยักษ์ขมุขี มี 2 รูปแบบคือ การบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม การบรรจุคำร้องแบบลากเสียง คือการร้องที่ลากเสียงยาวจนกว่าหมดช่วงจังหวะ

2.9 เพลงเดือนดารา

เพลงเดือนดารา เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทไม่มีดนตรีประกอบการขับร้องเกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือน โดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่โอกาสในการร้อง ในประเพณีกำฟ้า เพลงเดือนดาราใช้ร้องเพื่อร้องความสนุกสนาน (นางไพฑูรย์ สุขชะสัมภาษณ์)

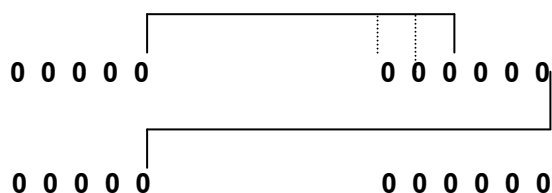
ลักษณะคำประพันธ์

เพลงเดือนดารา มีลักษณะคำประพันธ์อยู่ในโครงสร้างของกาพย์ยานี 11 ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

จำนวนคำไม่เป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ว 1 บาทจะมี 11 คำ
2. สัมผัสต่างๆ บางแห่งจะมีตำแหน่งของการสัมผัสไม่เป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์ แต่โดยมากสัมผัสต่างๆ ในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์ที่กำหนดไว้

พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

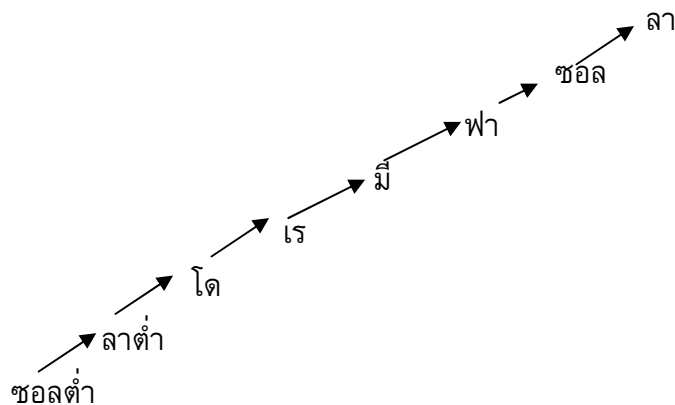
เพลงเดือนดารา เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆ หลายรอบตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงเดือนดารา

- - - -	① - - - ร	- - - ร	- - - ร	- - - ด	- ร - ม	- ร - ด	- ร - ล
	เดือน	.....ดา	.....รา	.....เดือน	บ น ฟ้า	น ภา	ขา ว ผ่อง
- - - ด	- ร - ม	- - - ด	- - - ร	- - - ด	- - ด ด	- ล - ด	- ร - ล
.....เดือน	บ น ฟ้า	.....หน้า	.....มอง	.....เชิญ	มา จอง	คู่ รัก	เสีย ใหม่
- - - ด	- - ด ด	② - ล - ด	- ร - ล	- - - -	- ด - ด	- - ร ร	- ม - ร
.....เชิญ	มา จอง	คู่ รัก	เสีย ใหม่	.....	กอด ออก	กระ ไร	รำ พึ่ง
- - - -	- ม - ม	- - ร ร	- ร - ร	- - - -	- ด - ล	- - - ด	- - - ฟ
.....	คิด ถึง	กระ ไร	รำ พ้น	.....	จำ ให้	.....ไฟ	.....ฝัน

- - - ฟ .....แสง	- - - ร ...จันทร์	- - - ด .....ส่อง	③ - - - ล .....หล้า	- - - -	- - - ด ....เดือน	- - - -	- ร - ฟ ก็ หาย
- - - ร .....ลม	③ - - - ด ล พระพलय	- - - -	- ด - ช พัด มา	- - - -	- ฟ - ร ให้ ขึ้น	- - - -	- ฟ - ช อุ รา
- - ล ช ฉันทาย	- - ล ด จะ หา	- - - ร .....คู่	- - - ฟ .....ชม	- - ล ช ฉันทาย	- - ล ด จะ หา	- - - ร .....คู่	- - - ฟ .....ชม

พิสัยของเสียงในเพลงเดือนดารา มีดังนี้ คือ

พิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง ซอลต่ำ (ระหว่างเส้นที่ 4 และเส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง ลา (ระหว่างเส้นที่ 2 และ เส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 9 เสียง (คู่ 2 Major หรือ 9th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงเดือนดาราเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือน ซึ่งเป็นยุคที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับบทเพลงพื้นบ้านของไทย จึงทำให้เพลงเดือนดารา มีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ ซอลต่ำ ลาต่ำ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา หากปรับให้เสียง ซอลต่ำ และ ลาต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 6 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา และเนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้น เพลงเดือนดาราจึงยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบจังหวะหลักของเพลงเดือนดารา มีรูปแบบดังต่อไปนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- - - X

จะพบรูปแบบที่ 1 หลังรูปแบบที่มีคำร้องคำสุดท้ายสะกดด้วยสระเสียงยาว เพื่อสื่อถึงอารมณ์ และสื่อความหมายของคำพร้อมทั้งออกเสียงร้องให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา จึงทำให้วรรคต่อมาเป็นจังหวะในรูปแบบที่ 1 เช่น

ในรูปแบบก่อนหน้ารูปแบบที่ 1 คือรูปแบบ - - - X ซึ่งเป็นรูปแบบที่ 1 นำหน้ารูปแบบที่ 1 เอง คำร้องคือคำว่า เดือน (คำว่าร้อนสะกดด้วยสระ เอือ ซึ่งเป็นสระเสียงยาวทำให้รูปแบบของ จังหวะที่ตามมาเป็นรูปแบบ ที่ 1) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	① - - - ร	- - - ร	- - - ร	- - - ด	- ร - ม	- ร - ด	- ร - ล
	เดือน	.....ดา	.....รา	.....เด	บน ฟ้า	น ภา	ขาว ผ่อง

2. รูปแบบที่ 2 คือ

- X - X

รูปแบบที่ 2 เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - ด	- - ด ด	② - ล - ด	- ร - ล	- - - -	- ด - ด	- - ร ร	- ม - ร
.....เชิญ	มา จอง	คู่ รัก	เสีย ใหม่	.....	กอด ออก	กระ ไว	รำ พึ่ง

3. รูปแบบที่ 3 คือ

- - - -

จะพบรูปแบบที่ 3 หลังรูปแบบที่มีคำร้องคำสุดท้ายสะกดด้วยสระเสียงยาว เพื่อสื่อถึงอารมณ์ และสื่อความหมายของคำพร้อมทั้งออกเสียงร้องให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา จึงทำให้วรรค ต่อมาเป็นจังหวะในรูปแบบที่ 3 เช่น

ในรูปแบบก่อนหน้ารูปแบบที่ 3 คือรูปแบบ - - - X ซึ่งเป็นรูปแบบที่ 3 นำหน้ารูปแบบที่ 3 เอง คำร้องคือคำว่า หล้า (คำว่าร้อนสะกดด้วยสระ - ำ ซึ่งเป็นสระเสียงยาวทำให้รูปแบบของจังหวะ ที่ตามมาเป็นรูปแบบ ที่ 3) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - ฟ .....แสง	- - - ร ...จันทร์	- - - ด .....ส่อง	③ - - - ล ... หล้า	- - - -	- - - ด ....เดือน	- - - -	- ร - ฟ ก็ หาย
- - - ร .....ลม	③ - - - ด ล พระพลาย	- - - -	- ด - ซ พัด มา	- - - -	- ฟ - ร ให้ ขึ้น	- - - -	- ฟ - ซ อุ รา

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงเดือนดารา ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट ดังตัวอย่าง เช่น

ตัวอย่าง

- - - -	- - - ร เดือน	- - - ร .....ดา	- - - ร .....รา

- - - ด .....เด่น	- ร - ม บน ฟ้า	- ร - ด น ภา	- ร - ล ขาว ผ่อง

- - - ด .....เด่น	- ร - ม บน ฟ้า	- - - ด .....น่า	- - - ร .....มอง

- - - ด .....เชิญ	- - - ด ด มา จอง	- ล - ด คู่ รัก	- ร - ล เสีย ใหม่

พิสัยของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง ซอลต่ำ(ระหว่างเส้นที่ 4 และเส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง ลา (ระหว่างเส้นที่ 2 และ เส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 9 เสียง (คู่ 2 Major หรือ 9th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงเดือนดาราเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือน ซึ่งเป็นยุคที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับบทเพลงพื้นบ้านของไทย จึงทำให้เพลงเดือนดารา มีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ ซอลต่ำ ลาต่ำ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา หากปรับให้เสียง ซอลต่ำ และ ลาต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 6 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา และเนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้น เพลงเดือนดาราจึงยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบจังหวะของเพลงเดือนดารา เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้องในส่วนของการบรรจุคำร้องในเพลงเดือนดาราทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม

2.10 เพลงนกเขา

เพลงนกเขา เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทไม่มีดนตรีประกอบการขับร้องเกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลง งามแสงเดือน โดยผู้ร้องจะร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่โอกาสในการร้อง ในประเพณีกำฟ้าเพลง นกเขาใช้ร้องเพื่อร้องความสนุกสนาน (นางไพฑูรย์ สุขชะ:สัมภาษณ์)

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงนกเขาเป็นเพลงที่มีลักษณะเนื้อร้องเดียว ทำนองเดียว และเป็นเพลงที่ไม่มีรูปแบบคำ ประพันธ์ ร้องเพื่อสื่อความหมายจบในเพลงเท่านั้น

พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

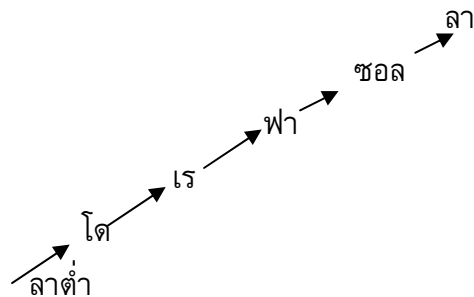
เพลงนกเขา เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อย ๆ หลายรอบ ตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบาง ตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงนกเขา

- - - -	① - ฟ - ฟ นก เขา	- - ร ด มา บิน	- ร - ฟ ข้าง เขา	② - - ร ด ไม่ ไข่	- ฟ - ร ของ เรา	- - ด ล ได้ แต่	- ด - ด แล มอ

- - - -	- ฟ - ล คู่ นี้	- ฟ - ช เหมาะ กัน	3-ฟ ช ล ก็หรือไม	- - - -	- ฟ - ล คู่ นี้	- ฟ - ช เหมาะ กัน	- ฟ ช ล ก็ หรือ ไม่
- - ฟ ช พี่ น้อง	- ฟ - ร ชาว ไทย	- ร - ฟ ช่วย กัน	- ร - ฟ ไต่ร่ ตรง				

พิสัยของเสียงเพลงนกเขา ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี คือ

ในเพลงนกเขา มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่างเสียง ลาต่ำ (คาบเส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง ลา (ระหว่างเส้นที่ 2 และ เส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมาความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 8 เสียง (คู่ 8 perfect) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง จึงเหมาะกับการขับร้องแบบกลุ่ม ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 6 เสียง คือ ลาต่ำ โด เร ฟา ซอล และ ลา หากปรับให้เสียง ลาต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 5 เสียง คือ โด เร ฟา ซอล และ ลา ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเพลงนกเขา จึงยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบของจังหวะในเพลงนกเขา มีรูปแบบดังนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- X - X

รูปแบบที่ 1 เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	๑ - ฟ - ฟ	- - ร ด	- ร - ฟ	- - ร ด	- ฟ - ร	- - ด ล	- ด - ด
	นก เขา	มา บิน	ข้าง เขา	ไม่ ไข่	ของ เรา	ได้ แต่	แล มอง

2. รูปแบบที่ 2 คือ

- - X X

จะพบรูปแบบที่ 2 หลังรูปแบบที่มีคำร้องคำสุดท้ายสะกดด้วยสระเสียงยาว เพื่อสื่อถึงอารมณ์ และสื่อความหมายของคำพร้อมทั้งออกเสียงร้องให้เป็นไปตามธรรมชาติของภาษา จึงทำให้วรรคต่อมาเป็นจังหวะในรูปแบบที่ 2 เช่น

ในรูปแบบก่อนหน้ารูปแบบที่ 2 คือรูปแบบ - X - X ซึ่งมีคำร้องคือ เขา (คำว่าร้อนสะกดด้วยสระ - ะ) ซึ่งเป็นสระเสียงยาวทำให้รูปแบบของจังหวะที่ตามมาเป็นรูปแบบ ที่ 2) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- - - -	- ฟ - ฟ	- - ร ด	- ร - ฟ	๒ - - ร ด	- ฟ - ร	- - ด ล	- ด - ด
	นก เขา	มา บิน	ข้าง เขา	ไม่ ไข่	ของ เรา	ได้ แต่	แล มอง

3. รูปแบบที่ 3 คือ

- X X X

เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	- ฟ - ล คู่ นี้	- ฟ - ซ เหมาะ กัน	3-ฟซล ก็หรือไม	- - - -	- ฟ - ล คู่ นี้	- ฟ - ซ เหมาะ กัน	- ฟซล ก็ หรือ ไม่

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงนกเขา ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट ดังตัวอย่าง เช่น

ตัวอย่าง

- - - -	- ฟ - ฟ นก เขา	- - ร ด มา บิน	- ร - ฟ ข้าง เขา

- - ร ด ไม่ ไซ	- ฟ - ร ของ เรา	- - ด ล ได้ แต่	- ด - ด แล มอง

- - - -	- ฟ - ล คู่ นี้	- ฟ - ซ เหมาะ กัน	- ฟซล ก็หรือไม

ในเพลงนกเขา มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่างเสียง ลาต่ำ (คาบเส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง ลา (ระหว่างเส้นที่ 2 และ เส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมาความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 8 เสียง (คู่ 8 perfect) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง จึงเหมาะกับการขับร้องแบบกลุ่ม ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 6 เสียง คือ ลาต่ำ โด เร ฟา ซอล และ ลา หากปรับให้เสียง ลาต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 5 เสียง คือ โด เร ฟา ซอล และ ลา ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเพลงนกเขา ยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

การวิเคราะห์รูปแบบจังหวะของเพลง เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงนกเขา รูปแบบจังหวะต่างๆ ในเพลงนกเขา จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งให้เกิดความไพเราะของบทเพลงตามลักษณะของเพลงพื้นบ้านไทยพวน ในส่วนของการบรรจุคำร้องในเพลงนกเขา เพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม

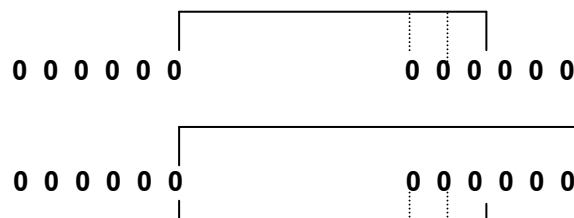
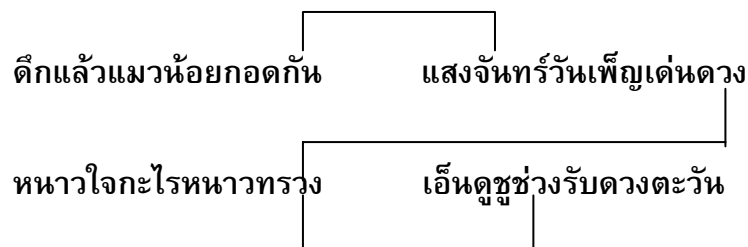
2.11 เพลงแมวน้อยกอดกัน

เพลงแมวน้อยกอดกันเป็นเพลงพื้นบ้านที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือน และ เพลงเดือนดารา และเป็นบทเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง ผู้ร้องจะขับร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่จุดประสงค์ในการขับร้องและโอกาสในการแสดง ในประเพณีกำฟ้าชาวไทยพวน ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง ใช้ขับร้องเพื่อความบันเทิงและประกอบการรำวง (นางไพฑูรย์ สุขชะ: สัมภาษณ์)

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงแมวน้อยกอดกัน มีลักษณะคำประพันธ์อยู่ในโครงสร้างแบบกลอน 6 ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ว 1 บาทจะมี 6 - 8 คำ

2. สัมผัสต่างๆบางแห่งจะมีตำแหน่งของการสัมผัสไม่เป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์ แต่โดยมากสัมผัสต่างๆในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์ที่กำหนดไว้

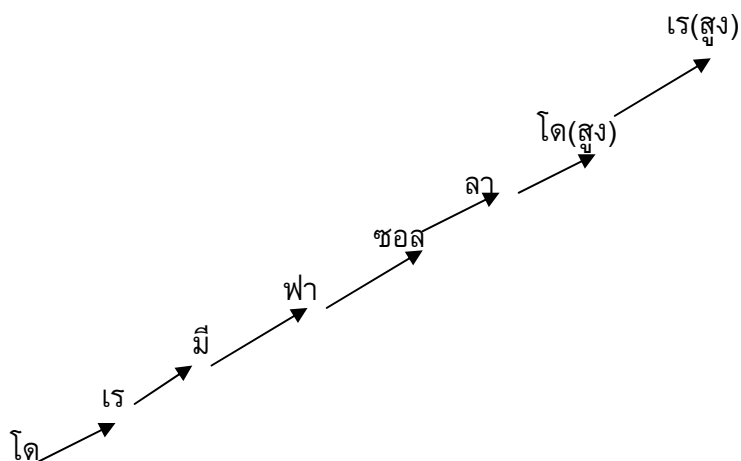
พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงแมวน้อยกอดกัน เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆ หลายรอบตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงแมวน้อยกอดกัน

- - - -	①-ร-ฟ ติก แล้ว	- ฟ - ช แมวน้อย	- ร - ฟ กอด กัน	- - - -	- ร - ฟ แสงจันทร์	- ฟ - ช วัน เพ็ญ	- ร - ฟ เด่น ดวง
- - - -	②-ช-ม หนาว ใจ	- - ร ม กระ ไร	- ช - ด หนาวทรวง	- ช ช ช อา ละ ว้า	- ช - ม หนาว ใจ	- - ร ม กระ ไร	- ช - ด หนาวทรวง
- ด - ด เอ็น ดู	- ด - ล ชู ช่าง	- ร - ด ลับ ดวง	- ด - ด ตะ วัน				

เพลงแมวน้อยกอดกัน ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี คือ

ในเพลงแมวน้อยกอดกันมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง โด (คาบสั้นน้อยที่ 1 ของ กุญแจซอล หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Middel C) ถึง เรสูง (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจ ซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 9 เสียง (คู่ 2 major หรือ คู่ 9th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง

เนื่องจากเพลงเพลงแมวน้อยทอดกันเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้อง และเป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือนซึ่งเป็นยุคที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับบทเพลงพื้นบ้านของไทย จึงทำให้เพลงแมวน้อยทอดกันมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา โดสูง และ เรสูง หากปรับให้เสียง โดสูง และ เรสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 6 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา และเนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้น เพลงแมวน้อยทอดกันจึงยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบของจังหวะในเพลงแมวน้อยทอดกัน มีรูปแบบดังนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- X - X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงแมวน้อยทอดกัน รูปแบบจังหวะที่ 1 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง.

- - - -	❶-ร - ฟ ดิ๊ก แล้ว	- ฟ - ซ แมวน้อย	- ร - ฟ ทอด กัน	- - - -	- ร - ฟ แสงจันทร์	- ฟ - ซ วัน เพ็ญ	- ร - ฟ เด่น ดวง

2. รูปแบบที่ 2 คือ

- - X X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงแมวน้อยทอดกัน รูปแบบจังหวะที่ 2 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลัก

ของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งให้เกิดความไพเราะของบทเพลงตามลักษณะของเพลงพื้นบ้านไทยพวน

ตัวอย่าง

- - - -	๒ - ช - ม	- - ร ม	- ช - ด	- ช ช ช	- ช - ม	- - ร ม	- ช - ด
.....	หนาว ใจ	กระ ไร	หนาวทรวง	อา ละ ว้า	หนาว ใจ	กระ ไร	หนาวทรวง

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงแมวน้อยกอดกัน ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีรูปแบบการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือ การขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัดราโนต ดังตัวอย่าง เช่น

ตัวอย่าง

- - - -	- ร - ฟ	- ฟ - ช	- ร - ฟ
.....	ดึก แล้ว	แมวน้อย	กอด กัน

- - - -	- ร - ฟ	- ฟ - ช	- ร - ฟ
.....	แสงจันทร์	วัน เพ็ญ	เด่น ดวง

- - - -	- ช - ม	- - ร ม	- ช - ด
.....	หนาว ใจ	กระ ไร	หนาวทรวง

ในเพลงแมวน้อยกอดกันมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง โด (คาบเส้นน้อยที่ 1 ของ กุญแจซอล หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Middel C) ถึง เรสูง (ใต้เส้นที่ 1 ของกุญแจ ซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 9 เสียง (คู่ 2 major หรือ คู่ 9th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงแมวน้อยกอดกันเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้อง และเป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือนซึ่งเป็นยุคที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับบทเพลงพื้นบ้านของไทย จึงทำให้เพลงแมวน้อยกอดกันมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา โดสูง และ เรสูง หากปรับให้เสียง โดสูง และ เรสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 6 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา

และเนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้น เพลงแมวน้อยทอดกันจึงยังคงรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ ซึ่ง องค์ประกอบ ดังกล่าวเป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

การวิเคราะห์รูปแบบจังหวะ เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลง แมวน้อยทอดกัน รูปแบบจังหวะต่างๆ ในเพลงแมวน้อยทอดกัน จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้อง ภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลื่นกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งให้เกิดความไพเราะของบทเพลงตามลักษณะของเพลงพื้นบ้านไทยพวน ในส่วนของการการบรรจุคำร้องในเพลงแมวน้อยทอดกัน มีรูปแบบการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม

2.12 เพลงรำวงสนุกสนาน

เพลงรำวงสนุกสนานเป็นเพลงพื้นบ้านที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือน และ เพลงเดือนดารา เกิดในยุคที่เพลงรำโทนและวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับดนตรีพื้นบ้านไทยพวน และเป็นบทเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง บทร้องจะมีความหลากหลายและบางคำร้องจะใช้คำที่เป็นศัพท์ชาวบ้าน เช่นคำว่า แม่คนชั่ว ซึ่งผู้ร้องจะขับร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่จุดประสงค์ในการขับร้องและโอกาสในการแสดง ในประเพณีกำฟ้าชาวไทยพวน ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง ใช้ขับร้องเพื่อความบันเทิงและประกอบการรำวง (นางไพฑูรย์ สุขชะ:สัมภาษณ์)

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงรำวงสนุกสนาน มีลักษณะคำประพันธ์อยู่ในโครงสร้างแบบกลอน 6 ในเพลงรำวงสนุกสนานใช้ลักษณะคำประพันธ์อยู่ในโครงสร้างของกลอน 6 เฉพาะบาท (1 บาท มี 2 วรรค) ที่ 1 เท่านั้น ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

รำวงสนุกสนาน   ทั้งลูกทั้งหลานออกมารำรำ

ลูกร้องกระจองอแง   พ่อแม่กำลังชื่นฉ่ำ

_____

0 0 0 0 0 0

0 0 0 0 0 0

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ว 1 บาทจะมี 6 - 8 คำ
2. สัมผัสต่างๆบางแห่งจะมีตำแหน่งของการสัมผัสไม่เป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์ แต่โดยมากสัมผัสต่างๆในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์ที่กำหนดไว้

พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้

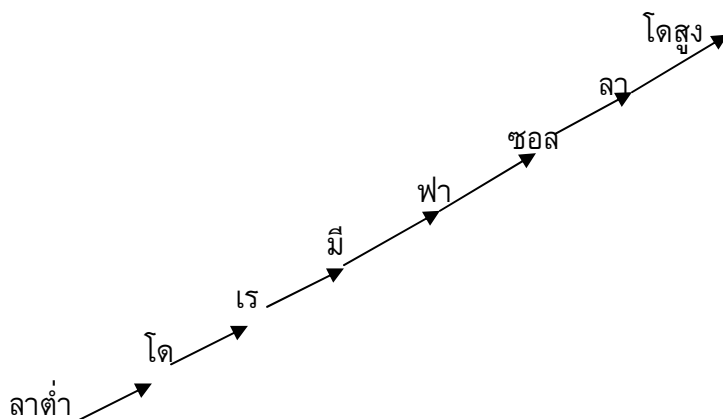
เพลงร่ำวงสนุกสนาน เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆ หลายรอบตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงร่ำวงสนุกสนาน

- - - -	- ฟ - ฟ ร่ำ วง	① - - ร ด สะ หนุก	- - ร ฟ สะ หนาน	- - ร ด ทิ้ง ลุก	- ร - ฟ ทิ้งหลาน	- ด - ร ออก มา	- ล - ด ร่าย รำ
- - - -	- ด - ด ลูก ร้อง	- - ล ล กระ จอ	- ล - ล งอ แง	- - - -	- ช - ฟ พ่อ แม่	- - ช ช กำ ลัง	- ฟ - ร ขึ้น ฉ่ำ
- - - -	- ฟ - ร พ่อ กลับ	- - ฟ ร มา จาก	- ฟ - ช ทำ งาน	- - ล ร แสน จะ	- ฟ - ช เดือดดาน	- ฟ - ร ลูก เมีย	- ด ร ฟ ออกมารำ
- - - -	② - ม ช ช จึงชี้หน้า	- ช - ช ร้อง ว่า	ด ม - ช แม่คน ชั่ว	- - - -	- ร - ร เมา มั่ว	- - ด ล แต่ สิ่ง	- ด - ร วง รำ
- - - -	- ฟ - ร ฉัน ว่า	- ฟ - ช แต่ นี้	ฟ ด - ล ไม่ สำคัญ	- - - ช .....ลูก	③ - ล - ด ของ ฉัน	- ล - ช มัน ชอบ	- ฟ - ฟ ร่ำ วง
- - - -	- - - ช .....พ่อ	- - ม ร ชี้ เกี้ยว	- ม - ม รำ คาญ	- - ด ร ด้วย ความ	- ฟ - ฟ สง สาร	- ด - ล เลย โกรธ	- - ด ร ไม่ ลง
- - - -	- ช ฟ ร	- ร - ฟ	- ช - ช	- ล - ช	- ฟ - ร	- ฟ ช ร	- ช - ฟ

.....	แสนสนุก	กับ พวก	รำ วง	แสน จะ	เสริม ส่ง	ศิลปะ	ของไทย

เพลงรำวงสนุกสนาน ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี คือ

ในเพลงรำวงสนุกสนานมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ลาต่ำ(คาบเส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง โดสูง (ระหว่างเส้นที่ 3 และ เส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 10 เสียง (คู่ 3 minor หรือ คู่ 8th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงรำวงสนุกสนานเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือนซึ่งเป็นยุคที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับบทเพลงพื้นบ้านของไทย จึงทำให้เพลงรำวงสนุกสนานมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ ลา ต่ำ โด เร มี ฟา ซอล ลา และ โดสูง หากปรับให้เสียง ลาต่ำ และ โดสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 6 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา และเนื่องจากเป็นบทเพลงที่ใช้กลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนจึงทำให้เพลงรำวงสนุกสนานยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปไว้

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบของจังหวะหลักในเพลงรำวงสนุกสนาน มีรูปแบบดังนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- X - X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงรำวงสนุกสนาน รูปแบบจังหวะที่ 1 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียง

ของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของ
 ธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	- ฟ - ฟ รำ วง	① - - ร ด สะ หนุ ก	- - ร ฟ สะ หน น	- - ร ด ทึ ง ลู ก	- ร - ฟ ทึ ง หล น	- ด - ร ออก มา	- ล - ด ร่าย รำ

2. รูปแบบที่ 2 คือ

2.1

- X X X

2.2

X X - X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงรำวงสนุกสนาน รูปแบบจังหวะที่
 2.1 และ 2.2 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการ
 ออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลัก
 ของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งให้เกิดความ
 ไพเราะของบทเพลงตามลักษณะของเพลงพื้นบ้านไทยพวน

ตัวอย่าง

- - - -	② - ม ช ช จิ้ง ี้น ้า	- ช - ช ร้อ ง ว่า	ด ม - ช แม่ ค น ชั ว	- - - -	- ร - ร เม า มั ว	- - ด ล แต่ ลี ง	- ด - ร ว ง รำ

3. รูปแบบที่ 3 คือ

- X X X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงร่ำวงสนุกสนาน รูปแบบจังหวะที่ 3 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งให้เกิดความไพเราะของบทเพลงตามลักษณะของเพลงพื้นบ้านไทยพวน

ตัวอย่าง

- - - -	- ฟ - ร ฉัน ว่า	- ฟ - ช แต่ นี้	ฟ ด - ล ไม่ สำคัญ	- - - ช .....ลูก	③-ล-ด ของ ฉัน	- ล - ช มัน ชอบ	- ฟ - ฟ ร่ำ วง

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงร่ำวงสนุกสนาน ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือ การขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตราโน้ต ดังตัวอย่าง เช่น

ตัวอย่าง

- - - -	- ฟ - ฟ ร่ำ วง	- - ร ด สะ หนุก	- - ร ฟ สะ หนาน

- - ร ด ทั้ง ลูก	- ร - ฟ ทั้งหลาย	- ด - ร ออก มา	- ล - ด ร้าย รำ

- - - -	- ด - ด ลูก ร้อง	- - ล ล กระ จอ	- ล - ล งอ แง

- - ล ร แสน จะ	- ฟ - ช เดือดดาน	- ฟ - ร ลูก เมีย	- ด ร ฟ ออกมารำ

- - - -	- ม ช ช	- ช - ช	ด ม - ช

.....	จึง ชี หน้า	ร้อง ว่า	แม่คน ชั่ว

- - ด ร	- ฟ - ฟ	- ด - ล	- - ด ร
ด้วย ความ	สง สาร	เลย โกรธ	ไม่ ลง

ในเพลงร่ำวงสนุกสนานมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ลาต่ำ(คาบเส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง โดสูง (ระหว่างเส้นที่ 3 และ เส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 10 เสียง (คู่ 3 minor หรือ คู่ 8th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงร่ำวงสนุกสนานเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือนซึ่งเป็นยุคที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับบทเพลงพื้นบ้านของไทย จึงทำให้เพลงร่ำวงสนุกสนานมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ ลา ต่ำ โด เร มี ฟา ซอล ลา และ โดสูง หากปรับให้เสียง ลาต่ำ และ โดสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 6 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา และเนื่องจากเป็นบทเพลงที่ใช้กลุ่มโน้ตที่ไม่ซับซ้อนจึงทำให้เพลงร่ำวงสนุกสนานยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปไว้

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงร่ำวงสนุกสนาน รูปแบบจึงจะต่าง ๆ ในเพลงร่ำวงสนุกสนาน จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งให้เกิดความไพเราะของบทเพลงตามลักษณะของเพลงพื้นบ้านไทยพวน ในส่วนของการบรรจุคำร้องในเพลงร่ำวงสนุกสนาน ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม

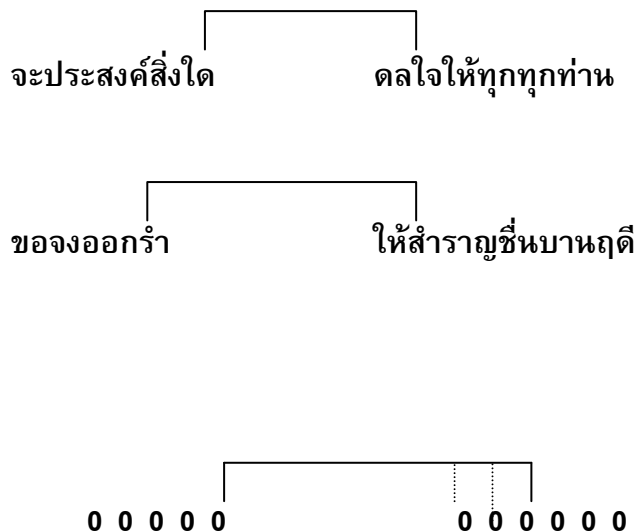
2.13 เพลงอวยพร

เพลงอวยพรเป็นเพลงพื้นบ้านที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือน และ เพลงเดือนดารา เกิดในยุคที่เพลงรำไท่นและวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับดนตรีพื้นบ้านไทยพวน และเป็นบทเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง บทร้องจะมีความหลากหลายโดยจะใช้คำเพื่ออวยพรผู้ฟังให้โชคดีใช้ร้องในโอกาสของงานมงคลต่าง ๆ ซึ่งผู้ร้องจะขับร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่จุดประสงค์ในการขับร้องและโอกาสในการแสดง ในประเพณีกำฟ้าชาวไทยพวน ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง ใช้ขับร้องเพื่อความบันเทิงและประกอบการรำวง (นางไพฑูรย์ สุขชะ:สัมภาษณ์)

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงอวยพร มีลักษณะคำประพันธ์อยู่ในโครงสร้างแบบกาพย์ยานี 11 ในเพลงอวยพรใช้ลักษณะคำประพันธ์ของกาพย์ยานี 11 เฉพาะบาท (1 บาท มี 2 วรรค) ที่ 1 เท่านั้น ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ว 1 บาทจะมี 11 คำ
2. สัมผัสต่างๆบางแห่งจะมีตำแหน่งของการสัมผัสไม่เป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์ แต่โดยมากสัมผัสต่างๆในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์ที่กำหนดไว้

พิสัยของเสียง และ กลุ่มโน้ตที่ใช้

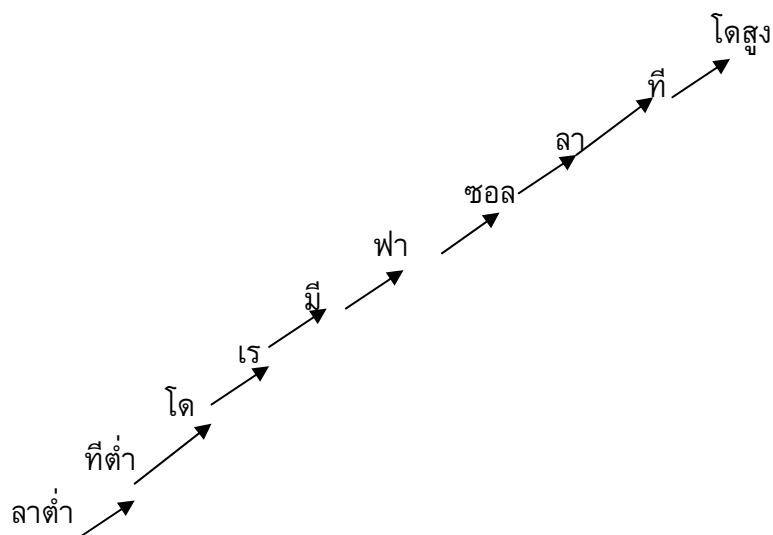
เพลงอวยพร เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆหลายรอบตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงอวยพร

- - - -	ล	ล	ล	- ฟ - ล	- ฟ - ม	- ฟ - ม	- ร - ท
	ศรี	ศรี	ศรี	วัน	นี้	วัน	ดี
				ขอ	อวย	พร	ให้

- - - -	② - - - -	- ร ท ล ขอให้ท่าน	- ท - ร ทั้ง หอ	- ร - ล ที่ ได้	- - - ท มา	- - - -	- ร ร ท จง ะ รื่น
- ร - ม ขึ้น บาน	- - - -	- - - -	- ฟ ล ท จะประสงค์	- ฟ - ล สิ่ง ได	- - - -	- ฟ - ม ดล ใจ	- ร - ม ให้ ทุก
- ร - ท ทุก ท่าน	- - - -	- - - -	③ - ม - ร ขอ จง	- ท - ด ออก รำ	- ด - ม ให้ สำ	- ด - - ราญ	- ด - ม ขึ้น บาน
- ฟ - ม ฤ ดี	- - - ม พวก	- - - ล เรา	- - - ล ที่	- ท - ด ได้ มา	- - - -	- ท - ท มา ร่วม	- ช - ฟ กัน สำ
- ท - ช มัด คี	- - - -	- - - -	- ด - ท เพื่อ มิตร	- ช - ช ไม่ ตริ	- - - ท สำ	- ช - ฟ มัด คี	- ม - ด กัน ทั่ว
- ฟ - ม ทุก คน	- - - ท สำ	- ช - ฟ มัด คี	- ม - ด กัน ทั่ว	- ฟ - ม ทุก คน	- - - -	- - - ท ขอ	- - - ช เชิญ
- - - ช ชวน	- ฟ - ม มวล หมู่	- ช - ฟ หญิง ชาย	- ม - ด ทุก ท่าน	- - - -	- - - -	- ม - ด ขอ จง	- ท - ด ออก รำ
- ท - ม ให้ สำ	- ด - - ราญ	- ด - ม ขึ้น บาน	- ฟ - ม ฤ ทัย				

พิสัยของเสียง เพลงอวยพร ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี คือ

ในเพลงอวยพรมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ลาต่ำ(คาบเส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง โดสูง (ระหว่างเส้นที่ 3 และ เส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 10 เสียง (คู่ 3 major หรือ คู่10th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงอวยพรเป็นเพลงที่มีโครงสร้าง

คำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือน ซึ่งเป็นยุคที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับบทเพลงพื้นบ้านของไทย จึงทำให้เพลงอวยพรมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 10 เสียง คือ ลา ต่ำ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที และ โดสูง หากปรับให้เสียง ลาต่ำ และ โดสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 7 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา และเนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้นและไม่ซับซ้อนเพลงอวยพรจึงยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปไว้

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบของจังหวะหลักในเพลงอวยพร มีรูปแบบดังนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- - - X

เกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องซึ่งโดยมากสะกดด้วยสระเสียงยาวออกเสียงเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	๑ - - - ล	- - - ล	- - - ล	- ฟ - ล	- ฟ - ม	- ฟ - ม	- ร - ท
	ศรี	ศรี	ศรี	วัน นี้	วัน ดี	ขอ อวย	พร ให้

2. รูปแบบที่ 2 คือ

- X X X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงอวยพร รูปแบบจังหวะที่ 2 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

- - - -	๒ - - -	- ร ท ล	- ท - ร	- ร - ล	- - - ท	- - - -	- ร ร ท

		ขอให้ท่าน	ทั้งหลาย	ที่ได้	มา		จง ะ รื่น

3. รูปแบบที่ 3 คือ

- X - X

มีปัจจัยที่ทำให้เกิดรูปแบบจังหวะที่ 3 เหมือนในรูปแบบที่ 2 เหมือนกันกล่าวคือเนื่องจาก ลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงอวยพร รูปแบบจังหวะที่ 3 จึง เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำ ร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทาง ภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- ร - ท	- - - -	- - - -	๓-ม - ร	- ท - ด	- ด - ม	- ด - -	- ด - ม
ทุก ท่าน			ขอ จง	ออก รำ	ให้ สำ	ราญ	ชื่น บาน

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงอวยพร ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट ดังตัวอย่าง เช่น

ตัวอย่าง

- - - -	- - - ล	- - - ล	- - - ล
	ศรี	.....ศรี	.....ศรี

- ฟ - ล	- ฟ - ม	- ฟ - ม	- ร - ท
วัน นี้	วัน ดี	ขอ อวย	พร ให้

- ท - ด ออก รำ	- ด - ม ให้ สำ	- ด - - ราญ....	- ด - ม ขึ้น บาน

- ท - ซ มัด คี	- - - -	- - - -	- ด - ท เพื่อ มิตร

- ท - ด ได้ มา	- - - -	- ท - ท มา ร่วม	- ซ - ฟ กัน सा

- - - ซ .....ชวน	- ฟ - ม มवल หมู่	- ซ - ฟ หญิง ชาย	- ม - ด ทุก ท่าน

ในเพลงอวยพรมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ลาต่ำ(คาบเส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง โดสูง (ระหว่างเส้นที่ 3 และ เส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 10 เสียง (คู่ 3 major หรือ คู่10th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงอวยพรเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือนซึ่งเป็นยุคที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับบทเพลงพื้นบ้านของไทย จึงทำให้เพลงอวยพรมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 10 เสียง คือ ลาต่ำ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที และ โดสูง หากปรับให้เสียง ลาต่ำ และ โดสูง เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 7 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา และเนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้นและไม่ซับซ้อนเพลงอวยพรจึงยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปไว้

การวิเคราะห์รูปแบบจังหวะเนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงอวยพร รูปแบบจังหวะที่ 2 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้องในส่วนของการบรรจุคำร้องในเพลงอวยพร ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม

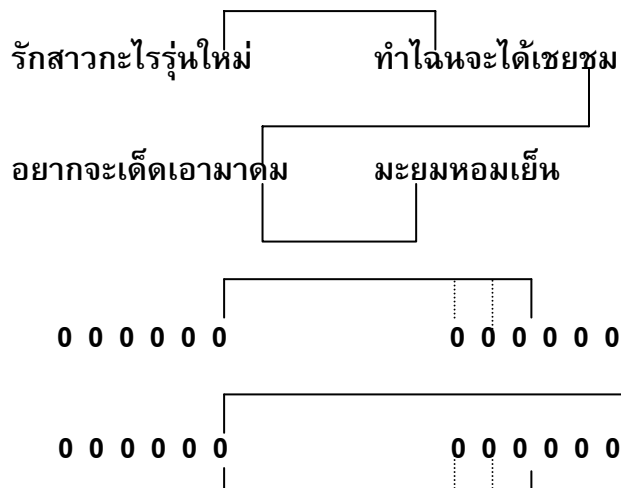
2.14 เพลงดอกมะยมหอมเย็น

เพลงดอกมะยมหอมเย็นเป็นเพลงพื้นบ้านที่เกิดขึ้นในยุคที่เพลงรำไท่นกำลังเฟื่องฟู และวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับดนตรีพื้นบ้านไทยพวนและเป็นบทเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง ซึ่งผู้ร้องจะขับร้องวนไปมาหลายรอบตามแต่จุดประสงค์ในการขับร้องและโอกาสในการแสดง ในประเพณีกำฟ้าชาวไทยพวน ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง ใช้ขับร้องเพื่อความบันเทิงและประกอบการรำวง (นางไพฑูรย์ สุขชะ:สัมภาษณ์)

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงดอกมะยมหอมเย็น มีลักษณะคำประพันธ์อยู่ในโครงสร้างแบบกลอน 6 ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

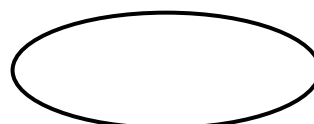
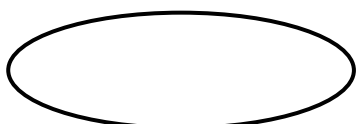
1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ว 1 บาทจะมี 6 - 8 คำ
2. สัมผัสต่างๆ บางแห่งจะมีตำแหน่งของการสัมผัสไม่เป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์ แต่โดยมากสัมผัสต่างๆ ในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์ที่กำหนดไว้

พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงมะยมหอมเย็น เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆ หลากรอบตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

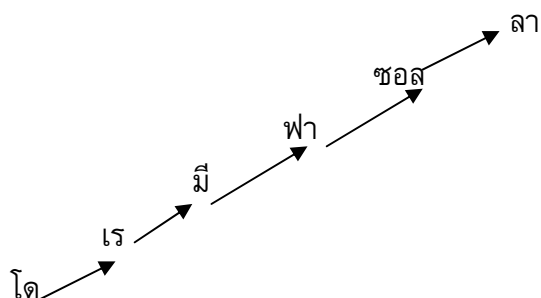
เพลงดอกมะยมหอมเย็น

- ม - ช	① - - ม ม	- ม - ล	- - - ม	- - ม ช	- - ม ช	- ม - ม	- - - ช
รัก สาว	กะ ไร	รุ่น ใหม่	.....ทำ	จะ ไหน	จะ ได้	เชย ชม	....อยาก
- - ช ช	- - - ล	- - ล ล	- - - -	- ม - ม	- - - ฟ	- - - ร	- - - -

จะ เต็ด	.....เอา	มา ดม	.....	มะ ยม	....หอม	.....เย็น	.....
❷-ร-ด ไม่ ไกล	- ร - ม ไม่ ไกล	- - - ซ .....สวย	- - ม ม กะ ไร	❸---ร .....อย่าง	- - - ม .....นี้	- - - -	- ม - ฟ ตัว ฟี
- - ม ร มา ตก	- ม - ฟ หลุม รัก	- - - -	- ม - ฟ ตัว ฟี	- - ม ร มา ตก	- ม - ฟ หลุม รัก	- ม - ฟ แข่ง ขา	- - ม ร จะ หัก
- - ม ฟ เสีย แล้ว	- ล - ม น้อง เอย						

เพลงดอกมะยมหอมเย็น ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี คือ

ในเพลงดอกมะยมหอมเย็นมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง โด (คาบเส้นน้อยที่ 1 ของ กุญแจซอล) ถึง ลา (ระหว่างเส้นที่ 2 และ เส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียง เท่ากับ 6 เสียง (คู่ 6 major) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงไม่กว้างจึงเหมาะกับการร้องเพลงแบบกลุ่ม เนื่องจากเพลงดอกมะยมหอมเย็นเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้อง จึง ทำให้เพลงดอกมะยมหอมเย็นมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 6 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา เนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้นรวมทั้งมีกลุ่มโน้ตที่ใช้ไม่ซับซ้อน จาก องค์ประกอบดังกล่าวทำให้เพลงดอกมะยมหอมเย็นมีลักษณะเป็นเพลงพื้นบ้าน

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบของจังหวะหลักในเพลงดอกมะยมหอมเย็น มีรูปแบบดังนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- - X X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงดอกมะยมหอมเย็น รูปแบบ

จังหวะที่ 1 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ เนื่องจากคำร้องของรูปแบบจังหวะก่อนหน้ารูปแบบที่ 1 เป็นคำร้องที่สะกดด้วยสระเสียงยาว ดังนั้นรูปแบบจังหวะที่ 1 จึงเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- ม - ซ	① - - ม ม	- ม - ส	- - - ม	- - ม ซ	- - ม ซ	- ม - ม	- - - ซ
รัก สาว	กะ ไร	รุ่น ใหม่	.....ทำ	จะ ไหน	จะ ได้	เชย ชม	....อยาก

2. รูปแบบที่ 2 คือ

- X - X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงดอกมะยมหอมเย็น รูปแบบจังหวะที่ 2 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

② - ร - ด	- ร - ม	- - - ซ	- - ม ม	- - - ร	- - - ม	- - - -	- ม - ฟ
ไม่ ไกล	ไม่ ไกล	.....สวย	กะ ไร	.....อย่าง	.....นี้	.....	ตัว ฟี่

3. รูปแบบที่ 3 คือ

- - - X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงดอกมะยมหอมเย็น รูปแบบจังหวะที่ 3 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ เนื่องจากคำร้องของรูปแบบจังหวะก่อนหน้ารูปแบบที่ 3 เป็นคำร้องที่สะกดด้วยสระเสียงยาว ดังนั้นรูปแบบจังหวะที่ 3 จึงเกิดจาก

การบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- ร - ด ไม่ ไกล	- ร - ม ไม่ ไกล	- - - ซ .....สวย	- - ม ม กะ ไร	๓ - - - ร .....อย่าง	- - - ม .....นี้	- - - -	- ม - ฟ ตัว ฟี

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงดอกมะยมหอมเย็น ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตราโน้ต ดังตัวอย่าง เช่น

ตัวอย่าง

- ม - ซ รัก สาว	- - ม ม กะ ไร	- ม - ล รุ่น ใหม่	- - - ม .....ทำ

- - ม ซ จะ ไหน	- - ม ซ จะ ได้	- ม - ม เซย ชม	- - - ซ ....อยาก

- - ซ ซ จะ เต็ด	- - - ล .....เอา	- - ล ล มา ดม	- - - - .....

- ม - ม มะ ยม	- - - ฟ .....หอม	- - - ร .....เย็น	- - - - .....

ในเพลงดอกมะยมหอมเย็นมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง โด (คาบเส้นน้อยที่ 1 ของ กุญแจซอล) ถึง ลา (ระหว่างเส้นที่ 2 และ เส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 6 เสียง (คู่ 6 major) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงไม่กว้างจึงเหมาะกับการร้องเพลงแบบกลุ่ม เนื่องจากเพลงดอกมะยมหอมเย็นเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้อง จึงทำให้เพลงดอกมะยมหอมเย็นมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 6 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล และ ลา เนื่องจากเป็นบทเพลงที่สั้นรวมทั้งมีกลุ่มโน้ตที่ใช้ไม่ซับซ้อน จากองค์ประกอบดังกล่าวทำให้เพลงดอกมะยมหอมเย็นมีลักษณะเป็นเพลงพื้นบ้าน

การวิเคราะห์จังหวะเนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงดอกมะยมหอมเย็น รูปแบบจังหวะที่เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ ดังนั้นจึงเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ในส่วนของการบรรจุคำร้องในเพลงดอกมะยมหอมเย็น ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม

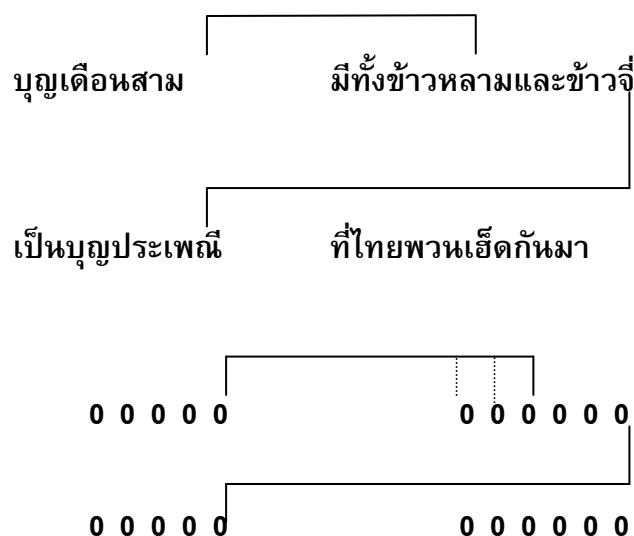
2.15 เพลงกำฟ้าพาลแสง

เพลงกำฟ้าพาลแสงเป็นเพลงที่ชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรงร่วมกันแต่งขึ้นมาเพื่อประเพณีกำฟ้าโดยเฉพาะ คณะผู้แต่งเพลงกำฟ้าพาลแสงนำโดยนายไพบูลย์ เชื้อสวอย (นางไพฑูรย์ สุขชะ:สัมภาษณ์)

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงกำฟ้าพาลแสง มีลักษณะคำประพันธ์อยู่ในโครงสร้างแบบกาพย์ยานี 11 ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ว 1 บาทจะมี 11 คำ

2. สัมผัสต่างๆ บางแห่งจะมีตำแหน่งของการสัมผัสไม่เป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์ แต่โดยมากสัมผัสต่างๆ ในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์ที่กำหนดไว้

พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงกำฟ้าพาลง เป็นเพลงขับร้องไม่มีดนตรีประกอบการร้อง ผู้ขับร้องจะร้องไปเรื่อยๆ หลายรอบตามแต่จุดประสงค์และโอกาสในการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

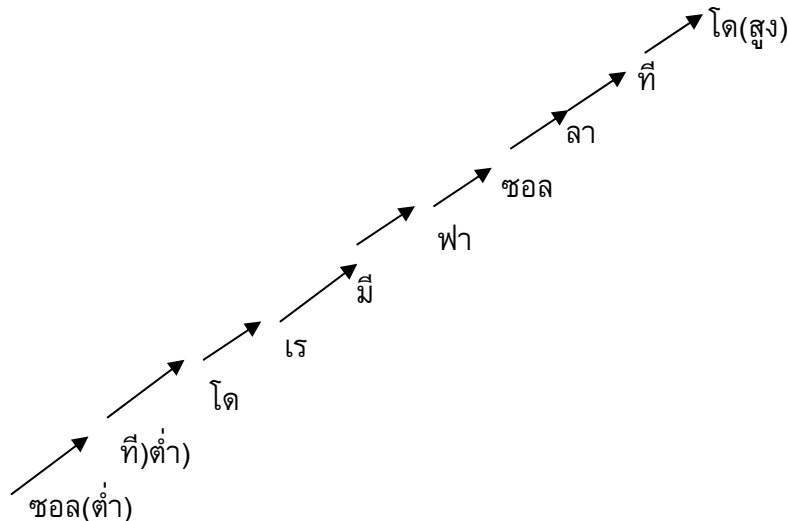
กำฟ้าพาลง

- - - -	๑ - - - ฟ บุญ	- - - ฟ ....เดือน	- - - ท .....สาม	- - ซ ซ มี ทั้ง	- ฟ - ท ข้าวหลาม	- - - ซ และ	- ฟ - ม ข้าว จี
- - - -	- ฟ - ฟ เป็น บุญ	- - - ร .....ประ	- ด - ท เพ ณี	- - - ซ ..... ที่	- ท - ด ไทย พวน	- - - ร .....เฮ็ด	- ม - ฟ กัน มา
- - - -	- ท - ฟ สอง คำ	- - ม ร เฮา เผา	- ม - ฟ ข้าวหลาม	- - - -	- ท - ฟ สาม คำ	- - ม ร เฮา ฮีบ	- ม - ฟ นำ มา
- - - -	- ท - ท ทะ หวาย	- - - ซ .....หลวง	- - - ฟ .....ตา	- ท - ซ ถึง วัด	- ฟ - ม ถึง วา	- - - ร .....ได้	- - ม - ....บุญ..
- ร - ฟ ส่ง ผล	- ฟ - ม ถึง คุณ	- - - ด .....เท	- - - ท .....วา	- - - -	๒ - - - ฟ .....เฮ็ด	- - ล ท ข้าวหลาม	- - ล ท แล้ว เนื้อ
- ด - ท พวก เฮา	- ด - ฟ ได้ เฮ็ด	- - ล ท ข้าวหลาม	- - ล ท แล้วเนื้อ	- - - -	- - - ฟ .....เฮ็ด	- - ล ท ข้าวหลาม	- - ล ท แล้ว เนื้อ
- ด - ท พวก เฮา	- ด - ฟ ได้ เฮ็ด	- - ล ท ข้าวหลาม	- - ล ท แล้วเนื้อ	- - - -	- ฟ - ฟ ตอน แลง	- - - ฟ .....เดือน	- - - ท .....สาม

- - - ช .....เฮา	- ฟ - ช ก็ นำ	- - - -	- ฟ - ม ข้าว แกง	- - - -	- ฟ - ฟ นำ มา	- - - ร .....จัน	- ด - ท พา แลง
- - - ช .....ที่	- ท - ด เขต วัด	- - - ม .....ของ	- - - ฟ .....เฮา	- - - -	- ท - ฟ ทุก คน	- ม - ร พร้อม ใจ	- ม - ฟ นำ มา
- - - -	- ท - ฟ เฮา มา	- ม - ร ก็ ด้วย	- ม - ฟ ความ รัก	- - - -	- ท - ด นั่น ขึ้น	- - - ม .....ใจ	- - - ฟ .....นัก
- ท - ช ที่ เฮา	- ฟ - ม ได้ มา	- - - ฟ .....พ่อ	- - - ม .....กัน	- ฟ - ฟ ร่วม สร้าง	- ฟ - ม ร่วม สรรค์	- - - ด .....ไม่	- - - ท .....ตรี
- - - -	- - - ฟ .....เจอ	- - ล ท กัน แล้ว	- - ล ท หละ เต๋อ	- ด - ท พวด เฮา	- ด - ฟ ได้ เจอะ	- - ล ท กัน แล้ว	- - ล ท หละ เต๋อ
- - - -	- - - ฟ .....เจอ	- - ล ท กัน แล้ว	- - ล ท หละ เต๋อ	- ด - ท พวด เฮา	- ด - ฟ ได้ เจอะ	- - ล ท กัน แล้ว	- - ล ท หละ เต๋อ
- - - -	- ฟ - ฟ เฮา มี	❶ - - - ฟ .....ข้าว	- - - ท .....ป็น	- - - ช .....เพ็น	- ฟ - ช ก็ มี	- - - -	- ฟ - ม แกง ไก่
- - - -	- ฟ - ฟ แกง ฝ่อ	- - - ร .....ต่อ	- ด - ท ใหญ่ ใหญ่	- - - ช .....กับ	- ท - ด หน่อ ไม้	- - - ม .....เพ็น	- ฟ - ฟ นำ มา
- - - -	❷ - ท - ฟ เฮา พา	- ม - ร กัน ย่วม	- ม - ฟ กัน ก็น	- - - -	- ท - ท อา หาร	- - - ช .....ทุก	- - - ฟ .....ขึ้น
- ท - ช เฮา พา	- ท - ม กัน ก็น	- - - ฟ .....หมด	- - - ม .....เลย	- ฟ - ฟ มัน แซบ	- ร - ม เหมือนเคย	- - - ด .....เฮ็ด	- - - ท .....มา
- - - -	- - - ฟ .....อ๋ม	- - ล ท กัน แล้ว	- - ล ท หละ เต๋อ	- ด - ท พวด เฮา	- ด - ฟ ได้ อ๋ม	- - ล ท กัน แล้ว	- - ล ท หละ เต๋อ
- - - -	- - - ฟ .....อ๋ม	- - ล ท กัน แล้ว	- - ล ท หละ เต๋อ	- ด - ท พวด เฮา	- ด - ฟ ได้ อ๋ม	- - ล ท กัน แล้ว	- - ล ท หละ เต๋อ
- - - -	- ฟ - ฟ เสร็จสรรพ	- - - ฟ .....เรียบ	- - - ท .....ร้อย	- - - ช .....เฮา	- ฟ - ช ก็ มา	- - - -	- ฟ - ม ร้อง เพลง
- - - -	- ฟ - ฟ รำ วง	- - - ร .....กัน	- ด - ท คลิ่น เคลง	- - - ช .....ด้วย	- ท - ด บท เพลง	- - - ม .....ที่	- ฟ - ฟ สุข ใจ
- - - -	- ท - ฟ ทุก คน	- ม - ร รำ ด้วย	- ม - ฟ ความ รัก	- - - -	- ท - ฟ รำ วง	- ม - ร สะ หนุก	- ม - ฟ กัน คัก
- - - -	- ท - ท ถึง เว	- - - ช .....ลา	- - - ฟ .....พัก	- ท - ช จำ เป็น	- ฟ - ม ต้อง ลา	- - - ร .....จาก	- - - ม .....ไป
- ฟ - ร	- ม - ม	- - - ด	- - - ท	- - - -	- - - ฟ	- - ล ท	- - ล ท

ไอ้ หนอ	ดวง ใจ	.....จำ	.....ลา	.....	.....สุข	กัน เต๋อ	กัน เต๋อ
- ด - ท	- ด - ฟ	- - ล ท	- - ล ท	- - - -	- - - ฟ	- - ล ท	- - ล ท
พวก เฮา	จง สุข	กัน เต๋อ	กัน เต๋อ	.....	.....สุข	กัน เต๋อ	กัน เต๋อ
- ด - ท	- ด - ฟ	- - ล ท	- - ล ท				
พวก เฮา	จง สุข	กัน เต๋อ	กัน เต๋อ				

เพลงกำฟ้าพาลง ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี คือ

ในเพลงกำฟ้าพาลงมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ซอลต่ำ (ระหว่างเส้นที่ 4 และ เส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง โดสูง (ระหว่างเส้นที่ 3 และ เส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 11 เสียง (คู่ 4 perfect หรือ คู่ 11th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงกำฟ้าพาลงเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้อง จึงทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 10 เสียง คือ ซอลต่ำ ทีต่ำ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที และ โดสูง หากปรับเสียงซอลต่ำ ทีต่ำ และ โดสูง ให้เป็นเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 7 ตัว ดังนั้นในเพลงกำฟ้าพาลงใช้กลุ่มโน้ตที่ใช้ไม่ซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของเพลงพื้นบ้านทั่วไป

รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบของจังหวะหลักในเพลงกำฟ้าพาลง มีรูปแบบดังนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- - - X

เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	❶ - - - ฟ บุญ	- - - ฟ ....เดือน	- - - ท .....สาม	- - ซ ซ มี ทั้ง	- ฟ - ท ข้าวหลาม	- - - ซ และ	- ฟ - ม ข้าว จี
- - - -	- ฟ - ฟ เฮา มี	❶ - - - ฟ ข้าว	- - - ท ป็น	- - - ซ เห็น	- ฟ - ซ ก็ มี	- - - -	- ฟ - ม แกง ไก่

2. รูปแบบที่ 2 คือ

- - X X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงกำฟ้าพาลง รูปแบบจังหวะที่ 2 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- ร - ฟ ส่ง ผล	- ฟ - ม ถึง คุณ	- - - ด .....เท	- - - ท .....วา	- - - -	❷ - - - ฟ .....เฮ็ด	- - ล ท ข้าวหลาม	- - ล ท แล้ว เนื้อ

3. รูปแบบที่ 3 คือ

- X - X

รูปแบบ ที่ 3 มีลักษณะโดยทั่วไปเหมือนรูปแบบที่ 1 ดังนั้นรูปแบบที่ 3 เกิดขึ้นเนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงกำฟ้าพาลแสง รูปแบบจังหวะที่ 3 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	③-ท-ฟ	- ม - ร	- ม - ฟ	- - - -	- ท - ท	- - - ซ	- - - ฟ
.....	เฮา พา	กัน ฮ่วม	กัน ก็น	.....	อา หาร	.....ทุก	.....ขึ้น

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงกำฟ้าพาลแสง ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานัดตั้งตัวอย่าง เช่น

ตัวอย่าง

- - - -	- - - ฟ	- - - ฟ	- - - ท
	บุญ	....เดือน	.....สาม

- - - -	- ฟ - ฟ	- - - ร	- ด - ท
.....	เป็น บุญ	.....ประ	เพ ณี

- - - -	- ท - ฟ	- - ม ร	- ม - ฟ
.....	สาม คำ	เฮา ฮีบ	นำ มา

- - - -	- ท - ท	- - - ซ	- - - ฟ
.....	ทะ หวาย	.....หลวง	.....ตา

- ท - ช	- ฟ - ม	- - - ร	- - ม -
ถึง วัด	ถึง วา	.....ได้	....บุญ..

- - - ช	- ฟ - ช	- - - -	- ฟ - ม
.....เฮา	ก็ นำ	.....	ข้าว แกง

ในเพลงกำฟ้าพาลแลงมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ซอลต่ำ (ระหว่างเส้นที่ 4 และ เส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง โดสูง (ระหว่างเส้นที่ 3 และ เส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 11 เสียง (คู่ 4 perfect หรือ คู่ 11th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้างเนื่องจากเพลงกำฟ้าพาลแลงเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้อง จึงทำให้บทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 10 เสียง คือ ซอลต่ำ ที่ต่ำ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที และ โดสูง หากปรับเสียงซอลต่ำ ที่ต่ำ และ โดสูง ให้เป็นเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือเพียง 7 ตัว ดังนั้นในเพลงกำฟ้าพาลแลงใช้กลุ่มโน้ตที่ใช้ไม่ซับซ้อน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของเพลงพื้นบ้านทั่วไป

รูปแบบจังหวะเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้องในส่วนของการบรรจุคำร้องในเพลงกำฟ้าพาลแลง ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม

2. เพลงประเภทมโนตรีประกอบการขับร้อง

อำเภอโคกสำโรง

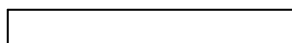
1. เพลงพาข้าวทิพย์

เพลงพาข้าวทิพย์เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทมโนตรีประกอบการขับร้อง ที่ชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรงร่วมกันแต่งขึ้นมาเพื่อใช้ในการประกอบการแสดง ผู้นำในการแต่งเพลงพาข้าวทิพย์คือ นายไพบูลย์ เชื้อสวาย ประธานชมรมชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี (นางไพฑูรย์ สุขชะสัมภาษณ์)

ลักษณะคำประพันธ์

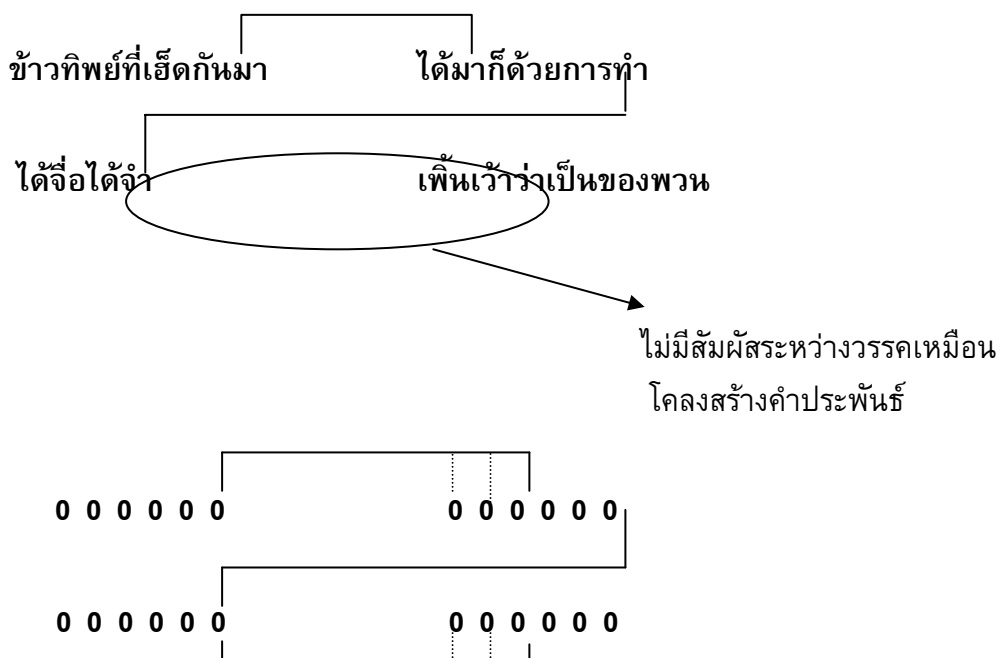
เพลงพาข้าวทิพย์ มีลักษณะคำประพันธ์อยู่ในโครงสร้างแบบกลอน 6 ในเพลงพาข้าวทิพย์บางวรรคเพลงจะยึดลักษณะคำประพันธ์ในการขับร้องเพียง 1 บาทเท่านั้น ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

เชิญจอมขวัญจงพากันแหนแห่

ตามผู้เฒ่าแก่พ่อแม่พาน้ำ

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ว 1 บาทจะมี 6 - 8 คำ
2. สัมผัสต่างๆ บางแห่งจะมีตำแหน่งของการสัมผัสไม่เป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์ แต่โดยมากสัมผัสต่างๆ ในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์ที่กำหนดไว้

พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงพาข้าวทิพย์ เป็นเพลงขับร้องมีดนตรีประกอบการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

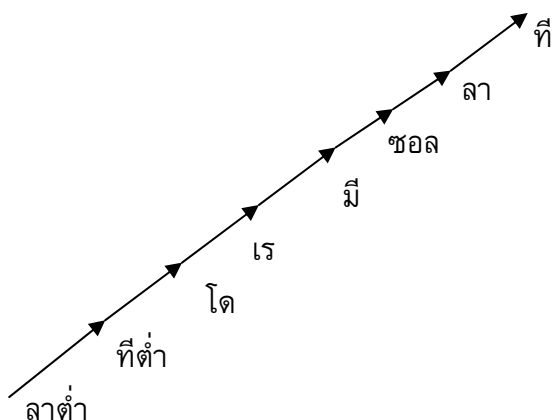
เพลงพาข้าวทิพย์

- - - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน - ปะ	- - - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน - ปะ
- - - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน - ปะ	- - - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน - ปะ
- - - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน - ปะ	- - - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน - ปะ	- โทน- โทน

- - - ปะ	ปะปะปะ ล	- - - ล	- - - ร	- - - ท	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ช
- - - -	- ล - ล	- - - ฟ	- ม - ร	- - - ท	- ร - ม	- - - ช	- - - ล
- - - -	- ร - ล	- - ช ฟ	- ช - ล	- - - -	- ร - ล	- - ช ฟ	- ช - ล
- - - -	- ร - ร	- - - ล	- - - -	- ร - ท	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ช
- ฟ - ล	- ฟ - ช	- - - ม	- - - ร	- - - -	- - - ล	- - ด ร	- ด - ร
- ม - ร	- ม - ล	- - ด ร	- ด - ร	- - - -	- - - ล	- - ด ร	- ด - ร
- ม - ร	- ม - ล	- - ด ร	- ด - ร	- - - -	! - - - ล เชิญ	- - - ล จอม	- - - ร ขวัญ
- - - ท จง	- ล - ท พา กัน	- - - ร แหน	- - - ช แห่	- - - -	- - - ล ตาม	- - ล ฟ ผู้เฒ่า	- - - ร แก่
- - - -	- ม - ฟ พ่อ แม่	- - - ช พา	- - - ล นำ	- - - -	- ร - ล ข้าวทิพย์	- ล ช ฟ ละ ที่ เอ็ด	- ช - ล เต็ม พา
- - - -	2-ร-ล ได้ มา	- - ช ฟ ก็ ด้วย	- ช - ล การ ทำ	- - - -	- ช - ร ได้ จื่อ	- - - ท ได้	- - - ล จำ
- ร - ท พื้น เว้า	- ล - ช ว่า เป็น	- - - ฟ ของ	- - - ช พวน	- - ล ฟ เขา จึง	- ล - ช ได้ จวน	- - - ฟ กัน	- - - ม มา
1- - - -	- - - ล	- - ด ร	- ด - ร	- ม - ร	- ม - ล	- - ด ร	- ด - ร
- - - -	- - - ล	- - ด ร	- ด - ร	- ม - ร	- ม - ล	- - ด ร	- ด - ร
- - - -	- - - ล เป็น	- - - ล เจ้า	- - - ร หัว	- - - ท และ	- ล - ท เจ้า น้อย	- - - ร แสน	- - - ช ไกล
- - - -	- - - ล ยัง	- - - ฟ บ่	- - - ร ได้	- - - ม ฮอด	- - - ฟ วัด	- - - ช ฮอด	- - - ล วา
- - - -	- ร - ล เสียดลอง	- - ช ฟ ดี บอก	- ช - ล เว ลา	- - - -	- ร - ม ดี หยาก	- - - ช หลวง	- - - ล ตา
- ร - ท บ่ มี	- ล - ช ผี สาก	- - - ฟ ฮัด	- - - ช เพล	- - ฟ ล ข้อย ฮู้	- ช - ช กรรม เวร	- - - ม เต็ม	- - - ร ตัว

- - - -	- - - ล	- - ด ร	- ด - ร	- ม - ร	- ม - ล	- - ด ร	- ด - ร
- - - -	- - - ล	- - ด ร	- ด - ร	- ม - ร	- ม - ล	- - ด ร	- ด - ร
- - - -	- ล - ล นิ มนต์	- - - ล เจ้า	- - - ร หัว	- - - ท และ	- ล - ท จัว น้อย	- - - ร จัน	- - - ช เพล
- - - -	- ล - ล บ่ แม่น	- - - ฟ พา	- - - ร เวอร์	- - - ท แต่	- ร - ม เป็น พา	- - - ช ข้าว	- - - ล ทิพย์
- - - -	- ร - ล ไทยพวน	- - ช ฟ มี แต่	- ช - ล น้ำ ใจ	- - - -	ล ร - ล ถวายเป็น	- - ช ฟ ด้วย จิตร	- ช - ล ศรัทธา
- - - -	- ล - ร ได้ โปรด	- - - ล โม	- - ล ล ทนา	- ร - ท จัน เพล	- ล - ช เพราะ อยู่	- - - ล แสน	- - - ช ไกล
- - ล ล จัน แล้ว	- ฟ - ช จึง ไป	- - - ม อา	- - - ร ราม	- - - -	- - - ล	- - ด ร	- - ด ร
- ม - ร	- ม - ล	- - ด ร	- ด - ร	- - - -	- - - ล	- - ด ร	- - ด ร
- ม - ร	- ม - ล	- - ด ร	- ด - ร	ย้อนกลับ			

พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลงพาข้าวทิพย์ ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีดังนี้ คือ

ในเพลงพาข้าวทิพย์มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ลาต่ำ(คาบเส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง โดสูง (ระหว่างเส้นที่ 3 และ เส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 10 เสียง (คู่ 3 major หรือ คู่10th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงพาข้าวทิพย์เป็น

เพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นในยุคเดียวกับเพลงงามแสงเดือนซึ่งเป็นยุคที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลกับบทเพลงพื้นบ้านของไทย จึงทำให้เพลงพาทย์มีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 9 เสียง คือ ลา ต่ำ ที่ ต่ำ โด เร มี ฟา ซอล ลา และ ที หากปรับให้เสียง ลา ต่ำ และ ที ต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 7 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา และ ที เนื่องจากเพลงพาทย์เป็นบทเพลงที่มีทำนองเพลงเดียวแต่มีหลายคำร้อง และทำนองเพลงเป็นทำนองที่สั้นและไม่ซับซ้อนจึงยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปไว้

รูปแบบจังหวะ

รูปแบบของจังหวะหลักในเพลงพาทย์ มีรูปแบบดังนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- - - X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงพาทย์ รูปแบบจังหวะที่ 1 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง และนอกจากนั้นรูปแบบที่ 1 จึงเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเว้นวรรคของคำร้องตามลักษณะคำประพันธ์อีกด้วย

ตัวอย่าง

① - - - -	- - - ล	- - ด ร	- ด - ร	- ม - ร	- ม - ล	- - ด ร	- ด - ร

2. รูปแบบที่ 2 คือ

- X - X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงพาทย์รูปแบบจังหวะที่ 2 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของ

คำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	๒-ร-ล ได้ มา	- - ซ ฟ ก็ ด้วย	- ซ - ล การ ทำ	- - - -	- ซ - ร ได้ จื่อ	- - - ท ได้	- - - ล จำ

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงพาข้าวทิพย์ ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 วรรคโน้ตดังตัวอย่าง เช่น

ตัวอย่าง

- - - -	- - - ล เชิญ	- - - ล จอม	- - - ร ขวัญ

- - - ท จง	- ล - ท พา กัน	- - - ร แห่น	- - - ซ แห่

- - - -	- - - ล ตาม	- - ล ฟ ผู้เฒ่า	- - - ร แก่

- - - -	- ม - ฟ พ่อ แม่	- - - ซ พา	- - - ล นำ

- ร - ท พื้น เว้า	- ล - ซ ว่า เป็น	- - - ฟ ของ	- - - ซ พวน

- - ล ฟ เฮา จึ่ง	- ล - ซ ได้ จวน	- - - ฟ กัน	- - - ม มา

ในเพลงพาข้าวทิพย์มีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ลาต่ำ(คาบเส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง โดสูง (ระหว่างเส้นที่ 3 และ เส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 10 เสียง (คู่ 3 major หรือ คู่10th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงพาข้าวทิพย์เป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่ชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าวช่วยกันประพันธ์ขึ้นมา จึงทำให้เพลงพาข้าวทิพย์มีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 9 เสียง คือ ลาต่ำ ที่ต่ำ โด เร มี ฟา ซอล ลา และ ที หากปรับให้เสียง ลาต่ำ และ ที ต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 7 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา และ ที เนื่องจากเพลงพาข้าวทิพย์เป็นบทเพลงที่มีทำนองเพลงเดียวแต่มีหลายคำร้อง และทำนองเพลงเป็นทำนองที่สั้นและไม่ซับซ้อนจึงยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปไว้

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงพาข้าวทิพย์ รูปแบบจังหวะของเพลงพาข้าวทิพย์ จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ในส่วนของการบรรจุคำร้องในเพลงพาข้าวทิพย์ ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม

2. เพลงลงช่วงเข็ญฝ้าย

เพลงลงช่วงเข็ญฝ้ายเป็นเพลงพื้นบ้านประเภทมีดนตรีประกอบการขับร้อง เป็นบทเพลงที่ใช้ทำนองเพลงเดียวแต่มีหลายคำร้องโดยในการขับร้องแต่ละรอบจะเปลี่ยนเนื้อเพลงไม่เหมือนเดิม แต่ความหมายของบทเพลงจะต่อเนื่องและมีความหมายไปในทางเดียวกัน เพลงลงช่วงเข็ญฝ้ายเป็นเพลงที่ชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรงร่วมกันแต่งขึ้นมาเพื่อใช้ในการประกอบการแสดง ผู้นำในการแต่งเพลงลงช่วงเข็ญฝ้ายคือ นายไพบูลย์ เชื้อสวย ประธานชมรมชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี (นางไพฑูรย์ สุขชะ:สัมภาษณ์)

ลักษณะคำประพันธ์

เพลงลงช่วงเข็ญฝ้าย มีลักษณะคำประพันธ์แบบกลอน 6 ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ดังนี้

ตัวอย่าง

เป็นที่สับสนสำหรับ ใช้กันเชิงขงลงขง

ไม่มีสัมผัสระหว่างวรรคเหมือน
โคลงสร้างคำประพันธ์

ข้อจำกัดของลักษณะคำประพันธ์

1. จำนวนคำไม่แน่นอน โดยทั่วไปแล้ว 1 บาทจะมี 6 - 8 คำ
2. สัมผัสต่างๆบางแห่งจะมีตำแหน่งของการสัมผัสไม่เป็นไปตามลักษณะคำประพันธ์ แต่โดยมากสัมผัสต่างๆในบทเพลงจะเป็นไปตามรูปแบบของคำประพันธ์ที่กำหนดไว้

พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้

เพลงลงขงเข้ญฝ้าย เป็นเพลงขับร้องมีดนตรีประกอบการร้อง การบันทึกโน้ตผู้วิจัยได้บันทึกตามเสียงร้อง อาจมีโน้ตบางตัวที่แปรไปตามทำนองหรือสำเนียง แต่ส่วนใหญ่จะร้องตามเสียงโน้ตที่บันทึกไว้

เพลงลงขงเข้ญฝ้าย

- - - -	- - - ซ	- ม - ร	- ม - ซ	- ล - ซ	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ซ
- - - -	- ม - ร	- ท - ร	- ม - ซ	- - - ซ	- ล - ท	- ร - ล	- ท - ร
- - - -	- - - ร	- ท - ซ	- ล - ท	- - - -	- ร - ล	- ท - ซ	- ล - ท
- - - ซ	- ล - ท	- - - ร	- - - ม	- - - -	- ซ - ร	- ท - ร	- ม - ซ
- - - -	- - - -	- ม - ร	- ม - ซ	- - - -	! - ล - ท	- ล - ท	- ร - ซ

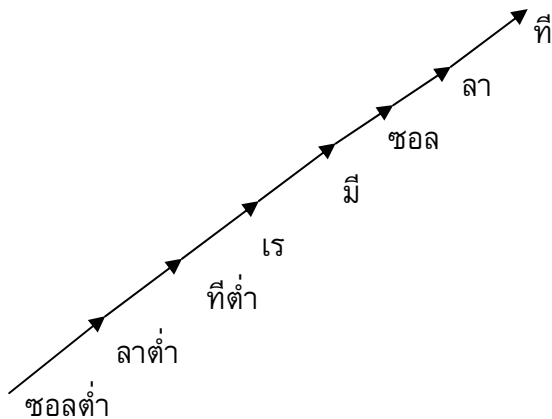
		ลง ข่วง	ยามหนาว		หนุ่ม สาว	เก็บดอก	ฝ้าย บาน
- - - ร เป็น	- ม - ร ที่ สุข	- - - ช สำ	- - - ม ราญ	- - - -	- ล - ท โซ้ย กัน	- ร - ท เชิญ ข่วง	- ท - ร ลง ขลวง
② - - - -	- - - -	- - - ช หนุ่ม	- ล - ท โซ้ย สาว	- - - -	- ร - ล หิ้ว ฝ้าย	- - ท ช บ่ ได้	- ล - ท แหน ห่วง
- - - ช เฮา	- ล - ท บ่ ได้	- - - ร เดิน	- - - ม ควง	- - - -	- ช - ร นั่ง คุย	- ท - ร กัน กลาง	- ม - ช สาย ไฟ
- - - -	- - - -	- - - ร เหล้า	- ม - ช ไทยพวน	- - - ท ควร	- ล - ท จื่อ จำ	- ล - ท ถ้อย คำ	- ร - ช เว้า วร
- - - -	- ช - ช พ่อ แม่	- - ม ร ผู้เฒ่า	- ม - ช เฝ้า สอน	- - - -	③ - ล - ท เมื่อ ตอน	- ร - ล ผู้ ยัง	- ล - ร เยาว์ วัย
- - - -	- - - -	- ช - ล หีบ ฝ้าย	- ล - ท ปั่น ฝ้าย	- - - -	- ช - ท สือ ไว้	- - - ล ใน	- - - ท ใจ
- - - ช หาก	- ล - ท ว่า ไทย	- - - ร พวน	- - - ม เว้า	- - - -	- - - ร ว่า	- - - ร น่า	- ม - ช เอ็น ดู

- - - -	- - - -	- - - ท ที่	- ล - ช เฮา ปุ่ย	- - - -	- ม - ร ยิ้ม ทุ่ย	- ท - ร ให้ ปุ่ย	- ม - ช ฝ้าย งาม
- - - ช แล้ว	- ท - ร ปั่น ไย	- - - ม ฝ้าย	- - - ช ตาม	- - - -	- ล - ท ด้วย กง	- ร - ล เป็น วง	- ท - ร จะ ไหน
- - - -	- - - -	- ช - ล เส้น ฝ้าย	- ท - ท ยาว ยาว	- - - -	- - - ร สาว	- - ล ท ไป ได้	- ล - ท ไกล ไกล
- - - ช คือ	- ล - ท สาย ใจ	- - - ร ไทย	- - - ม พวน	- - - -	- ช - ร ล้วน รัก	- ท - ร และ อีก	- ม - ช ผูก พัน
- - - -	- - - -	- ม - ร ลง ข่วง	- ม - ช ครา ไค	- - - -	- ล - ท ดวง ใจ	- ล - ท หมู่ เฮา	- ร - ช คะ นอง
- - - -	- ม - ช ปั่น ฝ้าย	- - - ร ด้วย	- ม - ช กง ทอง	- - - -	- ล - ท สอง มือ	- ร - ล ถือ กวัก	- ท - ร กวัก กัน
- - - -	- - - -	- - - ช เปรียบ	- ล - ท เส้น ไย	- - - -	- ร - ล ฝ้าย ให้	- ท - ช เป็น สาย	- ล - ท สัมผัส พัน
- - - ช สร้อย	- ล - ท ผูก มือ	- - - ร เฮา	- - - ม นั้น	- - - -	- ช - ร สัมผัส พัน	- ท - ร กัน ด้วย	- ม - ช ดวง ใจ

- - - -	- - - -	- ล - ท ไทย พวน	- ล - ร เจ้า เอ้ย	- - - -	- ล - ท เฮา เคย	- ร - ท ฮัก กัน	- ล - ช มัน คง
- - - -	- ม - ร พัน ฝ่า	- - ม ร มา จาก	- ม - ช ฝั่ง โขง	- - - -	- ล - ท ไหล ลง	- - ร ล มา สู	- ท - ร แดน ไทย
- - - -	- - - -	- ร - ช ด้วยความ	- ล - ท ร่วม เย็น	- - - -	- ร - ล เหมือนเป็น	- - ท ร ดัง ร่วม	- ล - ท โพธิ์ ไทร
- - - ช จะ	- ล - ท เดือน ให้	- - - ร เจ้า	- - - ม จำ	- - - -	- ช - ร ทำ ตาม	- ท - ร ประ เพ	- ม - ช ณี พวน
- - - -	- - - -	- ม - ร	- ม - ช	- - - ช	- ล - ท	- ร - ท	- ล - ช
- - - -	- ม - ร	- - ท ร	- ม - ช	- - - ช	- ล - ท	- ร - ล	- ท - ร
- - - -	- - - -	- ท - ช	- ล - ท	- - - -	- ร - ล	- ท - ช	- ล - ท
- - - ช	- ล - ท	- - - ร	- - - ม	- - - -	- ช - ร	- ท - ร	- ม - ช
- - - -	- - - -	- ม - ร ลง ข่วง	- ม - ช ครา ได	- - - -	- ล - ท ดวง ใจ	- ล - ท หมู่ เฮา	- ร - ช คะ นอง
- - - -	- ม - ช ปิ่น ฝ้าย	- - - ร ด้วย	- ม - ช กง ทอง	- - - -	- ล - ท สอง มือ	- ร - ล ถือ กวัก	- ท - ร กวัก กัน
- - - -	- - - -	- - - ช เปรียบ	- ล - ท เส้น ไย	- - - -	- ร - ล ฝ้าย ให้	- ท - ช เป็น สาย	- ล - ท สั้ม พัน
- - - ช สร้อย	- ล - ท ผูก มือ	- - - ร เฮา	- - - ม นั้น	- - - -	- ช - ร สั้ม พัน	- ท - ร กัน ด้วย	- ม - ช ดวง ใจ
- - - -	- - - -	- ล - ท ไทย พวน	- ล - ร เจ้า เอ้ย	- - - -	- ล - ท เฮา เคย	- ร - ท ฮัก กัน	- ล - ช มัน คง
- - - -	- ม - ร พัน ฝ่า	- - ม ร มา จาก	- ม - ช ฝั่ง โขง	- - - -	- ล - ท ไหล ลง	- - ร ล มา สู	- ท - ร แดน ไทย
- - - -	- - - -	- ร - ช ด้วยความ	- ล - ท ร่วม เย็น	- - - -	- ร - ล เหมือนเป็น	- - ท ร ดัง ร่วม	- ล - ท โพธิ์ ไทร
- - - ช จะ	- ล - ท เดือน ให้	- - - ร เจ้า	- - - ม จำ	- - - -	- ช - ร ทำ ตาม	- ท - ร ประ เพ	- ม - ช ณี พวน
- - - ท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ม	- - - ม	- ช - ม	- ช - ม	- ร - ท

- - - ม	- ช - ม	- ช - ม	- ร - ท	- - - ม	- ช - ม	- ช - ม	- ร - ท
- - - ม	- ช - ม	- ช - ม	- ร - ท	- - - ม	- ช - ม	- ช - ม	- ร - ท
- - - ม	- ช - ม	- ช - ม	- ร - ท	- - - ม	- ช - ม	- ช - ม	- ร - ท
- - - ม	- ช - ม	- ช - ม	- ร - ท	- - - ม	- ช - ม	- ช - ม	- ร - ท
- - - ม	- ช - ม	- ช - ม	- ร - ท	- - - -			

พิสัยของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้ในเพลงลงช่วงเข็ญฝ้าย ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัด
ลพบุรี มีดังนี้ คือ

ในเพลงลงช่วงเข็ญฝ้ายมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ซอลต่ำ(ระหว่างเส้นที่ 4 และ เส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง ที (คาบเส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 10 เสียง (คู่ 3 major หรือ คู่10th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงลงช่วงเข็ญฝ้ายเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่ชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าวช่วยกันประพันธ์ขึ้นมา จึงทำให้เพลงลงช่วงเข็ญฝ้ายมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ ซอลต่ำ ลาต่ำ ทีต่ำ เร มี ซอล ลา และ ที หากปรับให้เสียง ซอลต่ำ ลาต่ำ

และ ที่ต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 5 เสียง คือ เร มี ซอล ลา และ ที เนื่องจากเพลงลงช่วงเชิญฝ้ายเป็นบทเพลงที่มีทำนองเพลงเดียวแต่มีหลายคำร้อง และทำนองเพลงเป็นทำนองที่สั้นและไม่ซับซ้อนจึงยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปไว้

รูปแบบจังหวะ

รูปแบบของจังหวะหลักในเพลงลงช่วงเชิญฝ้าย มีรูปแบบดังนี้ คือ

1. รูปแบบที่ 1 คือ

- X - X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงลงช่วงเชิญฝ้ายรูปแบบจังหวะที่ 1 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	- - - -	- ม - ร ลง ช่วง	- ม - ซ ยามหนาว	- - - -	๑ - ล - ท หนุ่มสาว	- ล - ท เก็บดอก	- ร - ซ ฝ้าย บาน

2. รูปแบบที่ 2 คือ

- - - -

รูปแบบที่ 2 เกิดขึ้น เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงลงช่วงเชิญฝ้าย รูปแบบจังหวะที่ 2 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์บังคับ โดยการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ซึ่งโดยมากรูปแบบที่ 1 จะพบได้ในคำร้องที่สะกดด้วยสระเสียงยาว นอกจากนั้นรูปแบบจังหวะที่ 1 เกิดจากการเชื่อมต่อของคำร้องในวรรคเพลงตามลักษณะคำประพันธ์ด้วยเช่นกัน

ตัวอย่าง

๒ - - - -	- - - -	- - - - ซ หนุ่ม	- ล - ท โซ้ย สาว	- - - -	- ร - ล หิ้ว ฝ่าย	- - ท ซ บ่ ได้	- ล - ท แหน ห่วง

การเชื่อมต่อของคำร้องในวรรคเพลงตามลักษณะคำประพันธ์

3. รูปแบบที่ 3 คือ

- X - X

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงลงช่วงเข็ญฝ่าย รูปแบบจังหวะที่ 3 จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

- - - -	- ซ - ซ พ่อ แม่	- - ม ร ผู้เฒ่า	- ม - ซ เฝ้า สอน	- - - -	๓ - ล - ท เมื่อ ตอน	- ร - ล ผู้ ยัง	- ล - ร เยาว์ วัย

การบรรจุคำร้องในเพลง

การบรรจุคำร้องในเพลงลงช่วงเข็ญฝ่าย ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานัดตั้งตัวอย่าง เช่น

ตัวอย่าง

- - - -	- - - -	- ม - ร ลง ช่วง	- ม - ซ ยามหนาว

- - - -	- ล - ท หนุ่ม สาว	- ล - ท เก็บดอก	- ร - ซ ฝ่าย บาน

- - - ร	- ม - ร	- - - ซ	- - - ม

เป็น	ที่ สุข	สำ	ราญ

- - - -	- ร - ล หิ้ว ฝ่าย	- - ท ซ บ ได้	- ล - ท แหน ห่วง

- - - ซ เฮา	- ล - ท บ ได้	- - - ร เดิน	- - - ม ควง

- - - ท ควร	- ล - ท จื่อ จำ	- ล - ท ถ้อย คำ	- ร - ซ เว้า วร

- - - -	- ซ - ซ ฟอ แม่	- - ม ร ผู้เฒ่า	- ม - ซ เฝ้า สอน

ในเพลงลงช่วงเข็ญฝ่ายมีพิสัยของเสียงอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ซอลต่ำ(ระหว่างเส้นที่ 4 และ เส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง ที (คาบเส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) ซึ่งมีความกว้างของช่วงเสียงเท่ากับ 10 เสียง (คู่ 3 major หรือ คู่10th) นับว่าเป็นเพลงที่มีช่วงเสียงกว้าง เนื่องจากเพลงลงช่วงเข็ญฝ่ายเป็นเพลงที่มีโครงสร้างคำประพันธ์เข้ามามีส่วนสำคัญต่อคำร้องและเป็นบทเพลงที่ชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าวช่วยกันประพันธ์ขึ้นมา จึงทำให้เพลงลงช่วงเข็ญฝ่ายมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ มีทั้งสิ้น 8 เสียง คือ ซอลต่ำ ลาต่ำ ทีต่ำ เร มี ซอล ลา และ ที หากปรับให้เสียง ซอลต่ำ ลาต่ำ และ ทีต่ำ เป็นระดับเสียงปกติ กลุ่มโน้ตที่ใช้จะเหลือ 5 เสียง คือ เร มี ซอล ลา และ ที เนื่องจากเพลงลงช่วงเข็ญฝ่ายเป็นบทเพลงที่มีทำนองเพลงเดียวแต่มีหลายคำร้อง และทำนองเพลงเป็นทำนองที่สั้นและไม่ซับซ้อนจึงยังคงรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปไว้

เนื่องจากลักษณะคำประพันธ์มีความสัมพันธ์กับคำร้องของเพลงลงช่วงเข็ญฝ่าย รูปแบบจังหวะของบทเพลง จึงเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ในส่วนของการบรรจุคำร้องในเพลงลงช่วงเข็ญฝ่าย ทั้งเพลงเป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม

สรุปการวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำฟ้า ของอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดลพบุรี

บทเพลงในประเพณีกำฟ้า ของตำบลหลุมข้าว อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดลพบุรี มีทั้งสิ้น 17 เพลง เป็นเพลงพื้นบ้านที่ไม่มีดนตรีประกอบการขับร้อง 15 เพลง และ เพลงที่มีดนตรีประกอบการขับร้อง 2 เพลง คือ เพลงพาข้าวทิพย์ และ เพลงลงช่วงเข็ญฝ้าย จุดประสงค์ในการร้องเพื่อความสนุกสนานในประเพณีกำฟ้าและโอกาสต่างๆ ลักษณะคำประพันธ์โดยมากเป็นบทเพลงที่อาศัยโครงสร้างคำประพันธ์แบบกลอน 6 , กลอน 8 กาพย์ยานี 11 และ ร่าย บทเพลงที่ชาวไทยพวนตำบลหลุมข้าวร่วมกันประพันธ์ขึ้นมี 3 เพลง ได้แก่ เพลงกำฟ้าพาแลง เพลงพาข้าวทิพย์ และ เพลงลงช่วงเข็ญฝ้าย

มีพิสัยของเสียงโดยรวมอยู่ในช่วงเสียงระหว่าง ลาต่ำ (คาบเส้นที่ 5 ของกุญแจฟา) ถึง ลา (ระหว่างเส้นที่ 2 และเส้นที่ 3 ของกุญแจซอล) การเริ่มต้นเสียงร้องจะมีเสียงที่เริ่มต้นเสียงร้องหลายเสียง เนื่องจากผู้ร้องนำมีหลายคนทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งมีลักษณะเสียงร้องที่ไม่สูงและไม่ต่ำจนเกินไป จึงเหมาะกับการร้องเพลงแบบกลุ่ม มีช่วงกว้างของเสียงในแต่ละบทเพลงโดยมากกว้างกว่า 5 เสียง เพลงพื้นบ้านของตำบลบ้านหลุมข้าว อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดลพบุรี ส่วนมาก เป็นเพลงที่มีช่วงเสียงที่กว้างเนื่องจากเป็นเพลงที่เกิดในยุคที่วัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านและเพลงรำไท่นกำลังเฟื่องฟูในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งชาวพวนได้นำเพลงพื้นบ้านดังกล่าวมาร้องตามสมัยนิยมในยุคนั้นพบว่าบทเพลงมีความหลากหลายเกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มโน้ตที่ใช้ โดยมากใช้กลุ่มโน้ตเกิน 5 เสียง แต่ทำนองเพลงไม่ซับซ้อน ซึ่งนับได้ว่าเพลงพื้นบ้าน ของชาวพวน ตำบลหลุมข้าว มียังคงรูปแบบที่เป็นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

รูปแบบจังหวะในเพลงพื้นบ้านชาวพวน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการออกเสียงคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง และเพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา พร้อมทั้งสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง ในส่วนของการบรรจุคำร้องโดยมากเพลงพื้นบ้านชาวพวน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 อัตรานोट มีเพียงเพลงสาริกานกน่อง และ เพลงยักษ์ขมุขี เท่านั้นที่บางส่วนของบทเพลงมีการบรรจุคำร้องแบบลากเสียง

สรุปเปรียบเทียบ บทเพลงในประเพณีกำฟ้าอำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดลพบุรี

จากการวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำฟ้า ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ และ ตำบลหลุมข้าว อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดลพบุรี พบว่า มีการใช้พิสัยของเสียง กลุ่มโน้ต รูปแบบของทำนอง และ การบรรจุคำร้องลงในบทเพลง ในรูปแบบที่เหมือนกันมาก ต่างกันบางส่วนในเรื่องของ ความกว้างของช่วงเสียง และ เสียงร้องที่เริ่มต้นของแต่ละบทเพลง เนื่องจากตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่มีผู้ร้องนำเป็นผู้หญิงทั้ง 2 ท่าน ในขณะที่ตำบลหลุมข้าว อำเภอดอกคำใต้มีผู้เป็นต้นเสียงในการ

ร้องเพลง 3 ทาน เป็นผู้หญิง 2 ทานและ เป็นผู้ชาย 1 ทาน ทำให้เสียงร้องของเพลงพื้นบ้านใน ประเพณีกำฟ้าตำบลหลุมข้าวมีความหลากหลายมากกว่า ในส่วนของการประพันธ์คำร้อง เนื่องจาก ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นชุมชนที่มีชาวพวนอาศัยอยู่มากรวมทั้งเป็นแหล่ง วัฒนธรรมที่เก่าแก่ของชาวไทยพวน จึงทำให้เกิดการละเลยในการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรี จึงไม่มีการประพันธ์คำร้องของบทเพลงขึ้นมาเองใหม่ มีเพียงบทเพลงที่ได้รับมาจากการถ่ายทอดแบบปาก ต่อปากจากบรรพบุรุษ ในขณะที่ตำบลหลุมข้าวมีการประพันธ์คำร้องขึ้นมาเองและบันทึกเป็นหลักฐาน เอาไว้เพื่อประโยชน์ในการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมสู่ลูกหลานรวมทั้งเป็นการสนองตอบความต้องการ ของผู้บริหารชุมชนที่ต้องการเห็นตำบลหลุมข้าวเป็นแหล่งวัฒนธรรมชาวไทยพวนที่สมบูรณ์ จึงทำให้ เพลงพื้นบ้านไทยพวนและการแสดงประกอบบทเพลงของเยาวชนโรงเรียนวัดหลุมข้าวจึงเกิดขึ้นมาใน ปัจจุบัน

ดังนั้นเราสามารถสรุปได้ว่าบทเพลงในประเพณีกำฟ้าของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีความหลากหลายและมีแนวโน้มในการสืบทอดทางวัฒนธรรมดนตรีได้มากกว่า ตำบล บ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่จังหวัดลพบุรี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องเพลงในประเพณีกำฟ้า กรณีศึกษา ชาวพวน จังหวัดลพบุรี ซึ่งได้ดำเนินการเป็นลำดับสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า ของชาวพวน จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบความแตกต่าง เพลงใน ประเพณีกำฟ้า ของ อำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

การศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทางมานุษยวิทยา โดยใช้วิธีการวิจัยภาคสนาม(Field Research) โดยการหาข้อมูลจากประเพณีที่จัดขึ้นจริง ประกอบกับการสัมภาษณ์บุคลากรในท้องถิ่น ที่ทำการวิจัยอันได้แก่ บ้านหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง และ บ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี โดยตรงเนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญยิ่งในการทำวิจัยในครั้งนี้ พร้อมกันนี้ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิชาการอื่นๆที่เกี่ยวข้องและศึกษาข้อมูลทางวัฒนธรรมพวนจากศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมือง อำเภอบ้านหมี่ และ ตำบลหลุมข้าว เป็นข้อมูลพื้นฐานการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทางภาคสนาม เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า
  - 1.1 วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และ ความเชื่อของชาวพวน จังหวัดลพบุรี
  - 1.2 รูปแบบและองค์ประกอบของประเพณีกำฟ้า
  - 1.3 ประเพณีและพิธีกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของเพลงในประเพณีกำฟ้า ของอำเภอบ้านหมี่ และ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
  - 2.1 พิธีของเสียง
  - 2.2 กลุ่มโน้ต
  - 2.3 รูปแบบจังหวะ
  - 2.4 การบรรจุคำร้อง

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำมาเรียบเรียงในรูปแบบของการพรรณนา บรรยายเป็นความเรียง และสรุปเป็นรายงานการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยสรุปผลได้เป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้า

1.1 วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และ ความเชื่อของชาวพวน จังหวัดลพบุรี

วิถีชีวิต และ ความเป็นอยู่ ของชาวพวนเป็นแบบเรียบง่ายเป็นวิถีชีวิตแบบสังคมเกษตรกรรมชาวพวนส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีเพียงบางส่วนที่ประกอบอาชีพและมีชีวิตความเป็นอยู่ แบบสังคมเมือง หากแต่ชาวพวนยังคงมีความความเชื่อเรื่องภูตผี และ การเสี่ยงทาย ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องภูตผี วิญญาณ รวมทั้งเทวดา และ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวไทยพวนมีความเชื่อถือในเรื่องนี้และในปัจจุบันก็ยังคงมีอยู่ในทุกท้องถิ่น รวมทั้งการเล่นต่างๆในประเพณีที่สำคัญๆประจำปี ชาวไทยพวนจะมีการเล่นอันเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องภูตผีมาร่วมในประเพณีเกือบทุกครั้ง การเล่นดังกล่าวได้แก่ ฝีนางดั่ง ฝีนางกวัก เป็นต้น

ในประเพณีกำฟ้านี้เช่นกัน ชาวไทยพวนตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ได้นำการเล่น นางดั่งและนางกวักมาเข้าร่วมเป็นองค์ประกอบของประเพณีด้วยเช่นกัน ซึ่งจากการวิจัยพบว่าความเชื่อต่างๆอันเกี่ยวกับภูตผีเกิดขึ้นกับชาวไทยพวนที่สูงอายุมากกว่า ชาวไทยพวนที่อายุน้อย เนื่องจากปัจจุบันการเล่นเกี่ยวกับผีมีให้เห็นไม่บ่อยนัก จะหาได้ก็เฉพาะในประเพณีที่สำคัญๆเท่านั้น ส่วนในตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ไม่มีการเล่นเกิดขึ้นจริงในประเพณีกำฟ้า มีเพียงแต่การร้องเพลงอันเกี่ยวข้องกับการเล่นผีร่วมในการร้องเพลงเพื่อความสนุกสนานของชาวพวนเท่านั้น

1.2 รูปแบบและองค์ประกอบของประเพณีกำฟ้า

ประเพณีกำฟ้าเป็นประเพณีที่สำคัญอีกประเพณีหนึ่งของชาวพวน ซึ่งเป็นการประกอบประเพณีอันเกี่ยวกับความเชื่อด้านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีผลต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร ความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของดิน ฟ้า อากาศ ของชาวพวนมีมาช้านานแล้วนับตั้งแต่ครั้งก่อนเดินทางอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย รูปแบบและองค์ประกอบของประเพณีกำฟ้า จังหวัดลพบุรี มีอยู่ดังนี้ คือ จากประเพณีกำฟ้าเดิมมีอยู่ด้วยกัน 3 วันคือ

- วันกำด้อน ตรงกับวัน ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 3
- วันกำฟ้า ตรงกับวัน ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3
- วันกำส่ง ตรงกับวัน ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 3

ในปัจจุบันเหลือการจัดประเพณีกำฟ้าเพียงวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 เพียงวันเดียวเท่านั้น เนื่องจากปัจจุบันนี้ชาวไทยพวนในทุกท้องถิ่นมีชีวิตความเป็นอยู่ผสมผสานกับความเป็นสังคมปัจจุบัน มีความเร่งรีบในการทำมาหากิน มีอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และมีถิ่นที่อยู่ใกล้กับสังคมเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นจึงทำให้รูปแบบและองค์ประกอบอื่นๆของประเพณีเปลี่ยนแปลงไป

ในตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ยังคงมีการจัดประเพณีกำฟ้าให้คงรูปแบบและจัดองค์ประกอบของประเพณีที่เหมือนแบบดั้งเดิมมากที่สุด กล่าวคือ มีการจัดพิธีบูชาฟ้า และ สู้ขวัญข้าว จัดการละเล่น และ ร่วมสังสรรค์ที่ลานวัด ซึ่งถือว่าการจัดประเพณีที่สมบูรณ์แบบมากกว่าที่ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ซึ่งจัดประเพณีแบบเรียบง่ายเน้นเป็นพิเศษเฉพาะที่งานราตรีกำฟ้าพาแลงเท่านั้น ไม่มีการจัดพิธีกรรมอื่นๆประกอบมีเพียงการทำบุญเลี้ยงพระในตอนเช้าของวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 เท่านั้น

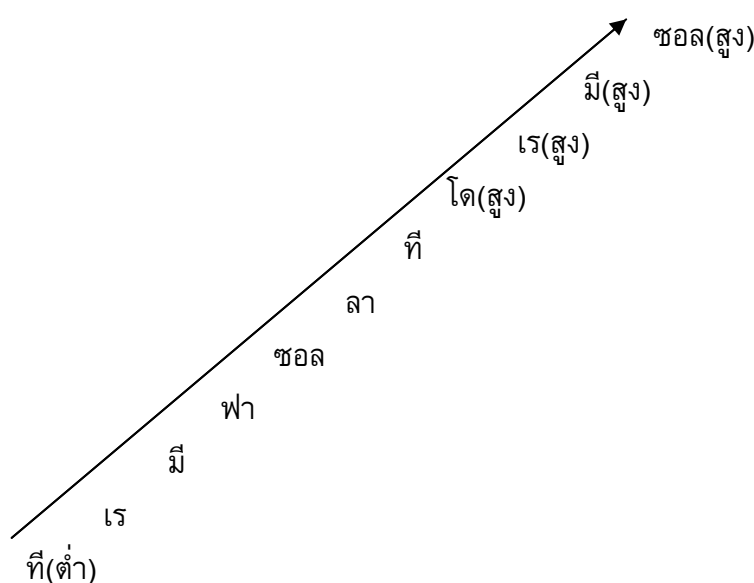
1.3 ประเพณี และ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง

ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ได้นำพิธีกรรมการเซ็งปากบิด (พิธีการรักษาโรคชนิดหนึ่ง โดยอาศัยหลักความเชื่อเรื่องภูตผีและทางสามแพ่งเข้าเป็นส่วนสำคัญในการรักษาโรค) เข้ามาร่วมในประเพณีกำฟ้าด้วยแต่เป็นการเข้าร่วมแบบชั่วคราว กล่าวคือเมื่อมีคนป่วยชาวบ้านจะช่วยกันรักษาโดยใช้พิธีกรรมทางไสยศาสตร์เข้าช่วย ตามความเชื่อถือว่าในช่วงวันกำฟ้าเป็นวันที่บรรดาเทวดาและภูตผีจะมารวมตัวกันที่หมู่บ้าน ดังนั้นหากทำการรักษาในวันดังกล่าวจะได้ผลการรักษาที่ดี นอกจากการเซ็งปากบิดแล้ว ในตำบลบ้านกล้วยยังมีการทำพิธีสู้ขวัญข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลกับการทำนาและการเกษตรกรรมอื่นๆซึ่งที่ตำบลหลุมข้าว ไม่มีการจัดพิธีกรรมใดเพิ่มเติมในประเพณีกำฟ้านอกจากการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าของวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 เท่านั้น

ตอนที่ 2   เปรียบเทียบความแตกต่างของเพลงในประเพณีกำฟ้า ของอำเภอบ้านหมี่ และ
อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุประดิษฐ์ จังหวัดตรัง

2.1 พิธีของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้

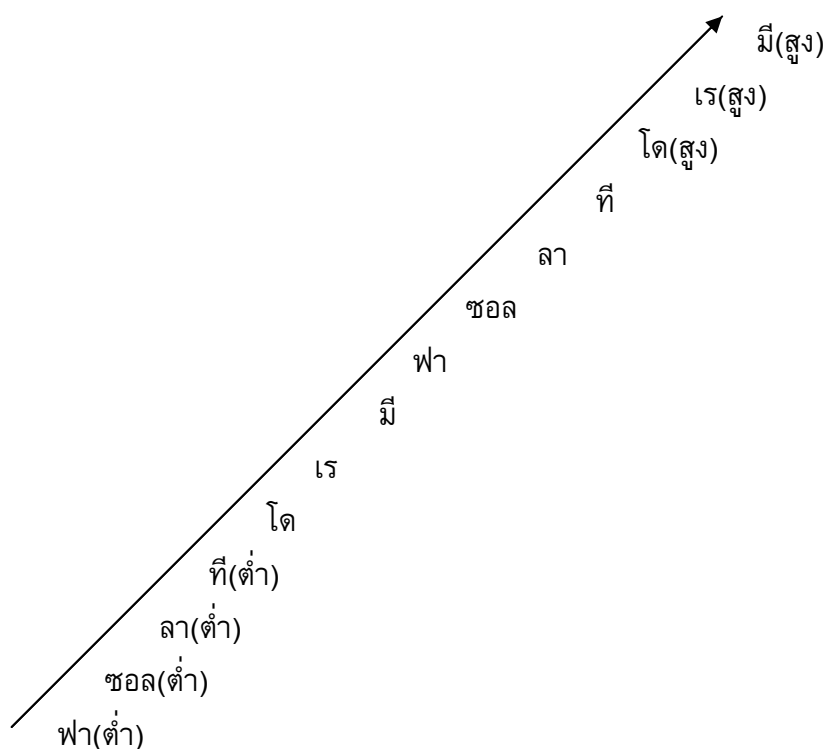
1. พิธีของเสียงและกลุ่มโน้ตที่ใช้ของบทเพลงในประเพณีกำฟ้า ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดตรัง จากการวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำฟ้าของ ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดตรัง จำนวนทั้งสิ้น 9 เพลง พบว่าพิธีของเสียงอยู่ในช่วงเสียงดังนี้

ในบทเพลงของ ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดตรัง มีพิธีของเสียงอยู่ในช่วงระหว่างเสียง ทีต่ำ (ได้เส้นน้อยที่ 1 ของกุญแจซอล) ถึง ซอลสูง (เหนือเส้นที่ 5 ของกุญแจซอล) เสียงที่เป็นการเริ่มต้นบทร้องของเพลงโดยมากจะเริ่มต้นที่เสียง เร (ได้เส้นที่ 1 ของกุญแจซอล) เนื่องจากผู้เป็นต้นเสียงมีเสียงร้องที่สามารถขึ้นต้นเสียงร้องที่เสียงเรได้อย่างดี และเป็นเสียงที่นักร้องตำบลบ้านกล้วยสามารถร้องตามกันแบบกลุ่มได้เป็นอย่างดี

กลุ่มโน้ตที่ใช้ในบทเพลงในประเพณีกำฟ้า ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดตรัง เป็นกลุ่มโน้ตที่โดยมากไม่เกิน 6 ตัว จึงเป็นลักษณะของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

2. พิธีของเสียงและกลุ่มโน้ต ของเพลงในประเพณีกำฟ้า ตำบลหลุมข้าว อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุประดิษฐ์ จังหวัดตรัง จากการวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำฟ้าของ ตำบลหลุมข้าว อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุประดิษฐ์ จังหวัดตรัง จำนวนทั้งสิ้น 17 เพลง พบว่าพิธีของเสียงอยู่ในช่วงเสียงดังนี้

ในบทเพลงของ ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีพิสัยของเสียงอยู่ใน ช่วงระหว่างเสียง ฟาต่ำ (คาบเส้นที่ 4 ของกุญแจฟา) ถึง มีสูง(ระหว่างเส้นที่ 4 และ เส้นที่ 5 ของ กุญแจซอล) บทเพลงของตำบลหลุมข้าวโดยมากมีช่วงเสียงที่กว้างมากกว่า 6 เสียง เนื่องจากผู้เป็น ต้นเสียงมี 3 ท่าน เป็นผู้หญิง 2 ท่าน และ เป็น ผู้ชาย 1 ท่าน จึงทำให้ความหลากหลายของเสียงร้อง มีมาก และเป็นเสียงที่นักร้องตำบลบ้านกล้วยสามารถร้องตามกันแบบกลุ่มได้เป็นอย่างดี

กลุ่มโน้ตที่ใช้ในบทเพลงในประเพณีกำฟ้า ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นกลุ่ม โน้ตที่ไม่ซับซ้อน กล่าวคือเมื่อปรับเสียงโน้ตที่สูงและต่ำกว่าระดับเสียงปกติให้กลับมาเป็นเสียงปกติ เช่น จากเสียง โดสูง(ระหว่างเส้นที่ 3 และ เส้นที่ 4 ของกุญแจซอล) ให้เป็นเสียงปกติก็คือเสียงโด ลักษณะ ดังกล่าวจึงอีกเป็นลักษณะหนึ่งของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

2.2 รูปแบบของจังหวะ

รูปแบบจังหวะหลักที่พบในบทเพลงในประเพณีกำฟ้า มีทั้งสิ้น 7 รูปแบบ คือ

1.

- X - X

2.

- - - -

3.

- - - X

4.

- X - -

5.

- X X X

6

- - X -

7.

X X X X

จากการวิเคราะห์พบว่ารูปแบบจังหวะต่างๆของบทเพลงในประเพณีกำฟ้าเกิดขึ้นจากการกำหนดคำร้องภายใต้ลักษณะคำประพันธ์ และเกิดจากการบังคับการออกเสียงของคำร้องให้กลมกลืนกับทำนองเพลง เพื่อให้การออกเสียงของคำร้องร้องเป็นไปตามหลักของธรรมชาติทางภาษา และสามารถสื่อความหมายของเพลงได้อย่างถูกต้อง

2.4 การบรรจุคำร้องลงในบทเพลง

การบรรจุคำร้องของเพลงในประเพณีกำฟ้า ของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง และ ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีรูปแบบการบรรจุคำร้อง 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 เป็นการบรรจุคำร้องแบบเนื้อเต็ม คือการขับร้อง 1 คำต่อ 1 พยางค์ โดยอัตราโน้ตเท่ากับคำร้อง ซึ่งบทเพลงทุกบทเพลงจะมีการบรรจุคำร้องในรูปแบบที่ 1 ดังตัวอย่าง เช่น

- - - -	- ล - ฟ คอย อยู่	- - - -	- ล - ท คู่ เคียง

- - - -	- ล - ท หวัง เวียน	- ม - ด คิด ชม	- - - ด .....ไชย

- - - ด .....เด่น	- ร - ม บน ฟ้า	- ร - ด น ภา	- ร - ล ขาว ผ่อง

- - - ด .....เด่น	- ร - ม บน ฟ้า	- - - ด .....น่า	- - - ร .....มอง

- - - ด .....เชิญ	- - ด ด มา จอง	- ล - ด คู่ รัก	- ร - ล เสีย ใหม่

รูปแบบที่ 2 การร้องแบบลากเสียง คือการร้องที่ลากเสียงยาวจนกว่าหมดช่วงจังหวะ ยกตัวอย่างจากเพลงในเพลงสาริกานกน้อย เช่น

- - - -	- - - ล สา	- - ฟ ม ริ กา	- ฟ - ล นก น้อย	- - - ร น้อย	- - ม ฟ ละ น้อย	- ร ม ฟ น้อยละ...	- ร - ท น้อยเอ๋ย

- ม ท ชะ เอ่อ	- ม - - .....เอ๋ย	- ล - ด เจ้า บิน	- - - ท .....ดอน	- - - -	- - - -	- ร - ร โผ ผิน	- ท - ล บิน จร
- - ล ฟ จะ ล่อน	- ล - - .....ลง	- ท - ร ลง ไหน	- - - ร .....เอ๋ย	- - - ท .....หน้อย	- - ร ม น้อย น้อย	- ร ม ฟ หน้อย.....	- ม - ม น้อย น้อย

ในรูปแบบที่ 2 นี้สามารถพบได้ในบทเพลง จำนวน 3 เพลง คือ

1. เพลงซอมาลีสูงเนิน (ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่)
2. เพลงสาริกานกน้อย (ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง)
2. เพลงนางยักษ์ขมุขี (ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง)

จากการวิเคราะห์บทเพลงในประเพณีกำฟ้า ของตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ และ ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า มีการใช้พิสัยของเสียง กลุ่มโน้ต รูปแบบของทำนอง และการบรรจุคำร้องลงในบทเพลง ในรูปแบบที่เหมือนกันมาก ต่างกันบางส่วนในเรื่องของ ความกว้างของช่วงเสียง และ เสียงร้องที่เริ่มต้นของแต่ละบทเพลง เนื่องจากตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่มีผู้ร้องนำเป็นผู้หญิงทั้ง 2 ท่าน ในขณะที่ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรงมีผู้เป็นต้นเสียงในการร้องเพลง 3 ท่าน เป็นผู้หญิง 2 ท่านและ เป็นผู้ชาย 1 ท่าน ทำให้เสียงร้องของเพลงพื้นบ้านในประเพณีกำฟ้าตำบลหลุมข้าวมีความหลากหลายมากกว่า ในส่วนของการประพันธ์คำร้อง เนื่องจากตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นชุมชนที่มีชาวพวนอาศัยอยู่มากรวมทั้งเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่เก่าแก่ของชาวไทยพวน จึงทำให้เกิดการละเลยในการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรี จึงไม่มีการประพันธ์คำร้องของบทเพลงขึ้นมาเองใหม่ มีเพียงบทเพลงที่ได้รับมาจากการถ่ายทอดแบบปากต่อปากจากบรรพบุรุษ ในขณะที่ตำบลหลุมข้าวมีการประพันธ์คำร้องขึ้นมาเองและบันทึกเป็นหลักฐานเอาไว้เพื่อประโยชน์ในการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมสู่ลูกหลานรวมทั้งเป็นการสนองตอบความต้องการของผู้บริหารชุมชนที่ต้องการเห็นตำบลหลุมข้าวเป็นแหล่งวัฒนธรรมชาวไทยพวนที่สมบูรณ์ จึงทำให้เพลงพื้นบ้านไทยพวนและการแสดงประกอบบทเพลงของเยาวชนโรงเรียนวัดหลุมข้าวจึงเกิดขึ้นมาในปัจจุบัน

ดังนั้นเราสามารถสรุปได้ว่าบทเพลงในประเพณีกำฟ้าของตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีความหลากหลายและมีแนวโน้มในการสืบทอดทางวัฒนธรรมดนตรีได้มากกว่า ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่จังหวัดลพบุรี

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เพลงในประเพณีกำฟ้า : กรณีศึกษา ชาวพวน จังหวัดลพบุรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันแล้วนำมาวิเคราะห์ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลทางประเพณีกำฟ้าและบทเพลงของแหล่งข้อมูลอื่น ๆ มีความคลาดเคลื่อนและเปลี่ยนแปลงจึงทำให้

ต้องทำการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ใหม่หลายรอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจถูกต้องตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในบทที่ 1 และหลักวิเคราะห์ในบทที่ 3 ซึ่งได้แสดงให้เห็นแล้วในบทที่ 4 ในส่วนของการอภิปรายผล ผู้วิจัยจะได้ทำการอภิปรายเพิ่มเติมในหัวข้อต่อไป

เพลงในประเพณีกำฟ้าในท้องถิ่นอื่น ๆ ของ จังหวัดลพบุรี ในปัจจุบัน

ประเพณีกำฟ้า ในปัจจุบันคงเหลือให้เห็นเต็มรูปแบบได้น้อย เนื่องด้วยสภาพสังคมความเป็นอยู่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนไป ดังนั้นเพลงพื้นบ้านที่ประกอบในประเพณีกำฟ้าและประเพณีอื่นๆของชาวไทยพวนจึงมีให้น้อยลงด้วยเช่นกัน ในตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ไม่มีการจัดประเพณีกำฟ้าให้หลงเหลือในแบบดั้งเดิมแล้ว คงเหลือแต่เพียงการทำบุญเลี้ยงพระตามแต่สะดวกและจัดงานเลี้ยงอาหารค่ำแบบสมัยใหม่ที่เรียกว่า "โต๊ะจีน" พร้อมมีการเดินรำกับวงดนตรีลูกทุ่งเท่านั้น

ในส่วนของผู้ที่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านที่ประกอบในประเพณีกำฟ้า ในเขตอำเภอเมือง ผู้ที่สามารถร้องเพลงดังกล่าวได้มีเพียงหมอเพลงที่สูงอายุ ซึ่งอายุอยู่ระหว่าง 70 – 80 ปี นั้นแสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมดนตรี ของชาวไทยพวนในเขตอำเภอเมือง กำลังจะหายไป

บทเพลงในประเพณีกำฟ้าของอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยมากเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับ จอมพล ป. พิบูลสงคราม และ สงครามโลกครั้งที่ 2 รวมทั้งเรื่องราวอื่นๆที่เกิดขึ้นในเขตอำเภอเมืองเมื่อสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่น่าสนใจอีกมากมาย จากการสัมภาษณ์หมอเพลงชาวพวนในตำบลบ้านกล้วย และ ตำบลหลุมข้าว พบว่าบทเพลงพื้นบ้านบางเพลงในตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง ลพบุรี ไม่เป็นที่รู้จักของหมอเพลงในตำบลบ้านกล้วย และ ตำบลหลุมข้าว นั้นแสดงให้เห็นว่ามีหลายบทเพลงของเพลงพื้นบ้านชาวพวน ที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดลพบุรีมีเพียงที่อำเภอเมืองเพียงแห่งเดียว เนื่องจากหมอเพลงในเขตอำเภอเมืองเป็นผู้สูงอายุ และ ไม่มีการสืบทอดบทเพลงสู่รุ่นลูกหลาน ซึ่งน่าเสียดายหากวัฒนธรรมทางดนตรีของชาวไทยพวน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จะสูญหายไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวิจัย เพลงในประเพณีกำฟ้า : กรณีศึกษา ชาวพวน จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

- 1.การศึกษาวิจัย เพลงในประเพณีกำฟ้า : กรณีศึกษา ชาวพวน จังหวัดลพบุรี เป็นการศึกษาวิจัยองค์ประกอบทางประเพณีและบทเพลงพื้นบ้านที่ใช้ในประเพณีเท่านั้น สามารถทำวิจัยบทเพลงกับความสัมพันธ์ทางภาษาท้องถิ่นได้
- 2.สามารถทำการศึกษาวิจัยเพลงพื้นบ้าน ของชาวพวน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีอันไม่เกี่ยวข้องกับประเพณีใดๆของชาวพวนได้
- 3.สามารถทำการวิจัย เพลงในประเพณีกำฟ้า ของชาวพวนในเขตจังหวัดอื่นได้อีก เช่น จังหวัดสิงห์บุรี

ภาคผนวก ก
โน้ตเพลงสากล

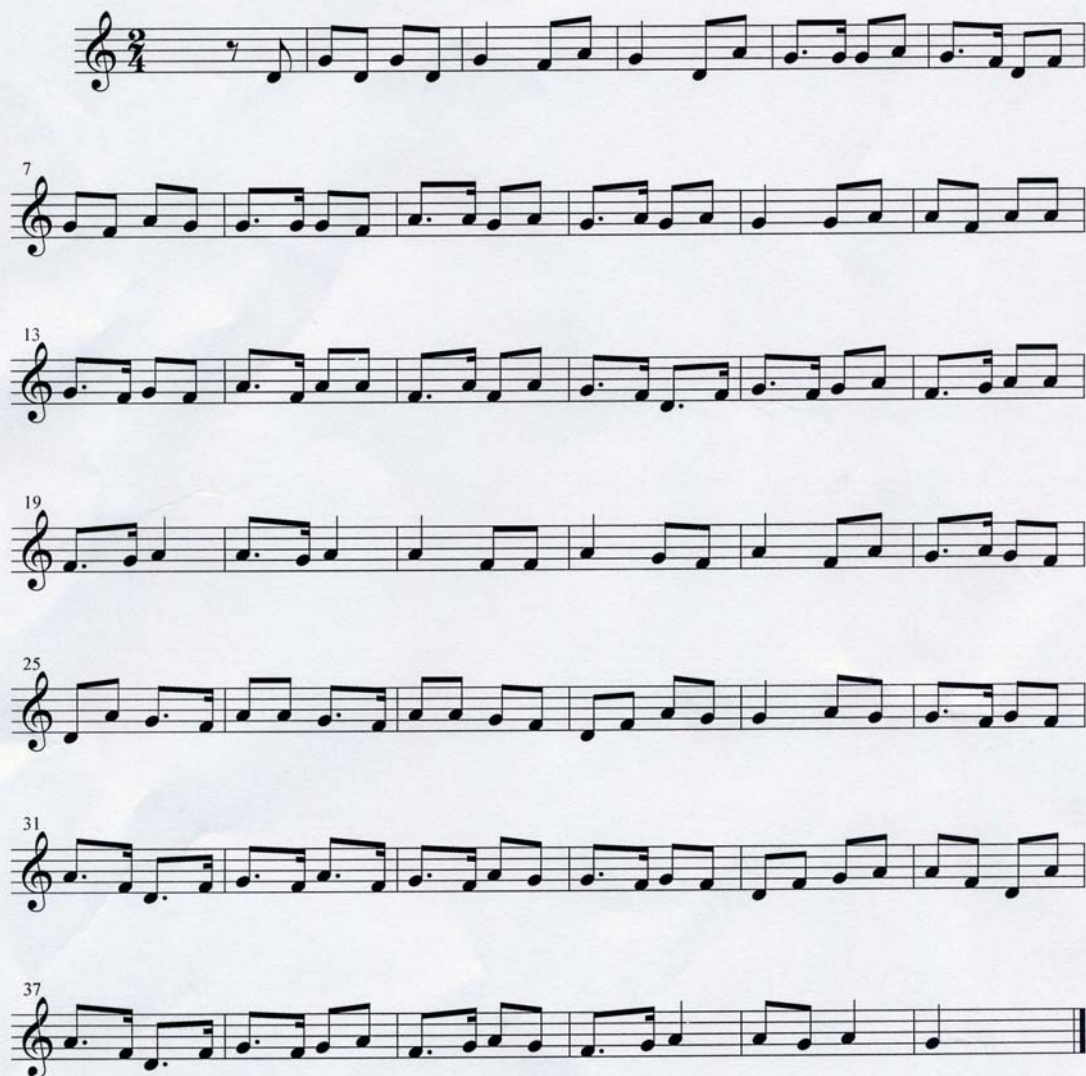
เพลงหล่อจิ้งหรีด

เพลงขอมาลีดอกฟ้า

เพลงนางด้ง

เพลงนางกวัค

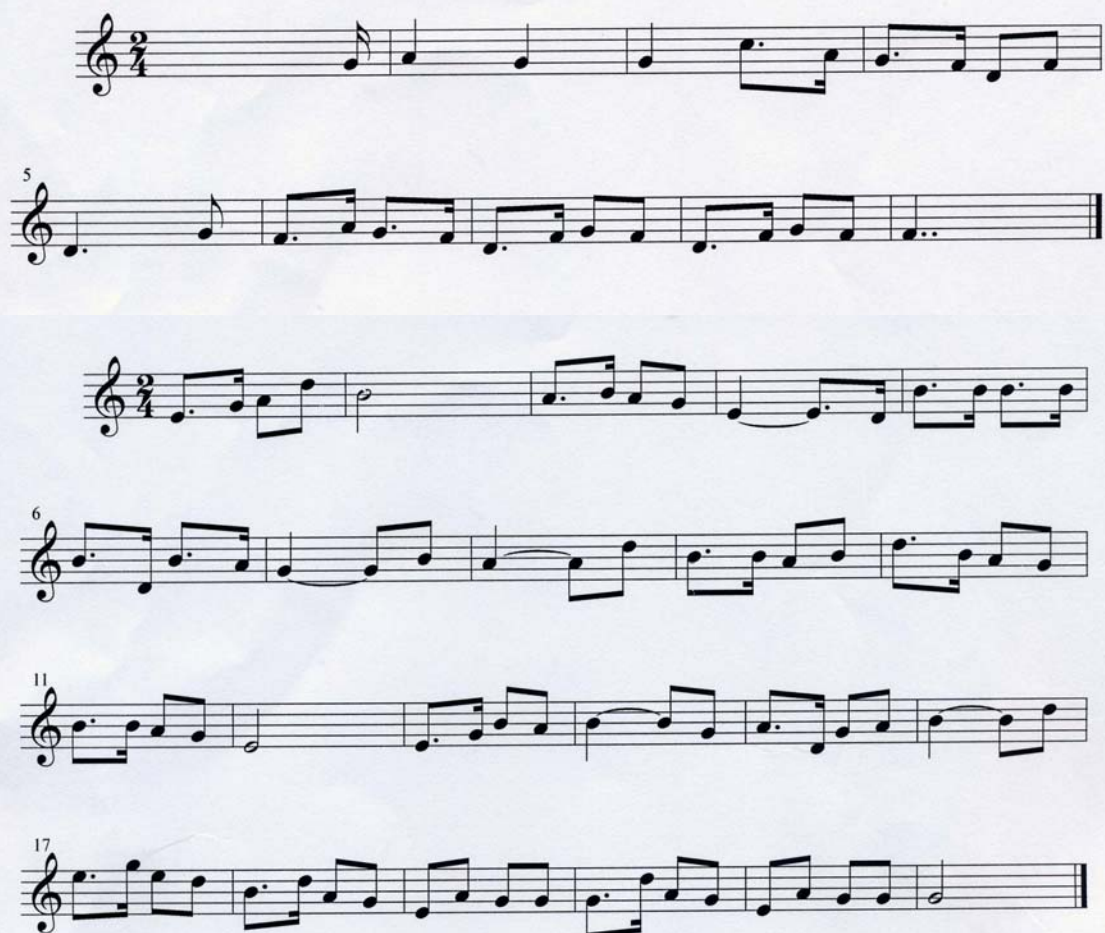
เพลงงานกำฟ้า

เพลงงามแสงเดือน

เพลงโสนโถเด

เพลงเต้านา

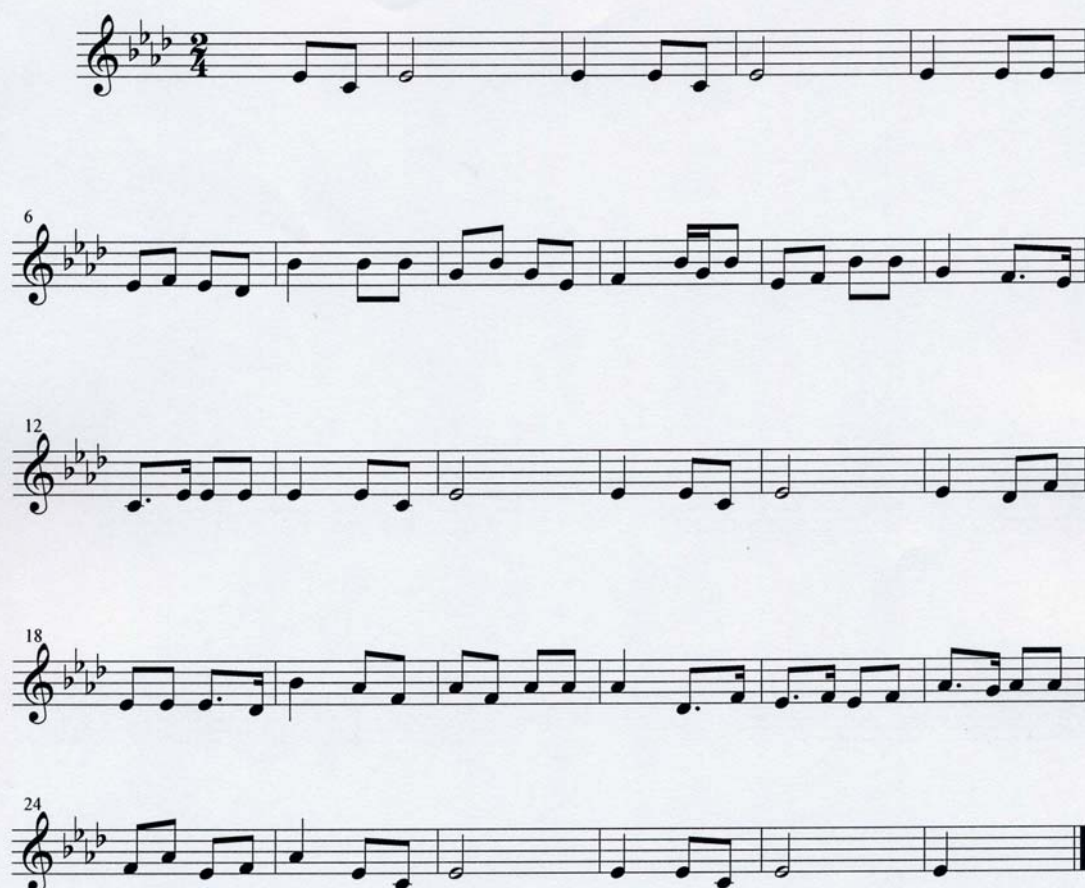
เพลงเดือนดารา

เพลงแมวน้อยกอดกัน

เพลงจัมป๊าวาย

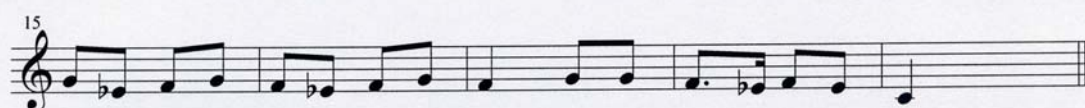
เพลงดอกบัวไทย

เพลงนกเขา

เพลงนางด้ง

เพลงนางกวัค

เพลงยักษ์ขมูจี

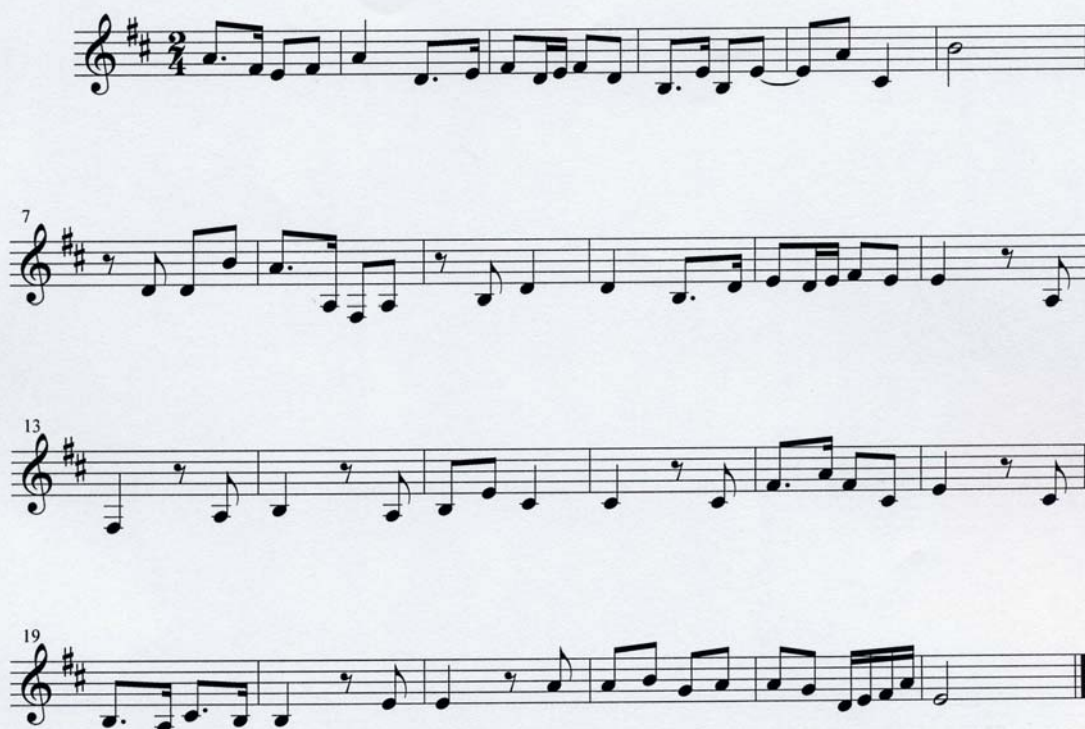
เพลงรำวงสนุกสนาน

เพลงสายน้ำ

เพลงสาริกานกน้อย

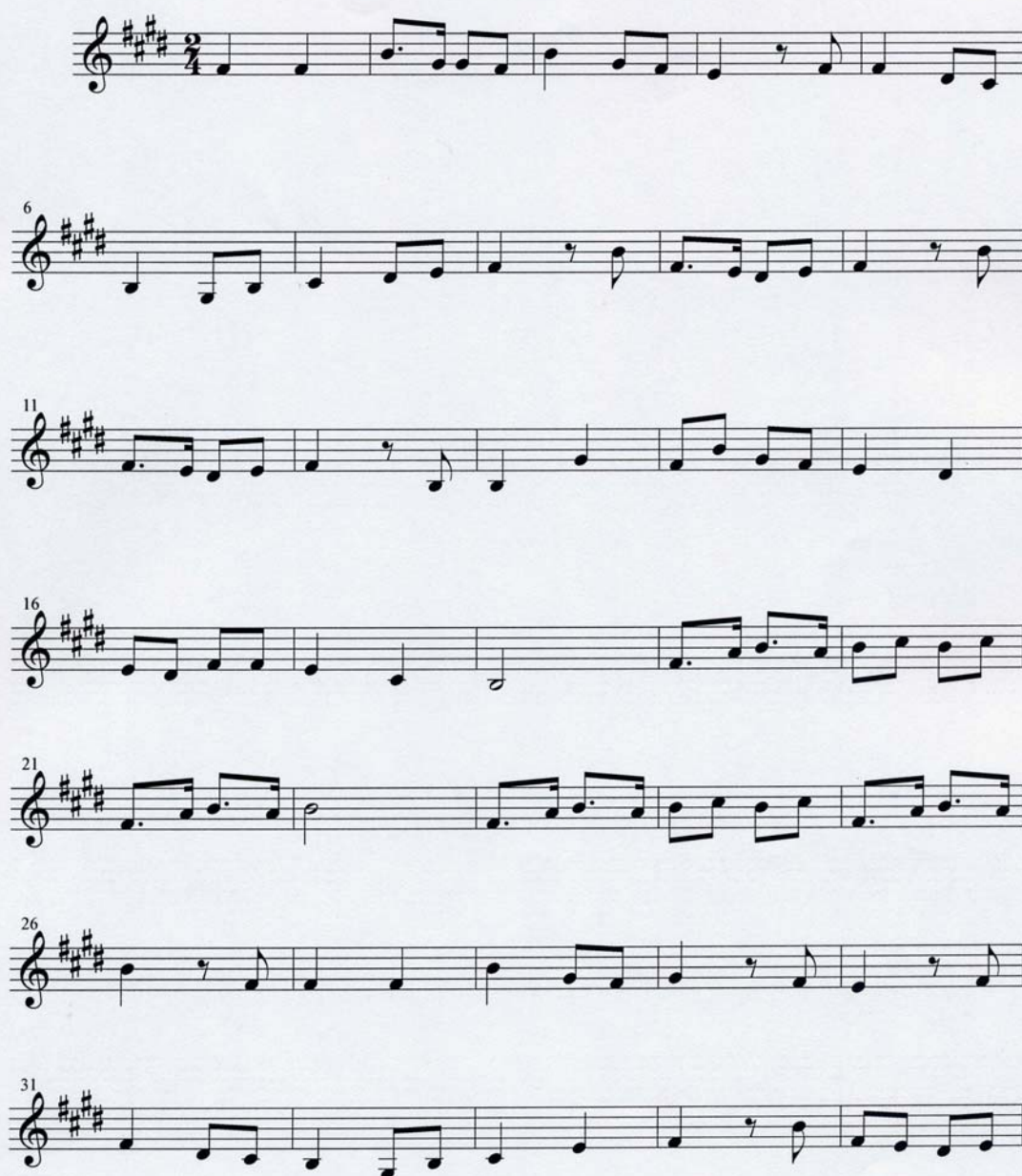
เพลงอวยพร

เพลงหาญ

เพลงกำฟ้าพาแสง

36

41

46

51

56

61

66

71

76

81

86

91

97

The image displays a musical score for a single melodic line in treble clef, key of D major (F# C# G#). The score is divided into four systems, each containing five measures. The first system (measures 81-85) begins with a quarter note D5, followed by eighth notes E5, F#5, G5, A5, B5, C6, and a quarter rest. The second system (measures 86-90) starts with a quarter rest, followed by eighth notes D5, E5, F#5, G5, A5, B5, C6, and a quarter note D5. The third system (measures 91-95) begins with a quarter note D5, followed by eighth notes E5, F#5, G5, A5, B5, C6, and a quarter note D5. The fourth system (measures 96-97) starts with a quarter note D5, followed by eighth notes E5, F#5, G5, A5, B5, C6, and a quarter note D5. The score concludes with a double bar line at the end of measure 97.

เพลงดอกมะยมหอมเย็น

เพลงพาข้าวทิพย์

5

9

13

17

21

25

Vol.

The musical score is written in treble clef with a 2/4 time signature. It consists of seven staves of music. The first staff begins with a treble clef and a 2/4 time signature. The second staff is marked with a measure number of 5. The third staff is marked with a measure number of 9. The fourth staff is marked with a measure number of 13. The fifth staff is marked with a measure number of 17. The sixth staff is marked with a measure number of 21. The seventh staff is marked with a measure number of 25 and includes a 'Vol.' (Crescendo) marking. The music is composed of eighth and quarter notes, with some rests and a repeat sign at the end of the seventh staff.

29

33

37

41

45

49

53

57

61

This musical score consists of nine staves of music, each beginning with a measure number. The notation is in a single melodic line on a five-line staff. The notes are primarily eighth and quarter notes, with some dotted notes and rests. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The piece concludes with a double bar line and repeat dots at the end of the final staff.

65

69

73

77

81

85

89

93

97

เพลงลงช่วงเชิญฝ้าย

5

9

13

17 Vol.

21

25

The musical score is written in treble clef with a 2/4 time signature. It consists of seven staves of music. The first staff contains measures 1 through 4. The second staff starts at measure 5 and ends at measure 8. The third staff starts at measure 9 and ends at measure 12. The fourth staff starts at measure 13 and ends at measure 16. The fifth staff starts at measure 17 and ends at measure 20, with a 'Vol.' (volume) instruction above the first measure. The sixth staff starts at measure 21 and ends at measure 24. The seventh staff starts at measure 25 and ends at measure 28. The melody is composed of eighth and quarter notes, with occasional rests.

This musical score consists of nine staves of music, each containing four measures. The staves are numbered 29, 33, 37, 41, 45, 49, 53, 57, and 61 at the beginning of each line. The music is written in a single melodic line on a five-line staff. The notes are primarily eighth and quarter notes, with occasional rests. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The melody is simple and repetitive, with a consistent rhythmic pattern of eighth notes and quarter notes. The staves are arranged vertically, with each staff starting at a measure number that is a multiple of 4 (29, 33, 37, 41, 45, 49, 53, 57, 61).

29

33

37

41

45

49

53

57

61

137

141

145

149

153

157

The image shows a musical score for the song 'The Rose Tree'. It consists of six staves of music, each starting with a measure number. The first staff begins at measure 137, the second at 141, the third at 145, the fourth at 149, the fifth at 153, and the sixth at 157. The music is written in a single melodic line on a treble clef staff. The notes are mostly quarter and eighth notes, with some rests. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The score ends with a double bar line at the end of the sixth staff.

ภาคผนวก ข
บทเพลงในประเพณีกำฟ้า

บทเพลงในประเพณีกำฟ้า

1. อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

1. เพลงนางด้ง

ปู่ด้งเอย	ย่าด้งเอย
ลงมาแล้วลา	กินผักกินปลา
ย่าด้งฟันดำ	ลงมาเล่นน้ำ
ทะเลพัดไป	ทะเลพัดมา
เหล้าสองไห	ไก่อ้อยสองตัว
กระเทียมสองหัว	ผีซกผีซ่า
เคี้ยวหมากไม้แดง	กระดังตะเคง
ตะเคงมักเมา	กระดังผัดข้าว
ขะเย้อพัด	ขะเย้อพัด
หมากก็สอง	พลูก็สอง
ไก่อ๊วกทอง	มากองตรงหน้า
ผีลงแล้วเหวย	ผีลงแล้วหวา
ผีลงไม่ได้	ไต่ไม้ลงมา
สามคนพา	เกาะตาเจ้าไว้
ไ้อ้อ่อนก็ลง	ไ้อ้หวาก็ลง
ขนมงกเกวียน	มาเขียนหน้าเจ้า
อ่อนมาเล็ดเล็ด	อ่อนมาหลายราย
กระดังกระจาย	มะลายผัดข้าว
กระดังผัดข้าว	ขะเย้อผัด

2.เพลงนางกวัก

นางกวักเอ๋ย	ทะเล็ดเห็ดแห่
แหงเจ้าแหง	อีแม่มงอน
หาคนยกคนยอ	ให้สูงเทียมศักดิ์
เจ้าอย่าอ้าง	ต่างหูกเดือนหงาย
สะลีนสลาย	เดือนหงายกลางแจ้ง
เฮ็ดแอ้งแม้ง	อีแม่นางกวัก

3.ช่อมาลีสูงเนิน (เขาดินวนา)

ช่อมาลีสูงเนิน	ใครเขาเดินมาก่อน
เขาดินจะกลายเป็นดอน	ล้าลาหล่าเราใจ
เขาดินเป็นถิ่นร่วมรัก	เราเคยร่วมรัก
เราเคยร่วมใคร	โอ้แม่น้ำใจหญิง
ไม่จริงเหมือนตั้งใจชาย	เดี๋ยวนี้เขามีรักใหม่
เขาสืมเราได้	เขาดินวนา

4.ช่อมาลีดอกฟ้า

ช่อมาลีดอกฟ้า	สัญญากันว่าอย่างไร
ตัวฉันตั้งใจจะมาไค้	มาราวงมาไค้กับเธอ
อัยเธอทำไมไม่รำ	อย่ามาทำกระบิดกระบวน
ใจเธอมันคิดอย่างไร	หมุนเวียนเปลี่ยนไป
ไม่ซื่อไม่ตรง	

5.เต้านา

รำไค้ รำไค้ รำไค้	เปิดกระโปรงมาเห็นเต้านา
เต้านาของเธอใหญ่จริง	เปิดตะปั้งมาเห็นเต้านา

6.งามแสงเดือน

งามแสงเดือนมาเยือนสองหล้า	งามใบหน้ามาสู่วงร่ำ
เราเล่นกันเพื่อสนุก	คล้ายทุกข์คล้ายระกำ
เชิญมาเล่นเพื่อนร่ำ	เพื่อสามัคคีเอย(เพื่องานกำฟ้าเอย)

(ซ้ำทั้งเพลง)

7.หล่อจิ่งนะดารา

หล่อจิ่งนะดารา	วามตาจริงแม่สาวเอย
วันนี้ฉันมีความสุข	สนุกรื่นเริงหัวใจ
ที่นี่เป็นแดนสวรรค์	เธอกับฉันมาเล่นกลองกัน

8.โสนโลเล

โสนโลเล	สมคะเนมาจากท้องหล้า
คู่เก่าเขารักมาเกิด	มารับเอาเถิดนะแม่แก้วตา

9.งานกำฟ้า

งานกำฟ้า กำฟ้า งานกำฟ้า	ที่นี่เราสนุกให้กันเต็มที่
เราสนุกให้กันเต็มที่	ไอ้หละหนานายเอย ไอ้หละหนานางเอย

2. อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

1.เพลงนางดัง

นางดังเอยเข้าป่าละเือง (ร้องรับ)	กระดังไม้หมาก(ร้องรับ)
ขวัญฤๅดไม้แดง(ร้องรับ)	กระแดงแมงเม่า(ร้องรับ)
กระดังผัดข้าว(ร้องรับ)	ฝนมาเยอะเยอะ(ร้องรับ)
ฝนมาหลายหลาย(ร้องรับ)	ชนดินทรายใส่หน้านางดัง

2. เพลงนางกวัก

นางกวักเอ๋ย กวักไล่กวักแห่   แห่เจ้าแห่แม่งามมอน
 หาคณกคนยอให้สูงเทียมศักดิ์   เจ้าอย่าอ้างต่างหูกเดือนหงาย
 สาวเพ็ดพิรังสลายเดือนแจ้ง   เจ้าแฉ่งแม่งามฟามาเดอ
 เดินเข้าเดออีแม่นางกวัก

3. เพลงหาคู่

ไก่อมยามจะบิน(ร้องรับ)   โผผินหากินไก่อลิง
 รูปหล่ออย่างแก   หัวใจไม่แนะแล้วกระมัง(ร้องรับ)

4. เพลงสายน้ำ

สายน้ำยังตัดไม่ขาด   สายสวาทตัดขาดได้อย่างไร
 ตัดบัวก็ยังเหลือใย   ตัดน้ำใจยังมีเมตตา
 ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน   ) นึกถึงวันเวลาข้างหน้า
 ตื่นเถิด ตื่นเถิด เธอจำ   รำวงดีกว่ารำเรงหัวใจ(ร้องรับ)

5. เพลงดอกบัวไทย

ดอกบัวไทยนั้นช่างงามผุดผ่อง   แต่ฉันนั้นมองเห็นว่าเธอสวยกว่า
 เรืองงามจริงงามยิ่งกว่าเทว   ฉันรักเธอหนักหนายิ่งกว่าชีวาของฉัน
 หากเธอตายฉันต้องวายชีวัน   มะ มะ มาตายด้วยกัน
 ขึ้นสวรรค์ด้วยกันเถิดเอ๋ย(ร้องรับ)

6. เพลงจัมโป้วาย

จัมโป้วายยักษ์ จัมโป้วายยักษ์   ดู ดูไปหัวใจเดินตึก
 นึก นึกไปหัวใจเดินแรง   สาวสมัยใหม่ใส่เสื้อสีแดง
 เหมือนจะแข่งตะวันดวงโต   จัมโป้วายยักษ์ จัมโป้วายยักษ์
 นั่งรยณต์วางที่สง่า   นั่งวางท่าเธอจำแสนโก้
 อีกไม่นานจะน้ำตาไหล   มานั่งเสียใจร้องไห้ โฮ โฮ
 จัมโป้วายยักษ์ จัมโป้วายยักษ์

7. เพลงสาริกานกน้อย

สาริกานกน้อย	เจ้าบินดอน
โผผินบินจรจะล่อนลง	ลงไหนเอ๋ย
คอยอยู่ คู่เคียง	หวังเวียนคิดชมเชย
อกเอ๋ยเขาเลยจากจร	คิดไปใจหายอาว
จะหลับ จะนอน	คิดถึงบังอร
ฝันออกก็สาริกา	

8. เพลงยักษ์ขมุขี

นางยักษ์ นางยักษ์ขมุขี	ลูกผัว ลูกผัวไม่มี นางร้อนใจ
นางเจอชายใดละก็รัก	ใจผูกสมัครไปทันใด
คอยเป่าเวทมนต์เข้าดลใจ	เวทมนต์พาให้หลับไหลงวองง

(ซ้ำทั้งเพลง)

9. เพลงเดือนดารา

เดือนดารา	เด่นบนฟ้านภาขาวผ่อง
เด่นบนฟ้างามอง	เชิญมาจงคู่รักเสียใหม่(ซ้ำ)
กอดดอกกระไรรำพึง	คิดถึงกระไรรำพัน
จำให้เฝ้าฝันแสงจันทร์ส่องหล้า	เดือนก็หงายลมพระพลายพัดมา
ให้ชื่นอร่ามฉันอยากจะหาคู่ชม	ฉันอยากจะหาคู่ชม

10. เพลงนกเขา

นกเขามาบินข้างเขา	ไม่ใช่ของเราได้แต่แลมอง
คู่นี้เหมาะกันก็หรือไม่	คู่นี้เหมาะกันก็หรือไม่
พี่น้องชาวไทยช่วยกันไต่รตรอง	

(ซ้ำทั้งเพลง)

14.เพลงดอกมะยมหอมเย็น

รักสาวกระไรรุ่นใหม่	ทำโน่นจะได้เซยชม
อยากรจะเด็ดเอามาดม	มะยมหอมเย็น
ไม่ไกลไม่ไกล	สวยกระไรอย่างนี้
ตัวพี่มาดกหลุมรัก	ตัวพี่มาดกหลุมรัก
แข่งขานจะหักเสียแล้วน้องเอ๋ย	
(ซ้ำทั้งเพลง)	

15.เพลงกำฟ้าพาลง

บุญเดือนสามมีทั้งข้าวหลามและข้าวจี	เป็นบุญประเพณีที่ไทยพวนเอ็ดกันมา
สองคำเขาเผาข้าวหลาม	สามคำเขาฮีบนำมา
ถวายหลวงตา ถึงวัดถึงวาได้บุญ	ส่งผลถึงคุณท้าว
(สร้อย) เอ็ดข้าวหลามแล้วเด้อ	พวกเขาได้เอ็ดข้าวหลามแล้วเด้อ (2 ครั้ง)
ดอนแลงเดือนสาม เขาก็นำข้าวแกง	นำมางันพาลง ที่เขตวัดของเขา
ทุกคนช่วยใจนำมา	เฮมาอีกด้วยความฮัก
แม่นขึ้นใจนัก ที่เขาได้มาพอกัน	ร่วมสร้างร่วมสรรค์ไม่ตรี
(สร้อย) เจอะกันแล้วละเด้อ	พวกเขาได้เจอกันแล้วละเด้อ (2 ครั้ง)
เขามีข้าวปุ้นเพิ่นก็มีแกงไก่	แกงผัดโตใหญ่ๆกับหน่อไม้เพิ่นนำมา
เขาพากันช่วยกันกิน	อาหารทุกชิ้นเขากินกันหมดเลย
มันแซบเหมือนเคยเอ็ดมา	
(สร้อย) อิ่มกันแล้วละหนอ	พวกเขาได้อิ่มกันแล้วละหนอ (2 ครั้ง)
เสร็จสรรพเรียบร้อยเขาก็มาฮ้องเพลง	ร่ำวงกันครั้นเครง ด้วยบทเพลงที่สุขใจ
ทุกคนร่ำด้วยความรัก	ร่ำวงสนุกกันคัก
ถึงเวลาพักจำเป็นต้องลาจากไป	โอ้หนอดวงใจจำลา
(สร้อย) สุขกันเด้อกันเด้อ	พวกเขาจสุขกันเด้อ กันเด้อ (2 ครั้ง)

เพลงที่มีดนตรีประกอบการขับร้อง

อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

1. เพลงพาข้าวทิพย์

เชิญจอมขวัญจงพากันแห่นแห่	ตามผู้เฒ่าแก่ พ่อแม่พาน้ำ
ข้าวทิพย์ละที่เฮ็ดเต็มพา	ได้มาก็ด้วยการทำ
ได้จ้อได้จำ เพิ่นไว้ว่าเป็น	ของพวน เขาจึงได้จวนกันมา
เป็นจ้าวหัว และ เจ้าน้อยแสนไกล	ยังบ่ได้ฮอดวัดฮอดวา
เสียงกลองตีบอกเวลา	ดีหยากหลวงตา
บ่อมีผีสากฮัดเพล	ข่อยฮู้กรรมเวรเต็มตัว
นิมนต์เจ้าหัวและจวนน้อย ฉั่นเพล	บ่แม่นพาเวรแต่เป็นพาข้าวทิพย์
ไทยพวนมีแต่เข้าใจ	ถวายให้ด้วยจิตรศรัทธา
ได้โปรดโมทนา	ฉั่นเพลเพราะอยู่แสนไกล
ฉั่นแล้วจึงไปอาราม	

(ซ้ำทั้งเพลง)

2. เพลงลงช่วงเชืงฝ้าย

ลงช่วงยามหนาว	หนุ่มสาวเก็บดอกฝ้ายบาน
เป็นที่สุขสำราญ	โซ้ยกันเชืงช่วงลงช่วง
หนุ่มโซยสาวหิ้วฝ้ายบ่ได้แหนหวง	เขาบ่ได้เดินควง นั่งคุยกันกลางสายไฟ
เหล่าไทยพวน	ควรรจ้อจำถ้อยคำแว้วร
พ่อแม่ผู้เฒ่าเฝ้าสอน	เมื่อตอนผู้ยังเยาว์วัย
ฮีบฝ้ายปั่นฝ้าย	สือไว้ในใจ
หากว่าไทยพวนเฝ้า	ว่าน่าเอ็นดู
ที่เขาปุ๋ย	ยืมทุยให้ปุ๋ยฝ้ายงาม
แล้วปั่นใยฝ้ายตาม	ด้วยกงเป็นวงไฉน
เส้นฝ้ายยาวยาว	สาวไปได้ไกลไกล
คือสายใจไทยพวน	ลั่นรักและฮักผูกพัน
* ลงช่วงคราใด	ดวงใจหมู่เฮาคะนอง
ปั่นฝ้ายด้วยกงทอง	สองมือถือกวักกักกัน

เปรียบเส้นใย
สร้อยผูกมือเฮานั้น
ไทยพวนเจ้าเอ๋ย
พันฝ่ามาจากฝั่งโขง
ด้วยความร่มเย็น
จะเตือนให้เจ้าจำ

ฝายให้เป็นสายสัมพันธ์
สัมพันธ์กันด้วยดวงใจ
เฮาเคยฮักกันมั่นคง
ไหลลงมาสู่แดนไทย
เหมือนเป็นดั่งร่มโพธิ์ไทร
ทำตามประเพณีพวน

(ซ้ำ * 1 รอบ)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(2530).การสำรวจเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัด
ลพบุรี.ลพบุรี:ถ่ายเอกสาร.
- แก้วกร เมืองแก้ว.(2544).มังคละ : กรณีศึกษาางดนตรีพื้นบ้านของนายพรต คชนิล.ปริญญา
นิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยดุริยางควิทยา)กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2529)การละเล่นพื้นบ้านศูนย์สังคีตศิลป์ พ.ศ.2522-2524.กรุงเทพฯ:เรือนแก้วการพิมพ์.
ไชแสง สุชะวัฒนะ.(2535).สังคตินิยม ว่าด้วยเครื่องดนตรีของวงดุริยางค์.พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ.(2544).หอมกลิ่นจำปา เบิกฟ้าเมืองลาว.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ภัคธรรค์.
- ดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์.(2544).พิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ:กรณีศึกษาดนตรีและพิธีรำเจ้าพ่อของชาว
มอญ.ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยดุริยางควิทยา)กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ถนอมศรี แสงทอง.(2540).การศึกษาทางร้อยกรองเพลงไทยสำเนียงมอญ.ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม
(มานุษยดุริยางควิทยา)กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ.(2528).ร้อยกรองท้องถิ่น.กรุงเทพฯ:สุทธินสารการพิมพ์.
- ปานี วงษ์เทศ.(2525).พื้นบ้านพื้นเมือง.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์เจ้าพระยา.
- ปรีชา พิณทอง.(2534)ประเพณีโบราณไทยอีสาน.พิมพ์ครั้งที่7.อุบลราชธานี:โรงพิมพ์ศิริธรรม
ออฟเซ็ท.
- พรรณราย คำโสภา.(2542).การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกัณฑ์มธุราศของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์.
ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม (มานุษยดุริยางควิทยา)กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- พรรณศิริ จุลกาพ.(2542).ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีไทยในตำบลบางปลา : กรณีศึกษาดนตรี
ไทยคณะอุดรประเสริฐ.ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยดุริยางควิทยา)กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- มนตรี ตราโมท.(2540).การละเล่นของไทย ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ.พิมพ์ครั้งที่2.กรุงเทพฯ:สำนัก
พิมพ์มติชน.
- วัลลภา รุ่งศิริแสงรัตน์.(2539).ลพบุรี อดีต-ปัจจุบัน.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา
พานิช จำกัด.
- วีระพงษ์ มีสถาน.(2539).สารนุกรมกลุ่มชาติพันธุ์พวน.นครปฐม:สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อ
พัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรัณู นักรบ.(2541).ดนตรีชาวเขาเผ่าเย้า:กรณีศึกษาหมู่บ้านฝ่าเตื่อ อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย.ปริญญา
 นิพนธ์ ศป.ม(มานุษยดุริยางควิทยา)กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.

สมชัย ใจดี,ยรรยง ศรีวิริยาภรณ์.(2535).ประเพณีและวัฒนธรรมไทย.พิมพ์ครั้งที่ 6.กรุงเทพฯ:สำนัก
 พิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สายหยุด เกิดผล.(2537).ไทยพวน และ ข้อคิด เขียน พุด ท่า.กรุงเทพฯ:เมจิกโปรดักชั่น.

สุภาพ พรหมศิลป์.(2536)ไทยพวนบ้านหมี่.ลพบุรี:สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

ภาคผนวก

นิยามศัพท์เฉพาะ

พวน	หมายถึง	ชาวพวนที่อาศัยอยู่ใน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
กำฟ้า	หมายถึง	ประเพณีเสี่ยงทาย ดิน ฟ้า อากาศ ในการทำการเกษตรของชาวพวน
ข้าวปุ้น	หมายถึง	ข้าวเส้น หรือ ขนมจีน ใช้ทานคู่กับน้ำยา น้ำพริกพร้อมเครื่องเคียงที่เป็นผักหรืออื่นๆตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น
ข้าวจี	หมายถึง	ข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนเล็กๆเกือบเท่าฝ่ามือเสียบไม้แล้วปิ้ง ใช้บริโภค
หมอเพลง	หมายถึง	ชาวพวนที่ร้องเพลงในประเพณีกำฟ้า
นางด้ง	หมายถึง	การละเล่นที่ใช้สำหรับการเสี่ยงทาย
นางกวัก	หมายถึง	การละเล่นที่ใช้สำหรับการเสี่ยงทาย และ ทำนายเรื่องราวที่ต้องการรู้ ในประเพณีกำฟ้า โดยมีการร้องเพลงประกอบ
ลำ	หมายถึง	การร้องเพลง
มอญซ่อนผ้า	หมายถึง	การละเล่นพื้นบ้านที่ผู้เล่นจะนั่งรวมกันเป็นวงกลมมีอุปกรณ์การเล่นคือผ้าผืนเล็ก 1 ผืน
เตะหมากเบี้ย	หมายถึง	การละเล่นพื้นบ้านที่ผู้เล่นแบ่งออกเป็น สองฝ่ายมีอุปกรณ์ การเล่นเป็นเบี้ย
ต่อไก่	หมายถึง	การละเล่นพื้นบ้านที่ผู้เล่นแบ่งเป็น สองฝ่าย โดยทายเสียง ของอีกฝ่ายที่ร้องเลียนแบบเสียงของไก่ว่าเป็นเสียงของผู้ใด
พาแลง	หมายถึง	อาหารเย็น
แลง	หมายถึง	ตอนเย็น
งันพาแลง	หมายถึง	ร่วมกันรับประทานอาหารเย็นเป็นหมู่คณะ
แกงฝ่อ	หมายถึง	แกงป่า
ตอ	หมายถึง	ต้นไม้
แกงฝ่อตอใหญ่ๆ	หมายถึง	แกงป่าใส่เครื่องจำนวนมากหม้อใหญ่ๆ
เซิ้งปากบิต	หมายถึง	พิธีกรรมการรักษาโรคปากบิต ปากเปี้ยว ทางไสยศาสตร์ ตามความเชื่อของชาวพวน
ลงช่วง	หมายถึง	การเข้าร่วมในพิธีกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน,ศาสนา

ขลวง	หมายถึง	หลวง,เจ้านาย
เพิ่น	หมายถึง	ท่าน,คนนั้น
เว้า	หมายถึง	พูดคุย,การสนทนา
ฮัก	หมายถึง	รัก,ความรัก
เจ้าหัว	หมายถึง	พระ,หลวงพ่อ,เจ้าอาวาส
เจ้าน้อย	หมายถึง	เณร,เณรน้อย,พระลูกวัด
จื่อจำ	หมายถึง	การจดจำ,การจดบันทึก
หีบฝ้าย	หมายถึง	การนำฝ้ายออกจากเมล็ด
ปั่นฝ้าย	หมายถึง	การนำฝ้ายที่เป็นเส้นแล้วนำมาเก็บในหลอดฝ้าย
เฮาปุย	หมายถึง	การตีให้ฝ้ายที่ยังไม่แตกให้เส้นใยฟูขึ้น
กง	หมายถึง	ล้อ,วัดถวงกลม
ปู่	หมายถึง	ท้อ,ไม่แหลม,ไม่ฉลาด,ไม่คม
ยู้	หมายถึง	ดัน,ผลักไปข้างหน้า
หยั่ง	หมายถึง	อะไร,ทำไม
โต้ย(ต๋อย)	หมายถึง	ด้วย,ไปด้วย,ช่วยด้วย
ปู่ดั่ง	หมายถึง	วิญญานบรรพบุรุษเพศชายสิงในกระดัง
ย่าดั่ง	หมายถึง	วิญญานบรรพบุรุษเพศหญิงสิงในกระดัง
ย่าดั่งพันด้า	หมายถึง	วิญญานบรรพบุรุษเพศหญิงสิงในกระดังกินหมากจนพันด้า
ผีซกผีซ่า	หมายถึง	ผีที่สิงสถิตอยู่ที่ครกและสาก
ไม้แดง	หมายถึง	ไม้หอมชนิดหนึ่งใช้กินกับหมาก
มักเม่า	หมายถึง	พลิกกลับไปมา
ชะเยื่อพัด	หมายถึง	การกระตือรือร้นกระด้าง(ผิดซ้ำ)
สามคนพา	หมายถึง	การละเล่นนางดั่งต้องใช้ผู้เล่นหรือเชิญวิญญาน 3 คน
ไอ้อ่อน,ไอ้หว่า	หมายถึง	ทาสผู้รับใช้ของนางดั่งชื่อนายอ่อน และ นายหว่า
อ่อนมา	หมายถึง	เดินทางมา หรือ เดินทางมาถึง
เล็ดเล็ด	หมายถึง	ตกลงมา หรือ ล่วงลงมา
มะลาย	หมายถึง	กระจาย สูญหาย
ทะเล็ดแท็ดแท่	หมายถึง	กระโดดโลดเต้นด้วยท่าทางต่าง ๆ
แหง	หมายถึง	เสียงร้องไห้
อีแม่	หมายถึง	แม่ นางสาว
ต่างหูก	หมายถึง	หูกที่ใช้ในการทอผ้า
สลินสลาย	หมายถึง	การทอเกี่ยว

เห็ด	หมายถึง	นอน หงายท้อง
สมคะเน	หมายถึง	เป็นไปตามที่คาดหวังไว้
ก้องหล้า	หมายถึง	มีชื่อเสียง เป็นผู้
ก๊วกไล่ ก๊วกแห่	หมายถึง	การล้อเล่นในลักษณะของการขบไล่ให้หนี
คนยก คนย่อ	หมายถึง	คนยกย่อง
แอ้งแม้ง	หมายถึง	แน่หนึ่ง ไม่มีการเคลื่อนไหว
ช่อมาลีสูงเนิน	หมายถึง	ดอกไม้บานที่ราบสูง , เขาดินวนา
ป่าละโพง	หมายถึง	ป่าที่ไม่เล็กรื่นอยู่อย่างหนาแน่น
ไม้หมาก	หมายถึง	ต้นหมาก ดอกหมาก หมากที่ใช้กินกับปลู

ภาคผนวก ก

นิยามศัพท์เฉพาะ

พวน	หมายถึง	ชาวพวนที่อาศัยอยู่ใน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
กำฟ้า	หมายถึง	ประเพณีเสี่ยงทาย ดิน ฟ้า อากาศ ในการทำการเกษตรของชาวพวน
ข้าวปุ้น	หมายถึง	ข้าวเส้น หรือ ขนมจีน ใช้ทานคู่กับน้ำยา น้ำพริกพร้อมเครื่องเคียงที่เป็นผักหรืออื่นๆตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น
ข้าวจี	หมายถึง	ข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนเล็กๆเกือบเท่าฝ่ามือเสียบไม้แล้วปิ้ง ใช้บริโภค
หมอลเพลง	หมายถึง	ชาวพวนที่ร้องเพลงในประเพณีกำฟ้า
นางด้ง	หมายถึง	การละเล่นที่ใช้สำหรับการเสี่ยงทาย
นางกวัก	หมายถึง	การละเล่นที่ใช้สำหรับการเสี่ยงทาย และ ทำนายเรื่องราวที่ต้องการรู้ ในประเพณีกำฟ้า โดยมีการร้องเพลงประกอบ
ลำ	หมายถึง	การร้องเพลง
มอญซ่อนผ้า	หมายถึง	การละเล่นพื้นบ้านที่ผู้เล่นจะนั่งรวมกันเป็นวงกลมมีอุปกรณ์การเล่นคือผ้าผืนเล็ก 1 ผืน
เตะหมากเบี้ย	หมายถึง	การละเล่นพื้นบ้านที่ผู้เล่นแบ่งออกเป็น สองฝ่ายมีอุปกรณ์ การละเล่นเป็นเบี้ย
ต่อไก่	หมายถึง	การละเล่นพื้นบ้านที่ผู้เล่นแบ่งเป็น สองฝ่าย โดยทายเสียง ของอีกฝ่ายที่ร้องเลียนแบบเสียงของไก่ว่าเป็นเสียงของผู้ใด
พาแลง	หมายถึง	ตอนเย็น
เข็งปากบิต	หมายถึง	พิธีกรรมการรักษาโรคปากบิต ปากเบี้ยว ทางไสยศาสตร์ ตามความเชื่อของชาวพวน

ภาคผนวก ค
บทเพลงในประเพณีกำฟ้า

1. อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

1.เพลงนางด้ง

ปู่ด้งเอ๋ย	ย่าด้งเอ๋ย
ลงมาแล้วลา	กินผักกินปลา
ย่าด้งฟันดำ	ลงมาเล่นน้ำ
ทะเลพัดไป	ทะเลพัดมา
เหล้าสองไห	ไก่อ้อยสองตัว
กระเทียมสองหัว	ผีซกผีสำ
เคี้ยวหมากไม้แดง	กระดังตะเคง
ตะเคงมักเมา	กระดังฝัดข้าว
ขย้อพัด	ขย้อพัด
หมากก็สอง	พลูก็สอง
ไก่อ๊กทอง	มากองตรงหน้า
ผีลงแล้วเหวย	ผีลงแล้วหว่า
ผีลงไม่ได้	ไต้ไม้ลงมา
สามคนพา	เกาะตาเจ้าไว้
ไอ้อ่อนก็ลง	ไอ้หว่าก็ลง
ขนมกงเกวียน	มาเขียนหน้าเจ้า
อ่อนมาเล็ดเล็ด	อ่อนมาหลายราย
กระดังกระจาย	มะลายฝัดข้าว
กระดังฝัดข้าว	ขะย้อฝัด

2.เพลงนางกวัก

นางกวักเอ๋ย	ทะเล็ดแดดแท่
แห่งเจ้าแห่ง	อีแมงามงอน
หาคนยกคนยอ	ให้สูงเทียมศักดิ์
เจ้าอย่าอ้าง	ต่างหูกเดือนหงาย
สะลีนสลาย	เดือนหงายกลางแจ้ง
เฮ็ดแอ้งแมง	อีแม่นางกวัก

3.ช่อมาลีสูงเนิน (เขาดินวนา)

ช่อมาลีสูงเนิน	ใครเขาเดินมาก่อน
เขาดินจะกลายเป็นดอน	ล้ำลาสาหล้าเราใจ
เขาดินเป็นถิ่นร่วมรัก	เราเคยร่วมรัก
เราเคยร่วมใคร่	โอ้แม่น้ำใจหญิง
ไม่จริงเหมือนตั้งใจชาย	เดี๋ยวนี้เขามีรักใหม่
เขาลืมเราได้	เขาดินวนา

4.ช่อมาลีดอกฟ้า

ช่อมาลีดอกฟ้า	สัญญากันว่าอย่างไร
ตัวฉันตั้งใจจะมาไค้	มาราวงมาไค้กับเธอ
อ้อยเธอทำไม่ไม่รำ	อย่ามาทำกระบิดกระบวน
ใจเธอมันคิดอย่างไร	หม่นเวียนเปลี่ยนไป
ไม่ซื่อไม่ตรง	

5.เต่านา

รำไค้ รำไค้ รำไค้	เปิดกระโปรงมาเห็นเต่านา
เต่านาของเธอใหญ่จริง	เปิดตะปิ้งมาเห็นเต่านา

6.งามแสงเดือน

งามแสงเดือนมาเยือนส่องหล้า	งามไปหน้ามาสู่วงรำ
เราเล่นกันเพื่อสนุก	คล้ายทุกข์คล้ายระกำ
เชิญมาเล่นฟ้อนรำ	เพื่อสามัคคีเอย(เพื่องานกำฟ้าเอย)
(ซ้ำทั้งเพลง)	

7.หล่อจิ้งหะดารา

หล่อจิ้งหะดารา	วามตาจริงแม่สาวเอย
วันนี้ฉันมีความสุข	สนุกรื่นเริงหัวใจ
ที่นี้เป็นแดนสวรรค์	เธอกับฉันมาเล่นกลองกัน

8.โสนโลเล

โสนโลเล	สมคะเนมาจากท้องหล้า
คู่เก่าเขารักมาเกิด	มารับเอาเถิดนะแม่แก้วตา

9.งานกำฟ้า

งานกำฟ้า กำฟ้า งานกำฟ้า	ที่นี้เราสนุกให้กันเต็มที่
เราสนุกให้กันเต็มที่	ไอ้หละหนานายเอย ไอ้หละหนานางเอย

2. อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

1.เพลงนางดัง

นางดังเอยเข้าป่าละโว้ (ร้องรับ)	กระดังไม้หมาก(ร้องรับ)
ขวัญฤทาดไม้แดง(ร้องรับ)	กระแตงแมงเม่า(ร้องรับ)
กระดังฝัดข้าว(ร้องรับ)	ฝนมาเยอะเยอะ(ร้องรับ)
ฝนมาหลายหลาย(ร้องรับ)	ชนดินทรายใส่หน้านางดัง

2.เพลงนางกวัก

นางกวักเอยกวักไล่กวักเห้ย   เห้ยเจ้าเห้ยอีแม่งามงอน
หาคนยกคนยอให้สูงเทียมศกดิ์   เจ้าอย่าอ้างต่างหูกเดือนหงาย
สาวเพลิดพริ้งสลายเดือนแจ้ง   เจ้าแอ้งแม้งนางฟ้ามาเดอ
เต็นเข้าเดออีแม่นางกวัก

3. เพลงหาคู่

ไก่อมยามจะบิน(ร้องรับ)   โผผินหากินไกลรัง
รูปหล่ออย่างแก   หัวใจไม่แน่ชะแล้วกระมัง(ร้องรับ)

4. เพลงสายน้ำ

สายน้ำยังตัดไม่ขาด   สายสวาทตัดขาดได้อย่างไร
ตัดบัวก็ยังเหลือใย   ตัดน้ำใจยังมีเมตตา
ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน   นึกถึงวันเวลาข้างหน้า
ตื่นเถิด ตื่นเถิด เธอจำ   รำวงดีกว่ารำเรงหัวใจ(ร้องรับ)

5.เพลงดอกบัวไทย

ดอกบัวไทยนั้นช่างงามผุดผ่อง   แต่ฉันนั้นมองเห็นว่าเธอสวยกว่า
เธองามจริงงามยิ่งกว่าเทวา   ฉันรักเธอหนักหนายิ่งกว่าชีวาของฉัน
หากเธอตายฉันต้องวายชีวัน   มะ มะ มาตายด้วยกัน
ขึ้นสวรรค์ด้วยกันเกิดเอย(ร้องรับ)

6.เพลงจัมโบ้วาย

จัมโบ้วายยักษ์ จัมโบ้วายยักษ์   ดู ดูไปหัวใจเต้นตึก
นึก นึกไปหัวใจเต้นแรง   สาวสมัยใหม่ใส่เสื้อสีแดง
เหมือนจะแข่งตะวันดวงโต   จัมโบ้วายยักษ์ จัมโบ้วายยักษ์
นั่งรยบนต์วางที่สง่า   นั่งวางท่าเธอจำแสนโก้
อีกไม่นานจะน้ำตาไหล   มานั่งเสียใจร้องไห้ โอ โธ
จัมโบ้วายยักษ์ จัมโบ้วายยักษ์

7.เพลงสาริกานกน้อย

สาริกานกน้อย	เจ้าบินดอน
โผผินบินจรจะล่อนลง	ลงไหนเอ๋ย
คอยอยู่ คู่เคียง	หวังเวียนคิดชมเชย
อกเอ๋ยเขาเลยจากจร	คิดไปใจหายอวาร์
จะหลับ จะนอน	คิดถึงบึงอร
ฝันออกก็สาริกา	

8.เพลงยักษ์ขมุขี

นางยักษ์ นางยักษ์ขมุขี	ลูกผัว ลูกผัวไม่มี นางร้อนใจ
นางเจอชายใดละก็รัก	ใจผูกสมัครไปทันใด
คอยเป่าเวทมนต์เข้า دلใจ	เวทมนต์พาให้หลับไหลงวยง

(ซ้ำทั้งเพลง)

9.เพลงเดือนดารา

เดือนดารา	เด่นบนฟ้านภาขาวผ่อง
เด่นบนฟ้านามอง	เชิญมาจงคู่รักเสียใหม่(ซ้ำ)
กอดดอกกระไรรำพึง	คิดถึงกระไรรำพัน
จำให้ไฟฝันแสงจันทร์ส่องหล้า	เดือนก็หงายลมพระพลายพัดมา
ให้ชื่นอรุณฉันอยากจะหาคู่ชม	ฉันอยากจะหาคู่ชม

10.เพลงนกเขา

นกเขามาบินข้างเขา	ไม่ใช่ของเราได้แต่แลมอง
คุณี่เหมาะกันก็หรือไม่	คุณี่เหมาะกันก็หรือไม่
พี่น้องชาวไทยช่วยกันไต่รตรอง	

(ซ้ำทั้งเพลง)

11.เพลงแมวน้อยกอดกัน

ดึกแล้วแมวน้อยกอดกัน	แสงจันทร์วันเพ็ญเด่นดวง
หนาวใจกระไรหนาวทรวง	หนาวใจกระรหนาวทรวง
เอ็นดูชูช่วงลับดวงตะวัน	
(ซ้ำทั้งเพลง)	

12.เพลงร่ำวงสนุกสนาน

ร่ำวงสนุกสนาน	ทิ้งลูกทิ้งหลานออกมาร่ำรำ
ลูกร้องกระจองอแง	พ่อแม่กำลังชื่นฉ่ำ
พอลกลับมาจากทำงาน	แสนจะเดือดदानลูกเมียออกมาร่ำ
จึงชี้หน้าร้องว่าแม่คนชั่ว	เมามัวแต่สิ่งวงร่ำ
ฉันว่าแค่นี้ไม่สำคัญ	ลูกของฉันมันชอบร่ำวง
พ่อชี้เกียจจำคาญ	ด้วยความสงสารจึงโกรธไม่ลง
แสนสนุกกับพวกร่ำวง	แสนจะเสริมส่งศิลปะของไทย

13.เพลงอวยพร

ศรี ศรี ศรี	วันนี้วันดีขออวยพรให้
ขอให้ท่านทั้งหลายที่ได้มา	จงร่ำรื่นชื่นบาน
จะประสงค์สิ่งใด	ดลใจให้ทุก ๆ ท่าน
ขอจงออกร่ำให้สำราญ	ชื่นบานฤดี
พวกเราที่ได้มา	มาร่วมกันสามัคคี
เพื่อมิตรไมตรี	สามัคคีกันทั่วทุกคน(ซ้ำ)
ขอเชิญชวน	มวลหมู่หญิงชายทุกท่าน
ขอจงออกร่ำให้สำราญ	ชื่นบานฤทัย

14. เพลงดอกมะยมหอมเย็น

รักสาวกระไรรุ่นใหม่	ทำไฉนจะได้เซยชม
อยากจะเด็ดเอามาดม	มะยมหอมเย็น
ไม่ไกลไม่ไกล	สวยกระไรอย่างนี้
ตัวพี่มาตกหลุมรัก	ตัวพี่มาตกหลุมรัก
แข่งขานจะหักเสียแล้วน้องเอ๋ย	
(ซ้ำทั้งเพลง)	

15. เพลงกำฟ้าพาลง

บุญเดือนสามมีทั้งข้าวหลามและข้าวจี สองคำเขาเผาข้าวหลาม ถวายหลวงตา ถึงวัดถึงวาไ้บุญ (สร้อย) เอ็ดข้าวหลามแล้วเต้อ	เป็นบุญประเพณีที่ไทยพวนเอ็ดกันมา สามคำเขาฮีบนำมา ส่งผลถึงคุณทวดา พวกเขาได้เอ็ดข้าวหลามแล้วเต้อ (2 ครั้ง)
ตอนแลงเดือนสาม เขาก็นำข้าวแกง ทุกคนฮ่วมใจนำมา แมนชื่นใจนัก ที่เขาได้มาพ้อกัน (สร้อย) เจอะกันแล้วละเต้อ	นำมางันพาลง ที่เขตวัดของเขา เฮมาก็ด้วยความฮัก ร่วมสร้างร่วมสรรค์ไมตรี พวกเขาได้เจอะกันแล้วละเต้อ (2 ครั้ง)
เขามีข้าวปุ้นเพิ่นก็มีแกงไก่ เขาพากันฮ่วมกันกิน มันแซบเหมือนเคยเอ็ดมา (สร้อย) อิ่มกันแล้วละหนอ	แกงฟอตอใหญ่ ูกกับหนอไม่เพิ่นนำมา อาหารทุกชิ้นเขากินกันหมดเลย พวกเขาได้อิ่มกันแล้วละหนอ (2 ครั้ง)
เสร็จสรรพเรียบร้อยเขาก็มาฮ้องเพลง ทุกคนร่าด้วยความรัก ถึงเวลาพักจำเป็นต้องลาจากไป (สร้อย) สุขกันเต้อกันเต้อ	ร่าวงกันครั้นเครง ด้วยบทเพลงที่สุใจ ร่าวงสนุกกันคัก โอ้หนอดวงใจจำลา พวกเขาจงสุขกันเต้อ กันเต้อ (2 ครั้ง)

เพลงที่มีดนตรีประกอบการขับร้อง

อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

1. เพลงพาข้าวทิพย์

เชิญจอมขวัญจงพากันแหนแห่	ตามผู้เฒ่าแก่ พ่อแม่พานำ
ข้าวทิพย์ละที่เฮ็ดเต็มพา	ได้มาก็ด้วยการทำ
ได้จ้อได้จำ เพิ่นว่าว่าเป็น	ของพวน เขาจึงได้จวนกันมา
เป็นจ้าวหัว และ เจ้าน้อยแสนไกล	ยังบ่ได้ฮอดวัดฮอดวา
เสียงกลองตีบอกเวลา	ดีหยากหลวงตา
ป้อมมีผีสากฮัดเพล	ข่อยฮู้กรรมเวรเต็มตัว
นิมนต์เจ้าหัวและจวน้อย จันเพล	บ่แม่นพาเวรแต่เป็นพาข้าวทิพย์
ไทยพวนมีแต่น้ำใจ	ถวายให้ด้วยจิตรศรัทธา
ได้โปรดโมทนา	จันเพลเพราะอยู่แสนไกล
จันแล้วจึงไปอาราม	

(ซ้ำทั้งเพลง)

2. เพลงลงช่วงเชืญฝ้าย

ลงช่วงยามหนาว	หนุ่มสาวเก็บดอกฝ้ายบาน
เป็นที่สุขสำราญ	โซ้ยกันเชืญช่วงลงช่วง
หนุ่มโซ้ยสาวหิ้วฝ้ายบ่ได้แหนหวง	เขาบ่ได้เดินควง นั่งคุยกันกลางสายไฟ
เหล่าไทยพวน	ควรจ้อจำถ้อยคำแว่วร
พ่อแม่ผู้เฒ่าเฝ้าสอน	เมื่อตอนผู้ยังเยาว์วัย
ฮีบฝ้ายปั่นฝ้าย	สือไว้ในใจ
หากว่าไทยพวนว่า	ว่าน่าเอ็นดู
ที่เขาปุย	ยืมทุยให้ปุยฝ้ายงาม
แล้วปั่นใยฝ้ายตาม	ด้วยกงเป็นวงไฉน
เส้นฝ้ายยาวยาว	สาวไปได้ไกลไกล
คือสายใจไทยพวน	ล้วนรักและฮักผูกพัน
* ลงช่วงคราใด	ดวงใจหมู่เฮาคะนอง
ปั่นฝ้ายด้วยกงทอง	สองมือถือกวักกั๊กกัน

เปรียบเส้นใย
สร้อยผูกมือเฮานั้น
ไทยพวนเจ้าเอ๋ย
พันฝ่ามาจากฝั่งโขง
ด้วยความร่มเย็น
จะเตือนให้เจ้าจำ

ฝายให้เป็นสายสัมพันธ์
สัมพันธ์กันด้วยดวงใจ
เฮาเคยฮักกันมั่นคง
ไหลลงมาสู่แดนไทย
เหมือนเป็นดั่งร่มโพธิ์ไทร
ทำตามประเพณีพวน

(ซ้ำ * 1 รอบ)

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ค
บทเพลงในประเพณีกำฟ้า

1. อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

1.เพลงนางด้ง

ปู่ด้งเอ๋ย	ย่าด้งเอ๋ย
ลงมาแล้วลา	กินผักกินปลา
ย่าด้งฟันดำ	ลงมาเล่นน้ำ
ทะเลพัดไป	ทะเลพัดมา
เหล้าสองไห	ไก่อ้อยสองตัว
กระเทียมสองหัว	ผีชกผีสำ
เคี้ยวหมากไม้แดง	กระดังตะเคง
ตะเคงมักเมา	กระดังฝัดข้าว
ขย้อพัด	ขย้อพัด
หมากก็สอง	พลูก็สอง
ไก่อ๊กทอง	มากองตรงหน้า
ผีลงแล้วเหวย	ผีลงแล้วหว่า
ผีลงไม่ได้	ไต่ไม้ลงมา
สามคนพา	เกาะตาเจ้าไว้
ไอ้อ่อนก็ลง	ไอ้หวาก็ลง
ขนมกงเกวียน	มาเขียนหน้าเจ้า
อ่อนมาเล็ดเล็ด	อ่อนมาหลายราย
กระดังกระจาย	มะลายฝัดข้าว
กระดังฝัดข้าว	ขะย้อฝัด

2.เพลงนางกวัก

นางกวักเอ๋ย	ทะเล็ดแดดแท่
แห่งเจ้าแห่ง	อีแมงามงอน
หาคนยกคนยอ	ให้สูงเทียมศักดิ์
เจ้าอย่าอ้าง	ต่างหูกเดือนหงาย
สะลีนสลาย	เดือนหงายกลางแจ้ง
เฮ็ดแอ้งแมง	อีแม่นางกวัก

3.ช่อมาลีสูงเนิน (เขาดินวนา)

ช่อมาลีสูงเนิน	ใครเขาเดินมาก่อน
เขาดินจะกลายเป็นดอน	ล้ำลาสาหล้าเราใจ
เขาดินเป็นถิ่นร่วมรัก	เราเคยร่วมรัก
เราเคยร่วมใคร่	โอ้แม่น้ำใจหญิง
ไม่จริงเหมือนตั้งใจชาย	เดี๋ยวนี้เขามีรักใหม่
เขาลืมเราได้	เขาดินวนา

4.ช่อมาลีดอกฟ้า

ช่อมาลีดอกฟ้า	สัญญากันว่าอย่างไร
ตัวฉันตั้งใจจะมาไค้	มาราวงมาไค้กับเธอ
อ้อยเธอทำไม่ไม่รำ	อย่ามาทำกระบิดกระบวน
ใจเธอมันคิดอย่างไร	หม่นเวียนเปลี่ยนไป
ไม่ซื่อไม่ตรง	

5.เต่านา

รำไค้ รำไค้ รำไค้	เปิดกระโปรงมาเห็นเต่านา
เต่านาของเธอใหญ่จริง	เปิดตะปิ้งมาเห็นเต่านา

6.งามแสงเดือน

งามแสงเดือนมาเยือนส่องหล้า	งามไปหน้ามาสู่วงรำ
เราเล่นกันเพื่อสนุก	คลายทุกข์คลายระกำ
เชิญมาเล่นฟ้อนรำ	เพื่อสามัคคีเอย(เพื่องานกำฟ้าเอย)
(ซ้ำทั้งเพลง)	

7.หล่อจิ้งหะดารา

หล่อจิ้งหะดารา	วามตาจริงแม่สาวเอย
วันนี้ฉันมีความสุข	สนุกรื่นเริงหัวใจ
ที่นี้เป็นแดนสวรรค์	เธอกับฉันมาเล่นกลองกัน

8.โสนโลเล

โสนโลเล	สมคะเนมาจากท้องหล้า
คู่เก่าเขารักมาเกิด	มารับเอาเถิดนะแม่แก้วตา

9.งานกำฟ้า

งานกำฟ้า กำฟ้า งานกำฟ้า	ที่นี้เราสนุกให้กันเต็มที่
เราสนุกให้กันเต็มที่	ไอ้หละหนานายเอย ไอ้หละหนานางเอย

2. อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

1.เพลงนางดัง

นางดังเอยเข้าป่าละเือง (ร้องรับ)	กระดังไม้หมาก(ร้องรับ)
ขวัญฤทาดไม้แดง(ร้องรับ)	กระแตงแมงเม่า(ร้องรับ)
กระดังฝัดข้าว(ร้องรับ)	ฝนมาเยอะเยอะ(ร้องรับ)
ฝนมาหลายหลาย(ร้องรับ)	ชนดินทรายใส่หน้านางดัง

2.เพลงนางกวัก

นางกวักเอยกวักไล่กวักเห้ย   เห้ยเจ้าเห้ยอี่แม่งามงอน
หาคนยกคนยอให้สูงเทียมศกดิ์   เจ้าอย่าอ้างต่างหูกเดือนหงาย
สาวเพลิดพริ้งสลายเดือนแจ้ง   เจ้าแอ้งแม้งนางฟ้ามาเดอ
เต็นเข้าเดออี่แม่นางกวัก

3. เพลงหาคู่

ไก่อมยามจะบิน(ร้องรับ)   โผผินหากินไกลรัง
รูปหล่ออย่างแก   หัวใจไม่แน่ชะแล้วกระมัง(ร้องรับ)

4. เพลงสายน้ำ

สายน้ำยังตัดไม่ขาด   สายสวาทตัดขาดได้อย่างไร
ตัดบัวก็ยังเหลือใย   ตัดน้ำใจยังมีเมตตา
ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน   นึกถึงวันเวลาข้างหน้า
ตื่นเถิด ตื่นเถิด เธอจำ   รำวงดีกว่ารำเรงหัวใจ(ร้องรับ)

5.เพลงดอกบัวไทย

ดอกบัวไทยนั้นช่างงามผุดผ่อง   แต่ฉันนั้นมองเห็นว่าเธอสวยกว่า
เธองามจริงงามยิ่งกว่าเทวา   ฉันรักเธอหนักหนายิ่งกว่าชีวาของฉัน
หากเธอตายฉันต้องวายชีวัน   มะ มะ มาตายด้วยกัน
ขึ้นสวรรค์ด้วยกันเกิดเอย(ร้องรับ)

6.เพลงจัมโบ้วาย

จัมโบ้วายยักษ์ จัมโบ้วายยักษ์   ดู ดูไปหัวใจเต้นตึก
นึก นึกไปหัวใจเต้นแรง   สาวสมัยใหม่ใส่เสื้อสีแดง
เหมือนจะแข่งตะวันดวงโต   จัมโบ้วายยักษ์ จัมโบ้วายยักษ์
นั่งรยบนต์วางที่สง่า   นั่งวางท่าเธอจำแสนโก้
อีกไม่นานจะน้ำตาไหล   มานั่งเสียใจร้องไห้ โอ โธ
จัมโบ้วายยักษ์ จัมโบ้วายยักษ์

7.เพลงสาริกานกน้อย

สาริกานกน้อย	เจ้าบินดอน
โผผินบินจรจะล่อนลง	ลงไหนเอ๋ย
คอยอยู่ คู่เคียง	หวังเวียนคิดชมเชย
อกเอ๋ยเขาเลยจากจร	คิดไปใจหายอวาร์
จะหลับ จะนอน	คิดถึงบึงอร
ฝันออกก็สาริกา	

8.เพลงยักษ์ขมุขี

นางยักษ์ นางยักษ์ขมุขี	ลูกผัว ลูกผัวไม่มี นางร้อนใจ
นางเจอชายใดละก็รัก	ใจผูกสมัครไปทันใด
คอยเป่าเวทมนต์เข้า دلใจ	เวทมนต์พาให้หลับไหลงวยงง

(ซ้ำทั้งเพลง)

9.เพลงเดือนดารา

เดือนดารา	เด่นบนฟ้านภาขาวผ่อง
เด่นบนฟ้านามอง	เชิญมาจงคู่รักเสียใหม่(ซ้ำ)
กอดดอกกระไรรำพึง	คิดถึงกระไรรำพัน
จำให้ไฟฝันแสงจันทร์ส่องหล้า	เดือนก็หงายลมพระพลายพัดมา
ให้ชื่นอรุณฉันอยากจะหาคู่ชม	ฉันอยากจะหาคู่ชม

10.เพลงนกเขา

นกเขามาบินข้างเขา	ไม่ใช่ของเราได้แต่แถมอง
คุณี่เหมาะกันก็หรือไม่	คุณี่เหมาะกันก็หรือไม่
พี่น้องชาวไทยช่วยกันไต่รตรอง	

(ซ้ำทั้งเพลง)

11.เพลงแมวน้อยกอดกัน

ดึกแล้วแมวน้อยกอดกัน	แสงจันทร์วันเพ็ญเด่นดวง
หนาวใจกระไรหนาวทรวง	หนาวใจกระรหนาวทรวง
เอ็นดูชูช่วงลับดวงตะวัน	
(ซ้ำทั้งเพลง)	

12.เพลงร่ำวงสนุกสนาน

ร่ำวงสนุกสนาน	ทิ้งลูกทิ้งหลานออกมาร่ำรำ
ลูกร้องกระจองอแง	พ่อแม่กำลังชื่นฉ่ำ
พอลกลับมาจากทำงาน	แสนจะเดือดदानลูกเมียออกมารำ
จึงชี้หน้าร้องว่าแม่คนชั่ว	เมามัวแต่สิ่งวงรำ
ฉันว่าแค่นี้ไม่สำคัญ	ลูกของฉันมันชอบร่ำวง
พ่อชี้เกียจจำคาญ	ด้วยความสงสารจึงโกรธไม่ลง
แสนสนุกกับพวกร่ำวง	แสนจะเสริมส่งศิลปะของไทย

13.เพลงอวยพร

ศรี ศรี ศรี	วันนี้วันดีขออวยพรให้
ขอให้ท่านทั้งหลายที่ได้มา	จงร่ำชื่นบาน
จะประสงค์สิ่งใด	ดลใจให้ทุก ๆ ท่าน
ขอจงออกรำให้สำราญ	ชื่นบานฤดี
พวกเราที่ได้มา	มาร่วมกันสามัคคี
เพื่อมิตรไมตรี	สามัคคีกันทั่วทุกคน(ซ้ำ)
ขอเชิญชวน	มวลหมู่หญิงชายทุกท่าน
ขอจงออกรำให้สำราญ	ชื่นบานฤทัย

14. เพลงดอกมะยมหอมเย็น

รักสาวกระไรรุ่นใหม่	ทำไฉนจะได้เซยชม
อยากจะเด็ดเอามาดม	มะยมหอมเย็น
ไม่ไกลไม่ไกล	สวยกระไรอย่างนี้
ตัวพี่มาตกหลุมรัก	ตัวพี่มาตกหลุมรัก
แข่งขานจะหักเสียแล้วน้องเอ๋ย	
(ซ้ำทั้งเพลง)	

15. เพลงกำฟ้าพาลง

บุญเดือนสามมีทั้งข้าวหลามและข้าวจี สองคำเขาเผาข้าวหลาม ถวายหลวงตา ถึงวัดถึงวาไ้บุญ (สร้อย) เอ็ดข้าวหลามแล้วเต้อ	เป็นบุญประเพณีที่ไทยพวนเอ็ดกันมา สามคำเขาฮีบนำมา ส่งผลถึงคุณทวดา พวกเขาได้เอ็ดข้าวหลามแล้วเต้อ (2 ครั้ง)
ตอนแลงเดือนสาม เขาก็นำข้าวแกง ทุกคนฮ่วมใจนำมา แมนชื่นใจนัก ที่เขาได้มาพ้อกัน (สร้อย) เจอะกันแล้วละเต้อ	นำมางันพาลง ที่เขตวัดของเขา เฮมาที่ด้วยความฮัก ร่วมสร้างร่วมสรรค์ไมตรี พวกเขาได้เจอะกันแล้วละเต้อ (2 ครั้ง)
เขามีข้าวปุ้นเพิ่นก็มีแกงไก่ เฮพากันฮ่วมกันกิน มันแซบเหมือนเคยเอ็ดมา (สร้อย) อิ่มกันแล้วละหนอ	แกงฟอตอใหญ่ ูกกับหนอไม่เพิ่นนำมา อาหารทุกชิ้นเฮากินกันหมดเลย พวกเขาได้อิ่มกันแล้วละหนอ (2 ครั้ง)
เสร็จสรรพเรียบร้อยเขาก็มาฮ้องเพลง ทุกคนร่าด้วยความรัก ถึงเวลาพักจำเป็นต้องลาจากไป (สร้อย) สุขกันเต้อกันเต้อ	ร่าวงกันครั้นเครง ด้วยบทเพลงที่สุใจ ร่าวงสนุกกันคัก โอ้หนอดวงใจจำลา พวกเขาจสุขกันเต้อ กันเต้อ (2 ครั้ง)

เพลงที่มีดนตรีประกอบการขับร้อง

อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

1. เพลงพาข้าวทิพย์

เชิญจอมขวัญจงพากันแหนแห่	ตามผู้เฒ่าแก่ พ่อแม่พาน้ำ
ข้าวทิพย์ละที่เฮ็ดเต็มพา	ได้มาก็ด้วยการทำ
ได้จ้อได้จำ เพิ่นว่าว่าเป็น	ของพวน เขาจึงได้จวนกันมา
เป็นจ้าวหัว และ เจ้าน้อยแสนไกล	ยังบ่ได้ฮอดวัดฮอดวา
เสียงกลองตีบอกเวลา	ดีหยากหลวงตา
ป้อมมีผีสากฮัดเพล	ข่อยฮู้กรรมเวรเต็มตัว
นิมนต์เจ้าหัวและจวน้อย จันเพล	บ่แม่นพาเวรแต่เป็นพาข้าวทิพย์
ไทยพวนมีแต่น้ำใจ	ถวายให้ด้วยจิตรศรัทธา
ได้โปรดโมทนา	จันเพลเพราะอยู่แสนไกล
จันแล้วจึงไปอาราม	

(ซ้ำทั้งเพลง)

2. เพลงลงช่วงเชืญฝ้าย

ลงช่วงยามหนาว	หนุ่มสาวเก็บดอกฝ้ายบาน
เป็นที่สุขสำราญ	โซ้ยกันเชืญช่วงลงช่วง
หนุ่มโซ้ยสาวหิ้วฝ้ายบ่ได้แหนหวง	เขาบ่ได้เดินควง นั่งคุยกันกลางสายไฟ
เหล่าไทยพวน	ควรจ้อจำถ้อยคำแว่วร
พ่อแม่ผู้เฒ่าเฝ้าสอน	เมื่อตอนผู้ยังเยาว์วัย
ฮีบฝ้ายปั่นฝ้าย	สือไว้ในใจ
หากว่าไทยพวนว่า	ว่าน่าเอ็นดู
ที่เขาปุย	ยืมทุยให้ปุยฝ้ายงาม
แล้วปั่นใยฝ้ายตาม	ด้วยกงเป็นวงไฉน
เส้นฝ้ายยาวยาว	สาวไปได้ไกลไกล
คือสายใจไทยพวน	ล้วนรักและฮักผูกพัน
* ลงช่วงคราใด	ดวงใจหมู่เฮาคะนอง
ปั่นฝ้ายด้วยกงทอง	สองมือถือกวักกักกัน

เปรียบเส้นใย
สร้อยผูกมือเฮานั้น
ไทยพวนเจ้าเอ๋ย
พันฝ่ามาจากฝั่งโขง
ด้วยความร่มเย็น
จะเตือนให้เจ้าจำ

ฝายให้เป็นสายสัมพันธ์
สัมพันธ์กันด้วยดวงใจ
เฮาเคยฮักกันมั่นคง
ไหลลงมาสู่แดนไทย
เหมือนเป็นดั่งร่มโพธิ์ไทร
ทำตามประเพณีพวน

(ซ้ำ * 1 รอบ)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวเปรมทิพย์ พงษ์นิล
วัน / เดือน / ปีเกิด	พฤษภาคมที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2516
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	29- 31 ตลาดเทศบาล ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000
ที่ทำงาน	โรงเรียนหนองรีวิทยา อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี 15190
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2528	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ทบ.อ.ค่ายนารายณ์ศึกษา จังหวัดลพบุรี
พ.ศ.2531	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวินิตศึกษา (ในพระบรมราชูปถัมภ์) จังหวัดลพบุรี
พ.ศ.2534	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนภาษาอังกฤษ – คณิตศาสตร์ โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี
พ.ศ.2537	ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา วิชาเอกดนตรีศึกษา (เครื่องมือเอก PIANO) (ค.บ.) สถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
พ.ศ.2547	ปริญญาโท ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา (ศป.ม) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ